

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 311

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

63ο έτος

18 Σεπτεμβρίου 2020

Περιεχόμενα

I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

552η Σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ (+ Τηλεδιάσκεψη μέσω Interactio), 10.6.2020-11.6.2020

2020/C 311/01

Ψήφισμα με θέμα «Προτάσεις της ΕΟΚΕ για την ανασυγκρότηση και την ανάκαμψη μετά την κρίση της νόσου COVID-19: “Η ΕΕ οφείλει να πορευθεί με πυξίδα την αρχή σύμφωνα με την οποία η εικόνα που προβάλλει αντικατοπτρίζει μια κοινότητα με κοινό πεπρωμένο”» βάσει των εργασιών της υποεπιτροπής για την ανάκαμψη και την ανασυγκρότηση μετά την κρίση της νόσου COVID-19

1

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

552η Σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ (+ Τηλεδιάσκεψη μέσω Interactio), 10.6.2020-11.6.2020

2020/C 311/02

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μια ενιαία αγορά για όλους» (διερευνητική γνωμοδότηση)

19

2020/C 311/03

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι επιπτώσεις των εκστρατειών στη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Κροατικής Προεδρίας)

26

2020/C 311/04

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η χρηματοδότηση της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και οι προκλήσεις που θέτει η χρηματοδότηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή» (Διερευνητική γνωμοδότηση)

36

EL

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

552η Σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ (+ Τηλεδιάσκεψη μέσω Interactio), 10.6.2020-11.6.2020

2020/C 311/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ετήσιο πρόγραμμα εργασιών της Ένωσης για την ευρωπαϊκή τυποποίηση για το 2020» [COM(2019) 486 final]	45
2020/C 311/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον έλεγχο της απόκτησης και της κατοχής όπλων (κωδικοποίηση)» [COM(2020) 48 final — 2020/0029 (COD)]	52
2020/C 311/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1628 όσον αφορά τις μεταβατικές διατάξεις του για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης της νόσου COVID-19» [COM(2020) 233 final — 2020/0113 (COD)]	53
2020/C 311/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης» [COM(2020) 22 final — 2020/0006 (COD)] και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων» [COM(2020) 23 final — 2018/0196 (COD)]	55
2020/C 311/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Επενδυτικό σχέδιο “Βιώσιμη Ευρώπη” — Επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας» [COM(2020) 21 final]	63
2020/C 311/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και (ΕΕ) 2019/876 όσον αφορά προσαρμογές προς αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19» [COM(2020) 310 final — 2020/0066 (COD)]	71
2020/C 311/11	Γνωμοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ προκειμένου να αντιμετωπιστεί η επείγουσα ανάγκη παράτασης ορισμένων προθεσμιών υποβολής και ανταλλαγής πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας λόγω της πανδημίας COVID-19» [COM(2020) 197 final — 2020/0081 (CNS)] — «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών (ΕΕ) 2017/2455 και (ΕΕ) 2019/1995 όσον αφορά τις ημερομηνίες μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και εφαρμογής εξαιτίας της έξαρσης της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19» [COM(2020) 198 final — 2020/0082 (CNS)] και «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2017/2454 όσον αφορά τις ημερομηνίες εφαρμογής εξαιτίας της έξαρσης της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19» [COM(2020) 201 final — 2020/0084 (CNS)]	76
2020/C 311/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την παροχή έκτακτης προσωρινής στήριξης στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ με σκοπό την αντιμετώπιση της έξαρσης της νόσου COVID-19» [COM(2020) 186 final — 2020/0075 (COD)]	79
2020/C 311/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας (κωδικοποίηση)» [COM(2020) 49 τελικό — 2020/0022 (CNS)]	81

2020/C 311/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 223/2014 όσον αφορά τη θέσπιση ειδικών μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19» [COM(2020) 223 <i>final</i> — 2020/0105 (COD)]	82
2020/C 311/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 όσον αφορά τους πόρους του ειδικού κονδυλίου για την πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων» [COM(2020) 206 <i>final</i> — 2020/0086 (COD)]	83

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

552Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ (+ ΤΗΛΕΔΙΑΣΚΕΨΗ ΜΕΣΩ INTERACTIO),
10.6.2020-11.6.2020

Ψήφισμα με θέμα «Προτάσεις της ΕΟΚΕ για την ανασυγκρότηση και την ανάκαμψη μετά την κρίση της νόσου COVID-19: “Η ΕΕ οφείλει να πορευθεί με πυξίδα την αρχή σύμφωνα με την οποία η εικόνα που προβάλλει αντικατοπτρίζει μια κοινότητα με κοινό πεπρωμένο”» βάσει των εργασιών της υποεπιτροπής για την ανάκαμψη και την ανασυγκρότηση μετά την κρίση της νόσου COVID-19

(2020/C 311/01)

Εισηγητές: ο κ. Petr ZAHRADNIK (ΟΜ. I)

ο κ. Stefano PALMIERI (ΟΜ. II)

ο κ. Jan DIRX (ΟΜ. III)

Κατά τη σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 10 και 11 Ιουνίου 2020 (συνεδρίαση της 11ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε το ακόλουθο ψήφισμα με 221 ψήφους υπέρ, 0 ψήφους κατά και 6 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί και στηρίζει πλήρως τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: το σχέδιο της ΕΕ για την επόμενη γενιά και τον συνολικό ενωσιακό προϋπολογισμό για την περίοδο 2021-2027. Στην παρούσα δήλωση εκθέτουμε τις προτάσεις που μπορούν, κατά την άποψή μας, να συμβάλουν στην ανάκαμψη και την ανασυγκρότηση μετά την κρίση του κορονοϊού. Θεωρούμε, εν προκειμένω, καθοριστικής σημασίας τα ακόλουθα τέσσερα σημεία:

1.2. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η ανάκαμψη από τις επιπτώσεις της κρίσης του κορονοϊού θα στεφθεί με επιτυχία μόνο εάν συνδυαστεί με την αναδιάρθρωση της κοινωνίας μας: οφείλουμε να επικεντρωθούμε εξίσου στην ανασυγκρότηση και στην ανάκαμψη. Δεν μπορούμε απλώς να αποκαταστήσουμε ό,τι προϋπήρχε ήδη: χρειάζεται να το αναδιαρθρώσουμε και να το βελτιώσουμε. Κατά την ΕΟΚΕ, η αναδιάρθρωση και η βελτίωση θα πρέπει να βασιστούν στις αρχές που διαπνέουν το σύνολο του έργου μας: προστασία των ανθρώπινων και των κοινωνικών δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αξιών και του κράτους δικαίου· πλήρης αξιοποίηση του δυναμικού της ενιαίας αγοράς· επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ)· ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας· και επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας στην ΕΕ το αργότερο έως το 2050. Οφείλουμε επίσης να διασφαλίσουμε τη χρηστή διακυβέρνηση και τη δημοκρατική λογοδοσία. Αποτελεί επίσης επιτακτική ανάγκη να κατανοήσουμε τον λόγο για τον οποίο ορισμένες κοινωνικές ομάδες έμειναν πιο εκτεθειμένες κατά τη διάρκεια της κρίσης, όσον αφορά τόσο την ανεπαρκή προστασία τους από τη μόλυνση όσο και την απώλεια των μέσων διαβίωσής τους, και να επιδιώξουμε τον περιορισμό αυτής της ευπάθειας.

1.3. Η διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου θα αποκτήσει ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση των παρεμβάσεων που προβλέπονται στο σχέδιο «Επόμενη Γενιά ΕΕ» και, σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως παράγοντες που διαδραματίζουν αξιοσημείωτο ρόλο σε αυτή τη διαδικασία.

1.4. Στο πλαίσιο αυτής της νέας διαδικασίας ανάκαμψης και ανασυγκρότησης, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι η προσεχής διάσκεψη για το μέλλον της Ευρώπης θα αποτελέσει ευκαιρία για την ενδυνάμωση και την εμπέδωση της θεσμικής δομής της ΕΕ, καθώς και για την πραγματική ανανέωση του εγχειρήματος της ΕΕ προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις των επόμενων δεκαετιών.

1.5. Οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται μέσω της παροχής βραχυπρόθεσμων οικονομικών κινήτρων θα πρέπει είτε να έχουν ουδέτερη επίδραση είτε να επιταχύνουν τον διαρθρωτικό μετασχηματισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας προς μηδενική ρύπανση, αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και κλιματική ουδετερότητα έως το 2050.

1.6. Η συμμετοχή όλων των πολιτών μέσω των οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, θα καταστήσει δυνατή τη μεταρρύθμιση της οικονομίας και την αναδιαμόρφωση της κοινωνίας. Τα κράτη μέλη και η ΕΕ πρέπει, συνεπώς, να διασφαλίσουν ότι κανείς δεν θα αφεθεί στο περιθώριο αυτής της περίπλοκης διαδικασίας.

1.7. Πρωτίστως, ένα από τα κύρια διδάγματα της κρίσης του κορονοϊού είναι ότι τα συστήματα υγείας σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες πρέπει να ενισχυθούν μέσω της δημιουργίας μιας «Ένωσης της ΕΕ στον τομέα της υγείας».

2. Η κρίση της νόσου COVID-19: εξωγενής συμμετρικός κλυδωνισμός για την ΕΕ με διαφορετικές επιπτώσεις μεταξύ των κρατών μελών της

2.1. Η κρίση της νόσου COVID-19 και οι επιπτώσεις της στην ΕΕ

2.1.1. Παρότι, κατά τη στιγμή της σύνταξης του παρόντος ψηφίσματος, θεωρείται ακόμη πρόωγη η αξιολόγηση του πλήρους αντικτύπου της πανδημίας COVID-19, είναι ωστόσο ήδη σαφές ότι πρόκειται για τη χειρότερη οικονομική κρίση με την οποία βρέθηκαν αντιμέτωπες οι ευρωπαϊκές οικονομίες μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο δρόμος προς την ανάκαμψη θα είναι πιθανότατα μακρύτερος και δύσβατος. Οι προβλέψεις του ΔΝΤ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιβεβαιώνουν ότι η σημερινή κρίση έχει επηρεάσει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ με διαφορετική ένταση⁽¹⁾ και αποτελεί πρόκληση όχι μόνο για τα πρότυπα συμπεριφοράς μας, αλλά και για τα πρότυπα παραγωγής, κατανάλωσης και απασχόλησής μας.

2.1.2. Πρόκειται για μια σοβαρή κρίση διότι συνέπεσε με μια περίοδο σοβαρής οικονομικής και πολιτικής αδυναμίας της ΕΕ. Σε ορισμένες χώρες, οι αρνητικές επιπτώσεις της προηγούμενης οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης (2008-2010) εξακολουθούν να γίνονται αισθητές και οι οικονομίες τους παραμένουν ακόμη ευπαθείς, εύθραυστες και ευάλωτες σε κλυδωνισμούς. Παρομοίως, ορισμένες κοινωνικές ομάδες, ακόμη και στα πλουσιότερα κράτη μέλη, δεν έχουν ακόμη ανακάμψει τελείως από τις επιπτώσεις της τελευταίας οικονομικής κρίσης. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, στην περίπτωση των ατόμων με αναπηρία⁽²⁾. Επιπλέον, η κρίση εκδηλώθηκε σε μια κρίσιμη χρονική στιγμή για την ΕΕ, σε ένα στάδιο μετάβασης προς μια ψηφιακή οικονομία ευαίσθητη στην οικονομική, περιβαλλοντική και την κοινωνική βιωσιμότητα

2.1.3. Η σημερινή κρίση έχει ανατρεπτικό οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο και αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα για το σύνολο των δραστηριοτήτων και των πολιτικών την επαναφορά της ζωής μας, των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών μας συστημάτων και των οργανώσεών μας σε μια «νέα ομαλότητα».

2.1.4. Η κρίση θα αποτελέσει σοβαρή δοκιμασία αντοχής για την Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της, για το οικονομικό μας σύστημα και τα κοινωνικά μας μοντέλα, για τις αξίες μας και για την ίδια τη δημοκρατία μας.

2.2. Οικονομικές επιπτώσεις

2.2.1. Σε αντίθεση με την προηγούμενη κρίση, αυτή τη φορά χρειάστηκε να επιβληθεί αμέσως η πλήρης αναστολή πολλών δραστηριοτήτων, με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της παραγωγής, την εκτίναξη της ανεργίας και την υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου (μείωση του πραγματικού εισοδήματος, εργασιακή ανασφάλεια, περιορισμός των μετακινήσεων), τη δραστική μείωση του όγκου του εξωτερικού εμπορίου, τόσο εντός της ΕΕ όσο και με τρίτες χώρες, και τη ραγδαία επιδείνωση των δεικτών των δημόσιων οικονομικών.

⁽¹⁾ Georgieva, C., 2020, *The Great Lockdown: Worst Economic Downturn Since the Great Depression* (Ο μεγάλος περιορισμός: η χειρότερη οικονομική κάμψη μετά τη «Μεγάλη Ύφεση»). Δελτίο Τύπου αριθ. 20/98 του ΔΝΤ.

⁽²⁾ Τα αριθμητικά στοιχεία των στατιστικών της ΕΕ για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (EU SILC) δείχνουν αύξηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού για τα άτομα με αναπηρία μεταξύ του 2010 και του 2018 στην Εσθονία, το Λουξεμβούργο, τη Γερμανία, τη Σουηδία, την Ιρλανδία, την Τσεχία, τη Λιθουανία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες, τη Μάλτα και την Ισπανία.

2.2.2. Σύμφωνα με διαθέσιμη ανάλυση των επιπτώσεων της κρίσης της νόσου COVID-19 στην οικονομική ανάπτυξη, αναμένεται μείωση της ανάπτυξης του ΑΕγχΠ κατά περίπου 8 % ⁽³⁾, αύξηση του αριθμού των ανέργων παγκοσμίως κατά 24,7 εκατομμύρια και κλίμα αβεβαιότητας το οποίο επηρεάζει αριθμό θέσεων εργασίας κυμαινόμενο μεταξύ 13 και 36 εκατομμυρίων ⁽⁴⁾. Στην ΕΕ, το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να αυξηθεί από 6,7 % το 2019 σε 9,0 % το 2020 ⁽⁵⁾. Αυτή η κρίση υποβάλλει επίσης σε σοβαρή δοκιμασία: i) το σύστημα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που αποτελεί τη ραχοκοκαλιά του ευρωπαϊκού συστήματος παραγωγής· ii) την ανταγωνιστικότητα του συστήματος των μεγάλων ευρωπαϊκών επιχειρήσεων· iii) την ίδια την επιβίωση ορισμένων οικονομικών τομέων, όπως ο ξενοδοχειακός, ο τουριστικός και ο πολιτιστικός τομέας, αλλά και ο τομέας των μεταφορών.

2.2.3. Οι εκτιμήσεις για το 2021 ⁽⁶⁾ είναι πολύ πιο αισιόδοξες, με δυνατότητα υπό όρους ανάκαμψης που θα εξαρτηθεί, ωστόσο, από τις ακόλουθες παραμέτρους: την έως τότε άρση των περιοριστικών μέτρων· τη διατήρηση της πανδημίας υπό έλεγχο και την έμπρακτη απόδειξη της αποτελεσματικότητας των πρωτόγωνων νομισματικών, δημοσιονομικών και κανονιστικών μέτρων που υιοθετήθηκαν από τα κράτη μέλη και την ΕΕ για την άμβλυνση των άμεσων οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της κρίσης και τον μετριασμό των μακροχρόνιων ζημιών στις οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις και στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας.

2.2.4. Από τη σκοπιά της ΕΕ, η ενιαία αγορά έχει ουσιαστικά παραλύσει. Επιπλέον, οι δέσμες μέτρων των κρατών μελών για την αντιμετώπιση της κρίσης προκάλεσαν κίνδυνο δημιουργίας μη ισότιμων όρων ανταγωνισμού, ο οποίος πρέπει να αντιμετωπιστεί επειγόντως. Η αβεβαιότητα σχετικά με τις μελλοντικές επενδύσεις εκτινάχθηκε στα ύψη, ενώ οι βασικοί δείκτες, όπως ο δείκτης προσδοκίων των διευθυντών αγορών (Purchasing Managers Index — PMI), και η αναγκαία εμπιστοσύνη για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές άγγιξαν ιστορικά χαμηλά επίπεδα.

2.2.5. Ως εκ τούτου, οι σοβαρότερες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις θα καταγραφούν πιθανότατα κατά το δεύτερο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, ανάλογα με τον βαθμό έντασης που βιώνουν οι διάφοροι τομείς. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2020, μπορούμε να αναμένουμε κάποια οικονομική ανάκαμψη, παρότι η μορφή της ανάκαμψης θα μπορούσε να διαφέρει από χώρα σε χώρα.

2.2.6. Αλλά ακόμη σοβαρότερο είναι το γεγονός ότι ο κλυδωνισμός ανέστειλε και διαφοροποίησε εντελώς τα συνήθη πρότυπα και τον φυσιολογικό τρόπο ζωής μας. Στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάκαμψης και επανεκκίνησης, είναι αναγκαίο να εστιάσουμε στην ανάκτηση όχι μόνο των οικονομικών μας επιδόσεων, αλλά —ίσως και ακόμη πιο επειγόντως— στην παροχή ελπίδας και στην ευκαιρία προσαρμογής της ζωής μας στη «νέα ομαλότητα», συμπεριλαμβανομένης της πλήρους συμμόρφωσης με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

2.3. Κοινωνικές επιπτώσεις

2.3.1. Η νόσος COVID-19 θα έχει εκτεταμένες επιπτώσεις στις επιδόσεις της αγοράς εργασίας. Εκτός από τις επείγουσες ανησυχίες σχετικά με την υγεία των εργαζομένων και των οικογενειών τους, ο ιός και οι επακόλουθοι οικονομικοί κλυδωνισμοί θα επηρεάσουν τον κόσμο της εργασίας από τρεις βασικές απόψεις: 1) τον αριθμό των θέσεων εργασίας (ανεργία και υποαπασχόληση) 2) την ποιότητα της εργασίας και 3) τις επιπτώσεις σε συγκεκριμένες ομάδες που είναι περισσότερο ευάλωτες στις δυσμενείς επιδόσεις της αγοράς εργασίας. Ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων πλήττονται περισσότερο επειδή δεν διαθέτουν κοινωνικά δίχτυα ασφαλείας: οι νέοι εργαζόμενοι σε επισφαλείς θέσεις εργασίας, οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, οι εργαζόμενοι με αναπηρία, οι γυναίκες διότι είτε υπερεκπροσωπούνται στους τομείς που πλήττονται δριμύτερα είτε παραμένουν στο σπίτι για να φροντίσουν τα μέλη της οικογένειάς τους, οι αυτοαπασχολούμενοι ή οι εργαζόμενοι σε πλατφόρμα, οι χαμηλόμισθοι εργαζόμενοι, οι διακινούμενοι εργαζόμενοι, καθώς και εκείνοι που υποδεικνύονται ως «αόρατοι» εργαζόμενοι, δηλαδή εκείνοι που απασχολούνται σε αδήλωτη εργασία. Η φτώχεια των εργαζομένων υπάρχει επίσης πιθανότητα να αυξηθεί σημαντικά ⁽⁷⁾.

2.3.2. Η διασφάλιση της απασχόλησης και του εισοδήματος όλων των εργαζομένων αποτελεί προτεραιότητα και επιβάλλει τη διαμόρφωση των πολιτικών του σήμερα έχοντας κατά νου μια μακροπρόθεσμη προοπτική. Η ΕΕ χρειάζεται μια ισχυρή ευρωπαϊκή στρατηγική κοινωνικής ανάκαμψης και ανασυγκρότησης, τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο, με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και με στόχο την αναζωογόνηση της οικονομίας, την προάσπιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων και τη διασφάλιση της ευημερίας όλων. Απαιτούνται βαθύτερες θεσμικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της ανάκαμψης και την οικοδόμηση της ανθεκτικότητας μέσω ισχυρών και καθολικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας που μπορούν να λειτουργήσουν ως αυτόματοι οικονομικοί και κοινωνικοί σταθεροποιητές σε περίπτωση κρίσεων. Αυτό θα συμβάλει επίσης στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης προς τους θεσμικούς φορείς και τις κυβερνήσεις.

⁽³⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ ECFIN.

⁽⁴⁾ Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, Μάρτιος 2020, *COVID-19 and the world of work: Impact and policy responses* (Η νόσος COVID-19 και ο κόσμος της εργασίας: Επιπτώσεις και πολιτικές απαντήσεις).

⁽⁵⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Άνοιξη 2020, *European Economic Forecast* (Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις) Institutional Paper αριθ. 125. Μάιος 2020.

⁽⁶⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ ECFIN.

⁽⁷⁾ Πρώτη διαπίστωση του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Eurofound) — Ζωή, εργασία και COVID-19 — Απρίλιος 2020: «Τα αποτελέσματα της έρευνας αποκαλύπτουν ότι, λόγω των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης της νόσου COVID-19, τα νοικοκυριά που αντιμετώπιζον οικονομικές δυσκολίες είναι περισσότερα από ό,τι πριν από την έναρξη της κρίσης. Σχεδόν οι μισοί από τους ερωτηθέντες (47 %) δήλωσαν ότι το νοικοκυριό τους αντιμετωπίζει δυσκολίες για την κάλυψη των οικονομικών του αναγκών. [...] Μεταξύ των ερωτηθέντων που έχασαν οριστικά τη θέση εργασίας τους κατά τη διάρκεια της κρίσης, το 90 % ανέφερε ότι η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού του επιδεινώθηκε, το 44 % ότι δεν έχει αποταμιευμένα χρήματα και το 35 % ότι έχει αρκετά αποταμιευμένα χρήματα για να διατηρήσει το σημερινό βιοτικό του επίπεδο επί τρεις μήνες».

2.3.3. Ο διμερής και ο τριμερής κοινωνικός διάλογος μεταξύ των κυβερνήσεων και των οργανώσεων των εργαζομένων και των εργοδοτών αποτελεί βασικό εργαλείο για την εξεύρεση και την υλοποίηση βιώσιμων λύσεων, από το κοινοτικό έως το παγκόσμιο επίπεδο. Ο διάλογος αυτός απαιτεί ισχυρές, ανεξάρτητες και δημοκρατικές οργανώσεις των κοινωνικών εταίρων.

2.3.4. Απαιτείται, αφενός, να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν θα υπάρξει ανάκαμψη δύο ταχυτήτων από την παρούσα κρίση, όπως συνέβη κατά την τελευταία κρίση, και, αφετέρου, να παρασχεθεί στήριξη σε όλες τις ομάδες ώστε να έχουν τη δυνατότητα να ανακάμψουν από κοινού, χωρίς να χρειάζεται οι πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες να περιμένουν μέχρι να επιτύχουν τις ίδιες βελτιώσεις ως προς την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο με τις υπόλοιπες πληθυσμιακές ομάδες. Αυτό ισχύει ιδίως για τους νέους, τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα που ανήκουν σε εθνοτικές μειονότητες, καθώς και για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες.

2.3.5. Ιδιαίτερη προσοχή και δράση απαιτείται επίσης για ομάδες που βρίσκονται εκτός των αγορών εργασίας και ζουν ήδη σε συνθήκες φτώχειας, καθώς και για νέες ομάδες φτωχών οι οποίες προβλέπεται ότι θα αυξηθούν. Οι ομάδες αυτές κινδυνεύουν να περιθωριοποιηθούν ακόμη περισσότερο, με πληθώρα επακόλουθων κοινωνικών και υγειονομικών ζητημάτων.

2.3.6. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) περιλαμβάνονται και οι ίδιες μεταξύ των θυμάτων των ανισοτήτων και των αδυναμιών του συστήματος. Η σημερινή και η μελλοντική ικανότητα ανταπόκρισής τους στις ανάγκες τους απειλείται συχνά εξαιτίας πενιχρών και αυξομειούμενων πόρων, πράγμα το οποίο πρέπει να διευθετηθεί με την εξασφάλιση μηχανισμών χρηματοδότησης για τις ΟΚΠ.

3. Αξιολόγηση της αντίδρασης της ΕΕ στην κρίση της νόσου COVID-19

3.1. Τα μέτρα έκτακτης ανάγκης

3.1.1. Αυτή τη στιγμή, η πανδημία του κορονοϊού στην Ευρώπη (και συγκριτικά σε ολόκληρο τον κόσμο) καθορίζει όλες τις παραμέτρους της ζωής μας, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής δραστηριότητας και οργάνωσης και των οικονομικών συστημάτων. Η οικονομία και τα μέσα οικονομικής πολιτικής είναι πλήρως εξαρτημένα από την ικανοποιητική επίλυση της κρίσης και την ουσιαστική συμβολή τους στον τερματισμό της. Ωστόσο, ακόμη και σε αυτή την κρίσιμη περίοδο, είναι σκόπιμο να διασφαλιστεί:

- η αποτελεσματική χρήση και η διάθεση των χρηματοδοτικών πηγών που κινητοποιούνται ανάλογα με τις ανάγκες,
- η παροχή δίκαιης αποζημίωσης σε όλους τους επιζήμιους δικαιούχους (φυσικά πρόσωπα, εταιρείες και επιχειρήσεις, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, πάροχοι δημοσίων υπηρεσιών κ.λπ.) που πλήττονται από την πανδημία,
- η επανεκκίνηση της οικονομίας μετά το τέλος της τρέχουσας πανδημίας, έχοντας αντλήσει διδάγματα από αυτήν σχετικά με κοινωνικά ζητήματα που χρειάζεται να αντιμετωπιστούν επείγοντως.

3.1.2. Παρότι η αγορά και η οικονομία δεν μπορούν να αναλάβουν τον ρόλο της διάγνωσης και της αξιολόγησης ενός άγνωστου ιατρικού προβλήματος, ταυτόχρονα η επίλυση του προβλήματος της πανδημίας θα ήταν σχεδόν αδύνατη χωρίς τη δέουσα συνεκτίμηση του σχετικού δημοσιονομικού κόστους και των δυνητικών οικονομικών επιπτώσεων.

3.1.3. Μέχρι στιγμής, τόσο τα κράτη μέλη όσο και τα αντίστοιχα θεσμικά όργανα της ΕΕ, ενέκριναν μια δέσμη προληπτικών, σταθεροποιητικών και αντισταθμιστικών μέτρων έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση της κρίσης. Τα μέτρα αυτά μπορούν να διακριθούν σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τη μορφή τους: νομοσυντακτικά και σταθεροποιητικά μέτρα, φορολογικά μέτρα, μέτρα βασισμένα σε εγγυήσεις και πιστώσεις, καθώς και κανονιστικά και διαδικαστικά μέτρα. Τα μέτρα καλύπτουν όλες τις εκφάνσεις της ζωής, αλλά εστιάζονται κυρίως στην οικονομία και τις επιχειρήσεις, καθώς και σε κοινωνικά ζητήματα (βλέπε παράρτημα Ι).

3.1.4. Τα προβλεπόμενα μέτρα αντικατοπτρίζουν έναν συνεκτικό συνδυασμό οικονομικών πολιτικών, συμπεριλαμβανομένης μιας αντίδρασης εστιασμένης στη νομοσυντακτική πολιτική, κυρίως μέσω ενός νέου κύματος ποσοτικής χαλάρωσης, που συμπληρώνεται από ένα νέο σύστημα αγοράς τίτλων για τη στήριξη της ρευστότητας της χρηματοπιστωτικής αγοράς υπό την ευθύνη της ΕΚΤ, από μια λειτουργία μακροοικονομικής σταθεροποίησης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ), από μια δέσμη δημοσιονομικών μέτρων, ξεκινώντας από την προσωρινή θέσπιση ευέλικτων κανόνων για θέματα προϋπολογισμού και κρατικών ενισχύσεων μέσω τεράστιων δημοσιονομικών ενέσεων για την ενίσχυση των επιχειρήσεων και των ατόμων που πλήττονται από την πανδημία, από την αναβολή των υποχρεώσεων αποπληρωμής και από τη μαζική ανακατανομή των ενωσιακών δημοσιονομικών πόρων. Εξαιρετικά σημαντική είναι επίσης η δέσμη κανονιστικών και διαδικαστικών μέτρων διαφόρων ειδών.

3.1.5. Ο όγκος των πηγών χρηματοδότησης που συνδέονται με τα μέτρα στήριξης της ευρωπαϊκής κοινωνίας εκτιμάται ότι ανέρχεται σε σχεδόν 3 τρις. ευρώ (ήτοι σε 16 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ το 2019). Έως τώρα, το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε έναν συνδυασμό μέτρων οικονομικής πολιτικής που εφαρμόζονται στο επίπεδο της ΕΕ και, κυρίως, στο επίπεδο των κρατών μελών. Στο πλαίσιο του αρχικού σχεδίου οικονομικής αντίδρασης της ΕΕ στην πανδημία του κορονοϊού, μόνο 165 δισεκατ. ευρώ σχετίζονται άμεσα με κοινές πηγές χρηματοδότησης της ΕΕ, με τη μορφή επιδοτήσεων και χρηματοδοτικών μέσων· τα άλλα μέτρα που ελήφθησαν από την ΕΕ περιλαμβάνουν μέτρα για τη στήριξη της ρευστότητας, την εφαρμογή πιο ευέλικτων κανόνων ή την κινητοποίηση χρηματοπιστωτικών μέσων βασισμένων σε εγγυήσεις· όλα τα υπόλοιπα μέτρα δημοσιονομικού χαρακτήρα είτε ελήφθησαν είτε εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη. Στη συνέχεια, το μερίδιο των μέτρων που εκπονήθηκαν από την ΕΕ αυξήθηκε.

3.1.6. Πολύ πιο πρόσφατα, η δέσμη μέτρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη μελλοντική χρηματοδότηση της ΕΕ, η οποία περιλαμβάνει μια πρόταση σχετικά με ένα προσωρινό Ευρωπαϊκό Μέσο Ανάκαμψης έκτακτης ανάγκης [επονομαζόμενο «Επόμενη Γενιά ΕΕ» («Next Generation EU»)], καθώς και την εκτεταμένη προσαρμογή της αρχικής πρότασης για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) 2021-2027 της ΕΕ, αποτελεί κυριολεκτικά πραγματική επανάσταση στον εν λόγω τομέα.

3.1.7. Τέλος, η συνολική δέσμη μέτρων που ανακοινώθηκε στα τέλη Μαΐου αποτελεί σημαντική συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη διευθέτηση της παρούσας κατάστασης και έχει συνδεθεί με ένα ισχυρό και εξαιρετικά στοχευμένο νέο μέσο, αποκλειστικά επικεντρωμένο στην έξοδο από την κρίση, στην επανεκκίνηση και στην ανάκαμψη μετά την πανδημία COVID-19. Με τα μέτρα αυτά επιδιώκεται η εστίαση των προσπαθειών της στις πραγματικές ανάγκες με στόχο να παραμείνει η ενιαία αγορά ομοιογενής και λειτουργική. Το μοντέλο χρηματοδότησης θεωρείται λογικό και αποτελεί δράση καινοτομίας και επίδειξης αλληλεγγύης προς τα κράτη μέλη. Η λειτουργία του μελλοντικού μέσου «Επόμενη Γενιά ΕΕ» πρέπει να είναι συμπληρωματική προς το νέο ΠΔΠ, στο πλαίσιο του οποίου και άλλες προτεραιότητες της ΕΕ —οι οποίες δεν συνδέονται κατ' ανάγκη με την πανδημία— πρέπει να αντικατοπτρίζονται επίσης επαρκώς (όπως, για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η βελτίωση της ενιαίας αγοράς και των συνθηκών ανταγωνιστικότητας της ΕΕ, ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων και η σταδιακή προσαρμογή στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, παράλληλα με όλες τις διεθνείς Συνθήκες και συμβάσεις που έχουν υπογραφεί και κυρωθεί από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της).

3.2. Ανάλυση και συμπεράσματα σχετικά με την καταλληλότητα και την επάρκεια ή μη των μέτρων

3.2.1. Όπως προαναφέρθηκε, το ζήτημα είναι τόσο εκτενές ώστε η εξεύρεση κατάλληλης λύσης είναι δυνατή μόνο χάρη σε ένα καλά συντονισμένο συνδυασμό πολιτικών και στην ύπαρξη διακριτών αρμοδιοτήτων των εκάστοτε ενδιαφερομένων, με την ορθή επιλογή στόχων και χρονοδιαγράμματος δράσης. Εντός της δέσμης των εγκριθέντων μέτρων περιλαμβάνονται νέες καινοτόμες προσεγγίσεις οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για την επόμενη περίοδο.

3.2.2. Πρόκειται για την πρώτη φορά, μετά την τελευταία κρίση και τις συνέπειές της, που εμφανίζεται η ευκαιρία ο νέος ευρωπαϊκός μηχανισμός σταθερότητας να σταθεροποιήσει το μακροοικονομικό περιβάλλον της ευρωζώνης. Η αντίδραση της νομισματικής πολιτικής έχει επίσης πολύ μεγάλη σημασία για να μπορέσει ο χρηματοπιστωτικός τομέας να παραμείνει λειτουργικός και αποδοτικός, με επαρκή ρευστότητα. Είναι επίσης πολύ σημαντικό να ληφθούν μέτρα για τη θέσπιση πιο ελαστικών κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων και δημοσιονομικής πειθαρχίας, έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η διατήρηση των χρηματοδοτικών πόρων σε κυκλοφορία όταν επιταχύνεται ο κίνδυνος για τη μείωση της συνολικής ζήτησης. Είναι ζητούμενο ζωτικής σημασίας να αποζημιώνονται το ταχύτερο δυνατόν όλοι όσοι επλήγησαν από την κρίση —ιδιώτες, επιχειρήσεις καθώς και ΜΚΟ— με τη μορφή αναβολής των υποχρεώσεών τους και αποζημίωσης για τις ζημιές που υπέστησαν κατά την περίοδο του κατ' οίκον περιορισμού.

3.2.3. Τα μέτρα έκτακτης ανάγκης ήταν επίσης ιδιαίτερα ενδεδειγμένα. Στην πράξη φάνηκε ότι, σε μια περίοδο θανάσιμων κινδύνων, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να προτιμούν να διαχειρίζονται την κατάσταση μεμονωμένα. Ορισμένα συντονισμένα μέτρα που συνδέονται με την παράδοση βασικών ιατρικών προϊόντων και εξοπλισμού θα ήταν αναγκαία όχι μόνο για πρακτικούς λόγους, αλλά και για να έχουν νόημα οι αξίες της ενιαίας αγοράς της ΕΕ. Τούτο χρησιμεύει επίσης ως πηγή έμπνευσης για τη θέσπιση μέτρων στρατηγικής εξόδου από την κρίση και άρσης των περιορισμών, τα οποία πρέπει να συντονίζονται προσεκτικά. Αυτή η κατάσταση έκτακτης ανάγκης δημιουργεί επίσης έναν τεράστιο χώρο για μέσα που βασίζονται σε εγγυήσεις και σε πιστώσεις με πρωταρχικό ρόλο, αυτή τη φορά, του συνόλου των μέσων της ΕΤΕπ. Τούτο αντικατοπτρίζει την ανάγκη διάθεσης περισσότερου ιδιωτικού κεφαλαίου σύμφωνα με τους κανόνες κατανομής προς το δημόσιο συμφέρον. Όταν οι πραγματικές ανάγκες υπερβαίνουν τόσο πολύ τους περιορισμένους πόρους της δημόσιας χρηματοδότησης, τούτη είναι η μόνη λύση που μπορεί να αναπτυχθεί περαιτέρω σε μια περίοδο «νέας ομαλότητας».

3.2.4. Όπως και στην περίπτωση της κρίσης πριν από δέκα χρόνια, η παρούσα περίοδος έχει επίσης αναδείξει τα στενά όρια του προϋπολογισμού της ΕΕ όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο αντιδρά σε απρόβλεπτους κλυδωνισμούς, ιδίως όταν οι κλυδωνισμοί αυτοί συμβαίνουν στο τέλος του τρέχοντος δημοσιονομικού πλαισίου. Η ευελιξία του προϋπολογισμού της ΕΕ εκθέτει διαρκώς μία από τις μειζόνες αδυναμίες της χρηματοοικονομικής δομής της ΕΕ. Σε περίπτωση που χρειαστεί να διατεθούν πραγματικά τεράστια ποσά, θα πρέπει είτε να δημιουργηθεί ένα νέο μέσο (όπως η «Επόμενη Γενιά ΕΕ») είτε να παρέμβουν τα κράτη μέλη. Η κατάσταση αυτή καταδεικνύει σαφώς την ανάγκη περαιτέρω βελτίωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ΕΕ, ιδίως σε περίπτωση απρόβλεπτων κλυδωνισμών. Το σημερινό μοντέλο προσφέρει ανεπαρκή κοινή χρηματοδοτική βάση της ΕΕ για τη στήριξη της μακροοικονομικής σταθερότητας στην ΕΕ και την ευρωζώνη.

3.3. Αξιολόγηση των αρμοδιοτήτων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ για τη λήψη των εν λόγω μέτρων

3.3.1. Σε συνέχεια της ανωτέρω περιγραφής και ανάλυσης, εκτιμούμε ιδιαίτερα τη σημαντική και έγκαιρη αντίδραση της ΕΚΤ και της Ευρωομάδας να ενεργοποιήσουν τον ευρωπαϊκό μηχανισμό σταθερότητας. Επίσης εξαιρετικά σημαντική ήταν η αντίδραση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή πιο ελαστικών κανόνων και μέτρων έκτακτης ανάγκης για την υποστήριξη των αλυσίδων διανομής αγαθών και εξοπλισμού που είναι ζωτικής σημασίας για την αντίδραση στην αρχική εκδήλωση και την εξάπλωση της πανδημίας. Μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άρχισε να αναλαμβάνει ηγετικό ρόλο, με τη θέσπιση και την εφαρμογή της ολοκληρωμένης δέσμης μέτρων τον Μάιο, συμπεριλαμβανομένης της πρότασης προσαρμογής του νέου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου και του μέσου ανάκαμψης «Επόμενη Γενιά ΕΕ». Τώρα είναι σημαντικό να λάβουμε στήριξη από τα κράτη μέλη για την επίτευξη συναίνεσης ως προς τη δέσμη μέτρων και την εφαρμογή της το συντομότερο δυνατόν. Το μεγαλύτερο δίδαγμα που πρέπει να αντληθεί εξακολουθεί να είναι το γεγονός ότι η ΕΕ, στο σύνολό της, παραμένει αρκετά ευάλωτη σε περιπτώσεις εξωγενών κλυδωνισμών μεγάλης κλίμακας, καθώς και ότι, παρά τη συνεχή βελτίωση, δεν είναι κατά κάποιον τρόπο κατάλληλα εξοπλισμένη για την αντιμετώπισή τους. Εν προκειμένω, το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η πολύ περιορισμένη ελαστικότητα και ετοιμότητα αντίδρασης του προϋπολογισμού της ΕΕ.

3.3.2. Επιπλέον, μόνο μετά από κάποιο χρονικό διάστημα, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη άρχισαν να λαμβάνουν μέτρα για τη διασφάλιση της ακεραιότητας, της ομοιογένειας και της αποτελεσματικότητας της ενιαίας αγοράς, δηλαδή του σημαντικότερου οικονομικού επιτεύγματος της διαδικασίας ολοκλήρωσης της ΕΕ.

3.4. Σενάρια και προκλήσεις για το μέλλον

3.4.1. Το πιθανότερο σενάριο για το μέλλον είναι ο οικονομικός κύκλος να φθάσει στο χαμηλότερο σημείο του κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2020, με σταδιακά σημάδια ανάκαμψης κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Εάν δεν υπάρξει δεύτερο κύμα πανδημίας και εάν οι στρατηγικές εξόδου από την κρίση και ανάκαμψης αποδειχθούν κατάλληλες και αποτελεσματικές, η ανοδική πορεία αναμένεται να συνεχιστεί κατά τη διάρκεια του 2021 και να προσεγγίσει τα επίπεδα προ COVID-19 το 2022 ως προς τις οικονομικές επιδόσεις και το 2023 όσον αφορά τις επενδυτικές δραστηριότητες. Το σενάριο αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί ρεαλιστικό, αν και ελαφρώς αισιόδοξο. Ωστόσο, καθώς η αβεβαιότητα παραμένει πολύ υψηλή, η ΕΕ θα πρέπει επίσης να είναι προετοιμασμένη για λιγότερο θετικές εξελίξεις, προβλέποντας ίσως την επαναφορά των περιοριστικών μέτρων, τη λήψη περισσότερων μέτρων έκτακτης ανάγκης, την ανάληψη μεγαλύτερης δέσμευσης για την άμβλυνση των συνεπειών και την παροχή μιας πιο ειδικής αποζημίωσης στις επιχειρήσεις και τα άτομα που έχουν ανάγκη.

3.4.2. Η παρούσα κατάσταση δεν είναι μόνο ένα στάδιο κυκλικής οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και μια σημαντική και αποφασιστική στιγμή όσον αφορά την πραγματοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών και μεταρρυθμίσεων στα ευρωπαϊκά οικονομικά και κοινωνικά συστήματα και στην οργάνωσή τους. Στόχος κατά την τρέχουσα περίοδο δεν είναι μόνο η επανεκκίνηση της οικονομίας στην πράξη (επανορθωτικό του οικονομικού κύκλου σε επίπεδα προ COVID-19), αλλά —και ίσως αυτό να είναι ακόμη πιο σημαντικό— ο σχεδιασμός και η πραγματοποίηση σημαντικών ποσοτικών και ποιοτικών αλλαγών. Το ζητούμενο είναι η συνολική αξιολόγηση του κοινωνικοοικονομικού και περιβαλλοντικού μας μοντέλου, καθώς και ο καθορισμός των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων του. Η ριζική ανασυγκρότηση δεν πρέπει να συνίσταται μόνο σε νέες ή προσαρμοσμένες πολιτικές, αλλά και στην ανάθεση νέων αρμοδιοτήτων με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων (στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, καθώς και εσωτερικά μεταξύ των ίδιων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ) σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας. Είναι επίσης καιρός να εξεταστούν οι λόγοι για τους οποίους οι σημερινές κοινωνικές και οικονομικές δομές αφήνουν εκτεθειμένα τόσα πολλά άτομα στο έλεος τέτοιων κλυδωνισμών. Η τρέχουσα πανδημία αποκάλυψε ιδίως πόσο ευάλωτα είναι, αφενός, όσα άτομα δεν κατέστη δυνατόν να τύχουν κοινωνικής προστασίας και να τενδούν σε προσωρινή αργία σε μια περίοδο έκτακτης ανάγκης εξαιτίας του καθεστώτος επισφαλούς απασχόλησής τους και, αφετέρου, όσα άτομα απομονώθηκαν από τις κοινότητές τους και τα δίκτυα υποστήριξης που υπάρχουν στο εσωτερικό τους.

3.4.3. Στα κύρια ζητούμενα της διαδικασίας ανάκαμψης και ανασυγκρότησης περιλαμβάνονται τα εξής:

- η αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού της ενιαίας αγοράς με σκοπό τη διατήρηση του ολοκληρωμένου, λειτουργικού και αποδοτικού χαρακτήρα της και την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας,
- η συμπλήρωση της ενιαίας αγοράς με ένα φιλόδοξο κοινωνικό θεματολόγιο, ιδίως χάρη στην άρτια εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η κοινωνική ανοδική σύγκλιση,
- η συνέχιση των απαραίτητων διαρθρωτικών αλλαγών και των συναφών επενδυτικών δραστηριοτήτων, κυρίως όσον αφορά τις ψηφιακές, έξυπνες και κοινωνικές καινοτομίες και την οικολογική μετάβαση,
- η συνεχής βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ,
- η δημιουργία των προϋποθέσεων ενίσχυσης της αυτάρκειας και της ανθεκτικότητας της ΕΕ για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων επιπτώσεων,
- η διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για τη διατήρηση του ελέγχου των στρατηγικών πόρων και βιομηχανιών της ΕΕ,

- η υποστήριξη της πρόσβασης όλων στην αγορά εργασίας, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα ανθεκτικό και χωρίς αποκλεισμούς εργατικό δυναμικό,
- η επένδυση στην ένταξη ορισμένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, με στόχο να εξασφαλιστεί η πλήρης συμμετοχή τους στο κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι,
- η ουσιαστική βελτίωση των αλυσίδων εφοδιασμού της ΕΕ σε περίπτωση κινδύνων και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

4. Η κρίση μετά τη νόσο COVID-19 ως ευκαιρία και ανάγκη αλλαγής στην ΕΕ

4.1. Ο «μαύρος κύκνος»

4.1.1. Πολλοί αναλυτές συνδέουν την κρίση της νόσου COVID-19 με τον ορισμό της έννοιας του «μαύρου κύκνου» (black swan), που επινόησε ο Λιβανέζος μαθηματικός Nassim Nicholas Taleb, δηλαδή: «ένα σπάνιο και απρόβλεπτο γεγονός διότι δεν εμπίπτει στο πεδίο των συνήθων προσδοκιών του ατόμου, αλλά είναι τόσο ανατρεπτικό που μπορεί να διαταράξει ζωές, να αλλάξει αντιλήψεις και να μετασχηματίσει για πάντα τις κοινότητες που πλήττονται από το φαινόμενο»^(*). Αλλά όσον αφορά την αντιμετώπιση της κρίσης της νόσου COVID-19, έχουμε άραγε να κάνουμε με έναν μαύρο κύκνο; Πρόκειται πράγματι για ένα τόσο απρόβλεπτο γεγονός ή μήπως έχουμε αποδυναμώσει τα συστήματα υγείας μας, τη στρατηγικής σημασίας παραγωγή μας και τις κοινωνικές δομές μας εξαιτίας ορισμένων εσφαλμένων επιλογών; Η συνέχιση της πεπατημένης οδού δεν μπορεί πλέον να αποτελέσει πολιτική λύση για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης. Η Ευρώπη έχει τη δυνατότητα και την ευκαιρία να οικοδομήσει έναν διαφορετικό κόσμο και η ΕΕ πρέπει να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτό το εγχείρημα.

4.1.2. Επομένως, για την ανάκαμψη από την κρίση αυτή απαιτείται διαφορετικός συνδυασμός πολιτικών και διαφορετικός χρονικός προγραμματισμός. Εάν γίνουν σωστοί χειρισμοί, μπορούμε να ξεπεράσουμε από κοινού το πρόβλημα, να σώσουμε ζωές και να διαφυλάξουμε την κοινωνική ευημερία, να μετασχηματίσουμε τα κοινωνικοοικονομικά μας μοντέλα σε άλλα περισσότερο επικεντρωμένα στους ανθρώπους και στον φυσικό κόσμο και να ενισχύσουμε την παγκόσμια σύμπραξη υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης.

4.1.3. Συνεπώς, πρέπει να δοθεί έμφαση σε όσα είναι σημαντικά για όλους, δηλαδή πρέπει να υποστηριχθούν οι επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να ξεπεράσουν την κρίση ώστε να μπορούν να προσφέρουν αξιοπρεπή εργασία, καλές συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, ίση πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθαρά τρόφιμα, νερό, αέρα και καταναλωτικά είδη, ένα ακμαίο φυσικό περιβάλλον, ασφαλές κλίμα για την επόμενη γενιά, μια κοινωνία που θα χαρακτηρίζεται από ολοένα και λιγότερους αποκλεισμούς και θα είναι ευπρόσιτη σε όλους, καθώς και ισχυρά και λειτουργικά δημοκρατικά καθεστώτα που θα συνεχίσουν να μας προστατεύουν σε καιρούς ανάγκης. Προς τούτο, πρέπει να επιδείξουμε φιλοδοξία και να λαμβάνουμε τις κατάλληλες αποφάσεις την κατάλληλη στιγμή με τη βοήθεια ενός «σχεδίου ανασυγκρότησης και ανάκαμψης της ΕΕ».

4.1.4. Από την πλευρά της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να λάβει συγκεκριμένα μέτρα για να θέσει τέρμα στην τάση ορισμένων κυβερνήσεων να εγκαθιδρύουν μια «κατάσταση συναγερμού» που διαβρώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου. Οι κυβερνήσεις δεν θα πρέπει να καταχρώνται της κρίσης του κορονοϊού και να εφαρμόζουν μέτρα που υπερβαίνουν τα απολύτως αναγκαία για την αντιμετώπιση της κρίσης (π.χ. μέτρα που παραβιάζουν την ιδιωτική ζωή, τη δέουσα διαδικασία θέσπισης νομοθεσίας, τη δικαστική εξουσία και αρμοδιότητα, καθώς και τα δικαιώματα των πολιτών και της κοινωνίας των πολιτών. Κάθε μέτρο που λαμβάνεται πρέπει να είναι αναλογικό και να αποσκοπεί στη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας. Ειδικότερα, πρέπει να διασφαλίζεται η ελευθερία της έκφρασης όσων επισημαίνουν τα προβλήματα που προκαλεί η σημερινή κατάσταση.

4.2. Οι κατευθυντήριες γραμμές για ένα σχέδιο ανάκαμψης και ανασυγκρότησης της ΕΕ

4.2.1. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η ανάκαμψη από τις επιπτώσεις της κρίσης του κορονοϊού θα στεφθεί με επιτυχία μόνο εάν συνδυαστεί με την αναδιάρθρωση της κοινωνίας μας: οφείλουμε να επικεντρωθούμε εξίσου στην ανασυγκρότηση και στην ανάκαμψη. Δεν μπορούμε απλώς να αποκαταστήσουμε ό,τι προϋπήρχε ήδη, αλλά χρειάζεται να το αναδιαρθρώσουμε και να το βελτιώσουμε. Κατά την ΕΟΚΕ, η αναδιάρθρωση και η βελτίωση θα πρέπει να βασιστούν στις αρχές που διέπουν το σύνολο του έργου μας: μέριμνα για μια πλήρως λειτουργική εσωτερική αγορά, προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αξιών και του κράτους δικαίου, υλοποίηση των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας και στην επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας στην ΕΕ το αργότερο έως το 2050. Οφείλουμε επίσης να διασφαλίσουμε τη χρηστή διακυβέρνηση και τη δημοκρατική λογοδοσία.

4.2.2. Ωστόσο, όσο θετικά και εκτεταμένα και αν είναι τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, θα είναι αποτελεσματικά και ευρέως αποδεκτά μόνο εάν φθάνουν μέχρι τη βάση της κοινωνίας και τα άτομα στα οποία απευθύνονται. Επομένως, είναι ζήτημα ζωτικής σημασίας τόσο τα θεσμικά όργανα της ΕΕ όσο και τα κράτη μέλη να καταβάλλουν σύντομη προσπάθεια για την αποτελεσματική εφαρμογή τους.

^(*) Nassim Nicholas Taleb (2007), *The Black Swan: the impact of the highly improbable* [Ο «μαύρος κύκνος»: ο αντίκτυπος του εξαιρετικά απίθανου]

4.2.3. Είναι πολύ σημαντικό να διδαχθούμε από την κοινωνική αποτυχία του δυσανάλογα μεγάλου αριθμού θανάτων κατά τη διάρκεια αυτής της πανδημίας. Αναφερόμαστε, ειδικότερα, στα ιδρύματα φροντίδας ατόμων με αναπηρία και στα γηροκομεία. Τα εν λόγω ιδρύματα έγιναν εστίες μόλυνσης και θανάτου κατά τη διάρκεια της κρίσης. Το γεγονός αυτό πρέπει να λειτουργήσει ως μήνυμα αφύπνισης προκειμένου να μην επενδύονται ποτέ χρήματα της ΕΕ σε τέτοια ιδρύματα τα οποία, όχι μόνο στερούν από τους ανθρώπους το δικαίωμά τους να διαλέγουν ελεύθερα τον τρόπο ζωής τους, αλλά είναι και δομικά ακατάλληλα για την προστασία των πολιτών σε καταστάσεις ανωτέρας βίας.

4.2.4. Η κρίση του κορονοϊού έχει δυστυχώς καταστήσει επίσης σαφές ότι είναι απαραίτητο να ενισχυθεί σημαντικά και σε ολόκληρη την ΕΕ η αγωγή του πολίτη σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατική συνύπαρξη με βάση τις αρχές και τις αξίες του άρθρου 2 της ΣΛΕΕ. Επαναλαμβάνουμε τη βαθιά και απαρέγκλιτη προσήλωσή μας στις θεμελιώδεις αξίες των ανθρώπινων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, όπως διατυπώνονται στις ιδρυτικές Συνθήκες της ΕΕ.

4.2.5. Η αλληλεγγύη είναι η λέξη-κλειδί για την αντιμετώπιση της κρίσης: Αλληλεγγύη προς το προσωπικό των νοσοκομείων και των γηροκομείων. Αλληλεγγύη προς τους εργαζομένους που έχουν μείνει χωρίς μισθό, αλλά και προς τους εργοδότες που έχουν αποποιηθεί κι αυτοί έσοδα και επιμίσθια για να διασώσουν τις επιχειρήσεις τους. Αλληλεγγύη εκ μέρους των κυβερνήσεων στους οικονομικούς, αλλά και πολιτιστικούς και άλλους κοινωνικούς τομείς που δεν μπορούν να λειτουργήσουν χωρίς βοήθεια. Και πάνω απ' όλα, αλληλεγγύη μεταξύ των χωρών, ιδίως εντός της ΕΕ, επειδή τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι τόσο στενά συνδεδεμένα από οικονομική άποψη ώστε μόνο μια κοινή και υποστηρικτική προσέγγιση των επιπτώσεων της κρίσης θα αποδειχθεί αποτελεσματική.

4.2.6. Ένα οικολογικό επενδυτικό σχέδιο ευρύτατης κλίμακας θα προσφέρει τα αναγκαία οικονομικά κίνητρα και θα ενισχύσει την ανθεκτικότητα σε μελλοντικούς κλυδωνισμούς. Η υλοποίηση ενός τόσο φιλόδοξου και μετασχηματιστικού εγχειρήματος μπορεί να επιτευχθεί μόνο υπό ορισμένες ειδικές προϋποθέσεις, οι οποίες πρέπει να αναγνωριστούν ρητά. Ως εκ τούτου, οι οικονομικές και οι περιβαλλοντικές φιλοδοξίες θα πρέπει να συνυπάρχουν στο ενωσιακό σχέδιο ανάκαμψης από την κρίση του κορονοϊού, με αποτέλεσμα μια αμοιβαία επωφέλη κατάσταση. Αυτό απαιτεί αυστηρή επιλογή των επενδυτικών προγραμμάτων, στοχεύοντας σε τομείς με υψηλό δυναμικό για την τόνωση της οικονομίας, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τον περιβαλλοντικό μετασχηματισμό (οικολογικό κίνητρο).

4.2.7. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να διαμορφωθεί ένα ευρωπαϊκό οικολογικό κίνητρο για την επίτευξη δύο πρωταρχικών στόχων. Πρώτον, να τονωθεί η οικονομία και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας, με ταυτόχρονη προστασία όσων απειλούνται, και δεύτερον, να υποστηριχθεί ο μετασχηματισμός της ευρωπαϊκής οικονομίας προς ένα μη ρυπογόνο και ανθεκτικό μέλλον. Ή, όπως έγραψε ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Frans Timmermans στο Twitter: «Η ανάκαμψη που προτείνουμε θα γεννήσει την κοινωνία που χρειαζόμαστε η σημερινή και οι επόμενες γενιές, μια κοινωνία μη ρυπογόνο, ευημερούσα και ανθεκτική όπου κανείς δεν θα μένει παραγκωνισμένος.»

4.2.8. Η αμοιβαιότητα πρέπει να καταστεί υποχρεωτική. Όταν οι δημόσιοι πόροι χρησιμοποιούνται για να προσφέρουν στον ιδιωτικό τομέα μια μελλοντική προοπτική, είναι θεμιτό η κοινωνία να προσδοκά κάποια ανταπόδοση. Αυτή θα μπορούσε να έχει τη μορφή συμφωνιών καταβολής φόρων, επίδειξης κοινωνικά υπεύθυνης συμπεριφοράς εκ μέρους των εργοδοτών, κατάργησης μερισμάτων και επιμισθίων, καθώς και επιβολής της υποχρέωσης να καταβάλλεται προσπάθεια μείωσης του διοξειδίου του άνθρακα, συμμόρφωσης με την περιβαλλοντική νομοθεσία και ενίσχυσης της βιωσιμότητας της πολιτικής μετακινήσεων των επιχειρήσεων.

4.2.9. Το τωρινό οικονομικό μοντέλο έχει ως σημείο αναφοράς (κάτι σαν ευαγγέλιο) το ΑΕγχΠ, έναν δείκτη που δεν παρέχει ποτέ τη δυνατότητα υπολογισμού όσων έχουν πραγματική αξία για το άτομο. Η σημερινή αναζήτηση ενός νέου μοντέλου οικονομικής και κοινωνικής προόδου στην ΕΕ πρέπει, κατά την ΕΟΚΕ, να συνδυάζει αυτόν τον κύριο οικονομικό δείκτη με έναν άλλο εξίσου σημαντικό: την ευημερία μιας κοινότητας.

4.2.10. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το σχέδιο ανασυγκρότησης και ανάκαμψης πρέπει να έχει στο επίκεντρό του τους ανθρώπους και το μέλλον του πλανήτη μας. Από την άποψη αυτή, η βραχυπρόθεσμη διατήρηση όσο το δυνατόν περισσότερης καθαρής απασχόλησης έχει καθοριστική σημασία. Ωστόσο, είναι επίσης σημαντικό να μην παραγνωρίζεται ο απώτερος σκοπός, δηλαδή μια ανθεκτική σε βάθος χρόνου οικονομία που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κοινωνίας, δεν οξύνει την κλιματική αλλαγή, χρησιμοποιεί τους πόρους με έξυπνο τρόπο και πλαισιώνει την ευρωπαϊκή ικανότητα βιοπορισμού με ένα υγιές περιβάλλον διαβίωσης και θεμιτής εργασίας. Πρόκειται για έναν σκοπό που καλούμαστε να επιδιώξουμε εφόσον το ζητούμενο είναι ένα βιώσιμο μέλλον. Μια ανθεκτική σε βάθος χρόνου οικονομία πρέπει να είναι επίσης όσο το δυνατόν πιο ευπρόσιτη σε όλες τις κατηγορίες εργαζομένων και να παρέχει σε όλους τη δυνατότητα να συμβάλλουν στην κοινότητά τους και στην κοινωνία στο σύνολό της. Πρέπει να μάθουμε από τη νέα κοπή ευελιξία που επιδεικνύουν οι εργοδότες κατά τη διάρκεια της κρίσης για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των πλέον απομακρυσμένων από την αγορά εργασίας (άτομα με αναπηρία, μακροχρόνια άνεργοι, εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας), με σκοπό να διευκολυνθεί η συμμετοχή τους σε μια νέα και πιο οικολογική οικονομία. Ας επιδιώξουμε πλέον αυτόν τον σκοπό ενός βιώσιμου μέλλοντος!

4.2.11. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να μεριμνήσουν έτσι ώστε οι επιχειρήσεις αυτής της νέας μη ρυπογόνου οικονομίας —ιδίως οι νεοφυείς επιχειρήσεις και οι ΜΜΕ— να μπορούν να αντλούν τη χρηματοδότηση που χρειάζονται για να συνεχίσουν να αναπτύσσουν τις λύσεις του αύριο.

4.2.12. Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να συμμετέχουν στην ανάπτυξη και την επέκταση των μέτρων στήριξης για την αντιστάθμιση της έλλειψης οικονομικής δραστηριότητας σε πολλούς κλάδους, καθώς και για την προστασία όλων των κατηγοριών εργαζομένων και μικρών επιχειρήσεων. Απαιτούνται επαρκή και βιώσιμα επιδόματα ανεργίας και άλλες μορφές βοήθειας, συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης ενωσιακών ελάχιστων προτύπων σχετικών με το καθαρό ποσοστό αναπλήρωσης, τη διάρκεια του δικαιώματος εισπραχθείς του επιδόματος ανεργίας και την κάλυψη των εργαζομένων. Σε όσους κλάδους είναι εφικτό, μπορούν να θεσπιστούν συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας κατόπιν διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους. Σε ορισμένα κράτη μέλη οι εργαζόμενοι που τελούν σε καραντίνα δικαιούνται επίδομα ασθενείας. Η απλούστευση της δυνατότητας τηλεργασίας — επίσης κατόπιν διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους— είναι μια άλλη λύση για τη διευκόλυνση της κατάστασης των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των αυτοαπασχολούμενων. Συν τοις άλλοις, οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν να παρέχουν χρηματοδοτική και τεχνική συνδρομή στις ΜΜΕ για να τις βοηθήσουν να αναπτύξουν γρήγορα τη δυνατότητα τηλεργασίας.

4.2.13. Η συμμετοχή στην προσπάθεια όλων των πολιτών, μέσω των οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, θα καταστήσει δυνατή τη μεταρρύθμιση της οικονομίας και την αναδιαμόρφωση της κοινωνίας. Επομένως, τα κράτη μέλη και η ΕΕ πρέπει να μεριμνήσουν έτσι ώστε, σε αυτήν τη σύνθετη διεργασία, να μην μείνει κανείς στο περιθώριο και δι ο πιο επισφαλείς εργαζόμενοι, τα άτομα που πλησιάζουν την ηλικία συνταξιοδότησης, τα άτομα με αναπηρία, οι γυναίκες που εργάζονται σε θέσεις μη εγνωσμένης αξίας, οι νέοι —ιδίως όσοι ανήκουν σε ορατές μειονότητες και όσοι προέρχονται από οικογένειες μεταναστών— και, ειδικότερα, όσοι ανήκουν σε περισσότερες από μία από αυτές τις ομάδες.

5. Το σχέδιο ανάκαμψης

Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για μια **οικολογική ανάκαμψη καθώς και μια ισχυρή κοινωνική αλλά και οικονομική ανάκαμψη**, υποστηρίζοντας ότι ένα τέτοιο φιλόδοξο και μετασχηματιστικό θεματολόγιο μπορεί να υλοποιηθεί εάν βασίζεται σε έξι αρχές: αλληλεγγύη, ανταγωνιστικότητα, βιωσιμότητα, διασφάλιση της απασχόλησης, προστασία του εισοδήματος και συμμετοχή. Όσο ισχυρότερα είναι τα μέτρα ανάκαμψης και όσο περισσότερο προσαρμοσμένα στην κατάσταση των κρατών μελών και των πληθυσμών τους, τόσο πιο αξιόπιστη θα είναι η Ευρώπη και πιο ικανή να μπορέσει να ανταποκριθεί στα πρωτοφανή προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στην παρούσα κρίση.

5.1. Η ενιαία αγορά

5.1.1. Η στρατηγική για την ενιαία αγορά βρίσκεται στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, παρέχοντας σε πολίτες, υπηρεσίες, αγαθά και κεφάλαια τη δυνατότητα να κινούνται πιο ελεύθερα και προσφέροντας, συγχρόνως, ευκαιρίες για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, τους καταναλωτές και τους εργαζομένους. Πρέπει να ληφθούν μέτρα για να απελευθερωθεί πλήρως το πλήρες δυναμικό της μέσα από την άρση των εμποδίων. Επιπλέον, στον απόηχο της κρίσης και άλλων πτυχών ενός μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος, όπως η ψηφιοποίηση, η ενιαία αγορά πρέπει να προσαρμοστεί πλήρως σε νέες ιδέες και νέα επιχειρηματικά μοντέλα. Στόχος, συνεπώς, είναι η αποκατάσταση, η αναζωογόνηση και η ανασυγκρότηση της ενιαίας αγοράς ως μέσου που βρίσκεται σε ανάκαμψη. Στις βραχυπρόθεσμες δράσεις περιλαμβάνεται το άμεσο άνοιγμα των συνόρων. Επιπλέον, χρειαζόμαστε βραχυπρόθεσμες δράσεις σε δύο άξονες:

Αντιμετώπιση των εντάσεων Εν προκειμένω, οι «άνισοι» όροι ανταγωνισμού που αναδύονται σήμερα αποτελούν πηγή σοβαρής ανησυχίας. Οι δέσμες κινήτρων που παρέχουν τα κράτη μέλη είναι εξαιρετικά ετερογενείς και (με την καλή πρόθεση να απορροφήσουν μέρος των κλυδωνισμών στο πεδίο της ζήτησης) έχουν οδηγήσει σε άνισους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών. Επιπλέον, η στήριξη από τις κρατικές ενισχύσεις πρέπει να εξεταστεί και να αναλυθεί από τομεακή άποψη, εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο οι βραχυπρόθεσμες και οι μακροπρόθεσμες αυτές δράσεις στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και τους ισότιμους όρους του.

Νέα ώθηση στην οικονομία και στην παραγωγικότητα Χρειαζόμαστε την παραγωγικότητα στην πραγματική οικονομία (αυτό σημαίνει θέσεις εργασίας, αγοραστική δύναμη και βασικά προϊόντα και υπηρεσίες). Η παραγωγικότητα αυτή μπορεί να λάβει διαφορετικές μορφές και να υλοποιηθεί μέσα από ποικίλα επιχειρηματικά μοντέλα, ωστόσο χρειαζόμαστε την ανάληψη δράσης στον τομέα αυτό προκειμένου να αποφευχθεί η περαιτέρω διεύρυνση των ανισοτήτων. Νέα ώθηση σημαίνει δέσμες μέτρων στήριξης και ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τις ΜΜΕ και τη βιομηχανία. Όπως γνωρίζουμε, οι ΜΜΕ αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ευρωπαϊκής οικονομίας και χρειάζονται ειδική στήριξη, χωρίς ωστόσο πρόσθετες επιβαρύνσεις ή γραφειοκρατία. Η ανάκαμψη θα είναι δυνατή για τις ΜΜΕ μόνον εάν διατεθεί ενωσιακή και εθνική χρηματοδοτική ενίσχυση. Στο πλαίσιο αυτό, οι επιδοτήσεις, τα δάνεια, η εξασφάλιση ρευστότητας, τα φορολογικά κίνητρα, οι ευνοϊκές συνθήκες για τη διατήρηση και την πρόσληψη προσωπικού, η αναθεώρηση της πτωχευτικής νομοθεσίας και άλλα μέσα στήριξης θα είναι ζωτικής σημασίας. Όσον αφορά την πτωχευτική νομοθεσία, η ΕΕ θα πρέπει να αναλάβει νομοθετική δράση προκειμένου να εξασφαλίσει στις μικρές επιχειρήσεις που πτώχευσαν λόγω της πανδημίας COVID-19 τη δυνατότητα να επανεκκινήσουν γρήγορα τη λειτουργία τους. Οι δράσεις αυτές θα πρέπει να είναι χρονικά περιορισμένες.

5.2. Βιομηχανική στρατηγική

5.2.1. Πρέπει να δρομολογηθεί μια καλά συντονισμένη ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική, στην οποία θα συνυπολογίζονται τόσο τα τρέχοντα προβλήματα λόγω της πανδημίας COVID-19 και τις καταστάσεις που δημιουργήθηκαν μετά την κρίση της COVID-19 όσο και οι πτυχές της ψηφιοποίησης και της βιωσιμότητας. Αυτή η πολιτική πρέπει να υποστηριχθεί από μαζικές επενδύσεις σε βιώσιμες οικονομικές και εταιρικές δομές και τη δημιουργία υψηλής ποιότητας τακτικών συμβάσεων εργασίας αορίστου χρόνου. Η

υλοποίηση του δυναμικού καινοτομίας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και η μετάβαση σε μια χωρίς αποκλεισμούς κυκλική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία θα μπορούσε να διασφαλίσει αφενός τη μακροπρόθεσμη ασφάλεια των πόρων και, αφετέρου, τις βραχυπρόθεσμες προμήθειες που είναι σημαντικές για τις μελλοντικές προκλήσεις.

5.2.2. Πρέπει να καθοριστούν και να υποστηριχθούν οι βιομηχανικοί κλάδοι και οι λοιποί τομείς κείρας σημασίας, από το ανθρώπινο δυναμικό έως την έρευνα, διαμορφώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο μια ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική που προστατεύει αυτούς τους στρατηγικούς τομείς της αγοράς και εγγυάται την ασφάλεια του εφοδιασμού με βασικά στοιχεία, όπως αναπνευστήρες, μάσκες και άλλα προϊόντα αναγκαία σε μια κατάσταση πανδημίας. Αυτό πρέπει να συνεπάγεται τη στήριξη των επιχειρήσεων που μεταγκαθιστούν την παραγωγική τους ικανότητα στην Ευρώπη, εξασφαλίζοντας στην ΕΕ τη δυνατότητα να ανακτήσει τον έλεγχο της παραγωγής και διασφαλίζοντας την αυτονομία της στην παγκόσμια αγορά, με την τήρηση των αρχών μιας δίκαιης περιβαλλοντικής μετάβασης. Αυτές οι επιχειρήσεις και εταιρείες πρέπει να είναι βιώσιμες, με ισχυρή συμμετοχή των εργαζομένων, και να συμμετέχουν στην Πράσινη Συμφωνία, η οποία θα πρέπει να αποτελεί το πλαίσιο για τα σχέδια ανάκαμψης και ανασυγκρότησης.

5.2.3. Το όραμα μιας επιχείρησης ως υπηρεσίας σημαίνει την προώθηση επιχειρήσεων που συμβάλλουν περισσότερο στην κοινή ευημερία, σε τομείς όπως η υγεία, η κοινωνική μέριμνα, η εκπαίδευση, η ανακαίνιση, ο πολιτισμός, η βιοτεχνία και η δημιουργικότητα και οι οποίες αποκομίζουν οφέλη από και συνεισφέρουν σε ένα δίκαιο, ανταγωνιστικό και βιώσιμο επιχειρηματικό περιβάλλον. Ασφαλώς, η κοινωνική και η οικολογική επείγουσα ανάγκη συμβαδίζουν, εντούτοις, σήμερα περισσότερο από ποτέ, η περιβαλλοντική επιταγή πρέπει να αποτυπώνεται σε όλες τις δράσεις και τις πολιτικές μας προκειμένου να προλάβουμε στην καταστροφή του (οικο-)συστήματος μας. Υπό αυτό το πρίσμα, για παράδειγμα, η χρηματοδοτική στήριξη που χορηγείται σε επιχειρήσεις που αναπτύσσουν δραστηριότητα σε ρυπογόνους τομείς πρέπει να καθορίζεται με βάση την πραγματική μετάβαση προς έναν τρόπο παραγωγής φιλικό από περιβαλλοντική και κοινωνική σκοπιά.

5.2.4. Η Ευρώπη πρέπει να χρηματοδοτήσει δραστηριότητες που πληρούν δύο κριτήρια: την επανεγκατάσταση στρατηγικών κλάδων παραγωγής, οι οποίοι καθιστούν ανεξάρτητη την Ευρώπη, ιδίως σε ό,τι αφορά την προστασία της υγείας και την ανταπόκριση σε καταστάσεις εκτάκτου κινδύνου για την υγεία, και παρέχουν ποιοτικές θέσεις εργασίας, αλλά, ταυτόχρονα και την απόδοση μεγαλύτερης έμφασης σε βιώσιμες επενδύσεις που είναι κοινωνικά υπεύθυνες και φιλικές προς το περιβάλλον. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, όπως και οι μεγάλες επιχειρήσεις και οι κοινωνικές επιχειρήσεις, θα μπορούσαν να διαδραματίσουν κείμερο ρόλο στην αναδιάρθρωση του ευρωπαϊκού συστήματος παραγωγής.

5.3. Η Πράσινη Συμφωνία

5.3.1. Για την προώθηση της μετάβασης προς μια πιο βιώσιμη και ανθεκτική ευρωπαϊκή οικονομία, τα οικολογικά κίνητρα πρέπει να διασφαλίζουν μια ανάκαμψη χωρίς αποκλεισμούς, η οποία δεν θα αφήνει κανέναν Ευρωπαίο πολίτη στο περιθώριο.

5.3.2. Σύμφωνα με την αρχή του «μη βλάπτει», οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται μέσω της παροχής βραχυπρόθεσμων οικονομικών κινήτρων θα πρέπει είτε να έχουν ουδέτερη επίδραση είτε να επιταχύνουν τον διαρθρωτικό μετασχηματισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας προς μηδενική ρύπανση, αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και κλιματική ουδετερότητα έως το 2050. Για τον σκοπό αυτό, τα οικολογικά κίνητρα θα πρέπει να στοχεύουν ιδίως σε μέτρα που έχουν θετικό αντίκτυπο στην αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων, προάγουν τον σεβασμό για το φυσικό μας κεφάλαιο και στοχεύουν στη μεσοπρόθεσμη και τη μακροπρόθεσμη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, σύμφωνα με τις αρχές της κλιματικής ουδετερότητας.

5.3.3. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να δοθεί έμφαση στα οικολογικά κίνητρα, παρέχοντας οικονομική στήριξη και κίνητρα σε τομείς με μέγιστη θετική επίδραση στη συνολική ζήτηση. Με στόχο τη μέγιστη οικονομική παραγωγή, τα οικολογικά κίνητρα θα πρέπει να διοχετεύονται σε τομείς που παρέχουν σημαντικές δυνατότητες για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, υπό την προϋπόθεση της διαθεσιμότητας επαρκών δεξιοτήτων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, πρέπει να συνεκτιμάται ο ασύμμετρος αντίκτυπος της κρίσης του κορονοϊού, που επηρεάζει δυσανάλογα τις οικονομίες των κρατών μελών του Νότου της ΕΕ.

5.3.4. Με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε τη μετάβαση προς μια βιώσιμη οικονομία. Ως εκ τούτου, είναι σκόπιμο τα μέτρα οικονομικής στήριξης να συνδυάζονται με την περαιτέρω τόνωση της εν λόγω μετάβασης. Τα δημόσια κονδύλια πρέπει να χρησιμοποιούνται έτσι ώστε να έχουν θετικό κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Όσον αφορά την απασχόληση, αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι πρέπει να διατηρηθούν ή να διασωθούν οι ίδιες θέσεις εργασίας ή οι ίδιες οικονομικές δραστηριότητες. Εάν μια επιχείρηση ή ένας τομέας δεν έχει εύλογες προοπτικές σε μια βιώσιμη οικονομία, η δέσμη χρηματοδοτικών ενισχύσεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για μεταβολές εντός των ίδιων τομέων ή για αλλαγή μεταξύ τομέων.

5.3.5. Η Πράσινη Συμφωνία απαιτεί ανθεκτικές μελλοντικές επιχειρήσεις οι οποίες στοχεύουν στην επιτυχία. Οι ευρωπαϊκές εταιρείες, οι οποίες δραστηριοποιούνται διασυνοριακά, είναι συναφείς και σημαντικοί κοινωνικοί παράγοντες. Η πολιτική έννοια της «δίκαιης μετάβασης» θα πρέπει να τις καθοδηγεί στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες. Μια «βιώσιμη εταιρεία» με μια ισχυρή φωνή των εργαζομένων αποτελεί βασικό πολιτικό παράγοντα στο πλαίσιο του οποίου διασφαλίζονται τα δικαιώματα υποχρεωτικής ενημέρωσης και διαβούλευσης καθώς και η συμμετοχή σε επίπεδο διοικητικού συμβουλίου και, συγχρόνως, η μακροοικονομική πολιτική είναι ενσωματωμένη στις συλλογικές συμβάσεις. Η εξασφάλιση της ενεργού συμμετοχής των εργαζομένων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των συμβουλίων εργαζομένων στην υλοποίηση του σχεδίου όσον αφορά την πολιτική μιας επιχείρησης, το οποίο στηρίζεται στην έννοια της «βιώσιμης επιχείρησης για δίκαιη μετάβαση», παρέχει προοπτικές για ποιοτικές θέσεις εργασίας και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας σε ένα υγιές περιβάλλον και σε περιοχές που παρέχουν ευχάριστη διαβίωση.

5.3.6. Οι δέσμες μέτρων στήριξης θα πρέπει να δρομολογηθούν σταδιακά, διότι κανείς δεν μπορεί να προβλέψει το πώς θα εξελιχθεί η οικονομία μετά την κρίση του κορονοϊού. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο εκφράζουμε την άποψη ότι τα μέτρα στήριξης πρέπει να εφαρμοστούν σε στάδια, ώστε να μπορούν να γίνουν προσαρμογές με βάση την πρόοδο και την αξιολόγηση ενός τομέα και εν μέρει σε συνάρτηση με τον βαθμό του θετικού αντικτύπου στο κλίμα και τη φύση.

5.3.7. Η Πράσινη Συμφωνία θα πρέπει να διατηρήσει το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο που βασίζεται στην ποιότητα και την αειφορία. Το σχέδιο ανάκαμψης θα πρέπει να προωθήσει τα εξής:

- πιο βιώσιμα συστήματα τροφίμων, τόσο σε επίπεδο παραγωγής όσο και κατανάλωσης, σύμφωνα με τις προθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο τραπέζι» για τα βιώσιμα τρόφιμα,
- την επισιτιστική κυριαρχία της ΕΕ μέσα σ' ένα πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ των διαφόρων μορφών της ευρωπαϊκής γεωργίας και την ενσωμάτωση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πτυχών,
- η φιλόδοξη πρόταση που διατυπώνεται στη νέα στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα: η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα πρέπει να αποτελέσει βασική συνιστώσα όλων των προσπαθειών ανασυγκρότησης. Μια φιλόδοξη στρατηγική θα στείλει ένα ισχυρό και συνεκτικό μήνυμα για το περιβάλλον, το κλίμα, τη δημόσια υγεία και την κοινωνική δράση. Μπορεί να αποφέρει οφέλη τόσο στην ΚΠΠ όσο και στο ευρωπαϊκό σύστημα τροφίμων και, ως εκ τούτου, μπορεί να συνεχίσει να ενδυναμώνει τη βιωσιμότητά τους.

5.4. Οι επενδυτικές προτεραιότητες

5.4.1. Οι βιώσιμες επενδύσεις σε κοινότητες, σε προβάσιμους δημόσιους χώρους, στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, στην εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, στις κοινωνικές υπηρεσίες, σε κατοικίες και σε υποδομές μηδενικών ανθρακούχων εκπομπών και στην προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας, στην αποκέντρωση της ενεργειακής παραγωγής, θα είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη μιας «οικονομίας της ευημερίας». Ένας τέτοιος τομέας, στον οποίο πρέπει να δοθεί προτεραιότητα, είναι η ενεργειακή ανακαίνιση των κτιρίων. Αυτό το κύμα ανακαίνισης θα πρέπει επίσης να αποτελέσει ευκαιρία για την ταυτόχρονη εξασφάλιση ενός ανθεκτικού στις μελλοντικές εξελίξεις κτιριακού αποθέματος με την αύξηση της προσβασιμότητας για έναν γρήγορα πληθυσμό και έναν αυξανόμενο αριθμό ατόμων με αναπηρία.

5.4.2. Ο οικοδομικός τομέας είναι ζωτικής σημασίας: η ανακαίνιση εκατομμυρίων κατοικιών προκειμένου να καταστούν ενεργειακά αποδοτικές και αειφόρες θα επαναδραστηριοποιήσει τον συγκεκριμένο κλάδο και θα μας οδηγήσει ένα βήμα πιο κοντά στην επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας. Ο κατασκευαστικός κλάδος χαρακτηρίζεται από υψηλή ένταση εργασίας και η κατανάλωση ενέργειας στα κτίρια (φωτισμός, θέρμανση) αντιπροσωπεύει το ένα τρίτο των εκπομπών CO₂ στην Ευρώπη. Πρόκειται για ένα τεράστιο εγχείρημα, διότι το 75 % των οικιστικών και των εμπορικών κτιρίων κατασκευάστηκε πριν από την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για την ενεργειακή κατανάλωση. Η ανακαίνιση των κατοικιών των νοικοκυριών που βρίσκονται σε ενεργειακή φτώχεια στην ΕΕ θα οδηγήσει σε σημαντική μείωση των δαπανών για τη δημόσια υγεία. Παλαιότερες μελέτες φανερώνουν ότι, κατά μέσο όρο, το κόστος της ενεργειακής φτώχειας σε ένα σύγχρονο σύστημα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης είναι πιθανό να είναι τρεις φορές υψηλότερο από το κόστος των μέτρων αποκατάστασης των κτιρίων⁽⁹⁾.

5.4.3. Δεδομένης της «γήρανσης» του κτιριακού, αρχιτεκτονικού και υποδομικού αποθέματος, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στην καιρία σημασία της ενεργοποίησης επαρκούς όγκου επενδύσεων για την εξασφάλιση (σε σεισμογενείς περιοχές) και την αναδιάρθρωση των υποδομών στέγασης, της καλλιτεχνικής κληρονομιάς (μητροπολιτικές περιοχές, πόλεις, χωριά) και των υποδομών μεταφορών (λιμάνια, γέφυρες, αυτοκινητόδρομοι κ.λπ.).

5.4.4. Η επέκταση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενέργειας με χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές δεν προϋποθέτει μόνο την εγκατάσταση των κατάλληλων εγκαταστάσεων, αλλά και τον εκσυγχρονισμό του συνόλου του ευρωπαϊκού δικτύου ηλεκτροδότησης και των επιλογών αποθήκευσης.

5.4.5. Το σχέδιο ανάκαμψης συνιστά μια ευκαιρία να υλοποιηθούν επενδύσεις σε απολύτως αναγκαίες δημόσιες μεταφορές και να εξασφαλιστεί η πραγματική αλλαγή του τρόπου εκτέλεσης των μεταφορών, η μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και η συμβολή στη δράση για το κλίμα. Σημαίνει περισσότερα τραμ, περισσότερα δρομολόγια λεωφορείων μηδενικών εκπομπών ρύπων, καθώς και εξασφάλιση πραγματικής διατροφικότητας στις πόλεις μας. Σημαίνει επίσης ένα σχέδιο δράσης της ΕΕ και χρηματοδοτική στήριξη ευρείας κλίμακας για την αναβάθμιση, την επέκταση και τη συντήρηση των σιδηροδρόμων, την πραγματοποίηση επενδύσεων στις σιδηροδρομικές γραμμές, τις νυχτερινές αμαξοστοιχίες, τις διασυνοριακές σιδηροδρομικές συνδέσεις και άλλες καινοτομίες που σχετίζονται με τις σιδηροδρομικές μεταφορές. Θα πρέπει να υπάρξει συντονισμός σε επίπεδο ΕΕ, ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι πτήσεις μικρών αποστάσεων θα αντικατασταθούν από βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις. Για να αποσυμφορηθούν οι οδικοί μας άξονες από την κυκλοφορία οχημάτων, θα πρέπει να αυξηθεί ο αριθμός των εμπορευματικών μεταφορών που διακινούνται μέσω σιδηροδρομικών δικτύων, εσωτερικών πλωτών και θαλάσσιων οδών (π.χ. θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων).

5.4.6. Είναι απαραίτητη η οικοδόμηση των θεμελίων ενός ευρωπαϊκού τομέα συγκοινωνιών μηδενικών εκπομπών, ο οποίος, αφενός, θα είναι σε θέση να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση για εναλλακτικές λύσεις αντί των κινητήρων εσωτερικής καύσης και για υποδομές φόρτισης για αυτοκίνητα, ημιφορτηγά, λεωφορεία και φορτηγά, και, αφετέρου, θα τονώσει την προσφορά του τομέα των σιδηροδρομικών μεταφορών. Στον στόχο αυτό συμπεριλαμβάνεται επίσης η εγκατάσταση ενός εκτεταμένου δικτύου

⁽⁹⁾ Host S., Grange D., Mettetal L, Dubois U. 2014. «Précarité énergétique et santé: état des connaissances et situation en Île-de-France» [Ενεργειακή φτώχεια και υγεία: το επίπεδο των γνώσεων και η κατάσταση στην περιφέρεια Île-de-France], Παρατηρητήριο Υγείας της Περιφέρειας Île-de-France, Παρίσι, σ. 14

σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων σε ολόκληρη την Ευρώπη και η ανάπτυξη βιώσιμων και αποδοτικότερων συσσωρευτών. Η δράση αυτή θα συνοδεύεται από προγράμματα επανειδίκευσης, τα οποία θα παρέχουν νέες ευκαιρίες επαγγελματικής σταδιοδρομίας στους εργαζομένους που εγκαταλείπουν τον κλάδο των μεταφορών με βάση τα ορυκτά καύσιμα.

5.4.7. Όπως έχει ήδη παρατηρηθεί σε αρκετές πόλεις, το στάδιο των περιοριστικών μέτρων θέτει προκλήσεις για την παραδοσιακή χρήση του αστικού χώρου και των αστικών συγκοινωνιών και ενθαρρύνει τον πειραματισμό. Η περίοδος ανάκαμψης μπορεί να επωφεληθεί περαιτέρω από την επέκταση της ποδηλασίας, καθώς οι μετακινήσεις με το ποδήλατο μπορούν να ενισχύσουν τη φυσική αποστασιοποίηση, να μειώσουν τη συμφόρηση στις δημόσιες μεταφορές και να εξασφαλίσουν περισσότερο διαθέσιμο χώρο και ευκολότερη πρόσβαση σε τοπικά καταστήματα. Οι επενδύσεις στη βελτίωση των υποδομών ποδηλασίας μπορούν να έχουν άμεσο αντίκτυπο εντός και μεταξύ των πόλεων και να ενθαρρύνουν το ποδηλατικό οικοσύστημα.

5.4.8. Ο μετασχηματισμός της οικονομίας σε μια κυκλική οικονομία είναι απαραίτητος για την επιτυχία της Πράσινης Συμφωνίας. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, για παράδειγμα, οι βιομηχανίες χάλυβα και τσιμέντου (μεγάλοι καταναλωτές ενέργειας) και ο χημικός τομέας πρέπει να διαθέτουν διαφορετική οργάνωση.

5.4.9. Με τη μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία στην πυρήνα των δράσεων της, η δέση μέτρων ανάκαμψης μπορεί να επιταχύνει σημαντικά τις αναγκαίες εξελίξεις στον τομέα των υποδομών και να προωθήσει την καινοτομία στα πεδία των εναλλακτικών υλικών και των νέων τεχνολογιών. Πρώτον, για να αποφευχθούν τα απόβλητα, η ΕΕ θα πρέπει να στηρίξει πρωτοβουλίες για τη σύσταση νεοφυών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας στους κλάδους επισκευών και επαναχρησιμοποίησης και να προωθήσει ενδεδειγμένες δράσεις (επανα)κατάρτισης για όσους έχασαν τη δουλειά τους κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης. Οι εν λόγω πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να επικεντρωθούν κυρίως σε «περιφέρειες δίκαιης μετάβασης», ώστε να καταστεί εφικτός ο μετασχηματισμός τους από εξορυκτικές περιφέρειες σε περιφέρειες «αστικής εξόδου».

5.4.10. Κατά δεύτερον, η χωριστή συλλογή αστικών αποβλήτων αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη βιώσιμη αποκόμιση αξίας από τα απόβλητα μέσω της ανακύκλωσης. Ως εκ τούτου, η ΕΕ θα πρέπει να στηρίξει τις τοπικές αρχές για τη γεφύρωση του επενδυτικού χάσματος σε ό,τι αφορά τις υποδομές συλλογής, διαχωρισμού και ανακύκλωσης των αστικών αποβλήτων κατά την επόμενη πενταετία.

5.4.11. Η κρίση του κορονοϊού κατέδειξε ότι η ψηφιακή επανάσταση αποτελεί σημαντικό τμήμα της αύξησης της ανθεκτικότητας των κοινωνιών μας. Οι επενδύσεις στην ψηφιοποίηση ζωτικών υπηρεσιών και η αύξηση της ικανότητας των κυβερνήσεων, των νομοθετών και των δημόσιων οργανισμών να παρέχουν τις υπηρεσίες τους κατά τη διάρκεια μιας κρίσης είναι υψίστης σημασίας. Ταυτόχρονα, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι οι ψηφιακές τεχνολογίες αποτελούν το μέσο και όχι τον τελικό στόχο. Το πλαίσιο που περιβάλλει τις ψηφιακές τεχνολογίες πρέπει να αποτελεί δημόσια ιδιοκτησία και να είναι προσανατολισμένο προς υψηλά πρότυπα βιωσιμότητας. Επίσης, θα πρέπει να θεσπίζονται ισχυρές δημοκρατικές και τεχνολογικές διασφαλίσεις, οι οποίες θα συνοδεύονται από μέτρα υποστήριξης του κόστους και προαγωγής των γνώσεων χωρίς να αφήνουν κανέναν στο περιθώριο. Αυτό προϋποθέτει, σύμφωνα με την Ενωσιακή πράξη για την προσαρμοστικότητα, ότι η ψηφιακή επανάσταση διασφαλίζει την προσαρμοστικότητα στα περισσότερα από 100 εκατομμύρια άτομα με αναπηρία στην ΕΕ.

5.4.12. Η στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο τραπέζι» θα πρέπει να παρέχει σαφείς κατευθύνσεις για το σύστημα τροφίμων της ΕΕ μετά το πέρας της τρέχουσας κρίσης στον τομέα της υγείας και να ενθαρρύνει τη λήψη μέτρων για τη δημιουργία περισσότερο βιώσιμων, ανθεκτικών και δίκαιων αλυσίδων εφοδιασμού τροφίμων. Απαιτούνται βραχυπρόθεσμα μέτρα για την αντιμετώπιση των ελλείψεων σε εποχικό εργατικό δυναμικό και την πρόληψη διαταραχών στις αλυσίδες εφοδιασμού. Μακροπρόθεσμα, η στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο τραπέζι» και η κοινή γεωργική πολιτική πρέπει να αυξήσουν την ανθεκτικότητα και τη βιωσιμότητα του συστήματός μας τροφίμων με την εκ νέου θέσπιση διαφοροποιημένων γεωργικών προτύπων, την προώθηση τοπικών κόμβων διανομής τροφίμων και βραχύτερων αλυσίδων εφοδιασμού και τη βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά για τους γεωργούς μικρής κλίμακας, αλλά και τους αλιείς και τους παραγωγούς υδατοκαλλιεργειών χαμηλού περιβαλλοντικού αντικτύπου.

5.4.13. Κρίνεται σκόπιμο να δρομολογηθούν επενδύσεις σε προγράμματα επανακατάρτισης σε τομείς που δεν είναι πιθανό να αντεπεξέλθουν στις προκλήσεις του μέλλοντος (για παράδειγμα, επειδή εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα ορυκτά καύσιμα). Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αναζητηθούν επιλογές για τη μείωση των ορυκτών καυσίμων και την ενίσχυση της οικολογικής διάστασης. Τασόμαστε υπέρ μιας ειδικής πολιτικής επενδύσεων που θα επιτρέπει την ομαλή ανακατεύθυνση των θέσεων εργασίας που χάθηκαν σε κλάδους που αντιμετωπίζουν έλλειψη εργαζομένων, συγκεκριμένα στον κοινωνικό και στον περιβαλλοντικό τομέα.

5.4.14. Τα κράτη μέλη πρέπει να επενδύσουν περισσότερο σε δημόσιες υπηρεσίες διότι, όπως απέδειξε η κρίση, οι δημόσιες υπηρεσίες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διάσωση των ανθρώπινων ζωών και στην αντιμετώπιση της πανδημίας. Ως εκ τούτου, οι Ευρωπαίοι ηγέτες θα πρέπει να εξετάσουν τον λεγόμενο «χρυσό κανόνα» κατά την εφαρμογή των δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ, εξαιρώντας τις δημόσιες επενδύσεις από τους υπολογισμούς του ελλείμματος και λαμβάνοντας υπόψη τη βιωσιμότητα των υφιστάμενων επιπέδων χρέους. Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να αξιολογήσει ενδελεχώς την ελευθέρωση στρατηγικών δημόσιων υπηρεσιών που βασίζονται στους κανόνες του ανταγωνισμού. Η πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει επίσης να βελτιωθεί.

5.5. Τα κοινωνικά μέτρα

5.5.1. Η υλοποίηση του Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων σε ενωσιακό επίπεδο και σε όλα τα κράτη μέλη αποτελεί σημαντικό βήμα για την προορατική δρομολόγηση μιας διαδικασίας κοινωνικής σύγκλισης. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων συνιστά το μέσο για τη δημιουργία ενός νέου και αναβαθμισμένου κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων.

5.5.2. Πρέπει να θέσουμε τις θέσεις εργασίας στο επίκεντρο της στρατηγικής της ΕΕ, ενισχύοντας τη σημασία της τεχνογνωσίας και τη συνεχή εφαρμογή της μέσω του συστήματος εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης, το οποίο να επιτρέπει στο εργατικό δυναμικό της Ευρώπης να προσαρμοστεί στην αλλαγή του συστήματος παραγωγής μετά την ψηφιακή και οικολογική μετάβαση.

5.5.3. Ο επαναπροσδιορισμός του κόσμου της εργασίας κατά το στάδιο ανάκαμψης από την κρίση λόγω της νόσου COVID-19 είναι πρωταρχικής σημασίας. Τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα της υγείας και της περιθαλψής, η επιδίωξη αύξησης της παραγωγικότητας ήταν αντίθετη προς την ποιότητα των υπηρεσιών και υπονόμωσε την εργασιακή εμπειρία, γεγονός το οποίο είχε δραματικές συνέπειες κατά τη διάρκεια της κρίσης του τομέα υγείας στις περισσότερες χώρες της ΕΕ. Η μετάβαση προς δραστηριότητες που βασίζονται στις υπηρεσίες δύναται να οδηγήσει στη δημιουργία μιας οικονομίας με μεγαλύτερη ένταση εργασίας, στην αντιστάθμιση του επισφαλούς χαρακτήρα των θέσεων εργασίας στους συγκεκριμένους κλάδους, στη στήριξη υψηλότερων επιπέδων απασχόλησης και στην επιστροφή των θέσεων εργασίας στην πραγματική οικονομία. Οι πολιτικές για τη στήριξη των ποιοτικών θέσεων εργασίας σε κλάδους έντασης εργασίας που παρέχουν υψηλής ποιότητας υπηρεσίες είναι, ως εκ τούτου, καθοριστικής σημασίας.

5.5.4. Η ΕΟΚΕ επικριμάζει το επικαιροποιημένο πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2020⁽¹⁰⁾ ως συμβιβαστική λύση για τη διατήρηση της κοινωνικής διάστασης στο πλαίσιο της στρατηγικής ανάκαμψης. Υπάρχουν διάφορες νομοθετικές και μη νομοθετικές πρωτοβουλίες που δεν μπορούν να καθυστερήσουν ή να αναβληθούν, δεδομένου ότι αποτελούν τους πυλώνες του κοινωνικού θεματολογίου. Σε αυτές περιλαμβάνονται: η μεταφορά των οδηγιών που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με το ήδη συμφωνημένο χρονοδιάγραμμα (οδηγία σχετικά με την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής, οδηγία για την απόσπαση εργαζομένων, οδηγία για διαφανείς και προβλέψιμους όρους εργασίας). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επίσης επιβεβαιώσει όλες τις πρωτοβουλίες που θα μπορούσαν να προωθήσουν μια δίκαιη και κοινωνικά βιώσιμη ανάκαμψη, συμπεριλαμβανομένων των πρωτοβουλιών για τη διαφάνεια των αμοιβών, τους κατώτατους μισθούς, τη δίκαιη φορολογία, την απασχόληση των νέων, το Ευρωπαϊκό σύστημα αντασφάλισης ανεργίας, το θεματολόγιο δεξιοτήτων και την ψηφιακή εκπαίδευση, την εργασία σε πλατφόρμες και τους κανόνες οικονομικής διοίκησης της ΕΕ. Από το πρόγραμμα εργασίας απουσιάζει η επικαιροποίηση των διατάξεων όσον αφορά την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία μέσω αποτελεσματικών προληπτικών μέτρων στους χώρους εργασίας.

5.5.5. Ισχυρή κοινωνική ανάκαμψη σημαίνει επίσης ευκολότερη προσχώρηση σε συνδικαλιστικές οργανώσεις και καλύτερη προστασία. Πρέπει να στηρίξουμε τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και τη δημοκρατία στον χώρο εργασίας. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να στηρίξουν τους κοινωνικούς εταίρους για τη σημαντική αύξηση της κάλυψης των συλλογικών διαπραγματεύσεων.

5.5.6. Θα πρέπει επίσης να εξεταστούν τα θέματα ισότητας των φύλων. Η οικονομική ύφεση που προκλήθηκε από την τρέχουσα πανδημία COVID-19 είχε σημαντικές επιπτώσεις στην ισότητα των φύλων, τόσο κατά τη διάρκεια της ύφεσης όσο και κατά την επακόλουθη ανάκαμψη. Σε σύγκριση με τις «συνηθισμένες» περιόδους ύφεσης, κατά τις οποίες η απασχόληση των ανδρών επηρεάζεται πολύ περισσότερο από την αντίστοιχη των γυναικών, η μείωση των επιπέδων απασχόλησης ως επίπτωση των μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης είχε σοβαρό αντίκτυπο σε κλάδους με υψηλό ποσοστό απασχόλησης γυναικών. Επιπλέον, το κλείσιμο των σχολείων και των κέντρων ημερήσιας φροντίδας αύξησε μαζικά τις ανάγκες παιδικής φροντίδας, γεγονός που έχει ιδιαίτερα σημαντικό αντίκτυπο στις εργαζόμενες μητέρες. Οι επιπτώσεις της κρίσης στις εργαζόμενες μητέρες ενδέχεται να είναι διαρκείς, δεδομένης της αξίας της πείρας τους στην αγορά εργασίας.

5.6. Συστήματα υγείας

5.6.1. Πρωτίστως, ένα από τα κύρια διδάγματα της κρίσης του κορονοϊού είναι ότι τα συστήματα υγείας σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες πρέπει να ενισχυθούν, με έμφαση κυρίως στην πρόληψη. Ο αντίκτυπος του κορονοϊού θέτει τεράστιες πιέσεις στα συστήματα υγείας σε ολόκληρη την Ευρώπη· ορισμένες χώρες επηρεάζονται περισσότερο από άλλες, εφόσον διαθέτουν διαφορετικό εξοπλισμό όσον αφορά το προσωπικό (ιατρούς και νοσηλευτές), τους επαγγελματίες υψηλής ειδίκευσης, τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα και τις νοσοκομειακές κλίνες. Ενώ η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη αποτελεί εθνική ευθύνη, η εξάπλωση του ιού δεν δεσμεύεται από σύνορα. Επηρεάζει ολόκληρη την Ευρώπη, τόσο εντός όσο και εκτός των συνόρων μας, με υγειονομικές, κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες που απαιτούν κοινές απαντήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

5.6.2. Η κρίση του κορονοϊού αποκάλυψε την εξάρτηση της ΕΕ από τις εισαγωγές ιατρικών προϊόντων από τρίτες χώρες. Οι επενδύσεις στην προστασία της υγείας, τη φροντίδα και τις υπηρεσίες μακροχρόνιας περιθαλψής, στην προληπτική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και στις πολιτικές υγείας και ασφάλειας στην εργασία — σε μια προσέγγιση κύκλου ζωής — είναι απαραίτητες και πρέπει να υποστηριχθούν από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

5.6.3. Η κρίση του κορονοϊού καθιστά σαφές ότι οι φαρμακευτικές πολυεθνικές εταιρείες έχουν εξουσία. Προκειμένου να αυξηθεί η ανεξαρτησία της φαρμακευτικής βιομηχανίας, πρέπει επίσης να δημιουργηθεί ένα μεγάλο ευρωπαϊκό ταμείο έρευνας για την ανάπτυξη νέων φαρμάκων και εμβολίων. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ πρέπει να διαθέτουν την απαραίτητη εξουσία για τον συντονισμό της προσφοράς, της διανομής και των τιμών του βασικού ιατρικού και προστατευτικού εξοπλισμού εντός της ενιαίας αγοράς.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-commission-work-programme-key-documents_el

5.7. Διεθνείς σχέσεις

5.7.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεμελιώνεται σε κοινές ευρωπαϊκές αξίες που δεν είναι σε καμία περίπτωση διαπραγματεύσιμες ⁽¹⁾: σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ελευθερία, δημοκρατία, ισότητα και κράτος δικαίου. Οι αξίες αυτές δεν μπορούν να παραβλέπονται όταν η ΕΕ και τα κράτη μέλη της αντιμετωπίζουν μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης και τις επιπτώσεις της όσον αφορά τις οικονομικές και τις κοινωνικές προκλήσεις. Παρότι η απάντηση στην τρέχουσα κρίση πρέπει να είναι ταχεία και δικαιολογεί ορισμένα έκτακτα και περιορισμένης διάρκειας μέτρα, τα μέτρα αυτά δεν μπορούν να αντιβαίνουν στο κράτος δικαίου ούτε να θέτουν σε κίνδυνο τη δημοκρατία, τη διάκριση των εξουσιών και τα θεμελιώδη δικαιώματα των Ευρωπαίων πολιτών. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι όλα τα σχετικά μέτρα πολιτικής πρέπει να συνάδουν πλήρως με τις κοινές μας αξίες, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ.

5.7.2. Η κρίση του κορονοϊού κατέδειξε ότι το διεθνές ελεύθερο εμπόριο δεν παρέχει καμία εγγύηση όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού ακόμη και με τα υφιστάμενα αποθέματα τροφίμων, προϊόντων υγείας και βιομηχανικών προϊόντων. Σε αυτό, πρέπει να προστεθεί η έλλειψη διαφάνειας και ιχνηλασιμότητας.

5.7.3. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που έχουν αναπτύξει βιομηχανική ικανότητα στο έδαφος τρίτων χωρών θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να επαναφέρουν αυτή την ικανότητα στην ΕΕ. Η μετεγκατάσταση δραστηριοτήτων, στη βιομηχανία, τη γεωργία και τις υπηρεσίες, θα πρέπει να καταστήσει δυνατή την ενίσχυση της αυτονομίας έναντι των διεθνών αγορών, την ανάκτηση του ελέγχου των μεθόδων παραγωγής και την έναρξη περιβαλλοντικής και κοινωνικής μετάβασης των δραστηριοτήτων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, θα μπορούσαν να λάβουν οικονομική στήριξη από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, χωρίς την εφαρμογή των κανονισμών περί κρατικών ενισχύσεων.

5.7.4. Η κρίση κατέστησε επίσης σαφές ότι υπάρχουν σημαντικοί κίνδυνοι που συνδέονται με την εξάρτηση της ΕΕ από την Κίνα για μεγάλο μέρος της παραγωγής, ιδίως στον ιατρικό τομέα (για παράδειγμα προστατευτικός εξοπλισμός). Για την ενίσχυση των συστημάτων υγείας σχεδόν σε κάθε ευρωπαϊκή χώρα είναι πολύ σημαντικό να μειωθεί αυτή η εξάρτηση όσον αφορά βασικά προϊόντα. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί με την επέκταση της παραγωγής στην ΕΕ (αλυσίδα παραγωγής/παράδοσης της ΕΕ) και με την ανάπτυξη της παραγωγικής ικανότητας σε συνεργασία με άλλες χώρες, για παράδειγμα την Αφρική (αλυσίδα παραγωγής/παράδοσης ΕΕ-Αφρικής). Αυτό έχει την προστιθέμενη αξία ότι οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες θα μπορούσαν επίσης να αναπτύξουν νέες οικονομικές δραστηριότητες και να ενισχύσουν την ιατροφαρμακευτική τους περιθαλψη.

5.7.5. Ο κόσμος μετά την πανδημία θα πρέπει να δημιουργήσει ένα νέο σύστημα διεθνών σχέσεων, παγκόσμιας οικονομίας και αλληλεγγύης με τη δέσμευση κατανομής του παγκόσμιου πλούτου και τη διάσωση ανθρώπινων ζωών, καθώς και με την προστασία των επιστημονικών, πνευματικών και βιομηχανικών επιτευγμάτων, αλλά και των επιτευγμάτων στον τομέα της υγείας. Η ΕΕ θα πρέπει να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο σε αυτό το νέο σύστημα διεθνών σχέσεων με βάση την αλληλεγγύη και την αναπτυξιακή συνεργασία. Επιπλέον, η ΕΕ θα πρέπει να διατηρήσει και, ενδεχομένως, να αυξήσει τα επίπεδα των δεσμεύσεων αναπτυξιακής συνεργασίας.

5.7.6. Η εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για την παγκόσμια οικονομία μπορεί να θέσει τέρμα στην εκμετάλλευση των εργαζομένων, αφενός, και στα υπερβολικά εταιρικά οφέλη, αφετέρου. Η ενσωμάτωση των προτύπων της ΔΟΕ και της βιώσιμης ανάπτυξης στους κανόνες του ΠΟΕ και άλλων οργανισμών που σχετίζονται με τον ΟΗΕ θα μπορούσε να συμβάλει ουσιαστικά στην οικοδόμηση μιας νέας, δίκαιης οικονομικής τάξης και μιας δίκαιης και έξυπνης παγκοσμιοποίησης. Οι κανόνες θα πρέπει να προσαρμοστούν αναλόγως και να χρησιμοποιούνται με μεγαλύτερη συνέπεια στο μέλλον για τον προσανατολισμό όλων των πόρων και του διαθέσιμου προσωπικού στην παροχή βοήθειας εκεί όπου είναι περισσότερο απαραίτητη.

5.7.7. Οποιαδήποτε παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων πρέπει να αιτιολογείται αντικειμενικά και πρέπει να περιλαμβάνονται «ρήτρες λήξης ισχύος». Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η ομαλότητα θα αποκατασταθεί μαζί με όλες τις βασικές δημοκρατικές αρχές το συντομότερο δυνατό, σε όλο τον κόσμο. Ο περιορισμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα του συνέρχεσθαι, η ελευθερία του τύπου, η ιδιωτικότητα και άλλα δεν πρέπει ποτέ να καταστούν η «νέα ομαλότητα».

5.7.8. Είναι απαραίτητο να ενεργοποιηθεί εκ νέου ο γεωπολιτικός στρατηγικός ρόλος της ΕΕ στην προώθηση, σε παγκόσμιο επίπεδο, των ειρηνευτικών διαδικασιών, ώστε να δοθούν εκ νέου οι ευκαιρίες για οικονομική ανάπτυξη στη γειτονιά της ΕΕ: Δυτικά Βαλκάνια, Ευρωμεσογειακοί και Ανατολικοί εταίροι, και σε άλλες περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις.

5.7.8.1. Σε αυτό το πλαίσιο, η ευρωμεσογειακή περιοχή και τα Δυτικά Βαλκάνια πρέπει να καταστούν εκ νέου ένας χώρος αναπτυξιακών ευκαιριών όπως ήταν στο παρελθόν όταν βρίσκονταν στο κέντρο των ανταλλαγών ανθρώπων, αγαθών και ιδεών. Για τον λόγο αυτό, η ευρωμεσογειακή περιοχή και τα Δυτικά Βαλκάνια πρέπει να βρίσκονται στον πυρήνα μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής πολιτικής για την ολοκλήρωση και τη διασύνδεση στις μεταφορές, καθώς και για τις εμπορικές και πολιτιστικές ανταλλαγές, με μια συγκεκριμένη και αποκλειστική μακροπεριφερειακή στρατηγική. Για να προωθηθεί αυτό το πλαίσιο, πρέπει να δοθεί νέα ώθηση στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές στη Μεσόγειο και στην ευρωπαϊκή αστική στρατηγική.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση SC/052 της ΕΟΚΕ με θέμα «Το μέλλον της ΕΕ: οφέλη για τους πολίτες και σεβασμός των ευρωπαϊκών αξιών».

5.8. Μετανάστευση και η μετά COVID-19 εποχή

5.8.1. Με την έλευση της πανδημίας COVID-19, την επακόλουθη τεράστια τραγωδία για τα εθνικά συστήματα υγείας και την κατάρρευση της οικονομίας σε όλες τις χώρες, το ζήτημα της μετανάστευσης φαινόταν να εξαφανίζεται από το προσκήνιο και να υποχωρεί, με κάποια αδιαφορία εκ μέρους της κοινής γνώμης. Οι αιτούντες άσυλο δεν μπορούν να εγκαταλειφθούν λόγω της τρέχουσας κρίσης. Τα βασικά δικαιώματα προστασίας αποτελούν τον πυρήνα των ευρωπαϊκών αξιών και δεν μπορούν να απορρίπτονται όταν δεν συμφέρουν. Πρέπει να αποκατασταθούν τα ακόλουθα μέτρα:

- Επανάληψη των διαδικασιών για τη χορήγηση αδειών διαμονής και την αναγνώριση του δικαιώματος ασύλου σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες.
- Επίλυση της κατάστασης υγείας του συνωστισμού στα κέντρα υποδοχής μεταναστών.
- Αντιμέτωπιση της εργασιακής ανασφάλειας (η οποία έχει ήδη ως αποτέλεσμα τη μείωση εάν όχι την πλήρη αναστολή των «εμβασμάτων», συχνά τη μόνη πηγή βοήθειας προς τις οικογένειες μεταναστών που παρέμειναν στις χώρες καταγωγής).
- Νομιμοποίηση των μεταναστών που εργάζονται στον τομέα της προσωπικής περιθαλψής ή στον γεωργικό τομέα.
- Ανάπτυξη ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (ΚΕΣΑ) το οποίο να είναι υποχρεωτικό, ασφαλές και αποτελεσματικό για όλες τις χώρες της ΕΕ ώστε να μοιράζονται άμεσα κοινές ευθύνες.
- Σχεδιασμός και ανάπτυξη ρεαλιστικών, νομικών, ασφαλών και εφικτών διαδρόμων μετανάστευσης εργαζομένων στην ΕΕ.
- Καθιέρωση μόνιμου και αποτελεσματικού διαλόγου με τις χώρες καταγωγής των μεταναστών για την ανάπτυξη δομών και πλαισίων επικοινωνίας.
- Αύξηση της οικονομικής και τεχνικής υποστήριξης του οργανισμού Frontex.
- Εξασφάλιση βραχυπρόθεσμης δέσμευσης για αξιολόγηση της ανακατανομής όλων των πόρων εντός του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ 2021-2027.

6. Το σχέδιο ανασυγκρότησης

6.1. Όλα τα μέτρα που περιγράφονται ανωτέρω συνεπάγονται την ανάγκη διαμόρφωσης ενός νέου συστήματος οικονομικής διακυβέρνησης, με στρατηγικές βιομηχανικές, περιβαλλοντικές και εμπορικές πολιτικές.

6.2. Χρειάζεται να προωθηθεί η μεταρρύθμιση της οικονομικής διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αναθεωρηθεί το σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης με σκοπό την ταυτόχρονη διασφάλιση σταθερότητας και ανάπτυξης.

6.3. Με βάση το μέσο της ΕΕ για την ανάκαμψη της νέας γενιάς, θα είναι αναγκαίο να εξασφαλιστεί σταδιακή αύξηση των ιδίων πόρων της ΕΕ με την εισαγωγή σχετικών και κατάλληλων εσόδων προς επιλογή, για παράδειγμα: συστημάτων εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής της ΕΕ, κοινής ενοποιημένης βάσης φορολογίας εταιρειών (ΚΕΒΦΕ), ψηφιακού φόρου, φόρου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, εισφοράς για το CO₂ ή εσόδων από τη νομιμοποίηση.

6.4. Η ΕΕ πρέπει να ενεργοποιήσει επειγόντως έναν μηχανισμό συντονισμού ικανό να εξουδετερώσει τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό και να καταπολεμήσει το φαινόμενο της φοροδιαφυγής στα 27 κράτη μέλη, ένα φαινόμενο που προκάλεσε μέση ετήσια απώλεια φορολογικών εσόδων 46 δισεκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2001-2016 για τα κράτη μέλη της ΕΕ (0,46 % του ΑΕγχΠ) ⁽¹²⁾. Ταυτόχρονα, η ΕΕ πρέπει να ενεργοποιήσει μια ισχυρή στρατηγική για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, κάτι που κινδυνεύει να δηλητηριάσει το σύστημα παραγωγής της ΕΕ και να προκαλέσει στρεβλώσεις στην ενιαία αγορά, στρεβλώνοντας τους ισότιμους όρους ανταγωνισμού.

⁽¹²⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019, *Εκτίμηση της διεθνούς φοροδιαφυγής από ιδιώτες*. Έγγραφο εργασίας αριθ. 76 — 2019.

6.5. Είναι σημαντικό να διατηρηθεί το ευρωπαϊκό μοντέλο δικαιωμάτων, προτύπων και πολιτικών καταναλωτών. Αυτό είναι που καθιστά την ΕΕ μοναδική. Για παράδειγμα, στον τομέα της ψηφιοποίησης, ο κώδικας δεοντολογίας της ΕΕ για την τεχνητή νοημοσύνη διαχωρίζει την «ανθρωποκεντρική» άποψη της ΕΕ από την άποψη που επικρατεί σε άλλες περιοχές. Αυτή η προσέγγιση, που βασίζεται στα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες, αποτελεί μέρος του μοντέλου της ΕΕ και πρέπει να διατηρηθεί παρά το σκληρότερο ανταγωνιστικό κλίμα που αναδύεται τώρα.

6.6. Είναι απαραίτητο να αξιοποιηθούν πλήρως τα νέα, πιο βιώσιμα επιχειρηματικά μοντέλα που εμφανίζονται (κυκλική, συνεργατική, κοινωνική οικονομία κ.λπ.). Τα μοντέλα αυτά αποτελούν επίσης ένα χαρακτηριστικό του κοινωνικού μοντέλου της ΕΕ και δημιουργούν διττή αξία — οικονομική και κοινωνική αξία, καθώς και μέσα για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ). Αυτά τα επιχειρηματικά μοντέλα προσφέρουν την ευκαιρία να βοηθηθεί η οικονομία να ανακάμψει και να αντιμετωπίσει ταυτόχρονα τα κοινωνικά ζητήματα. Στο πλαίσιο αυτό, το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία της ΕΕ θα είναι ζωτικής σημασίας, όπως και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την κοινωνική οικονομία (άνοιξη του 2021). Ελπιδοφόρα παραδείγματα θα πρέπει να κοινοποιούνται, όπως η ευρωπαϊκή συμμαχία για τους συνεργατικούς σχηματισμούς (European Cluster Alliance).

6.7. Η ψηφιοποίηση αποτελεί ταυτόχρονα ευκαιρία και κίνδυνο για την ανάκαμψη. Είναι το πεδίο της καινοτομίας που μπορεί να φέρει την ΕΕ στην πρώτη γραμμή, όπως στον τομέα της αλυσίδας συστοιχιών, όπου η ΕΕ βρίσκεται σε ηγετική θέση. Η τεχνολογία αλυσίδας συστοιχιών (όχι το bitcoin) διασφαλίζει δημοκρατικές αξίες, προσφέροντας διαφάνεια και βελτιωμένες δομές διακυβέρνησης. Ωστόσο, πρέπει να αντιμετωπιστούν οι κίνδυνοι που ενέχει η ψηφιοποίηση, όπως: περαιτέρω ανεργία, ψηφιακή περιθωριοποίηση και κοινωνικός αποκλεισμός. Πρέπει να βρεθούν τρόποι προκειμένου να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες και ταυτόχρονα να εξισορροπηθούν οι κίνδυνοι. Και τούτο σε ένα περιβάλλον στο οποίο η ΕΕ επιδιώκει να παραμείνει ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο.

6.8. Είναι ευκαιρία για την προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας ως μοντέλου ανάκαμψης μέσω της συνδημιουργίας, του από κοινού σχεδιασμού και της συμπαραγωγής. Σε ένα σύνθετο κοινωνικό περιβάλλον με τεράστιες κοινωνικές προκλήσεις, ο μόνος τρόπος είναι η κινητοποίηση όλων των πόρων στην κοινωνία, με διατομεακό και πολυκλαδικό τρόπο, ώστε να εξερευνηθούν λύσεις. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών είναι καταλύτης για την κοινωνική καινοτομία, ένα κίνημα που έχει σχεδιάσει συστήματα πρόνοιας που οδηγούν σε νέες πολιτικές, δομές, προϊόντα, υπηρεσίες και μεθόδους εργασίας. Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να προωθηθεί σήμερα περισσότερο από ποτέ — αλλά η αληθινή κοινωνική καινοτομία γίνεται μόνο όταν εμπλέκεται η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

6.9. Η εμφάνιση ενός νέου κοινωνικού μοντέλου; Η ανάκαμψη θα επιτευχθεί μόνο με την παραγωγικότητα, τα δημοσιονομικά κίνητρα και την ανακατανομή του πλούτου. Ίσως είναι καιρός, για μια ακόμη φορά, να αναζωογονηθεί η έννοια της «δέσμης μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις», να καταβληθούν εκ των προτέρων προσπάθειες για την πρόβλεψη και την πρόληψη των μελλοντικών κοινωνικών δαπανών. Με τον τρόπο αυτό, η ΕΕ θα πρέπει να ενισχύσει τις επενδύσεις στις κοινωνικές υποδομές: i) εκπαίδευση και διά βίου μάθηση, ii) υγεία, μακροχρόνια φροντίδα, και κοινωνική φροντίδα, iii) οικονομικά προσιτή στέγαση⁽¹³⁾. Όλα αυτά συμβαδίζουν με την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων σε όλα τα επίπεδα, το σύστημα παρακολούθησης του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου που βασίζεται στους ΣΒΑ, την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και μια δίκαιη ψηφιακή μετάβαση βασισμένη στην αξία της ΕΕ που θα μπορούσε να συνδυαστεί για να αποτελέσει τη βάση ενός νέου κοινωνικού μοντέλου της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 11 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹³⁾ Έκθεση της ειδικής ομάδας υψηλού επιπέδου για τις επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές στην Ευρώπη — Τόνωση των επενδύσεων σε κοινωνικές υποδομές στην Ευρώπη. Έγγραφο συζήτησης για την ευρωπαϊκή οικονομία αριθ. 074, Ιανουάριος 2018.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Ακολουθεί δομημένη έρευνα των μέτρων της ΕΕ που εγκρίθηκαν το τελευταίο τρίμηνο για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19.

Τύποι μέτρων			
Νομισματικά και σταθεροποιητικά	Φορολογικά	Βασισμένα σε εγγυήσεις και πιστώσεις	Κανονιστικά και διαδικαστικά
Ευρωπαϊκός μηχανισμός σταθερότητας (ESM): Ενίσχυση για την πανδημική κρίση: 240 δις ευρώ· δάνειο μακροοικονομικής σταθερότητας προς τις χώρες της ευρωζώνης για την επίλυση των μακροοικονομικών ανισορροπιών τους· ίσο με το 2 % του ΑΕγχΠ της ευρωζώνης	Πρωτοβουλία επενδύσεων· Πρωτοβουλία επενδύσεων+: πρωτίστως 37 δισεκατομμύρια ευρώ· ανακατανομή των πόρων της πολιτικής για τη συνοχή με έμφαση στην επίλυση των συνεπειών της εξάπλωσης του ιού· συμπλήρωμα μέχρι τώρα 28 δις ευρώ που δεν έχουν διατεθεί στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ	SURE (Στήριξη για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης): 100 δις ευρώ, πλεονεκτήματα που παρέχονται υπέρ των εργαζομένων και των αυτοαπασχολούμενων· το πρώτο μέρος της δέσμης μέτρων στήριξης	Κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις: δυνατότητα προσαρμογής των μέτρων που σχετίζονται με όλες τις εταιρείες και τις επιχειρήσεις (επιδοτήσεις για τους μισθούς, αναβολή των εταιρικών φόρων και των πληρωμών ΦΠΑ και συμβολή στην κοινωνική ασφάλιση)· δυνατότητα άμεσης δημοσιονομικής δράσης με τις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο πτώχευσης λόγω της πανδημίας, για την αποκατάσταση των ζημιών που έχει αποδειχθεί ότι προκλήθηκαν από την πανδημία (εδώ χρειάζεται η κοινοποίηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή)· δυνατότητα αποζημίωσης από δημόσιες πηγές σε χώρες που έχουν πληγεί ιδιαίτερα· δυνατότητα άμεσης στήριξης έως 800 000 ευρώ ανά επιχειρήση
ΕΚΤ: έκτακτο πρόγραμμα αγοράς στοιχείων ενεργητικού λόγω πανδημίας: 750 δις ευρώ· επεκτατικό νομισματικό πρόγραμμα για την αγορά τίτλων με σκοπό τη στήριξη της ρευστότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος	Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης: 800 εκατομμύρια ευρώ	Πανευρωπαϊκό Ταμείο Εγγυήσεων: 200 δις ευρώ· προνομιούχα πιστωτικά δάνεια της ΕΤΕπ κατά κύριο λόγο για τις ΜΜΕ· δεύτερο μέρος της δέσμης μέτρων στήριξης	Κριτήρια σχετικά με την ευελιξία των δημόσιων οικονομικών: πιο ευέλικτη εξήγηση των κριτηρίων πειθαρχίας των δημόσιων οικονομικών βάσει των κριτηρίων του συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου
	Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση: 179 εκατομμύρια ευρώ	Χρηματοδοτικό μέσο για τη στήριξη των ΜΜΕ που έχουν πληγεί περισσότερο: 8 δις ευρώ ποσό που δημιουργήθηκε βάσει της εγγύησης του προϋπολογισμού της ΕΕ προς το ΕΤΕ από το ΕΤΣΕ	Προσωρινή ακύρωση δασμών και ΦΠΑ για την εισαγωγή ιατρικών οργάνων και εξοπλισμού από τρίτες χώρες

Τύποι μέτρων			
Νομισματικά και σταθεροποιητικά	Φορολογικά	Βασισμένα σε εγγυήσεις και πιστώσεις	Κανονιστικά και διαδικαστικά
	Αυξημένη ευελιξία που επιτρέπει την κινητοποίηση όλων των κονδυλίων που δεν έχουν ακόμη χρησιμοποιηθεί από τα ΕΔΕΤ· επιτρέπει την πραγματοποίηση μεταφορών μεταξύ του ΕΤΠΑ, του ΕΚΤ και του Ταμείου Συνοχής· το 100 % της κάλυψης του κόστους του έργου προέρχεται από πόρους της ΕΕ· ευελιξία στη θεματική εξήγηση συγκέντρωσης κ.λπ.		Έλεγχος και προστασία κρίσιμων ευρωπαϊκών περιουσιακών στοιχείων και τεχνολογιών

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

552Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ (+ ΤΗΛΕΔΙΑΣΚΕΨΗ ΜΕΣΩ INTERACTIO),
10.6.2020-11.6.2020

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μια ενιαία αγορά για όλους»

(διερευνητική γνωμοδότηση)

(2020/C 311/02)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **Antonio LONGO**

Αίτηση γνωμοδότησης	Επιστολή της Κροατικής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ, 10.9.2019
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Απόφαση του Προεδρείου	24.9.2019
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	224/1/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις ⁽¹⁾

1.1. Κατά την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ), η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά σε όλες της τις διαστάσεις — οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική— συνιστά έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς. Αποτελεί το βασικό στοιχείο για μια αρμονική και ισόρροπη ενωσιακή ολοκλήρωση με σκοπό την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην ΕΕ, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, μιας ανταγωνιστικής οικονομίας και την ενίσχυση του ρόλου της Ευρώπης παγκοσμίως.

1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής πράσινης συμφωνίας θα μπορούσε να συμβάλει καθοριστικά στην ανάπτυξη της μελλοντικής ενιαίας αγοράς.

1.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ενιαία αγορά του μέλλοντος μπορεί να βασιστεί μόνο στον συνδυασμό μιας υγιούς οικονομικής βάσης με μια ισχυρή κοινωνική διάσταση, επισημαίνοντας την ανάγκη μιας ανοδικής σύγκλισης και μιας πιο αποτελεσματικής κοινωνικής πολιτικής, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών.

1.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι μια νέα, ολοκληρωμένη και μακρόπνη προέγγιση τόσο της ενιαίας αγοράς σε όλες τις σχετικές πολιτικές όσο και της άρσης των υπόλοιπων αδικαιολόγητων εμποδίων —χωρίς τη δημιουργία νέων— πρέπει απαραίτητως να επικεντρώνεται στους πολίτες, στους καταναλωτές, στους εργαζομένους και στις επιχειρήσεις καθότι αποτελούν βασικούς συντελεστές για την πλαισίωση, την επαλήθευση και την εποπτεία ολόκληρης της διαδικασίας.

⁽¹⁾ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε στις 10 Μαρτίου 2020 τις ανακοινώσεις με τίτλο «Μακροπρόθεσμο σχέδιο δράσης για τη βελτίωση της εφαρμογής και της επιβολής των κανόνων της ενιαίας αγοράς» και «Εντοπισμός και αντιμετώπιση των εμποδίων στην ενιαία αγορά».

1.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να καταβληθεί σύντομη προσπάθεια για την αναβάθμιση του ψηφιακού γραμματισμού και την καλύτερη κατανόηση των κινδύνων και των ευκαιριών της διαχείρισης των δεδομένων, έτσι ώστε να μπορούν οι πολίτες να συμμετέχουν σε μακρόπνοες διαδικασίες λήψης αποφάσεων, με επίγνωση του δυναμικού και των ορίων τους.

1.6. Πρέπει να αποφευχθούν ο κανονιστικός υπερθεματισμός (gold-plating) και η μη μεταφορά και εφαρμογή των οδηγιών της ΕΕ σε βασικά πεδία της κανονιστικής ρύθμισης των επιχειρήσεων, καθώς εμποδίζουν τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις να επωφεληθούν πλήρως από τα πλεονεκτήματα της ενιαίας αγοράς, υπό το πρίσμα επίσης της *Small Business Act*.

1.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι υποδομές διοίκησης της ενιαίας αγοράς πρέπει να ενισχυθούν με την προορατική συμπερίληψη των οργανώσεων που εκπροσωπούν τους πολίτες, τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις (με ιδιαίτερη έμφαση στους ευάλωτους πολίτες ή που ενδέχεται να υποστούν διακρίσεις, στην κοινωνική οικονομία και στις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις) με στόχο την ανάπτυξη απλουστευμένων και εύχρηστων λύσεων, καθώς και την έγκαιρη, διαφανή και αποτελεσματική υλοποίηση και εφαρμογές.

1.8. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, η διεθνής διάσταση της ενιαίας αγοράς πρέπει να ενισχυθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής πράσινης συμφωνίας. Πρέπει να ενισχυθεί η εποπτεία της αγοράς, ώστε να αποτραπεί η είσοδος στην ευρωπαϊκή αγορά προϊόντων που είναι παράνομα ή παραποιημένα ή δεν πληρούν περιβαλλοντικές, κοινωνικές προδιαγραφές και προδιαγραφές ασφάλειας τα οποία προέρχονται από τρίτες χώρες και διατίθενται μέσω του αυξανόμενου ηλεκτρονικού εμπορίου προκειμένου να περιοριστεί ο αθέμιτος ανταγωνισμός.

1.9. Η ΕΟΚΕ τάσσεται σαφώς υπέρ της ενίσχυσης του ευρωπαϊκού συστήματος τεχνικής τυποποίησης καθώς είναι απαραίτητο στην ενιαία αγορά, και ιδίως όσον αφορά τις τεχνικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές προδιαγραφές και προδιαγραφές ασφάλειας. Έτσι, οι πολίτες, οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις —ιδίως οι μικρές και πολύ μικρές— θα έχουν σαφή εικόνα των κανόνων και των διαδικασιών και θα διασφαλίζεται η ισόρροπη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στη διαδικασία τυποποίησης.

1.10. Η ΕΟΚΕ ζητεί να προστατευτούν τα συμφέροντα των καταναλωτών στο πλαίσιο της διαδικασίας του προγράμματος REFIT, στον ψηφιακό κόσμο και όσον αφορά την ασφάλεια των προϊόντων και των υπηρεσιών, αλλά και να ενισχυθούν τα μέτρα μείωσης της ενεργειακής και καταναλωτικής φτώχειας, με εγγυημένη την πρόσβαση όλων των Ευρωπαίων σε τρόφιμα, φάρμακα και βασικές υπηρεσίες. Τα νέα πρότυπα για τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης πρέπει να υποστηρίζονται από κίνητρα σε ενωσιακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο.

1.11. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει πόσο σημαντική είναι η δρομολόγηση μιας ισχυρής, σε τοπικό επίπεδο, ευρωπαϊκής εκστρατείας για τη δημοσίευση και τη διαδραστική ενημέρωση, με δίκτυο κόμβων διάδοσης υψηλού επιπέδου.

1.12. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να δημιουργηθούν δικαίες συνθήκες έτσι ώστε οι εργαζόμενοι να απολαύουν στην πράξη του δικαιώματος να κυκλοφορούν, να εγκαθίστανται και να εργάζονται ελεύθερα σε όλη την ενιαία αγορά, ιδίως δε στις παραμεθόριες περιοχές. Είναι αναγκαίο να εφαρμοστεί καλύτερα η οδηγία σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων⁽²⁾ και, με μια τεράστια κοινή προσπάθεια, να παρασχεθούν χρηματοδοτικά και διαρθρωτικά μέσα σε ενωσιακό επίπεδο με σκοπό τη διαρκή εκπαίδευση και κατάρτιση των ατόμων σε νέες δεξιότητες και επαγγελματικά προσόντα.

2. Ιστορικό πλαίσιο της γνωμοδότησης

2.1. Η ενιαία αγορά, σε όλες τις διαστάσεις της —οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική— βρίσκεται στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και αποτελεί έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της ευρωπαϊκής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς και της νέας στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη βάσει της νέας Ευρωπαϊκής πράσινης συμφωνίας⁽³⁾.

2.2. Ως εκ τούτου, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η περαιτέρω ενίσχυση της ενιαίας αγοράς, η οποία, μόνον εφόσον υλοποιηθεί πλήρως, θα είναι σε θέση να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών στο ευρωπαϊκό εγχείρημα, να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, να επιτύχει μια πιο ανταγωνιστική οικονομία και να εξασφαλίσει στην Ευρώπη έναν πιο εξέχοντα ρόλο παγκοσμίως.

⁽²⁾ Οδηγία 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 255 της 30.9.2005, σ. 22).

⁽³⁾ COM(2019) 640 final.

2.3. Η διαδικασία ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς απαιτεί μια συνολική προσέγγιση που μπορεί να διαχειριστεί μια διαδικασία που θα συνδέει όλες τις συναφείς πολιτικές και διαστάσεις με ένα συνεκτικό και μακροπρόθεσμο όραμα για την αντιμετώπιση των σημερινών και αναδυόμενων προκλήσεων παγκόσμιου χαρακτήρα σχετικών με την τεχνολογία, τη βιωσιμότητα και την ασφάλεια ⁽⁴⁾. Για τον σκοπό αυτό, θα είναι αποφασιστικής σημασίας το *Επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής πράσινης συμφωνίας* ⁽⁵⁾.

2.4. **Οι επιχειρήσεις —ιδίως οι μικρές και οι πολύ μικρές— και οι πολίτες πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο αυτής της διαδικασίας**, συμμετέχοντας ενεργά στην οικοδόμηση μιας **ανθεκτικής σε βάθος χρόνου ενιαίας αγοράς**, με μια προσέγγιση εστιασμένη περισσότερο στον χρήστη και βασισμένη σε μεγάλο βαθμό σε μια εις βάθος ανάλυση της κατάστασης και των αναγκών. Σήμερα, για ορισμένα βασικά αγαθά και προμήθειες φαρμάκων υπάρχει εξάρτηση από τρίτες χώρες η οποία πρέπει να ξεπεραστεί.

3. Δυσκολίες στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς

3.1. Τα εμφανή προβλήματα που διαπιστώνονται ακόμη στη διαδικασία υλοποίησης της ενιαίας αγοράς συνοδεύονται από τις ακόλουθες προϋποθέσεις και εμποδία.

3.2. Προϋποθέσεις

Για να εξασφαλιστεί η προσβασιμότητα και η χρήση της ενιαίας αγοράς επί ίσοις όροις πρέπει να πληρούνται **οι εξής προϋποθέσεις**:

- α) Πλήρης και έγκαιρη μεταφορά της νομοθεσίας περί ενιαίας αγοράς στο εθνικό δίκαιο, διόρθωση των ελλείψεων της εν λόγω μεταφοράς, ομοιομορφία και συνεπής εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας σε συνδυασμό με την εύκολη, διαφανή και εύχρηστη πρόσβαση όλων σε αυτήν, χωρίς κανονιστικό υπερθεματισμό.
- β) Αποτελεσματική ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς για το φυσικό αέριο, την ηλεκτρική ενέργεια, τις ψηφιακές υποδομές και τις μεταφορές.
- γ) Πλήρης και καθολική δυνατότητα πρόσβασης στην ενιαία αγορά με την παροχή υπηρεσιών και αγαθών προσιτών σε όλους τους εύάλωτους ή μειονεκτούντες πολίτες, όπως τα άτομα με αναπηρία και τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας.
- δ) Εναρμονισμένοι μηχανισμοί εποπτείας της αγοράς (π.χ. για την ασφάλεια των χημικών προϊόντων, την ενεργειακή απόδοση και τις περιβαλλοντικές επιδόσεις προϊόντων): πλήρης λειτουργία των μηχανισμών αμοιβαίας αναγνώρισης.
- ε) Ομαλή λειτουργία και εναρμονισμένη αγορά δευτερογενών πρώτων υλών και προϊόντων κυκλικής οικονομίας, με τη διευκόλυνση της διακίνησης προϊόντων στο τέλος του κύκλου ζωής τους.
- στ) Ένα πλήρως εφαρμοσμένο πλαίσιο υψηλών τεχνικών και ρυθμιστικών προδιαγραφών, ιδίως όσον αφορά τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά πρότυπα. Κρίνεται απαραίτητη η κατάρτιση των αγοραστών του δημόσιου και των υπαλλήλων των ενδιαφερόμενων εταιρειών στα της εφαρμογής των νέων κανόνων του προγράμματος της ενιαίας αγοράς. Επίσης, πρέπει να επιδιωχθεί η ευαισθητοποίηση στο ζήτημα των αγορών σε τοπικό επίπεδο («μηδέν χιλιόμετρα») με σκοπό τη σταθεροποίηση των περιφερειακών οικονομιών και τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- ζ) Κοινά πρότυπα προκειμένου για τις δημόσιες συμβάσεις με σταθερά κριτήρια αγοράς σε όλη την ΕΕ για οικολογικές και χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς δημόσιες συμβάσεις.
- η) Ένα ολοκληρωμένο ψηφιακό οικοσύστημα σε επίπεδο ΕΕ με νέα μοντέλα επιχειρήσεων, διανομής και κατανάλωσης και νέες σχέσεις ηλεκτρονικής δημόσιας διοίκησης.
- θ) Ολοκληρωμένες και ανεπτυγμένες κεφαλαιαγορές με χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες άμεσα προσιτές σε όλους.
- ι) Μια δίκαιη οικονομία δεδομένων, ικανή να διασφαλίζει τη διαθεσιμότητα, την προσβασιμότητα και την κινητικότητα των δεδομένων εντός της ενιαίας αγοράς, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ασφάλεια και την ιδιωτικότητα των πολιτών, των καταναλωτών και των επιχειρήσεων.
- ια) Ένα ευρωπαϊκό υπολογιστικό νέφος της επιστήμης, με αξιοποίηση των δεδομένων από δημόσια και ιδιωτικά ερευνητικά κέντρα που υποστηρίζονται από ενωσιακά κονδύλια.
- ιβ) Μια πλήρως ολοκληρωμένη αγορά υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της διοικητικής μέριμνας και των υπηρεσιών δικτύου.

⁽⁴⁾ 9743/19 COMPET 437 MI 487.

⁽⁵⁾ EESC-2020-00463 ECO/505 (εισηγητής: Trias Pinto). (βλέπε σελίδα 63 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας).

- ιγ) Αποτελεσματικές διασφαλίσεις έναντι του κοινωνικού και φορολογικού ντάμπινγκ.
- ιδ) Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ πρέπει να αξιολογούν και να αναλύουν προσεκτικά με τους συναρμοδίους τον αντίκτυπο των κανονισμών στις επιχειρήσεις πριν από την τροποποίηση υφιστάμενων ή την πρόταση νέων κανονισμών.
- ιε) Προαγωγή όλων των μορφών επιχειρηματικότητας μέσω της ενωσιακής πολιτικής και νομοθεσίας για την τόνωση των οικονομιών των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας.

3.3. Εμπόδια ⁽⁶⁾

3.3.1. Έχουν επισημανθεί **σοβαρά εμπόδια**, όπως τα αντιλαμβάνονται οι πολίτες, οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις, στη σημερινή λειτουργία της ενιαίας αγοράς όσον αφορά τα εξής:

- α) **Πολύπλοκες διοικητικές διαδικασίες:** η νομοθεσία περί ενιαίας αγοράς περιλαμβάνει συχνά κανόνες και διαδικασίες που είναι δύσκολο να κατανοούν ή να τηρούν οι τελικοί χρήστες.
- β) **Διαφορετικά εθνικά τεχνικά πρότυπα:** υπάρχουν ολοένα και περισσότεροι εθνικοί τεχνικοί κανονισμοί, όπως προκύπτει από τον αυξανόμενο αριθμό των ρυθμιστικών κοινοποιήσεων (περίπου 700 ετησίως όσον αφορά τα εμπορεύματα).
- γ) **Δυσκολία αναζήτησης πληροφοριών σχετικών με τα πρότυπα και τις απαιτήσεις:** η Ενιαία ψηφιακή θύρα (*Single Digital Gateway*) αποτελεί μεν βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση καθότι βοηθά τις επιχειρήσεις —ειδικότερα δε τις πολύ μικρές και τις ΜΜΕ— να βρίσκουν τις κατάλληλες πληροφορίες, αλλά υπάρχουν πολλαπλά σημεία επαφής. Η **υπηρεσία μίας στάσης** σε κάθε κράτος μέλος θα μπορούσε να παρέχει καλύτερη καθοδήγηση ως προς τους κανόνες, τις διαδικασίες και τα έγγραφα που απαιτούνται, καθώς και τις αρχές στις οποίες πρέπει να απευθύνονται οι ενδιαφερόμενοι.
- δ) **Έλλειψη συντονισμού μεταξύ των επιπέδων εποπτείας της αγοράς:** δεδομένου ότι η εποπτεία αποτελεί ευθύνη των κρατών μελών και των περιφερειών, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικά επίπεδα εποπτείας, με πιθανές στρεβλώσεις μεταξύ των προϊόντων της ενιαίας αγοράς και των προϊόντων που εισάγονται στην αγορά.
- ε) **Κανονιστικός υπερθεματισμός και έλλειψη μεταφοράς και εφαρμογής των οδηγιών της ΕΕ σε βασικά πεδία της κανονιστικής ρύθμισης των επιχειρήσεων** που δημιουργούν ένα περίπλοκο ρυθμιστικό μωσαϊκό στην ενιαία αγορά, εμποδίζοντας κυρίως τις ΜΜΕ και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις να αξιοποιούν πλήρως τα οφέλη ολοκλήρης της ενιαίας αγοράς.
- στ) **Έλλειψη μηχανισμών κατάρτισης και συνεργασίας** για τη διασφάλιση της ορθής και συνεπούς επίγνωσης των προτύπων που (δυναμικά) εφαρμόζουν οι αρμόδιες δημόσιες αρχές, τα άτομα, οι καταναλωτές και οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.
- ζ) **Αστοχίες της αγοράς όσον αφορά τη διασφάλιση της ενότητας της αγοράς** σε βασικούς τομείς όπως το φυσικό αέριο, η ηλεκτρική ενέργεια, οι ψηφιακές υποδομές και οι μεταφορές.

4. Η ενιαία αγορά ως βασικό σημείο του νέου στρατηγικού θεματολογίου της ΕΕ

4.1. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι μια ενιαία αγορά επωφελής για όλους αποτελεί βασικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και μέσο αποκατάστασης της εμπιστοσύνης των πολιτών στην ΕΕ, δημιουργίας θέσεων εργασίας, επίτευξης μιας ανταγωνιστικής οικονομίας και διατήρησης της επιρροής της Ευρώπης στον κόσμο.

4.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής πράσινης συμφωνίας —μεταξύ άλλων π.χ. το νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία ⁽⁷⁾ και η Στρατηγική για τη μηδενική ρύπανση— θα μπορούσαν να συμβάλουν αποφασιστικά στην ανάπτυξη της μελλοντικής ενιαίας αγοράς.

⁽⁶⁾ Η Επιτροπή δημοσίευσε στις 10 Μαρτίου 2020 σημαντική ανακοίνωση με τίτλο «Εντοπισμός και αντιμετώπιση των φραγμών στην ενιαία αγορά» [COM (2020) 93 final].

⁽⁷⁾ COM(2020) 98 final, δημοσιεύτηκε στις 11 Μαρτίου 2020.

4.3. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τόσο την αναγωγή της διαδικασίας αυτής σε **μία από τις τέσσερις κύριες προτεραιότητες του στρατηγικού θεματολογίου της περιόδου 2019-2024** ⁽⁸⁾ όσο και την ενσωμάτωσή της για πρώτη φορά στον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου ⁽⁹⁾.

4.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί όχι μόνο ότι μια νέα, ολοκληρωμένη και μακρόπνοη προσέγγιση της ενιαίας αγοράς σε όλες τις σχετικές πολιτικές πρέπει να **ανάγει τους πολίτες, τους καταναλωτές, τους εργαζομένους και τις επιχειρήσεις** σε κύριους ωφελούμενους των στόχων της, αλλά και ότι αυτοί πρέπει να αποτελούν τους βασικούς συντελεστές για την πλαισίωση, την επαλήθευση και την εποπτεία της διαδικασίας η οποία πρέπει να βασίζεται στις πραγματικές, ανάγκες τους και να είναι απλή, ευπρόσβλητη και εύχρηστη.

4.5. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη **ριζικής διοικητικής απλοποίησης** και υπογραμμίζει το πρόβλημα της αναλογικότητας. Οι ΜΜΕ και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις επιβαρύνονται με υψηλό κόστος χωρίς να έχουν τη διαβεβαίωση ότι ενεργούν σύννομα. Η εφαρμογή της Small Business Act και της τήρησης της «προτεραιότητας στις μικρές επιχειρήσεις» πρέπει να αποτελέσουν πρωταρχικό μέλημα και να συμπεριληφθούν στο βραχυπρόθεσμο πολιτικό θεματολόγιο μέσω της στρατηγικής για τις ΜΜΕ και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις. Η εξέταση του συνδυασμένου αντικτύπου πολλών κανονισμών για τις επιχειρήσεις θα πρέπει να γίνει πραγματικότητα στο πλαίσιο της νομοθετικής διαδικασίας.

4.6. Θα πρέπει να ξεκινήσει μια υποστηρικτική διαδικασία της ψηφιοποίησης και της εντατικής ανάπτυξης ικανοτήτων όλων των συναρμοδίων. Επίσης, πρέπει να ανοίξει η ενιαία αγορά υπηρεσιών με τρόπο δίκαιο και διαφανή.

4.7. Εφόσον το ζητούμενο είναι μια μακρόπνοη ενιαία αγορά, πρέπει να καταβληθεί σύντομη προσπάθεια υπέρ της αναβάθμισης του ψηφιακού γραμματισμού, της κατανόησης των δεδομένων και της διαχείρισής τους, έτσι ώστε να μπορούν οι πολίτες και οι μικρές επιχειρήσεις να συμμετέχουν στις εν λόγω διεργασίες. Προς τούτο, πρέπει να αναγνωριστούν η αβεβαιότητα και η πολυπλοκότητα του πλαισίου και να δημιουργηθεί η απαραίτητη ατομική και κοινωνική ανθεκτικότητα με σκοπό την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και την καλύτερη κατανόηση του δυναμικού, των ορίων των ψηφιακών πλατφορμών και των υποκείμενων επιχειρηματικών μοντέλων και της διαχείρισής τους για λόγους αποτροπής της χειραγώγησης.

4.8. Χρειάζονται επίσης **διοικητικές υποδομές της ενιαίας αγοράς, οι οποίες, ενώ θα βασίζονται σε ήδη υπάρχοντα μέσα διοίκησης της ΕΕ (π.χ. το δίκτυο SOLVIT, το Σύστημα πληροφόρησης για την εσωτερική αγορά/IMI, «Η Ευρώπη σου — Συμβουλές» και ο Πίνακας αποτελεσμάτων για την ενιαία αγορά)**, θα ενισχύονται σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο με την προορατική συμμετοχή οργανωμένων φορέων που θα εκπροσωπούν τους πολίτες, τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις· τούτο δε με σκοπό την ανάπτυξη απλουστευμένων και εύχρηστων λύσεων. Απαιτείται έγκαιρη, διαφανής και αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων της ενιαίας αγοράς για την επιτυχή μετάβαση σε μια ψηφιακή, αποτελεσματική, συνεκτική, ισορροπημένη και βιώσιμη Ευρώπη.

4.9. Πρέπει να **ενισχυθεί η εποπτεία της αγοράς** έτσι ώστε να αποτρέπεται η είσοδος παράνομων και παραποιημένων προϊόντων στην ευρωπαϊκή αγορά από τρίτες χώρες μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου, με απώτερο σκοπό να σταματήσει ο αθέμιτος ανταγωνισμός και να αποφεύγονται οι κίνδυνοι για την ασφάλεια και την υγεία των καταναλωτών. Πρέπει να αναληφθούν επείγοντως δράσεις ευαισθητοποίησης των καταναλωτών.

5. Η ενιαία αγορά και οι πολίτες

5.1. **Οι πολίτες πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο ολόκληρης της διαδικασίας δημιουργίας της μελλοντικής ενιαίας αγοράς**, όχι μόνο ως κύριοι αποδέκτες των επιτευγμάτων της, αλλά και ως προορατικοί παράγοντες στη διεργασία, με βάση τις ανάγκες και τις προσδοκίες τους.

5.2. Σε παλαιότερη γνωμοδότησή της ⁽¹⁰⁾, η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει την ανάγκη για «ένα ευρύ σχέδιο για την ψηφιακή εκπαίδευση και κατάρτιση, προκειμένου να προσφέρει σε όλους τους πολίτες τα απαιτούμενα μαθησιακά εργαλεία για να ανταποκριθούν όσο το δυνατόν καλύτερα στη μετάβαση».

5.3. Θα πρέπει να εξασφαλίζεται σε κάθε στάδιο η συμμετοχή όλων των πολιτών της ΕΕ, ιδίως των ευάλωτων πολιτών ή όσων διατρέχουν τον κίνδυνο να υποστούν διακρίσεις. Τα άτομα με αναπηρία ή όσα αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο φτώχειας πρέπει να έχουν εγγυημένη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αγαθά, σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2019/882 ⁽¹¹⁾ και άλλες νομικές υποχρεώσεις, όπως π.χ. η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

5.4. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία που έχει η ανάληψη μιας δυναμικής ευρωπαϊκής εκστρατείας δημοσιοποίησης και διαδραστικής ενημέρωσης, με ένα δίκτυο κόμβων διάδοσης υψηλού επιπέδου τοποθετημένους σε κεντρικούς και περιφερειακούς διατροπικούς κόμβους της ενιαίας αγοράς, με στόχο την προώθηση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και τη συνεκτίμηση των επισημάνσεων, των δυσκολιών και την εξεύρεση λύσεων, με την ενεργό υποστήριξη της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών.

⁽⁸⁾ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>.

⁽⁹⁾ IP/19/6770, 17 Δεκεμβρίου 2019.

⁽¹⁰⁾ EE C 81 της 2,3 2018, σ. 102.

⁽¹¹⁾ EE L 151 της 7.6 2019, σ. 70.

6. Η ενιαία αγορά και οι εργαζόμενοι

6.1. Με την πεποίθηση ότι η μελλοντική ενιαία αγορά μπορεί να βασίζεται μόνο στο συνδυασμό **υγιούς οικονομικής βάσης και ισχυρής κοινωνικής διάστασης** ⁽¹²⁾, η ΕΟΚΕ «υποστηρίζει με συνέπεια μια ανοδική σύγκλιση και μια πιο αποτελεσματική κοινωνική πολιτική, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών ⁽¹³⁾» και ζητεί «έναν σαφή και συντονισμένο οδικό χάρτη για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων ενόψει της εφαρμογής του πυλώνα και της επιβολής των υφιστάμενων κοινωνικών δικαιωμάτων και προτύπων».

6.2. Η ΕΟΚΕ τονίζει εκ νέου ότι «μια νέα διαδικασία Ευρωπαϊκού Εξαμήνου θα πρέπει να επιτύχει τους κοινωνικούς στόχους στο πλαίσιο της παρακολούθησης των κοινωνικών ανισοροπιών και, ταυτόχρονα, θα πρέπει να θεσπιστούν **νέοι μετρήσιμοι δείκτες**, καθώς και στοχευμένες ειδικές ανά χώρα συστάσεις» ⁽¹⁴⁾ και ότι θα πρέπει να αποφεύγονται οι υπερβολικές διαφορές, οι οποίες — μολονότι αντανακλούν συγκεκριμένες εθνικές καταστάσεις, ενδέχεται να προκαλέσουν κοινωνικό ντάμπινγκ και να στρεβλώσουν τους ίσους όρους ανταγωνισμού στο σύνολο της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς.

6.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να δημιουργηθούν δίκαιες συνθήκες έτσι ώστε οι εργαζόμενοι να απολαύουν στην πράξη του δικαιώματος να κυκλοφορούν ελεύθερα σε όλη την ενιαία αγορά, ιδίως δε στις παραμεθόριες περιοχές. Είναι αναγκαίο να εφαρμοστεί καλύτερα η οδηγία σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων ⁽¹⁵⁾ και, με μια τεράστια κοινή προσπάθεια, να παρασχεθούν χρηματοδοτικά και διαρθρωτικά μέσα σε ενωσιακό επίπεδο για τη διαρκή εκπαίδευση και κατάρτιση των ατόμων σε νέες δεξιότητες και επαγγελματικά προσόντα.

6.4. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει εκ νέου ότι «οι αλλαγές που προκαλούν οι νέες τεχνολογίες, η τεχνητή νοημοσύνη και τα μαζικά δεδομένα στις παραγωγικές διαδικασίες και στην οικονομία γενικότερα, θα αλλάξουν ριζικά και την αγορά εργασίας» και ότι είναι «σημαντικό, αυτές οι διαδικασίες αλλαγής να συντελούνται στο πλαίσιο ενός γόνιμου **κοινωνικού διαλόγου** και με σεβασμό **των δικαιωμάτων και της ποιότητας ζωής των εργαζομένων**» ⁽¹⁶⁾, αποφεύγοντας τις παγίδες που προκαλούν φτώχεια και επισφάλεια.

6.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει **σύντονη κοινή προσπάθεια όσον αφορά τη διάθεση χρηματοδοτικών και διαρθρωτικών πόρων σε ενωσιακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο για τη διά βίου μάθηση και την απόκτηση νέων οικολογικών και ψηφιακών δεξιοτήτων και προσόντων**, κατ' αντιστοιχία με τις μεταβαλλόμενες αγορές εργασίας στη νέα Ευρωπαϊκή πράσινη συμφωνία.

7. Η ενιαία αγορά και οι καταναλωτές

7.1. Η **πολιτική για τους καταναλωτές αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της διαδικασίας ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς**, η οποία επικεντρώνεται στα συμφέροντα του κοινού και μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση της δεσμευσης των πολιτών στη διαδικασία ολοκλήρωσης της ΕΕ. Κατά την ΕΟΚΕ, πρέπει να γίνουν περισσότερα για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική προστασία των καταναλωτών όταν οι φορείς εκμετάλλευσης δεν συμμορφώνονται με τους κανόνες, και όπου η παρούσα κατακερματισμένη εφαρμογή και οι επίμονες αναντιστοιχίες μεταξύ των κρατών μελών δεν έχουν μειωθεί.

7.2. Η ΕΟΚΕ ζητεί να προστατευτούν τα συμφέροντα των καταναλωτών στο πλαίσιο της **διαδικασίας του προγράμματος REFIT**, στον ψηφιακό κόσμο και όσον αφορά την ασφάλεια των προϊόντων και των υπηρεσιών αλλά και να ενισχυθούν τα μέτρα για τη μείωση της ενεργειακής και καταναλωτικής φτώχειας βελτιώνοντας την πρόσβαση όλων των Ευρωπαίων σε τρόφιμα, φάρμακα και βασικές υπηρεσίες.

7.3. Θα πρέπει να διορθωθούν οι **διαφορές στη μεταχείριση** των καταναλωτών μεταξύ των διαφόρων χωρών στις άμεσες αγορές ή το ηλεκτρονικό εμπόριο όσον αφορά τις τιμές, τους όρους πώλησης ή παράδοσης. Το πρόβλημα του γεωγραφικού αποκλεισμού παραμένει ιδιαίτερα σημαντικό.

7.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει μεν την ικανοποίησή της για τις πληροφορίες που παρέχονται σχετικά με τα αποτελέσματα της προστασίας των καταναλωτών μέσω της **πλατφόρμας ηλεκτρονικής επίλυσης διαφορών** ⁽¹⁷⁾, αλλά επιθυμεί «να ενισχυθούν τα μέσα εξωδικαστικής επίλυσης, κυρίως των διασυνοριακών διαφορών».

7.5. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η **διαφάνεια και η συγκρισιμότητα των πληροφοριών** είναι ζωτικής σημασίας για να μπορούν οι καταναλωτές να κάνουν έξυπνες επιλογές, κυρίως όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τη βιωσιμότητα.

⁽¹²⁾ ΕΕ C 353 της 18.10.2019, σ. 23.

⁽¹³⁾ ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 40; ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 145 και ΕΕ C 440 της 6.12.2018, σ. 135.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ C 14 της 15.1.2020, σ. 1.

⁽¹⁵⁾ Βλέπε υποσημείωση 2

⁽¹⁶⁾ ΕΕ C 353 της 18.10.2019, σ. 6.

⁽¹⁷⁾ Υπάρχουν περισσότερες από 24 000 υποθέσεις που επιλύθηκαν κατά το πρώτο έτος, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κ. Jouinová.

8. Η ενιαία αγορά και οι επιχειρήσεις

8.1. Κατά την ΕΟΚΕ, είναι απαραίτητο να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των επιχειρήσεων για την πλήρη εφαρμογή της ενιαίας αγοράς, ήτοι:

8.1.1. Να επιτευχθεί περαιτέρω **άνοιγμα και διασύνδεση των αγορών αγαθών και υπηρεσιών**, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών διοικητικής μέριμνας και δικτύων, για την πλήρη αξιοποίηση του πλήρους οικονομικού δυναμικού της ΕΕ και τη δημιουργία μιας στέρεης βάσης για τον μακροπρόθεσμο παγκόσμιο ανταγωνισμό. Η ποικιλομορφία και ο πλουραλισμός στον τομέα του λιανικού εμπορίου πρέπει να διασφαλιστούν και να προωθηθούν ⁽¹⁸⁾,

8.1.2. Να δοθεί μεγαλύτερη ώθηση στην ψηφιοποίηση ως βασικό παράγοντα της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, δηλαδή ένα πλαίσιο που διευκολύνει την εισαγωγή των ψηφιακών τεχνολογιών. Τα προγράμματα που απευθύνονται στις ΜΜΕ και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις θα πρέπει να σέβονται το πνεύμα των εν λόγω επιχειρήσεων και να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή των τοπικών οργανώσεων εκπροσώπησής τους.

8.1.3. Να ληφθούν περισσότερα μέτρα υπέρ των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων με βασικές και ενδιάμεσες ψηφιακές δεξιότητες, καθώς και με ποικίλες τεχνολογικές λύσεις, καθώς και με την καθιέρωση δίκαιων κανόνων για την πρόσβαση στα δεδομένα, την ελεύθερη ροή δεδομένων και ευθυνών μέσω μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης πολιτικής.

8.1.4. Να δημιουργηθεί ένα **ρυθμιστικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο ευνοϊκό για τις επενδύσεις** σε υποδομές, έτσι ώστε οι υλικές και ψηφιακές υποδομές να βελτιωθούν σημαντικά και να καταστούν διαλειτουργικές — με καινοτομία και ευελιξία έτσι ώστε οι επιχειρήσεις να τις ευθυγραμμίσουν με έναν ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο, με την προαγωγή νέων επιχειρηματικών μοντέλων και της τεχνολογικής ουδετερότητας μέσω της νομοθεσίας περί ενιαίας αγοράς που διευκολύνει την είσοδο στην αγορά μειώνοντας τα εμπόδια.

8.1.5. Να δοθεί προτεραιότητα στις αρχές **της βελτίωσης της νομοθεσίας** και της εφαρμογής της στην πράξη, έτσι ώστε η ενιαία αγορά να προσφέρει τις καλύτερες συνθήκες τις επιχειρήσεις και την εργασία.

8.2. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις **διαφορές μεταξύ των εθνικών φορολογικών συστημάτων**. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί το κοινωνικό και φορολογικό ντάμπινγκ εντός της ενιαίας αγοράς, δεδομένου ότι στρεβλώνει τον ανταγωνισμό και προκαλεί αδικαιολόγητες μετεγκαταστάσεις.

8.3. Είναι εξίσου απαραίτητο να **γεφυρωθούν τα κενά υποδομών και κανονιστικών ρυθμίσεων** όσον αφορά τη διασύνδεση των τοπικών αγορών στην ενιαία αγορά, ιδίως σε βασικούς τομείς όπως το φυσικό αέριο, η ηλεκτρική ενέργεια και οι μεταφορές, καθότι το εν λόγω χάσμα δυσχεραίνει τον θεμιτό και διαφανή ανταγωνισμό.

8.4. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι πρέπει να ενισχυθεί το ευρωπαϊκό σύστημα τεχνικής τυποποίησης —ιδίως όσον αφορά τις τεχνικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές προδιαγραφές και προδιαγραφές ασφάλειας. Έτσι, οι πολίτες, οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις — ιδίως οι μικρές και πολύ μικρές— θα έχουν σαφή εικόνα των κανόνων και των διαδικασιών και θα διασφαλίζεται η ισόρροπη και αποτελεσματική συμμετοχή των συναρμοδίων στη διαδικασία τυποποίησης.

Βρυξέλλες 10 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹⁸⁾ ΕΕ C 110 της 22.3.2019, σ. 41.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι επιπτώσεις των εκστρατειών στη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων»

(διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Κροατικής Προεδρίας)

(2020/C 311/03)

Εισηγήτρια: η κ. **Marina ŠKRABALO**

Συνεισηγήτρια: η κ. **Cinzia DEL RIO**

Αίτηση γνωμοδότησης	Επιστολή με ημερομηνία 10.9.2019
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	3.3.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	209/2/3

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία της Κροατικής Προεδρίας να ζητήσει την κατάρτιση γνωμοδότησης σχετικά με τις επιπτώσεις των εκστρατειών στη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων, η οποία αναμένεται ότι θα συμβάλει στη διεξαγωγή έγκαιρης συζήτησης προσανατολισμού στις σχετικές συνθέσεις του Συμβουλίου και στα προπαρασκευαστικά όργανα σχετικά με βασικούς τομείς που αφορούν τη βελτίωση της εκλογικής διαδικασίας της ΕΕ, βάσει της επικείμενης μετεκλογικής έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η συζήτηση προσανατολισμού θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να παρέχουν έγκαιρη συμβολή στο θεματολόγιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το σχέδιο δράσης για τη δημοκρατία και τη διάσκεψη για το μέλλον της Ευρώπης που θα δρομολογηθούν κατά τη διάρκεια της Κροατικής Προεδρίας. Ήρθε το πλήρωμα του χρόνου να καταβληθεί μια νέα, συντονισμένη προσπάθεια για την προστασία και την ενίσχυση της ευρωπαϊκής δημοκρατίας σε όλο το εύρος του νέου πολιτικού κύκλου των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Κροατική Προεδρία να ενεργήσει καταλυτικά στην προώθηση της στενής συνεργασίας μεταξύ όλων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, και πρωτίστως μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αλλά και της ΕΟΚΕ, της Επιτροπής των Περιφερειών, του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή και του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

1.2. Η συμμετοχή των πολιτών της ΕΕ στη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων της ΕΕ, κυρίως μέσω της συμμετοχής τους στις εκλογές, αλλά και μέσω πολιτικών συζητήσεων και διαβουλεύσεων, είναι ζωτικής σημασίας για την αναζωογόνηση της ευρωπαϊκής δημοκρατίας και τη διασφάλιση της νομιμότητας των θεσμικών οργάνων και μέσων της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να αξιοποιήσουν τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τις εκλογές του 2019 με την ανάληψη έγκαιρης πολιτικής δράσης και μέσω συντονισμένης θεσμικής προσπάθειας για τη βελτίωση της υφιστάμενης εκλογικής διαδικασίας της ΕΕ, καθώς και να συμβάλουν στη μεγιστοποίηση του ποσοστού συμμετοχής στις ευρωπαϊκές εκλογές το 2024 και πέραν αυτών.

1.3. Ενώ η ιστορική τάση της μειούμενης συμμετοχής των ψηφοφόρων στις ευρωπαϊκές εκλογές συνεχίζεται, δεδομένου ότι το σχετικά υψηλό ποσοστό συμμετοχής το 2019 εξακολουθεί να είναι χαμηλότερο από τα ποσοστά κατά την περίοδο 1979-1994⁽¹⁾, πρέπει να αντληθούν διδάγματα από τις πιο πρόσφατες εκλογές, προκειμένου να ενισχυθεί η συνειδητή συμμετοχή του κοινού κατά τον επόμενο ευρωπαϊκό εκλογικό κύκλο και σε βάθος χρόνου. Είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι η σημαντική μείωση της συμμετοχής στις ευρωπαϊκές εκλογές σε σύγκριση με τις εθνικές εκλογές είναι μια μακροχρόνια τάση⁽²⁾, και το πιο υψηλό ποσοστό συμμετοχής των νέων και των μορφωμένων ψηφοφόρων στις ευρωπαϊκές εκλογές το 2019 να θεωρηθεί ως ευκαιρία για την εκδήλωση μιας νέας θετικής τάσης.

(1) <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/1f2a7ac7-d8f7-11e9-9c4e-01aa75ed71a1> Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συμμετοχή των Ευρωπαίων πολιτών στις εκλογές έχει μειωθεί από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, όπως φαίνεται από τη μείωση κατά 20 % των ψηφοφόρων στα αποκαλούμενα «νέα κράτη μέλη» και τη μείωση κατά 10 % στα αποκαλούμενα «παλαιότερα κράτη μέλη».

(2) Το ποσοστό συμμετοχής στις ευρωπαϊκές εκλογές του 2004 ανήλθε σε 45 %, σε 43 % το 2009, σε 42,6 % το 2014 και το 2019 αυξήθηκε σε 50,66 %, οπότε ήταν και η πρώτη φορά από το 1979 που ο αριθμός των ψηφοφόρων αυξήθηκε σε σχέση με προηγούμενες εκλογές. Source: <https://blogs.eurac.edu/eureka/david-vs-goliath-of-voter-turnout-why-is-the-participation-in-eu-elections-so-low/>.

1.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, προκειμένου τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να υιοθετήσουν μια πιο αποτελεσματική τακτική προσέγγισης των Ευρωπαίων πολιτών, χρειάζεται να επιτευχθεί αλλαγή της αντίληψής τους, και θα πρέπει να προσεγγίζουν το κοινό, την κοινωνία των πολιτών και τους κοινωνικούς εταίρους σε όλες τις μορφές επικοινωνίας τους, ιδίως στο πλαίσιο των εκστρατειών, καθώς και να επιδιώκουν τη συμμετοχή τους χρησιμοποιώντας μεθόδους που στοχεύουν τόσο στο συναίσθημα όσο και στη λογική. Ως προς τούτο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη νέα προσέγγιση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που θέτει τους ψηφοφόρους στο επίκεντρο των δημόσιων ενημερωτικών εκστρατειών και υποστηρίζει ένθερμα το ολοκληρωμένο του σχέδιο για την αξιοποίηση της επιτυχίας της πιο πρόσφατης προεκλογικής του εκστρατείας. Η ΕΟΚΕ ζητεί την παροχή επαρκών κονδυλίων του προϋπολογισμού και την κατανομή προσωπικού για τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο πεδίο των εκστρατειών για την ενίσχυση και τη διεύρυνση του πλούσιου δικτύου του εταίρων της κοινωνίας των πολιτών, εθελοντών και διαμορφωτών της κοινής γνώμης, για την υλοποίηση μιας σειράς θεματικών εκστρατειών την επόμενη πενταετία και για την προετοιμασία μιας ευέλικτης προεκλογικής εκστρατείας για το 2024.

1.5. Η ΕΟΚΕ ζητεί στενότερη συνεργασία μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των κρατών μελών, της ΕΟΚΕ, της Επιτροπής των Περιφερειών και όλων των σχετικών ενδιαφερομένων μερών με στόχο τον μελετημένο σχεδιασμό και την αποκεντρωμένη και συγκεντρωτική υλοποίηση των μελλοντικών εκστρατειών ενημέρωσης σχετικά με ζητήματα της ΕΕ και τις επόμενες ευρωπαϊκές εκλογές. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι εκστρατείες αυτές θα καταστούν πιο αποτελεσματικές όσον αφορά την ευαισθητοποίηση, την ενημέρωση και την προώθηση της συμμετοχής της πλειονότητας των Ευρωπαίων πολιτών.

1.6. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η παραπληροφόρηση συνιστά άμεση απειλή, αφενός, για την ικανότητα των ανθρώπων να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις πολιτικής και, αφετέρου, για την επίτευξη του σχεδίου της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και, ως εκ τούτου, για την ενότητα, την ευημερία και την παγκόσμια επιρροή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αποδυνάμωση των ικανοτήτων της ΕΕ να λαμβάνει δημοκρατικές αποφάσεις είναι προς το συμφέρον μιας σειράς ξένων δυνάμεων, αλλά και εξτρεμιστικών ομάδων οι οποίες αντιτίθενται στην ευρωπαϊκή συνεργασία και στην ενίσχυση της συνοχής⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βαθιά της στήριξη προς όλες τις τρέχουσες προσπάθειες της ΕΕ για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης⁽⁴⁾, τόσο εκτός όσο και εντός της ΕΕ. Παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει την πλήρη συμμόρφωση και την παρακολούθηση των ρυθμιστικών μέτρων όσον αφορά τον κώδικα δεοντολογίας για την παραπληροφόρηση, την περαιτέρω ανάπτυξη του προσφάτως συσταθέντος «συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης» και των μονάδων πληροφοριών της STRATCOM, καθώς και την επέκταση της δράσης κατά της παραπληροφόρησης της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης και παράλληλα τη σημαντική επέκταση της δράσης της ΕΕ κατά της εγχώριας παραπληροφόρησης.

1.7. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την ανάληψη περαιτέρω δράσης για τη διάθεση επαρκών δημοσιονομικών πόρων για δράσεις που αποσκοπούν στην αύξηση της ανθεκτικότητας της κοινωνίας στην παραπληροφόρηση, την επέκταση του πεδίου παρακολούθησης, ώστε να περιλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα εξωτερικών και εγχώριων φορέων οι οποίοι συνιστούν απειλή, καθώς και για την εντατικοποίηση της ανταλλαγής πληροφοριών τόσο μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των κρατών μελών, όσο και διεθνώς.

1.8. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ανάπτυξη ενός «Ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης για τη δημοκρατία», το οποίο θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένο, μακροπρόθεσμο και ικανό να επιφέρει αλλαγές, παρέχοντας σε αυτό χρηματοδοτική στήριξη και εξασφαλίζοντας τον διοργανικό συντονισμό. Το Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για τη δημοκρατία και οι σχετικές μελλοντικές πρωτοβουλίες θα πρέπει να επιδιώκουν την ανάληψη περισσότερων δράσεων για την επίτευξη ελεύθερων και πλουραλιστικών μέσων ενημέρωσης και ποιοτικής ανεξάρτητης δημοσιογραφίας, την αποτελεσματική ρύθμιση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ιδίως όσον αφορά την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης με τη συμπερίληψη ρύθμισης για την πολιτική διαφήμιση στο διαδικτυακό και την ανάληψη ευθύνης σχετικά με το περιεχόμενο, τον εκσυγχρονισμό της εκλογικής διαδικασίας και τη συμπερίληψη των ομάδων χωρίς δικαιώματα, κυρίως των ατόμων με αναπηρίες, καθώς και την ευρεία εκπαίδευση των πολιτών σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη δημοκρατική διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την πρότασή της για μια φιλόδοξη στρατηγική επικοινωνίας, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα, το κράτος δικαίου και τη δημοκρατία⁽⁵⁾.

1.9. Η ΕΟΚΕ καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και την Κροατική Προεδρία να δώσουν αμείωτη προσοχή στις διαπραγματεύσεις για τον προϋπολογισμό της ΕΕ που αφορούν τις πιστώσεις για την εκπαίδευση σχετικά με τις ευρωπαϊκές αξίες, τις θεσμικές υποθέσεις και την ευρωπαϊκή ιδιγένεια, ως βασικού «οχήματος» για την ευρωπαϊκή δημοκρατία. Θα πρέπει να προβλεφθεί κατάλληλη χρηματοδότηση, τόσο για το πλήρες φάσμα των προσπαθειών που καταβάλλει η ΕΕ στον τομέα της εκπαίδευσης, όσο και για τα μέτρα που προτείνονται στο Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για τη δημοκρατία. Επιπλέον, θα πρέπει να εξασφαλιστεί η καλύτερη συνοχή μεταξύ των διαφόρων δημοσιονομικών συνιστωσών. Θα πρέπει να διατηρηθεί ένα αυξημένο μερίδιο χρηματοδότησης για το επιτυχημένο πρόγραμμα Erasmus, με τη διάθεση περισσότερων κονδυλίων από άλλα προγράμματα της ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

⁽³⁾ <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

⁽⁴⁾ Σχέδιο δράσης της ΕΕ για την παραπληροφόρηση https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/action_plan_against_disinformation.pdf.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 282 της 20.8.2019, σ. 39, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο — Περαιτέρω ενδυνάμωση του κράτους δικαίου εντός της Ένωσης — Τρέχουσα κατάσταση και πιθανά επόμενα βήματα, 3 Απριλίου 2019.

1.10. Προκειμένου να επιτευχθεί ισχυρότερη πολιτική στήριξη υπέρ της αναβάθμισης της εκπαίδευσης επί ενωσιακών θεμάτων, η ΕΟΚΕ ζητεί από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ (και την Κροατική Προεδρία) να στηρίξουν την πρόταση της ΕΟΚΕ περί σύστασης, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου με θέμα «Διδάσκοντας την Ευρώπη» [«Teaching Europe»], την οποία θα απαρτίζουν εκπρόσωποι των κρατών μελών και κορυφίοι εμπειρογνώμονες σε θέματα εκπαίδευσης. Αυτή η ομάδα θα μπορούσε να υποβάλλει προτάσεις πολιτικής και εισηγήσεις προς συζήτηση από τους υπουργούς Παιδείας, οι οποίες θα μπορούσαν να μετουσιώνονται σε συμπεράσματα του Συμβουλίου. Η ομάδα θα μπορούσε επίσης να δρομολογήσει επιχειρησιακές βελτιώσεις, όπως τη δημιουργία μιας κεντρικής επιγραμμικής πλατφόρμας στην οποία θα διατίθεται κατάλογος του υφιστάμενου διδακτικού υλικού που παράγεται από χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ έργα και εθνικά προγράμματα σπουδών, όπως έχει προτείνει η ΕΟΚΕ.

1.11. Η ΕΟΚΕ προτρέπει το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στο φλέγον ζήτημα της ένταξης των ατόμων με αναπηρίες, των εθνοτικών μειονοτήτων, των μεταναστών, των φτωχών στις αγροτικές περιοχές και άλλων μειονεκτουσών κοινωνικών ομάδων που υποεκπροσωπούνται συνεχώς στις ευρωπαϊκές εκλογές σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ προτείνει να καταρτίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης για τη δημοκρατία, (1) μια νομική πρόταση σχετικά με τα ελάχιστα πρότυπα προσβασιμότητας στην εκλογική διαδικασία της ΕΕ για τα άτομα με αναπηρίες και (2) έναν «χάρτη πορείας της ΕΕ προς μια πιο συμμετοχική εκλογική διαδικασία», συνοδευόμενο από πρόταση χρηματοδότησης για τη στήριξη των κρατών μελών στις προσπάθειές τους για τον εκσυγχρονισμό της εκλογικής διαδικασίας και την κοινωνική ένταξη.

1.12. Η νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να συνεχίσει, το συντομότερο δυνατό, τον περαιτέρω εκσυγχρονισμό των κανόνων για τις πολιτικές εκστρατείες και την εκλογική διαδικασία της ΕΕ, βασισμένη σε μέτρα που είχε λάβει η προηγούμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽⁶⁾. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά: (1) τη συνεχόμενη ενεργό δραστηριότητα των δικτύων για τον συντονισμό των εκλογών με τους εθνικούς εστιακούς πόλους, οι οποίοι θα πρέπει να λειτουργούν ως καταλύτης για την άμεση βελτίωση· (2) την ενισχυμένη ρυθμιστική εποπτεία των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων όσον αφορά τη διαφάνεια των εκστρατειών και της χρηματοδότησης των κομμάτων, τη συμμόρφωση με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων και την προώθηση στις αξίες της ΕΕ· (3) την παροχή πρόσθετων κινήτρων στα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα προκειμένου να ενισχύσουν την πολιτική τους συνέπεια και να προαγάγουν τη συμμετοχή του κοινού σε όλα τα εθνικά κόμματα και πέραν αυτών· (4) τη λήψη μέτρων που να επιτρέπουν την πλήρη συμμετοχή στη δημοκρατική διαδικασία των περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων και των κοινωνικών ομάδων που στερούνται τα πολιτικά τους δικαιώματα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει επίσης να ενισχύσει την επιβολή των κανόνων που ορίζουν ότι τα ευρωπαϊκά και τα εθνικά θεσμικά όργανα, η κοινωνία των πολιτών, οι επιχειρήσεις των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και των επιγραμμικών πλατφορμών, καθώς και οι πολιτικοί παράγοντες φέρουν κοινή ευθύνη όσον αφορά την ανάπτυξη της παιδείας στα μέσα ενημέρωσης.

2. Ευκαιρίες ενίσχυσης της συνειδητής συμμετοχής των Ευρωπαίων στις εκλογές

2.1. Πιο αποτελεσματικές εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού

2.1.1. Η συνεργασία της ΕΕ με το κοινό μέσω των εκστρατειών ενημέρωσης και επικοινωνίας έχει βελτιωθεί σημαντικά τα τελευταία έτη και έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες ώστε να καταστεί σαφής ο αντίκτυπος των πολιτικών της ΕΕ σε ορισμένους τομείς της καθημερινής ζωής, να καταδειχθεί ο αντίκτυπος των ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών μέσα από τις απόψεις που εκφράζουν οι «απλοί» άνθρωποι, καθώς και να αξιοποιηθούν οι νέες τεχνολογίες για τη διάδοση των πληροφοριών. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ διαθέτουν εκτενή μέσα για την ενημέρωση του κοινού –μέσω των γραφείων συνδέσμου τους στα κράτη μέλη, των διαδικτυακών τόπων τους και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, μέσω του έργου τους στον Τύπο και στα μέσα ενημέρωσης, μέσω των οργανισμών της ΕΕ και πολλών δικτύων εμπειρογνομόνων και ενδιαφερομένων μερών, καθώς και μέσω των υπηρεσιών που παρέχουν στους επισκέπτες.

2.1.2. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι εθνικές κυβερνήσεις θα πρέπει να εργαστούν περισσότερο και πιο εντατικά, να συντονίσουν καλύτερα τις προσπάθειές τους και να συνεργάζονται περισσότερο με την κοινωνία των πολιτών, τους κοινωνικούς εταίρους και τα γραφεία των θεσμικών οργάνων της ΕΕ στα κράτη μέλη με στόχο τη διάδοση έγκυρων πληροφοριών σχετικά με τη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις πρωτοβουλίες της ΕΕ, καθώς και προκειμένου να παρέχουν σε πολίτες και οργανισμούς τη δυνατότητα να ενημερώνονται σχετικά, να ενδιαφέρονται για και να συμμετέχουν σε θέματα της ΕΕ. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να επενδύσουν περισσότερο στην ανάπτυξη ικανοτήτων και στην ενίσχυση των οργανώσεων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων που προωθούν την ευρωπαϊκή ιδέα στις δικές τους εκστρατείες από τη βάση προς την κορυφή για τις ευρωπαϊκές αξίες, καθώς και να τους αξιοποιήσουν ως εταίρους και καταλύτες στον διάλογο με το κοινό.

2.1.3. Ενώ τα θεσμικά όργανα της ΕΕ διαθέτουν εκτενή προϋπολογισμό για την ενημέρωση του κοινού, συμπεριλαμβανομένης της διοργάνωσης εκστρατειών, είναι αναμφισβήτητα πιο μικρός σε σύγκριση με τους κρατικούς προϋπολογισμούς για τη δημόσια ενημέρωση και τις δημόσιες εκστρατείες των κρατών μελών (καθώς και σε σύγκριση με τους προϋπολογισμούς των τοπικών και των περιφερειακών αρχών για τέτοιου είδους δραστηριότητες). Επιπλέον, διάφορες ΓΔ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στηρίζουν μέσω διαφόρων μέσων τις προσπάθειες που καταβάλλουν η κοινωνία των πολιτών και οι κοινωνικοί εταίροι με στόχο την πληροφόρηση

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_18_5681

και την προαγωγή της συμμετοχής των πολιτών σε συζητήσεις για συγκεκριμένους τομείς πολιτικής της ΕΕ. Ο θετικός ρόλος που πρέπει να διαδραματίσουν αφενός τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και, αφετέρου, η ευρωπαϊκή και η εθνική κοινωνία των πολιτών, οι κοινωνικοί εταίροι και τα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης θα πρέπει να διευρυνθεί και να αντικατοπτρίζεται δεόντως στον νέο προϋπολογισμό της ΕΕ.

2.1.4. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαδραμάτισε ιδιαίτερα ενεργό ρόλο στην προώθηση του ενδιαφέροντος και της συμμετοχής στις ευρωπαϊκές εκλογές. Επιδίωξε, στο πλαίσιο της εκλογικής του εκστρατείας για το 2019, να προσελκύσει τους ψηφοφόρους να συμμετέχουν μέσω συναισθηματικά φορτισμένων μηνυμάτων, προσαρμοσμένων στις συγκεκριμένες ανησυχίες τους. Επιπλέον, προσπάθησε να προωθήσει την ενεργότερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, καθώς και να υλοποιήσει μια αποκεντρωμένη και πολύ λιγότερο θεσμική εκστρατεία με πολύ μεγαλύτερο πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα. Η εκστρατεία με τίτλο «Αυτή τη φορά ψηφίζω» παρείχε στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών την ευκαιρία (και τους πόρους) να υλοποιήσουν τις δικές τους δράσεις και δραστηριότητες επικοινωνίας για τη συμμετοχή του κοινού στις εκλογές, καθώς και για να παρουσιάσουν τις ιδέες και το όραμά τους για το μέλλον της Ευρώπης. Η εκστρατεία ενέπνευσε επίσης ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών φορέων, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρηματικής κοινότητας, προκειμένου να συμμετέχουν σε εκστρατείες προώθησης των εκλογών. Βάσει στοιχείων από μετεκλογική έρευνα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (7), αυτή η ευρεία και διαδραστική εκστρατεία ενδεχομένως να συνέβαλε στην αύξηση της συμμετοχής στις εκλογές.

2.1.5. Για τις μελλοντικές δράσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της πολιτικής συμμετοχής των Ευρωπαίων πολιτών, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η ανοδική τάση της θετικής ταυτοποίησης με την ΕΕ, όπως αποδεικνύεται από την αύξηση κατά 11 % των ψηφοφόρων που δήλωσαν ότι ψήφισαν στις ευρωπαϊκές εκλογές επειδή το θεώρησαν καθήκον τους ως πολίτες, αύξηση κατά 11 % των ψηφοφόρων που ψήφισαν επειδή τάσσονται υπέρ της ΕΕ και 6 % των ψηφοφόρων που πίστευαν ότι μπορούσαν να αλλάξουν την κατάσταση μέσω της ψήφου τους. Οι βασικοί παράγοντες που αναφέρθηκαν ότι είναι πιθανότερο να συμβάλουν στην αύξηση της συμμετοχής των πολιτών στις επόμενες ευρωπαϊκές εκλογές είναι η καλύτερη ενημέρωσή τους σχετικά με την ΕΕ και τον αντίκτυπο αυτής στην καθημερινή ζωή (43 %), η συμμετοχή περισσότερων νέων υποψηφίων στις εκλογές (31 %) και η συμμετοχή περισσότερων γυναικών υποψηφίων (20 %). Επιπλέον, οι Ευρωπαίοι πολίτες εξέφρασαν σαφώς την ανάγκη για καλύτερα τεκμηριωμένη πολιτική συμμετοχή, πιο συμμετοχικές εκλογικές διαδικασίες, πιο υπεύθυνη πολιτική ηγεσία και αποτελεσματικότερη θεσμική προστασία κατά της κατάχρησης της εκλογικής διαδικασίας μέσω της πολιτικής διαφθοράς, της παραπληροφόρησης και των επιθέσεων στον κυβερνοχώρο (8).

2.1.6. Σε μελλοντικές εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να δίδουν προτεραιότητα σε θέματα ιδιαίτερος σημαντικά για τους ψηφοφόρους και οι εν λόγω εκστρατείες θα πρέπει να πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια ολόκληρου του πολιτικού κύκλου, οικοδομώντας μια κοινή βάση γνώσεων και σύνδεσης με τις ενωσιακές υποθέσεις πριν από τις επόμενες ευρωπαϊκές εκλογές. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στη διείσδυση των εκστρατειών ενημέρωσης σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές και τα κοινωνικά στρώματα, ιδίως αυτών που βρίσκονται στο περιθώριο της πολιτικής συμμετοχής και της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, τα οποία ενδέχεται να είναι ιδιαίτερος εύαλωτα σε κακόβουλες εκστρατείες παραπληροφόρησης λόγω του συνολικού κοινωνικού τους αποκλεισμού (9). Οι προορατικές δραστηριότητες προβολής της πληροφόρησης από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ απαιτεί εμπάθυνση του διαλόγου με τις τοπικές κοινότητες σε ολόκληρη την ΕΕ μέσω της στενότερης συνεργασίας με τα τοπικά μέσα ενημέρωσης, τις τοπικές ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, τις τοπικές αρχές και τα προγράμματα αγωγής του πολίτη.

2.2. Επενδύσεις στην ελευθερία και την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης και στη δημοσιογραφία

2.2.1. Τα ελεύθερα και πλουραλιστικά μέσα ενημέρωσης που παρέχουν ακριβείς και αμερόληπτες πληροφορίες στους Ευρωπαίους πολίτες είναι ζωτικής σημασίας για την ύπαρξη εμπεριστατωμένης συζήτησης σχετικά με τις εκλογές και τη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων και αποτελούν σημαντικό όπλο κατά της παραπληροφόρησης. Τα ελεύθερα και πλουραλιστικά μέσα θα πρέπει να είναι υπόλογα για το περιεχόμενό τους και διαφανή όσον αφορά το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς και τα οικονομικά τους συμφέροντα.

2.2.2. Παρά τη συρρίκνωση των «παραδοσιακών» μέσων μαζικής ενημέρωσης (έντυπος τύπος και ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές) ως αποτέλεσμα της μαζικής πρόσβασης σε ψηφιακά μέσα και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι διαδικτυακοί τόποι και οι λογαριασμοί που διατηρούν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς, οι εφημερίδες και οι δημοσιογράφοι χρησιμοποιούνται ευρέως, κοινοποιούνται και σχολιάζονται από τους πολίτες στο διαδίκτυο.

2.2.3. Ενώ οι ευρωπαϊκές χώρες κατέχουν σύμφωνα με τον Παγκόσμιος Δείκτης Ελευθερίας του Τύπου για το 2019 (10) τις υψηλότερες θέσεις στην κατάταξη όσον αφορά την «καλή κατάσταση» της ελευθερίας του Τύπου (9 κράτη μέλη της ΕΕ κατατάσσονται μεταξύ των 15 χωρών με «καλή ελευθερία του Τύπου») και κανένα κράτος μέλος δεν εμπίπτει στην κατηγορία «πολύ σοβαρής κατάστασης», η κατάσταση σε 12 κράτη μέλη της ΕΕ χαρακτηρίζεται ως «αρκετά καλή», ενώ σε 6 κράτη η κατάσταση χαρακτηρίζεται ως «προβληματική» και σε ένα κράτος μέλος ως «δύσκολη». Η αυξανόμενη βία και ο εκφοβισμός των δημοσιογράφων στα κράτη μέλη της ΕΕ, όπως και οποιαδήποτε παρέμβαση στα μέσα ενημέρωσης, συνιστούν ανησυχητική τάση για την ευρωπαϊκή δημοκρατία.

(7) https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/election2019/EB915_SP_EUROBAROMETER_POSTEE19_FIRSTRESULTS_EN.pdf.

(8) Αυτά είναι τα ευρήματα της ίδιας πηγής που αναφέρεται ανωτέρω — Μετεκλογική έρευνα του Ιουνίου 2019 στην οποία συμμετείχαν 22 464 ερωτηθέντες.

(9) ΕΕ C 97 της 24.3.2020, σ. 53.

(10) <https://rsf.org/en/world-press-freedom-index>.

2.2.4. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παρατηρητηρίου για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης για το 2017 ⁽¹¹⁾, «η συγκέντρωση της αγοράς αποτελεί πηγή μέτριου ή υψηλού κινδύνου για τον πλουραλισμό των μέσων ενημέρωσης σε όλες τις χώρες της ΕΕ, χωρίς εξαίρεση. Οι οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα διάφορα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης [...] καταδεικνύουν ότι η συγκέντρωση των μέσων είναι ένα φαινόμενο που πιθανόν δεν θα υποχωρήσει στο μέλλον [...] και μια ενδεχόμενη μείωση της πολυφωνίας της αγοράς εξακολουθεί να αποτελεί πανταχού παρόν στοιχείο κινδύνου.» Η ΕΕ θα πρέπει να λάβει μέτρα αντιμονοπωλιακού χαρακτήρα με στόχο να προαγάγει τη διαφοροποίηση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των μέσων ενημέρωσης και να αντιμετωπίσει τη συγκέντρωση και το μονοπώλιο σε ό,τι αφορά το ιδιοκτησιακό καθεστώς αυτών.

2.2.5. Η ανεξάρτητη δημοσιογραφία αποτελεί δημόσιο αγαθό και η αδυναμία επίτευξης ενός πολυμορφικού και πλουραλιστικού τοπίου των μέσων ενημέρωσης συνιστά σαφή ανεπάρκεια της αγοράς. Η ποιότητα και η πολυμορφία της δημοσιογραφίας απαιτούν την ενίσχυση της πολιτικής και της οικονομικής ανεξαρτησίας, καθώς και της ποιότητας των δημόσιων μέσων ενημέρωσης και της μακροπρόθεσμης ανεξάρτητης χρηματοδότησής τους, η επίτευξη της οποίας θα πραγματοποιηθεί μέσω νέων οικονομικών/επιχειρηματικών μοντέλων. Η ΕΕ θα πρέπει να καταβάλλει περισσότερες προσπάθειες προκειμένου να στηρίξει τα δημόσια μέσα ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένων πρωτοβουλιών για την εύρεση νέων και βιώσιμων χρηματοδοτικών μοντέλων. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ στηρίζει τις προτάσεις για την περίοδο προϋπολογισμού 2021-2027 που αποσκοπούν στη θέσπιση επιμέρους σκέλους 61 εκατομμυρίων ευρώ για το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη», αφιερωμένο στην προαγωγή της ποιοτικής δημοσιογραφίας, συμπεριλαμβανομένης της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης και της παιδείας στα μέσα ενημέρωσης ⁽¹²⁾. Εντούτοις, ζητεί πολύ μεγαλύτερες και πιο στρατηγικές δημόσιες επενδύσεις στην επαγγελματική δημοσιογραφία και στα μέσα ενημέρωσης.

2.2.6. Η ΕΕ θα πρέπει να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες για να στηρίξει τα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης και την ερευνητική δημοσιογραφία, συμπεριλαμβανομένων των διακρατικών συνεργατικών πλατφορμών. Θα πρέπει επίσης να στηρίζει πρωτοβουλίες για την εξεύρεση νέων τρόπων χρηματοδότησης της ποιοτικής δημοσιογραφίας, συμπεριλαμβανομένων μη κερδοσκοπικών μοντέλων και νέων κοινωνικά βιώσιμων και συμμετοχικών οικονομικών μοντέλων.

2.2.7. Επιπλέον, οι εθνικές νομοθεσίες αλλά και η ευρωπαϊκή νομοθεσία κατά των μονοπωλίων των ιδιωτικών μέσων ενημέρωσης και οι δεσπόζουσες θέσεις στην αγορά θα πρέπει να ενισχυθούν, να παρακολουθούνται και να επιβάλλονται συστηματικά. Οι ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για την παρακολούθηση της ανεξαρτησίας και του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των μέσων ενημέρωσης στην Ευρώπη, όπως το παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης, θα πρέπει να υποστηριχθούν περαιτέρω.

2.2.8. Η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να προωθεί μέτρα και οργανισμούς για την αυτορρύθμιση, όπως κώδικες ηθικής και συμβούλια Τύπου, με στόχο να ενισχύσει τα υψηλά πρότυπα δημοσιογραφίας, μεταξύ άλλων και στα ψηφιακά μέσα και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η ΕΕ θα πρέπει να προωθεί την ισότιμη πρόσβαση στην πληροφόρηση για όλα τα μέσα ενημέρωσης και να αντισταχθεί στον αυθαίρετο αποκλεισμό για πολιτικούς λόγους των δημοσιογράφων από συνεντεύξεις Τύπου και άλλες κυβερνητικές δημοσιεύσεις.

3. Ανταπόκριση στις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που θέτουν τα ψηφιακά μέσα και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

3.1. Τα ψηφιακά μέσα και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν στους περισσότερους ανθρώπους πρόσβαση σε ένα ευρύτερο φάσμα πληροφοριών και απόψεων, με πιο γρήγορο τρόπο, καθώς και τη δυνατότητα να συμμετέχουν πολύ πιο εύκολα στις δημοκρατικές συζητήσεις που διεξάγονται στα κοινωνικά δίκτυα. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να επιτρέπουν στα άτομα να λαμβάνουν τις δικές τους αποφάσεις σχετικά με τη διήθηση των πληροφοριών στις οποίες επιθυμούν να έχουν πρόσβαση. Το 2019, το 86 % των πολιτών της ΕΕ-27 έκαναν χρήση του διαδικτύου ⁽¹³⁾ και το 90 % των νοικοκυριών είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Εντούτοις, υφίστανται ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών ως προς το ποσοστό των νοικοκυριών με πρόσβαση στο διαδίκτυο. Τα ποσοστά κυμαίνονται από 98 % στις Κάτω Χώρες έως 75 % στη Βουλγαρία, γεγονός που επιτρέπει πάραυτα τη σημαντική προσέγγιση των πολιτών ⁽¹⁴⁾.

3.2. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι τα ψηφιακά μέσα και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προσφέρουν σε περισσότερους ανθρώπους περισσότερες ευκαιρίες συμμετοχής, υπάρχει ακόμη μεγαλύτερη συγκέντρωση της ιδιοκτησίας όσον αφορά τις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης σε σύγκριση με τα παραδοσιακά έντυπα και ραδιοτηλεοπτικά μέσα, και οι πολύπλοκοι μυστικοί αλγόριθμοι που λειτουργούν βάσει εμπορικών κριτηρίων χρησιμεύουν στη σημαντική διήθηση των διαθέσιμων πληροφοριών στους

⁽¹¹⁾ <https://cmpf.eu.europa.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2017-2/>.

⁽¹²⁾ <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

⁽¹³⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00028/default/table?lang=en>.

⁽¹⁴⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00134/default/table?lang=en>.

λογαριασμούς των χρηστών. Ως αποτέλεσμα, το εύρος των πληροφοριών στο οποίο εκτίθενται τα άτομα ενδέχεται να είναι πιο περιορισμένο απ' ό,τι μέσω των παραδοσιακών έντυπων και ραδιοηλεκτρονικών μέσων. Η εμφάνιση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει οδηγήσει σε διάδοση της παραπληροφόρησης –πλαστές ιστορίες που αναρτώνται για διάφορους λόγους, μεταξύ άλλων για να επηρεάσουν τις πολιτικές συζητήσεις και τα εκλογικά αποτελέσματα. Πίσω από ένα μεγάλο μέρος αυτής της παραπληροφόρησης κρύβονται πλαστοί λογαριασμοί. Οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι, στις προεδρικές εκλογές του 2016 στις ΗΠΑ, η παραπληροφόρηση είχε σημαντικό αντίκτυπο στη συμπεριφορά των ψηφοφόρων.

3.3. Στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον περιορισμό της παραπληροφόρησης και τη διασφάλιση διαφανών, δίκαιων και αξιόπιστων διαδικτυακών εκστρατειών πριν από τις πρόσφατες ευρωπαϊκές εκλογές, τον Σεπτέμβριο του 2018 οι διαδικτυακές πλατφόρμες, τα κοινωνικά δίκτυα και ο διαφημιστικός κλάδος (συμπεριλαμβανομένων του Facebook και του Twitter) υπέγραψαν έναν αυτορρυθμιστικό κώδικα δεοντολογίας⁽¹⁵⁾ για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης της παραπληροφόρησης και των ψευδών ειδήσεων στο διαδίκτυο. Ο κώδικας αυτός καθορίζει ένα ευρύ φάσμα δεσμεύσεων, οι οποίες κυμαίνονται από τη διαφάνεια στην πολιτική διαφήμιση έως το κλείσιμο των πλαστών λογαριασμών και την αποδυνάμωση των προμηθευτών της παραπληροφόρησης⁽¹⁶⁾. Ο εν λόγω κώδικας θεωρείται σημαντικός πυλώνας του σχεδίου δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά της παραπληροφόρησης και συμπεριλαμβάνει παράρτημα με τις βέλτιστες πρακτικές που παραθέτουν οι υπογράφωντες⁽¹⁷⁾.

3.4. Όλες οι πλατφόρμες έλαβαν μέτρα πριν από τις ευρωπαϊκές εκλογές επισημαίνοντας τις πολιτικές διαφημίσεις και καθιστώντας τις διαθέσιμες στο κοινό μέσω βιβλιοθηκών διαφημίσεων (*ads libraries*)⁽¹⁸⁾. Σύμφωνα με την αυτορρυθμιστική πολιτική που εισήγαγε το Facebook, οι πολιτικές διαφημίσεις μπορούσαν να δημοσιεύονται μόνο σε χώρες όπου διατηρούσαν την έδρα τους τα ενδιαφερόμενα μέρη. Καθώς κατέστη σαφές ότι ο κανόνας αυτός επηρέαζε αρνητικά τις δυνατότητες των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων να πραγματοποιούν εκστρατείες σε ολόκληρη την Ευρώπη, ελήφθη *ad hoc* απόφαση για την εξαίρεση των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων από τον κανόνα⁽¹⁹⁾.

3.5. Ωστόσο, οι πρώτες ετήσιες εκθέσεις αξιολόγησης που καταρτίστηκαν από τους υπογράφοντες του κώδικα δεοντολογίας τον Οκτώβριο 2019⁽²⁰⁾ και η έκθεση της ομάδας των ευρωπαϊκών ρυθμιστικών αρχών για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων (ERGA) του Ιουνίου 2019⁽²¹⁾ κατέδειξαν ότι δεν επισημάνθηκαν σωστά όλες οι πολιτικές διαφημίσεις που εμπεριέχονται στα αρχεία πολιτικής διαφήμισης των πλατφορμών και ότι τα αρχεία εξακολουθούν να μην παρέχουν επαρκή δεδομένα όσον αφορά τη μικροστόχευση του κοινού με στόχο να αποτραπεί η χειραγώγηση των ψηφοφόρων και να διασφαλιστεί μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά τις πολιτικές εκστρατείες και τη διαφήμιση, συμπεριλαμβανομένων των πηγών χρηματοδότησης και των διασυνδέσεων με τις ομάδες ειδικών συμφερόντων. Επιπλέον, οι υπογράφωντες του κώδικα δεοντολογίας δεν έχουν εγκρίνει κοινά πρότυπα τα οποία θα επιτρέπουν στους ερευνητές και τους δημοσιογράφους να έχουν πρόσβαση στα προσωπικά δεδομένα, με σεβασμό του δικαιώματος των χρηστών στην ιδιωτική ζωή και την παροχή συγκατάθεσης.

3.6. Υπό το πρίσμα των ανεπαρειών που εντοπίστηκαν σε ό,τι αφορά την αυτορρύθμιση και την τρέχουσα αξιολόγηση του κώδικα συμπεριφοράς που ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει νομοθετικά μέτρα εάν αποδειχθεί ότι, αφενός δεν επαρκεί μόνον ο προαιρετικός κώδικας δεοντολογίας και, αφετέρου, δεν συμβάλλει στην επίτευξη σημαντικής πρόοδου όσον αφορά τους στόχους του θεματολογίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η αυτορρύθμιση στον τομέα της παραπληροφόρησης στο διαδίκτυο θα πρέπει να βελτιωθεί σημαντικά. Παράλληλα, χρειάζεται να υιοθετηθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά αυτήν τη ρύθμιση. Ήρθε η κατάλληλη στιγμή να αναπτυχθεί και να προταθεί στη νέα εκλογική δέσμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης για τη δημοκρατία ρύθμιση για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις επιγραμμικές πλατφόρμες, με εστίαση στην προαγωγή της διαφάνειας σε όλες τις πτυχές της πολιτικής διαφήμισης (χρηματοδότηση, επισημάνση και κανόνες γνωστοποίησης) και της παραπληροφόρησης.

3.7. Η προώθηση της λογοδοσίας στο διαδίκτυο δεν θα πρέπει να επικεντρώνεται μόνον σε μέτρα για τη διαφάνεια, αποκαλύπτοντας τις πηγές πληροφόρησης, αλλά να εξετάζει επίσης την υποχρέωση λογοδοσίας των παραπόντων στο οικοσύστημα οι οποίοι επωφελούνται από τη διάδοση παραπλανητικού και εντυπωσιοθηρικού περιεχομένου. Η παραπληροφόρηση αποτελεί σύμπτωμα του συνεχούς εντοπισμού και του παράνομου χειρισμού προσωπικών δεδομένων από τις μη υπόλογες ψηφιακές αγορές που χαρακτηρίζονται από συγκεντρωτισμό. Οι δεσπόζουσες στον τομέα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εταιρείες

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/commission/news/code-practice-against-disinformation-2019-jan-29_el

⁽¹⁶⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

⁽¹⁷⁾ Σε έκθεση προόδου που δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο 2019 αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι το Facebook απενεργοποίησε 2,2 δισεκατομμύρια πλαστούς λογαριασμούς κατά το πρώτο τρίμηνο του 2019 και ανέλαβε δράση κατά 1 574 μη ευρωπαϊκών και 168 ευρωπαϊκών ιστοσελίδων, ομάδων και λογαριασμών που εμπλέκονταν σε μη αυθεντικές συμπεριφορές κατά των κρατών μελών της ΕΕ, ενώ αναφέρεται ότι το Twitter απέριψε περισσότερες από 6 000 διαφημίσεις που απευθύνονταν στους πολίτες της ΕΕ για παραβίαση της πολιτικής της περί απαράδεκτων επαγγελματικών ηθών στη διαφήμιση, καθώς και 10 000 διαφημίσεις που απευθύνονταν στους πολίτες της ΕΕ για παραβιάσεις της πολιτικής της ΕΕ για την ποιότητα των διαφημίσεων.

⁽¹⁸⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/action-plan-against-disinformation-report-progress>.

⁽¹⁹⁾ <https://twitter.com/alemannoEU/status/1119270730280132610>.

⁽²⁰⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/annual-self-assessment-reports-signatories-code-practice-disinformation-2019>.

⁽²¹⁾ http://erga-online.eu/wp-content/uploads/2019/06/ERGA-2019-06_Report-intermediate-monitoring-Code-of-Practice-on-disinformation.pdf.

πραγματοποιούν κέρδη συλλέγοντας δεδομένα προφίλ μέσω της διάδοσης ελκυστικού περιεχομένου, ανεξάρτητα από το εάν αυτό είναι αληθές. Αυτός ο τύπος παραποίησης των δεδομένων απαιτεί την πλήρη και ορθή εφαρμογή του γενικού κανονισμού για την προστασία των δεδομένων με σκοπό την παροχή κινήτρων στις εταιρείες να παύσουν να εφαρμόζουν ένα μοντέλο που βασίζεται στον εντυπωσιασμό και τον συγκλονισμό. Εάν το θεμελιώδες επιχειρηματικό μοντέλο των πλατφορμών διευκολύνει ή διαδίδει το πρόβλημα, δεν επαρκεί να ενθαρρύνονται οι πλατφόρμες να υιοθετήσουν μηχανισμούς απομάκρυνσης ή επαλήθευσης του περιεχομένου. Επιπλέον, οι εθνικές νομοθεσίες και η ευρωπαϊκή νομοθεσία πρέπει να αντιμετωπίσουν τις δεσπόζουσες θέσεις στην αγορά των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ψηφιακών και κοινωνικών μέσων ενημέρωσης και να εξετάσουν την υποχρεωτική διαθεσιμότητα, θέτοντας σε εφαρμογή κοινά πρωτόκολλα προκειμένου να διευκολυνθεί η επικοινωνία μεταξύ των πλατφορμών.

3.8. Είναι αναγκαίο να εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη και ευρύτερη συμμετοχή των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών εταίρων, των ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης, των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, των επιγραμμικών πλατφορμών και των πολιτών, ούτως ώστε να αντιμετωπιστεί η παραπληροφόρηση⁽²²⁾. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αναλήφθηκε από τη ΓΔ CONNECT με στόχο τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τα Ψηφιακά Μέσα, ενός δικτύου που επιτρέπει στους ελεγκτές γεγονότων, τους ακαδημαϊκούς και τους ερευνητές να συνεργάζονται μεταξύ τους και να συνδέονται ενεργά με οργανισμούς των μέσων ενημέρωσης και με εμπειρογνώμονες σε θέματα παιδείας στα μέσα ενημέρωσης, καθώς και να παρέχουν στήριξη στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής⁽²³⁾. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της διάθεσης επιπλέον κεφαλαίων για την ενίσχυση και την ανάπτυξη του εν λόγω παρατηρητηρίου.

4. Αποφυγή των κακόβουλων διαδικτυακών παρεμβολών στις ευρωπαϊκές εκλογές

4.1. Μια ακόμη απειλή που προέρχεται από το διαδίκτυο είναι η ευκολότερη παρεμβολή στις εκλογές μέσω πλαστών λογαριασμών, «τρολ» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και κρατικών διαύλων επικοινωνίας. Ενώ έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις παρεμβάσεις από εξωτερικούς παράγοντες, η πραγματικότητα είναι πολύ πιο σύνθετη: η εγχώρια παραπληροφόρηση αποτελεί εξίσου μεγάλο πρόβλημα και οι τοπικοί διακομιστές διαμεσολάβησης, οι νέες τεχνολογίες και άλλες εξελίξεις (όπως η χρήση κλειστών ομάδων) δυσχεραίνουν τη διάκριση μεταξύ της ξένης και της εγχώριας παραπληροφόρησης. Η Ρωσία, για παράδειγμα, κατηγορήθηκε ότι άσκησε επιρροή στις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ το 2016, στο δημοψήφισμα του Ηνωμένου Βασιλείου για το Brexit, σε αρκετές πρόσφατες εκλογές στην ΕΕ⁽²⁴⁾, καθώς και στις ευρωπαϊκές εκλογές τον Μάιο του 2019⁽²⁵⁾. Εντούτοις, οι παρεμβάσεις από άλλους εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες αποτελούν επίσης εξίσου ανησυχητική πηγή κινδύνου.

4.2. Στο σχέδιο δράσης κατά της παραπληροφόρησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφέρεται ότι «σύμφωνα με εκθέσεις, περισσότερες από 30 χώρες χρησιμοποιούν διάφορες μορφές παραπληροφόρησης και δραστηριοτήτων επηρεασμού»⁽²⁶⁾. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) έχει συστήσει υπηρεσία (ειδική ομάδα «East Stratcom») για την παρακολούθηση και την αποκάλυψη ενεργειών παραπληροφόρησης «προς όφελος του Κρεμλίνου» μέσω του ειδικού διαδικτυακού τόπου της⁽²⁷⁾, καθώς και τις ειδικές ομάδες στρατηγικής επικοινωνίας «Δυτικά Βαλκάνια» και «Νότος».

4.3. Η πρωτοβουλία της ΕΥΕΔ για τη δημιουργία ενός «συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης», το οποίο αποτελεί, στην πράξη, ένα δίκτυο κυβερνητικών υπαλλήλων από τα κράτη μέλη που ασχολούνται με την παραπληροφόρηση, είναι ευπρόσδεκτη και αξίζει να ενισχυθεί και να διευρυνθεί, καθότι ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν τη στενή ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και των προσφάτως συσταθέντων εθνικών εκλογικών δικτύων, στα οποία θα πρέπει, κατά βάση, να συμμετέχουν εξειδικευμένες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ελεγκτές γεγονότων. Στο μέλλον, θα πρέπει να προβλεφθεί η τακτική ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και των δομών του Παρατηρητηρίου για τα Ψηφιακά Μέσα σε κάθε χώρα και σε ολόκληρη την ΕΕ.

4.4. Δεδομένης της σημασίας των μηχανισμών πρόληψης των παρεμβολών για την ευρωπαϊκή δημοκρατία, το έργο που επιτελούν οι πρωτοβουλίες κατά της παραπληροφόρησης της ΕΥΕΔ θα πρέπει να αυξηθεί και να ενισχυθεί, ώστε να συμπεριλαμβάνουν την παρακολούθηση και την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης από άλλες χώρες και περιφέρειες, καθώς και να εντατικοποιηθεί η ανταλλαγή πληροφοριών με άλλους παρόμοιους μηχανισμούς πρόληψης, όπως αυτούς που έχουν συστήσει ο Καναδάς και η Αυστραλία. Παράλληλα, η δράση της ΕΕ κατά της εγχώριας παραπληροφόρησης πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά με ολοκληρωμένο τρόπο ο οποίος θα επιτρέπει την έγκαιρη παρακολούθηση, θα ενισχύει την επαγγελματική δημοσιογραφία και θα προωθεί την παιδεία στα μέσα ενημέρωσης.

4.5. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι με την κρίση της νόσου COVID-19, η οποία ξέσπασε αφότου η παρούσα γνωμοδότηση είχε καταρτιστεί, είναι τώρα ακόμη πιο επείγον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναλάβει περαιτέρω δράση για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης που συνδέεται με τις αιτίες, την εξάπλωση και τη θεραπεία της λοίμωξης, η οποία μπορεί να είναι επιζήμια για τη δημόσια υγεία. Οι πληροφορίες που παρέχονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σχετικά με την πανδημία, εάν δεν

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-communication-disinformation-euco-05122018_en.pdf.

⁽²³⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-launches-call-create-european-digital-media-observatory>.

⁽²⁴⁾ https://carnegieendowment.org/files/CP_333_BrattbergMaurer_Russia_Elections_Interference_FINAL.pdf.

⁽²⁵⁾ https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_russian_meddling_ep2019_eng_web_20190520.pdf.

⁽²⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-communication-disinformation-euco-05122018_en.pdf.

⁽²⁷⁾ <https://euvsdisinfo.eu/>.

παρακολουθούνται και διοχετεύονται δεόντως, ενδεχομένως να οδηγήσουν στην εμφάνιση επιζήμιων συμπεριφορών και να σπείρουν τον πανικό, θέτοντας σε κίνδυνο την υγεία της κοινότητας. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επαγρυπνεί και να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς φορείς για την αντιμετώπιση του σοβαρού αντικτύπου αυτής της παραπληροφόρησης, τόσο από εγχώριες όσο και από ξένες πηγές ⁽²⁸⁾.

5. Βελτίωση της παιδείας στα μέσα ενημέρωσης και της αγωγής του πολίτη

5.1. Η συστηματική προώθηση της παιδείας στα μέσα ενημέρωσης και της ενεργού συμμετοχής των πολιτών της ΕΕ είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ΕΕ κατά των αντιδημοκρατικών τάσεων και απειλών. Όπως έχει εκφράσει σε πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της ⁽²⁹⁾, η ΕΟΚΕ ζητεί να δοθεί νέα ώθηση στις δραστηριότητες εκπαίδευσης των πολιτών για την ΕΕ κατά τον νέο πολιτικό κύκλο των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ ερμηνεύει τη Δήλωση του Παρισιού του 2015 ⁽³⁰⁾ και τη σύσταση του Συμβουλίου του 2018 ⁽³¹⁾ ως σαφή εντολή εκ μέρους των κρατών μελών, με την υποστήριξη του ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2016 ⁽³²⁾, να καθιερωθούν σθεναρά στο πολιτικό θεματολόγιο η διδασκαλία και η μάθηση για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

5.2. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη εφαρμογής της πρώτης αρχής του πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων για να καταστεί η εκπαίδευση ποιοτική και συμμετοχική και η κατάρτιση και η διά βίου μάθηση να αποτελούν δικαίωμα όλων των πολιτών στην Ευρώπη ⁽³³⁾. Συνιστά δε την ενσωμάτωση της εκπαίδευσης για την ΕΕ και της διαμόρφωσης ενωσιακής ταυτότητας στη στρατηγική ΕΕ 2030 και στο στρατηγικό πλαίσιο «ΕΚ 2030», αλλά και στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (μεταξύ των σχετικών συστάσεων ανά χώρα), εφόσον είναι διαθέσιμα ακριβή συστηματικά δεδομένα ⁽³⁴⁾.

5.3. Προκειμένου να επιτευχθεί ισχυρότερη πολιτική στήριξη υπέρ της αναβάθμισης της εκπαίδευσης, η ΕΟΚΕ ζητεί τη σύσταση, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου με θέμα «Διδάσκοντας την Ευρώπη» (*Teaching Europe*), την οποία θα απαρτίζουν εκπρόσωποι των κρατών μελών και κορυφίοι εμπειρογνώμονες σε θέματα εκπαίδευσης. Αυτή η ομάδα θα μπορούσε να υποβάλει προτάσεις πολιτικής και εισηγήσεις προς συζήτηση από τους υπουργούς Παιδείας, οι οποίες θα μπορούσαν να μετρωθούν στην ενσωμάτωση των Συμβουλίου. Η ομάδα θα μπορούσε επίσης να δρομολογήσει επιχειρησιακές βελτιώσεις, όπως τη δημιουργία μιας κεντρικής επιγραμμικής πλατφόρμας στην οποία θα διατίθεται κατάλογοι του υφιστάμενου διδακτικού υλικού που παράγεται από χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ έργα και εθνικά προγράμματα σπουδών, όπως έχει προτείνει η ΕΟΚΕ.

5.4. Ως αφετηρία για μια πιο ολοκληρωμένη πολιτική δράση, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη διεξαγωγή νέας κριτικής έρευνας, η οποία θα βασίζεται στη μελέτη του 2013 με τίτλο *«Learning Europe at School»* (Μαθαίνοντας για την Ευρώπη στο σχολείο) ⁽³⁵⁾, σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση που επικρατεί στα κράτη μέλη όσον αφορά την εκπαίδευση σχετικά με την ΕΕ στα σχολεία, την κατάρτιση και τη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη των διδασκόντων, καθώς και τα εκπαιδευτικά προγράμματα της ΕΕ που αναπτύσσονται από την κοινωνία των πολιτών και τους κοινωνικούς εταίρους ⁽³⁶⁾. Επιπλέον, υπάρχει ανάγκη για μια συνολική επανεξέταση των εκπαιδευτικών υποδομών και των χρηματοδοτικών πηγών για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων ενεργού συμμετοχής στα κοινά των ενηλίκων στην ΕΕ, σύμφωνα με το αναθεωρημένο πλαίσιο βασικών ικανοτήτων για τη διά βίου μάθηση της ΕΕ ⁽³⁷⁾.

5.5. Η ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών και οι κοινωνικοί εταίροι έχουν υποστηρίξει σθεναρά τη διάθεση επαρκούς χρηματοδότησης για την αγωγή του πολίτη σχετικά με τις ευρωπαϊκές υποθέσεις, τον πολιτισμό και την ιθαγένεια με στόχο τη συμπλήρωση των εθνικών πόρων. Η ΕΕ θα πρέπει να στηρίζει τα κράτη μέλη ούτως ώστε να διασφαλίσει ότι οι διευθυντές σχολείων, οι εκπαιδευτικοί και το λοιπό εκπαιδευτικό προσωπικό είναι καλύτερα εξοπλισμένοι για να προάγουν την κριτική σκέψη, τις δημοκρατικές αξίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά και την υπεύθυνη χρήση των νέων τεχνολογιών. Τα προγράμματα που στηρίζουν την κινητικότητα για τις ανταλλαγές εκπαιδευτικών, ακαδημαϊκών και σπουδαστών και τους βοηθούν να βιώσουν τις αξίες της ΕΕ, όπως είναι η δημοκρατία, η ελευθερία και η ανεκτικότητα στο πλαίσιο άλλων πλαισίων μάθησης και σε άλλα κράτη μέλη, θα πρέπει να ενισχυθούν και να επεκταθούν ⁽³⁸⁾.

⁽²⁸⁾ <https://www.disinfo.eu/coronavirus/>.

⁽²⁹⁾ ΕΕ C 353 της 18.10.2016, σ. 52 ΕΕ C 228 της 14.8.2015, σ. 68

⁽³⁰⁾ Δήλωση του Παρισιού, 17.3.2015.

⁽³¹⁾ Σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2018, για την προώθηση των κοινών αξιών, της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και της ευρωπαϊκής διάστασης της διδασκαλίας (ΕΕ C 195 της 7.6.2018, σ. 1)

⁽³²⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Απριλίου 2016 σχετικά με την εκμάθηση για την ΕΕ στο σχολείο (2015/2138(INI) (ΕΕ C 58 της 15.2.2018, σ. 57).

⁽³³⁾ ΕΕ C 228 της 5.7.2019, σ. 68.

⁽³⁴⁾ ΕΕ C 228 της 5.7.2019, σ. 68.

⁽³⁵⁾ <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/83be95a3-b77f-4195-bd08-ad92c24c3a3c>

⁽³⁶⁾ ΕΕ C 353 της 18.10.2019, σ. 52.

⁽³⁷⁾ Σύσταση του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2018, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (ΕΕ C 189 της 4.6.2018, σ. 1).

⁽³⁸⁾ https://www.csee-etuice.org/images/attachments/ST_Citizenship_2018.pdf.

5.6. Η παιδεία στα μέσα ενημέρωσης για όλες τις γενεές, καθώς και η κατάρτιση από και για δημοσιογράφους θα πρέπει να προωθούνται και να λαμβάνουν χρηματοδοτική στήριξη από την ΕΕ σε όλα τα κράτη μέλη της με συστηματικό τρόπο και σε στενή συνεργασία με τα εθνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα και τους ανεξάρτητους εθνικούς οργανισμούς που είναι αρμόδιοι για τη ρύθμιση των μέσων ενημέρωσης. Υπό το πρίσμα των αυξανόμενων απειλών που συνεπάγεται η ευρεία και συχνά κακόβουλη παραπληροφόρηση, στόχος είναι να επιτευχθεί ένα ταχύ και ευρύ άλμα προς μια καλύτερη παιδεία στα μέσα ενημέρωσης για τους Ευρωπαίους πολίτες.

5.7. Η ΕΕ θα πρέπει να παρέχει έγκαιρη στήριξη στα κράτη μέλη για τις προσπάθειές τους να εκπληρώσουν τη νέα υποχρέωση που έχουν αναλάβει για τα μέσα ενημέρωσης, η οποία αφορά την προώθηση και τη λήψη μέτρων για την ανάπτυξη δεξιοτήτων που σχετίζονται με την παιδεία στα μέσα ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένων της θέσπισης νέων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, και για την αποτελεσματική εποπτεία των πλατφορμών ανταλλαγής βίντεο, όπως ορίζεται στην προσφάτως αναθεωρημένη οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων (οδηγία YOAM). Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ αναμένει τον καθορισμό σαφών κατευθυντήριων γραμμών από την ομάδα εμπειρογνομόνων για την παιδεία στα μέσα ενημέρωσης, η οποία θα συνεδριάσει στις 30 Μαρτίου 2020 στο Ζάγκρεμπ της Κροατίας, κατά τη διάρκεια της δεύτερης εβδομάδας για την παιδεία στα μέσα ενημέρωσης –μια νέα πανευρωπαϊκή πρωτοβουλία ευαισθητοποίησης που δρομολογήθηκε πέρυσι.

6. Καθιστώντας τις ευρωπαϊκές εκλογές πιο συμμετοχικές

6.1. Οι διαφορετικές κοινωνικές ομάδες –τα άτομα με αναπηρίες, οι εθνοτικές μειονότητες (ιδίως οι Ρομά), οι διακινούμενοι πανευρωπαϊκά εργαζόμενοι και οι μετανάστες, καθώς και οι άνεργοι, τα φτωχά και μη μορφωμένα κοινωνικά στρώματα και οι αγροτικές περιοχές– ενδεχομένως να διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού από την εκλογική διαδικασία σε ολόκληρη την Ευρώπη. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το ήμισυ των Ευρωπαίων εξακολουθεί να μην συμμετέχει στις ευρωπαϊκές εκλογές, οι διαρθρωτικές ανισότητες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά των ψηφοφόρων πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο των επικείμενων πρωτοβουλιών πολιτικής για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής δημοκρατίας και θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι όλοι οι πολίτες της ΕΕ θα απολαύουν ίσες μεταχείρισης στις επόμενες ευρωπαϊκές εκλογές.

6.2. Όπως αναλύεται στη λεπτομερή ενημερωτική έκθεση της ΕΟΚΕ του Μαρτίου 2019 ⁽³⁹⁾, πολλοί άνθρωποι σε όλες τις χώρες της ΕΕ των 27 δεν δύνανται να συμμετέχουν στις ευρωπαϊκές εκλογές εξαιτίας νομικών και οργανωτικών εμποδίων, τα οποία στερούν από τα άτομα με αναπηρίες τα πολιτικά τους δικαιώματα. Περίπου 800 000 Ευρωπαίοι πολίτες από 16 κράτη μέλη στερούνται, δυνάμει εθνικών κανόνων, του δικαιώματος συμμετοχής τους στις ευρωπαϊκές εκλογές εξαιτίας των αναπηριών τους ή λόγω προβλημάτων ψυχικής υγείας, ενώ ακόμη περισσότερα εκατομμύρια Ευρωπαίοι πολίτες δεν έχουν τη δυνατότητα να ψηφίσουν εξαιτίας οργανωτικών προβλημάτων (τεχνικών εμποδίων), τα οποία δεν λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες που απορρέουν από την αναπηρία τους.

6.3. Η ΕΟΚΕ προτείνει στη νέα δέσμη εκλογικών μεταρρυθμίσεων και στο Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για τη δημοκρατία να συμπεριληφθεί ένας «χάρτης πορείας της ΕΕ για μια χωρίς αποκλεισμούς εκλογική διαδικασία», ο οποίος θα συνοδεύεται από πρόταση χρηματοδότησης για τη στήριξη των κρατών μελών κατά τον απαραίτητο εκσυγχρονισμό της εκλογικής διοίκησης, ο οποίος θα συνεπάγεται τεχνολογικές προσαρμογές και υπηρεσίες υποστήριξης για τις μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες, οι οποίες τείνουν να αποκλείονται από την εκλογική διαδικασία και παρουσιάζουν χαμηλότερα επίπεδα πολιτικής συμμετοχής σε ένα δεδομένο εθνικό πλαίσιο. Ο χάρτης πορείας θα πρέπει να βασίζεται σε μια εις βάθος χαρτογράφηση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν διάφορες κοινωνικές ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού από την εκλογική διαδικασία και θα πρέπει να καταρτιστεί σε συνεργασία με τις εθνικές εκλογικές αρχές, τους θεσμούς διαμεσολάβησης και τις αντίστοιχες εθνικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τα ευρωπαϊκά τους δίκτυα.

6.4. Στην ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ ρυθμίζονται ήδη ορισμένα ζητήματα σχετικά με τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Επομένως, δεν υπάρχουν τυπικά εμπόδια στη νομοθεσία αυτή, η οποία περιλαμβάνει επίσης εγγυήσεις σχετικές με τις επιλογές ψηφοφορίας για τα άτομα με αναπηρίες. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, εάν εφαρμοστούν οι βέλτιστες πρακτικές από όλες τις χώρες, θα δημιουργηθεί ένα ιδανικό σύστημα στο οποίο κάθε Ευρωπαίος πολίτης με αναπηρίες, όχι μόνο θα έχει πλήρη δυνατότητα να ψηφίζει, αλλά και θα είναι σε θέση να επιλέγει τον ευχερέστερο τρόπο για να το πράττει.

6.5. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο της επικείμενης πολιτικής συζήτησης σχετικά με την ευρωπαϊκή εκλογική μεταρρύθμιση και το νέο Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για τη δημοκρατία, η ΕΟΚΕ προτείνει, εκτός από τα πιο ολοκληρωμένα μέτρα που καθορίζονται στον προτεινόμενο «χάρτη πορείας της ΕΕ για μια χωρίς αποκλεισμούς εκλογική διαδικασία», να εξεταστεί το ενδεχόμενο θέσπισης νομικής πρωτοβουλίας με την οποία θα ορίζονται οι ελάχιστες απαιτήσεις συμμετοχής στις εκλογές για τα άτομα με αναπηρίες. Η πρόταση θα πρέπει να αναπτυχθεί μέσω πολιτικού διαλόγου με τις εθνικές εκλογικές αρχές, εμπειρογνώμονες σε θέματα που αφορούν την κοινωνική ένταξη και τις εκλογές, καθώς και με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες εκπροσωπούν άτομα με αναπηρίες.

⁽³⁹⁾ Ενημερωτική έκθεση της ΕΟΚΕ με θέμα «Τα πραγματικά δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία να ψηφίζουν στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο», 20 Μαρτίου 2019.

7. Ενθαρρύνοντας τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα να εστιάζουν στους πολίτες και να λογοδοτούν

7.1. Όπως ορίζεται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ του 1992, «τα πολιτικά κόμματα σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελούν σημαντικό παράγοντα ολοκλήρωσης εντός της Ένωσης. Συμβάλλουν στη δημιουργία ευρωπαϊκής συνείδησης και στην έκφραση της πολιτικής βούλησης των πολιτών της Ένωσης.» Η σχετικά πρόσφατη και σταδιακή εξέλιξη των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων σε υπερεθνικούς πολιτικούς παράγοντες με ολοκληρωμένες δομές διακυβέρνησης που μπορούν να αναπτύξουν συνεκτικά πολιτικά θεματολόγια και να κινητοποιούν τους ψηφοφόρους σε ολόκληρη την ΕΕ αποτελεί διαρθρωτική πρόκληση για την πολιτική συμμετοχή των Ευρωπαίων πολιτών. Συγκεκριμένα, το κανονιστικό πλαίσιο για τη διακυβέρνηση και τη χρηματοδότηση των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων εξελίχθηκε μόνον μετά τη Συνθήκη της Νίκαιας το 2003 και παραμένει μάλλον περιορισμένο όσον αφορά την οργανωτική και προγραμματική τους συνοχή, η οποία θα πρέπει να ευνοεί την ικανότητα των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων να διαμορφώνουν και να ενισχύουν την πολιτική ολοκλήρωση της ΕΕ βάσει κοινών αξιών και της ενεργού συμμετοχής των πολιτών.

7.2. Η περαιτέρω ρύθμιση θα πρέπει να ενθαρρύνει την ενεργό προώθηση των ευρωπαϊκών αξιών από τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα, τη διακρατική πολιτική συνοχή τους και τις οργανωτικές τους ικανότητες να ωθούν τους πολίτες να συμμετέχουν ενεργά εντός και εκτός των πολύ διαφορετικών εθνικών πολιτικών κομμάτων σε πολλά διαφορετικά μέρη της ΕΕ.

7.3. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καλύτερη επιβολή της νομικής υποχρέωσης των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων και των εθνικών κομμάτων μέλη τους να τηρούν τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ. Αυτό αφορά τις αξίες που προσβέβουν στα πολιτικά τους προγράμματα και τις εκστρατείες, τις πρακτικές που εφαρμόζουν στους κόλπους τους όσον αφορά την ισότητα των φύλων και την αντιμετώπιση των διακρίσεων, καθώς και τον σεβασμό που δείχνουν προς το κράτος δικαίου και τη στάση που υιοθετούν όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς. Εάν κριθεί απαραίτητο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε να ζητήσει από την Αρχή για τα Ευρωπαϊκά Πολιτικά Κόμματα και τα Ευρωπαϊκά Πολιτικά Ιδρύματα να εξακριβώσει τη συμμόρφωση με τους όρους που προβλέπονται στον κανονισμό⁽⁴⁰⁾.

7.4. Στο πλαίσιο της ανάληψης περαιτέρω ρυθμιστικής δράσης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι τρέχουσες συζητήσεις και προτάσεις πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων μιας σειράς ιδεών για την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων, προκειμένου να πλησιάσουν περισσότερο τους πολίτες και να είναι περισσότερο υπόλογα σε αυτούς, για παράδειγμα μέσω δηλώσεων των εθνικών πολιτικών κομμάτων ως προς το σε πιο ευρωπαϊκό πολιτικό κόμμα θα προσχωρήσουν, διακρατικών καταλόγων των κομμάτων, της διαφανούς συγκέντρωσης κεφαλαίων και των διαφανών εκστρατειών, των μεμονωμένων θητειών των μελών, της προώθησης της συμμετοχής από τη βάση της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων και της λογοδοσίας ως προς το πολιτικό περιεχόμενο το οποίο υπονομεύει κατάφωρα τις κοινές αξίες της ΕΕ⁽⁴¹⁾. Τα θέματα αυτά θα πρέπει να τεθούν στην ημερήσια διάταξη της διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης, η οποία ευελπιστούμε να αποτελέσει ουσιαστική ευκαιρία για την ευρεία και τεκμηριωμένη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών εταίρων και των Ευρωπαίων πολιτών στη δημοκρατική μεταρρύθμιση της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 10 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽⁴⁰⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52019DC0343&from=EL>

⁽⁴¹⁾ <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/reconnecting-european-political-parties-with-european-union-citizens.pdf>; <https://carnegieeurope.eu/2019/11/06/six-ideas-for-rejuvenating-european-democracy-pub-80279>; https://euroreflections.se/globalassets/ovrigt/euroreflections/euroreflections_v3.pdf.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η χρηματοδότηση της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και οι προκλήσεις που θέτει η χρηματοδότηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή»

(Διερευνητική γνωμοδότηση)

(2020/C 311/04)

Εισηγητής: ο κ. **Toni VIDAN (HR/III)**

Συνεισηγητής: ο κ. **Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ (EL-I)**

Αίτηση γνωμοδότησης	Κροατική Προεδρία του Συμβουλίου, 10.9.2019
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον»
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	27.5.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	11.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	227/0/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί και υποστηρίζει θερμά τα πρόσφατα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και την ανακοινωθείσα Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ⁽¹⁾, που έχουν ως κοινό στόχο τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών με την «επίτευξη μιας κλιματικά ουδέτερης ΕΕ ως το 2050».

1.2. Υπό το πρίσμα της κρίσης COVID-19, η ΕΟΚΕ έχει ήδη απευθύνει έκκληση ⁽²⁾ για πρωτοφανή αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών και για ένα **ολοκληρωμένο ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας**, το οποίο θα επιτρέψει στα κράτη μέλη της ΕΕ, τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους να αντιμετωπίσουν με τον καλύτερο τρόπο τις συνέπειες της πανδημίας COVID-19 και να οικοδομήσουν μια πιο βιώσιμη και ανθεκτική ευρωπαϊκή οικονομία. Το μέσο ανάκαμψης Next Generation EU («ΕΕ — Επόμενη Γενιά»), το οποίο θα διαθέτει 750 δισεκατομμύρια ευρώ, καθώς και οι στοχευμένες ενισχύσεις στον μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027, θα οδηγήσουν σε συνολική χρηματοδοτική ικανότητα του προϋπολογισμού της ΕΕ ύψους 1,85 τρισεκατομμυρίων ευρώ. Το συγκεκριμένο μέσο όχι μόνον στηρίζει την ανάκαμψη, αλλά εστιάζει και στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και την ψηφιοποίηση για την τόνωση της απασχόλησης και της ανάπτυξης, την ενίσχυση των κοινωνιών μας και τη βελτίωση της υγείας του περιβάλλοντός μας.

1.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που υιοθετήθηκε στις 17 Απριλίου 2020 με συντριπτική πλειοψηφία, με το οποίο ζητείται να τεθεί η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία στο επίκεντρο της επικείμενης δέσμης μέτρων ανάκαμψης και ανασυγκρότησης της ΕΕ «προκειμένου να δοθεί ώθηση στην οικονομία, να βελτιωθεί η ανθεκτικότητά της και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας, και ταυτόχρονα να [καταστεί δυνατή η συμβολή] στην οικολογική μετάβαση, στη βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη» ⁽³⁾.

1.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το Επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας ως τον πρώτο από τους βασικούς χρηματοδοτικούς πυλώνες της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, παράλληλα με τον Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης ⁽⁴⁾. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αυτές τις πρωτοβουλίες ως ένα πρώτο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, και προτρέπει τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να καθορίσουν διαφανείς και συμμετοχικές διαδικασίες για την προετοιμασία των περαιτέρω βημάτων που πρέπει να ληφθούν, με την ουσιαστική συμπερίληψη όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων φορέων και την ευθυγράμμιση με την ανάκαμψη και μια δίκαιη μετάβαση σε μια οικονομία της ευημερίας ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF.

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/el/news-media/presentations/eus-response-covid-19-outbreak-and-need-unprecedented-solidarity-amongst-member-states>

⁽³⁾ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0054_EL.pdf

⁽⁴⁾ *The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism Explained* (Εξήγηση του Επενδυτικού Σχεδίου της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης), Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2020.

⁽⁵⁾ <https://www.eesc.europa.eu/el/our-work/opinions-information-reports/opinions/sustainable-economy-we-need-own-initiative-opinion>

1.5. Λόγω της άνευ προηγουμένου κρίσης που διανύουμε, η ΕΟΚΕ ζητεί να καταρτιστεί ένα φιλόδοξο σχέδιο ανασυγκρότησης που να συνάδει με τη συμφωνία του Παρισιού. Ένα σημαντικό μέρος αυτού του στόχου θα πρέπει να είναι ένας **προϋπολογισμός της δράσης για το κλίμα**, τουλάχιστον ίσος με το επενδυτικό κενό που έχει εντοπιστεί, ύψους περίπου 300 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως, και με ισχυρή προτεραιότητα τη στήριξη αποκεντρωμένων έργων απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές· τα έργα αυτά θα πρέπει να σχεδιάζονται από κοινού και να ανήκουν κατά συγκυριότητα στους πολίτες, τις ΜΜΕ, τις ενεργειακές κοινότητες και τους τοπικούς και τους περιφερειακούς δημόσιους φορείς.

1.6. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι η μετάβαση και η μετά την COVID-19 ανοικοδόμηση πρέπει να είναι δίκαιη και να οδηγήσει σε μια πιο δίκαιη και βιώσιμη ΕΕ, διαφορετικά θα αποτύχει, και οι συνέπειες για το ευρωπαϊκό εγχείρημα στο σύνολό του θα είναι πολύ σοβαρές. Πιστεύουμε ότι κρίσιμη συνιστώσα της δίκαιης μετάβασης είναι η πολιτική, κοινωνική και οικονομική ένταξη των πολιτών, των εργαζομένων, των κοινοτήτων και των ΜΜΕ, ιδίως σε λιγότερο ανεπτυγμένες, αγροτικές περιοχές της ΕΕ, χωρίς διακρίσεις εις βάρος των κρατών μελών που δεν είναι επί του παρόντος μέλη της ζώνης του ευρώ. Εξέχουσα σημασία κατέχουν, αφενός, η ύπαρξη συνόλου κριτηρίων για τη διασφάλιση της δίκαιης μετάβασης και, αφετέρου, η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών σε όλα τα επίπεδα. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη συμβάλει στη συζήτηση αυτή ⁽⁶⁾.

1.7. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η δίκαιη μετάβαση και η μετά την COVID-19 ανοικοδόμηση πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές και οι κοινότητες θα γίνουν ενεργοί «παραγωγοί-καταναλωτές» για βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών.

1.8. Η ΕΟΚΕ ζητεί την επείγουσα άρση τόσο των φραγμών στην ανακατανομή των δημόσιων και των ιδιωτικών πόρων, κυρίως των υφιστάμενων άμεσων και έμμεσων επιδοτήσεων στον τομέα των ορυκτών καυσίμων, όσο και των δημοσιονομικών και φορολογικών εμποδίων.

1.9. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει μια ισχυρή εντολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανάπτυξη μιας νέας στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή, και ζητεί να δοθεί παρόμοια έμφαση στη χρηματοδότηση για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να ξεκινήσει το συντομότερο δυνατόν μια πολιτική συζήτηση χωρίς αποκλεισμούς σχετικά με την ανάπτυξη καινοτόμων χρηματοοικονομικών μηχανισμών για τα μέτρα προσαρμογής και τα ειδικά **Ταμεία Δίκαιης Προσαρμογής**.

1.10. Η ΕΟΚΕ ζητεί σημαντική αύξηση στα διαθέσιμα κονδύλια, έναρξη ενός στοχευμένου προγράμματος για τους νέους με τίτλο «**Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης για το Κλίμα**», και κονδύλια για τη συνεργασία μεταξύ τοπικών κυβερνήσεων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών με σκοπό την ανάπτυξη έργων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας, τα οποία θα βασίζονται στις κοινότητες και θα ανήκουν στις κοινότητες.

1.11. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θα πρέπει να διαφυλάξει την ασφάλεια και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και ιδίως των ΜΜΕ που αντιμετωπίζουν αυξημένο ανταγωνισμό από αναδυόμενες οικονομίες, και υποστηρίζει τις προτάσεις για τη θέσπιση μηχανισμού συννοητικής προσαρμογής άνθρακα.

2. Εισαγωγή και γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ καταρτίζει τη γνωμοδότηση αυτή ανταποκρινόμενη στο αίτημα της Κροατικής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ, και εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Προεδρία σκοπεύει να προωθήσει τη διεξαγωγή συζήτησης σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τόσο τη βελτίωση των χρηματοδοτικών ρυθμίσεων για την κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών όσο και τη δέουσα ανταπόκριση ενόψει της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Σε προχωρημένο στάδιο της κατάρτισης της παρούσας γνωμοδότησης, ο κόσμος και η ΕΕ κλονίστηκαν από την πανδημία COVID-19· συνεπώς, επιχειρείται η ενσωμάτωση ορισμένων αρχικών αντιδράσεων στη νέα αυτή πραγματικότητα.

2.2. Βιώνουμε μια, σε πρωτοφανή κλίμακα, εξελισσόμενη ανθρώπινη καταστροφή, την απώλεια ανθρώπινων ζωών, μια εξαιρετικά διαδεδομένη ασθένεια, κοινωνικές δυσχέρειες, εξαφάνιση θέσεων εργασίας. Σε περίπτωση κακής διαχείρισης, κινδυνεύουμε να βρεθούμε αντιμέτωποι με συνέπειες εξίσου σοβαρές με αυτές της Μεγάλης Ύφεσης του 1929. Εάν οι χειρισμοί είναι σωστοί, η ΕΕ μπορεί να ξεπεράσει από κοινού το πρόβλημα, να σώσει ζωές και την κοινωνική ευημερία, να μετασχηματίσει τα κοινωνικοοικονομικά μας μοντέλα σε άλλα που να εστιάζουν στους ανθρώπους και στον φυσικό κόσμο, και να ενισχύσει την παγκόσμια εταιρική σχέση για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

⁽⁶⁾ <https://www.eesc.europa.eu/el/our-work/opinions-information-reports/opinions/leaving-no-one-behind-when-implementing-2030-sustainable-development-agenda-own-initiative-opinion>

2.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί και υποστηρίζει θερμά τα πρόσφατα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και την ανακοίνωση Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ⁽⁷⁾, που έχουν ως κοινό στόχο τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών με την «επίτευξη μιας κλιματικά ουδέτερης ΕΕ ως το 2050». Επίσης, υποστηρίζει το Επενδυτικό σχέδιο για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ως τον πρώτο από τους βασικούς οικονομικούς πυλώνες, σε συνδυασμό με τον Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης που αποσκοπεί στη στήριξη των εργαζομένων και των πολιτών στις περιοχές που πλήττονται περισσότερο από τη μετάβαση ⁽⁸⁾.

2.4. Υπάρχουν αδιάσειστα στοιχεία σύμφωνα με τα οποία αντιμετωπίζουμε μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης όσον αφορά το κλίμα, την υπαρκτή απώλεια βιοποικιλότητας, τους κοινωνικά απαράδεκτους κινδύνους για την υγεία από χημικές ουσίες και ατμοσφαιρική ρύπανση, καθώς και τα αδιανόητα επίπεδα ρύπανσης των ωκεανών μας από πλαστικά. Σύμφωνα με την επιστημονική έρευνα ⁽⁹⁾, η εμφάνιση νέων ασθενειών συνδέεται στενά με τους παράγοντες της περιβαλλοντικής κρίσης, οι οποίοι πρέπει να αντιμετωπιστούν δίνοντας προτεραιότητα στην περιβαλλοντική δράση μέσω της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

2.5. Παράλληλα με τις υπαρκτές περιβαλλοντικές κρίσεις, βρισκόμαστε αντιμέτωποι με υψηλά και αυξανόμενα επίπεδα ανισοτήτων, δημογραφικές κρίσεις, πολιτικό ριζοσπαστισμό, καθώς και με φθίνουσα εμπιστοσύνη έναντι των κυβερνήσεων, της διακυβέρνησης και της διαδικασίας χάραξης πολιτικής. Η κρίση COVID-19 αποκάλυψε ορισμένες αδυναμίες όσον αφορά τα οικονομικά μας συστήματα και τα συστήματα διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των ορίων της οικονομίας της αγοράς, και ανέδειξε τη σημασία των αποτελεσματικών κρατικών θεσμών και των ισχυρών συστημάτων δημόσιας ιατροφαρμακευτικής περιθαλψής. Επίσης, έδωσε τη δυνατότητα στους πολίτες να επανεξετάσουν την άποψή τους για το τι είναι σημαντικό. Είναι επείγον να επανεξεταστεί ο αντίκτυπος των επιπέδων παραγωγής και κατανάλωσης, και να εξεταστούν οι δίκαιοι μισθοί για τις βασικές εργασίες (π.χ. δημόσιες υπηρεσίες όπως ο τομέας της υγείας), οι πολιτικές για τη φορολογία και τις αμοιβές, καθώς και νέα εργαλεία, όπως το καθολικό βασικό εισόδημα, όπως έχει ζητήσει η ΕΟΚΕ σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ⁽¹⁰⁾.

2.6. Η επιχειρηματική κοινότητα της ΕΕ αντιλαμβάνεται ολοένα και περισσότερο τη μετάβαση σε χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές και την ανάκαμψη μετά την κρίση COVID-19 ως ευκαιρία ανάπτυξης και ως τρόπο αποκατάστασης των παραγωγικών θέσεων εργασίας στην Ευρώπη. Σε πρόσφατη επιστολή τους προς τους υπουργούς Περιβάλλοντος και Κλίματος της ΕΕ ⁽¹¹⁾, επτά κορυφαίες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ενέργειας κάλεσαν την ΕΕ να ενισχύσει τον στόχο της για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 κατά τουλάχιστον 55 % σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, ούτως ώστε να ευθυγραμμιστεί με μια οικονομικά αποδοτική πορεία έως το 2050. Η Επιτροπή για την ενεργειακή μετάβαση καλεί τις κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο να δαπανήσουν συντά τους πόρους για την παροχή οικονομικών κινήτρων και να επενδύσουν στην οικονομία του μέλλοντος ⁽¹²⁾.

3. Αύξηση των φιλοδοξιών για το κλίμα, νέοι χρηματοδοτικοί πόροι για μια δίκαιη μετάβαση, ανοικοδόμηση και μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και εφαρμογή των ΣΒΑ για το 2030

3.1. Προκειμένου, αφενός, να εξασφαλιστεί επαρκής κινητοποίηση νέων χρηματοδοτικών πόρων για την ανάληψη επείγουσας δράσης για το κλίμα και, αφετέρου, να βελτιωθεί η χρήση των υφιστάμενων πόρων, καθίσταται απολύτως αναγκαίο ένα φιλόδοξο πολιτικό πρόγραμμα με ενισχυμένους στόχους για το 2030 και το 2050. Η ΕΟΚΕ στηρίζει, επομένως, την έκκληση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να δεσμευτεί για την επίτευξη ουδέτερου ισοζυγίου διοξειδίου του άνθρακα έως το 2050, και να προσαρμόσει αναλόγως τον στόχο της για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 κατά τουλάχιστον 55 % σε σχέση με τα επίπεδα του 1990.

3.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι η μετάβαση και η μετά την κρίση COVID-19 ανοικοδόμηση πρέπει να είναι δίκαιες και να οδηγήσουν σε μια πιο δίκαιη ΕΕ, διαφορετικά θα αποτύχουν, και οι συνέπειες θα είναι πολύ σοβαρές για το ευρωπαϊκό εγχείρημα συνολικά. Πιστεύουμε ότι κρίσιμη συνιστώσα της δίκαιης μετάβασης είναι η πολιτική, κοινωνική και οικονομική ένταξη των πολιτών, των εργαζομένων, των κοινοτήτων και των ΜΜΕ, ιδίως σε λιγότερο ανεπτυγμένες, αγροτικές περιοχές της ΕΕ, χωρίς διακρίσεις εις βάρος των κρατών μελών που δεν είναι επί του παρόντος μέλη της ζώνης του ευρώ. Η δίκαιη κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων από τον μελλοντικό προϋπολογισμό για την κλιματική δράση είναι ουσιαστικής σημασίας για την επίτευξη της εν λόγω ένταξης· συνεπώς, πρέπει να επιδιώξουμε προορατικά την πρόληψη τάσεων όπου το μεγαλύτερο μέρος των πόρων διοχετεύεται σε ισχυρά ενδιαφερόμενα μέρη που διαθέτουν πόρους και ικανότητα να αναπτύσσουν έργα με δυνατότητα τραπεζικής χρηματοδότησης.

⁽⁷⁾ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF

⁽⁸⁾ *The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism Explained* (Εξήγηση του Επενδυτικού Σχεδίου της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης), Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2020.

⁽⁹⁾ <https://www.nature.com/articles/s41893-019-0293-3#ref-CR101>

⁽¹⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/el/node/60014>

⁽¹¹⁾ <https://www.statkraft.com/media/news/2019/energy-companies-call-for-more-ambitious-EU-2030-climate-target/>

⁽¹²⁾ <http://www.energy-transitions.org/sites/default/files/COVID-Recovery-CoverLetter.pdf>

3.3. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει την ενεργό συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών –των τοπικών κοινοτήτων, της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών εταίρων, της βιομηχανίας, των ιδρυμάτων γνώσης κ.λπ.– στη μελλοντική ανάπτυξη και στην εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και του μετά την κρίση COVID-19 προγράμματος ανάκαμψης και ανασυγκρότησης.

3.4. Μετά τα πρώτα βήματα της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και του Επενδυτικού Σχεδίου της, και δεδομένης της άνευ προηγουμένου κρίσης που διανύουμε, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη σύσταση ενός ταμείου ανάκαμψης με επαρκείς πόρους, και ζητεί τη χάραξη ενός φιλόδοξου σχεδίου ανασυγκρότησης που να συνάδει με τη συμφωνία του Παρισιού. Ένα σημαντικό μέρος αυτού του στόχου θα πρέπει να είναι ο **προϋπολογισμός της δράσης για το κλίμα**, τουλάχιστον ίσος με το επενδυτικό κενό που έχει εντοπιστεί, ύψους περίπου 300 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως, και με ισχυρή προτεραιότητα για τη στήριξη αποκεντρωμένων έργων απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές που να ανήκουν κατά συγκριτικότητα στους πολίτες, τις ΜΜΕ, τις ενεργειακές κοινότητες και τους τοπικούς και περιφερειακούς δημόσιους φορείς. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη καταρτίσει προτάσεις για τη χρηματοοικονομική αυτή κινητοποίηση στην έκκλησή της υπέρ του Ευρωπαϊκού συμφώνου χρηματοδότησης για το κλίμα ⁽¹³⁾, ενώ στην παρούσα γνωμοδότηση θα διατυπώσει και άλλες.

3.5. Παράλληλα, και προκειμένου να αναπτυχθεί βέλτιστο μείγμα μηχανισμών για την κινητοποίηση μελλοντικής χρηματοδότησης για το κλίμα, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι απαιτείται ορθή και διαφανής αξιολόγηση των απαραίτητων χρηματοδοτικών πόρων για την υλοποίηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) για το 2030. Θα πρέπει επίσης να διεξαχθεί πολιτική συζήτηση χωρίς αποκλεισμούς σχετικά με τη βιωσιμότητα και τη δίκαιη μετάβαση σε ένα πλαίσιο που να καλύπτει διάφορες πτυχές πολιτικής όπως δημογραφικές, τεχνολογικές και δημοσιονομικές/δημοσίων δαπανών· σημαντική θα είναι και η συμβολή της επικείμενης σχετικής έκθεσης του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος ⁽¹⁴⁾.

3.6. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη ζητήσει ένα **Ευρωπαϊκό σύμφωνο χρηματοδότησης για το κλίμα** με στόχο «να ανακατευθύνει προς την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την πραγματική οικονομία τα κεφάλαια που θα μπορούσαν να προκαλέσουν μια νέα οικονομική φούσκα. Επίσης, θα πρέπει να προβλέπεται νέα χρηματοδότηση, ιδίως για τις ΜΜΕ». Στις διάφορες πηγές της προτεινόμενης χρηματοδότησης περιλαμβάνονται οι εξής:

- ανακατεύθυνση των χρηματοδοτήσεων προς βιώσιμες επενδύσεις μέσω «οικολογικού προσανατολισμού» και προώθηση των «πράσινων» δανείων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ),
- χρήση της ποσοτικής χαλάρωσης από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ως πηγής χρηματοδότησης,
- καθορισμός κριτηρίων για βιώσιμες επενδύσεις.

Το σύμφωνο χρηματοδότησης για το κλίμα αποτελεί, για παράδειγμα, ευκαιρία για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και της έλλειψης ποιοτικών θέσεων εργασίας και, παράλληλα, συμβολή στην άρση των αμφιβολιών όσον αφορά το ευρωπαϊκό εγχείρημα. Στο σύμφωνο χρηματοδότησης για το κλίμα προβλέπονται δύο εργαλεία, και συγκεκριμένα μια Ευρωπαϊκή τράπεζα για το κλίμα και τη βιοποικιλότητα και ένα Ευρωπαϊκό ταμείο για το κλίμα και τη βιοποικιλότητα, τα οποία θα μπορούσαν να ενοποιηθούν για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για το Κλίμα.

3.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί και υποστηρίζει την ανακοίνωση της ΕΤΕπ ότι προτίθεται να στηρίξει επενδύσεις ύψους ενός τρισεκατομμυρίου ευρώ για τη δράση για το κλίμα και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα κατά την περίοδο 2021-2030. Ωστόσο, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, η ΕΤΕπ μπορεί να διαθέτει μεγαλύτερο ετήσιο χαρτοφυλάκιο δανείων. Εάν η ΕΕ ή η ΕΚΤ παράσχουν περισσότερες εγγυήσεις από τον προϋπολογισμό για την ΕΤΕπ, το ετήσιο χαρτοφυλάκιο θα μπορούσε να αυξηθεί ακόμη περισσότερο.

3.8. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη και τα όργανα της ΕΕ να μεταρρυθμίσουν τους κανόνες του συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, έτσι ώστε ο χρυσός κανόνας (περί ισοσκελισμένου προϋπολογισμού) να επιτρέψει περισσότερες επενδύσεις για το κλίμα σε εθνικό επίπεδο, οι οποίες θα αποκλείονται από τον υπολογισμό των δημοσιονομικών ελλειμμάτων στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της δράσης για το κλίμα της ΕΕ, με κατάλληλες διασφαλίσεις έναντι των καταχρήσεων ⁽¹⁵⁾. Οι αρχικές δυνατότητες έχουν ήδη αναφερθεί στην Ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου για το 2019 ⁽¹⁶⁾, και θα πρέπει τώρα να αναπτυχθούν και να τεθούν σε λειτουργία. Για όσο διάστημα διαρκεί η αναστολή του συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης εξαιτίας της κρίσης COVID-19, η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη της ΕΕ να χρησιμοποιήσουν τα διαθέσιμα δημοσιονομικά μέσα για να τονώσουν, στο μέγιστο βαθμό, τις επενδύσεις υπέρ της δράσης για το κλίμα.

⁽¹³⁾ <https://www.eesc.europa.eu/el/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-finance-climate-pact-own-initiative-opinion>

⁽¹⁴⁾ Έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος με θέμα «The sustainability transition in Europe in an age of demographic and technological change» (Η μετάβαση προς τη βιωσιμότητα στην Ευρώπη σε μια εποχή δημογραφικών και τεχνολογικών μεταβολών).

⁽¹⁵⁾ <https://www.bruegel.org/2019/12/the-european-green-deal-needs-a-reformed-fiscal-framework/>.

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-efb-annual-report_en.pdf.

3.9. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΚΤ να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη χρηματοδότηση της δράσης για το κλίμα, άμεσα και έμμεσα. Εκτός από τις επιπτώσεις του προγράμματος αγοράς περιουσιακών στοιχείων (APP) και του έκτακτου προγράμματος αγοράς στοιχείων ενεργητικού λόγω πανδημίας (PEPP), η ΕΚΤ, με την έκδοση του σχετικού κανονισμού και την άσκηση των ρυθμιστικών εξουσιών της, και μέσω του συντονισμού με τις κεντρικές τράπεζες εκτός ζώνης του ευρώ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, μπορεί να ενθαρρύνει τις κεντρικές τράπεζες να ακολουθήσουν το παράδειγμά της και, με τον τρόπο αυτό, να επηρεάσουν θετικά τη χρηματοδότηση της δράσης για το κλίμα. Οι λόγοι κεφαλαίου/υποχρεώσεων θα μπορούσαν επίσης να χρησιμοποιούνται με πιο προορατικό τρόπο, μέσω της εφαρμογής ευνοϊκών καθεστώτων σε δάνεια και επενδύσεις που θεωρούνται «πράσινα» στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ταξινόμιας. Η ΕΚΤ «θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχει [...] ρευστότητα μέσω πρόσθετων μη συμβατικών μέτρων νομισματικής πολιτικής»⁽¹⁷⁾ και η παροχή αυτής της απαραίτητης ρευστότητας θα πρέπει να έχει θετικό αντίκτυπο στη δράση για το κλίμα.

3.10. Ένας τρόπος για την αύξηση της χρηματοδότησης της δράσης για το κλίμα είναι μέσω πράσινων ομολόγων που εκδίδονται από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και βασίζονται σε ένα ισχυρό κανονιστικό πλαίσιο, με βάση την ευρωπαϊκή ταξινόμια βιώσιμων επενδύσεων. Τα προγράμματα για την προώθηση αυτού του στόχου είναι εξαιρετικά επείγοντα. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) μπορεί να διαδραματίσει ακόμη σημαντικότερο ρόλο στη χορήγηση δανείων για έργα που συμβάλλουν στη δράση για το κλίμα μέσω της ανάληψης οριστικών δεσμεύσεων και μέσω της ενίσχυσης της έκδοσης πράσινων ομολόγων. Στη συνέχεια, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα μπορούσε, μέσω του προγράμματός της για την αγορά περιουσιακών στοιχείων (APP), να αγοράσει πολύ μεγαλύτερο αριθμό τέτοιων ομολόγων από ό,τι στο παρελθόν.

3.11. Δεδομένου ότι, σε τελική ανάλυση, η συντριπτική πλειονότητα των επενδύσεων θα αναληφθεί από τους πολίτες και τον ιδιωτικό τομέα, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία των περιβαλλοντικών δημοσιονομικών μέτρων και όλων των πτυχών της τιμολόγησης του άνθρακα, ως βασικών εργαλείων ώστε να καταστούν οι βιώσιμες επενδύσεις κερδοφόρες. Η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης ότι ο συνδυασμός της τιμολόγησης του άνθρακα και των πράσινων ομολόγων βελτιώνει την περιβαλλοντική αποτελεσματικότητα, τη συσσώρευση κεφαλαίου και τη βιωσιμότητα του χρέους [...], και παρουσιάζει μεγαλύτερη δικαιοσύνη μεταξύ των γενεών⁽¹⁸⁾.

3.12. Μια άλλη πιθανή πηγή χρηματοδότησης είναι οι τιτλοποιήσεις που εξασφαλίζονται μέσω χαρτοφυλακίου ασφαλείας με περιουσιακά στοιχεία –συγκέντρωση των ασφαλειών– το οποίο θα μπορούσε να περιλαμβάνει «πράσινα» και ενδεχομένως «φαιά» στοιχεία ενεργητικού. Η τιτλοποίηση θα είναι πράσινη εάν τα έσοδα χρησιμεύουν για τη χρηματοδότηση πράσινων έργων.

3.13. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι μια από τις κύριες προκλήσεις για την εφαρμογή του Επενδυτικού Σχεδίου της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας είναι η ανάπτυξη μιας σειράς επενδυτικών έργων που θα ανταποκρίνονται στους στρατηγικούς στόχους της ΕΕ. Η διαθεσιμότητα αυτών των επενδυτικών έργων δεν είναι ακόμα αντίστοιχη της ζήτησης. Η τεχνική συνδρομή και η συμβουλευτική υποστήριξη σε όλα τα επίπεδα δημόσιας διοίκησης θα βοηθήσουν στον προσδιορισμό και την προετοιμασία βιώσιμων έργων, καθώς και στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των φορέων υλοποίησης των έργων. Το ευρωπαϊκό σύστημα ταξινόμησης για τις βιώσιμες επενδύσεις (ταξινόμια)⁽¹⁹⁾ θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως βάση για τον προσδιορισμό και την ανάπτυξη αυτών των έργων.

3.14. Η χρηματοδότηση μιας δίκαιης μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών πρέπει να εξασφαλίζει ότι η δυνατότητα ανάπτυξης νέων τεχνολογιών και νέων επιχειρήσεων υποστηρίζεται ενεργά κατά τρόπο που επιτρέπει την ευρύτερη δυνατή οικειοποίηση της νέας παραγωγικής ικανότητας από τους καταναλωτές και τις κοινότητες, ιδίως από εκείνους που πλέον αποκλείονται από τις σχετικές διεργασίες παραγωγής, μετατρέποντάς τους σε ενεργούς παραγωγούς-καταναλωτές βιώσιμων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών.

3.15. Δεδομένου ότι η χρήση των πόρων από ανανεώσιμες πηγές αποτελεί πράγματι «ιδιωτικοποίηση» ενός πολύτιμου φυσικού πόρου, τα έργα που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο θα πρέπει να αναγνωρίζουν την τοπική κοινοτική ιδιοκτησία και να περιλαμβάνουν την κατάλληλη συμμετοχή στα οφέλη ή την κυριότητα των έργων από τις τοπικές κοινότητες.

3.16. Η ΕΟΚΕ τονίζει την επείγουσα ανάγκη για παροχή σημαντικής χρηματοδοτικής συνδρομής σε ιδρύματα τα οποία μπορούν να διευκολύνουν ενεργά την ανάπτυξη και την ομαδοποίηση μικρών, αποκεντρωμένων έργων από τους πολίτες, τις κοινότητες ή τις ΜΜΕ σε μεγαλύτερα έργα με δυνατότητα τραπεζικής χρηματοδότησης. Καθώς η κοινωνία των πολιτών διαμορφώνει πολλές από τις πρωτοβουλίες αυτές, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να συμβάλει στην ανάπτυξη ενός θεσμικού πλαισίου καθώς και κατευθυντήριων γραμμών για την παροχή βοήθειας και την ενεργό συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ για τις πρωτοβουλίες αυτές.

⁽¹⁷⁾ <https://www.eesc.europa.eu/el/news-media/presentations/i-apantisi-tis-ee-stin-epidimia-covid-19-kai-i-anagki-gia-protofani-allilegyi-metaxy-ton-kraton-melon>

⁽¹⁸⁾ <http://documents.worldbank.org/curated/en/808771566321852359/pdf/Financing-Low-Carbon-Transitions-through-Carbon-Pricing-and-Green-Bonds.pdf>

⁽¹⁹⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-teg-taxonomy_en

4. Υφιστάμενοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί, επενδυτικά εμπόδια για τα δημόσια και ιδιωτικά οικονομικά και κρατικές ενισχύσεις

4.1. Η Συμφωνία του Παρισιού απαιτεί την ευθυγράμμιση των χρηματοδοτικών ροών με την αναγκαία μείωση των εκπομπών και την ανάπτυξη ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω και των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η ΕΟΚΕ ζητεί να ευθυγραμμιστούν όλοι οι υφιστάμενοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί της ΕΕ με τη συμφωνία του Παρισιού ή να καταστούν κλιματικά ανθεκτικοί, καθώς και να συμμορφώνονται με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και την Ατζέντα του 2030.

4.2. Λαμβάνοντας υπόψη τους υφιστάμενους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς, η ΕΟΚΕ έχει ήδη υιοθετήσει⁽²⁰⁾ τις ακόλουθες συστάσεις:

- αύξηση στο 40 % του ποσοστού του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) που διατίθεται για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής,
- η ΕΕ οφείλει να επιδείξει ένα βαθμό φιλοδοξίας που να συνάδει με την πρόκληση της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής,
- για τον σκοπό αυτό, πρέπει να διατεθεί κατά μέσο όρο το 40 % του συνολικού προϋπολογισμού της (ΠΔΠ 2021-2027), με αύξηση του αντίστοιχου μεριδίου του Ευρωπαϊκού Ταμείου Συνοχής, το οποίο να υπερβαίνει το τρέχον 20 %.

4.3. Υπάρχουν πολλά σημαντικά εμπόδια που παρακωλύουν την παροχή ενδεδειγμένης δημόσιας και ιδιωτικής χρηματοδότησης για τη δράση για το κλίμα στο επίπεδο της ΕΕ και των κρατών μελών, με αποτέλεσμα να διατίθεται σχετικά περιορισμένη και ανεπαρκής χρηματοδότηση τόσο για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής όσο και για την προσαρμογή σε αυτήν⁽²¹⁾. Επισημαίνονται παρακάτω τρία από τα εμπόδια αυτά.

4.4. Πρώτον, χορηγούνται ακόμα υψηλές άμεσες και έμμεσες επιδοτήσεις στα ορυκτά καύσιμα, οι οποίες πρόσφατα εκτιμήθηκαν από το ΔΑΝΤ⁽²²⁾ για την ΕΕ στα 289 δισεκατομμύρια δολάρια το 2015. Οι έμμεσες επιδοτήσεις παρέχονται σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο και επιφέρουν τεράστιες περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές δαπάνες (κόστος ευκαιρίας) που ακυρώνουν την πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά τη δράση για το κλίμα. Επίσης, καθώς οι επιδοτήσεις αυτές χαμηλώνουν την τιμή του άνθρακα, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι επείγει να καταργηθούν σταδιακά και, επομένως, τα εθνικά και κλιματικά σχέδια των κρατών μελών πρέπει να περιλαμβάνουν σαφές χρονοδιάγραμμα για τον σκοπό αυτό.

4.5. Δεύτερον, εφόσον οι δημοσιονομικές πολιτικές των κρατών μελών της ΕΕ τυπικά δεσμεύονται από το σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων περιορίζουν τη δυνατότητα του κράτους να διαδραματίζει πιο σημαντικό ρόλο στις μεταρρυθμιστικές πολιτικές, η χρηματοδότηση της δράσης για το κλίμα θα παραμένει περιορισμένη. Η τρέχουσα χρήση της γενικής ρήτρας διαφυγής για την πρώτη περίπτωση⁽²³⁾ και το προσωρινό πλαίσιο για τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων είναι εξαιρέσεις⁽²⁴⁾ οι οποίες η ΕΟΚΕ ελπίζει να αξιοποιηθούν για τη χρηματοδότηση της δράσης για το κλίμα στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

4.6. Τρίτον, υφίστανται εμπόδια στην ιδιωτική χρηματοδότηση, όσον αφορά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τις επενδύσεις για την έρευνα και την καινοτομία. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, παράλληλα με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, θα πρέπει να ολοκληρωθεί η τραπεζική ένωση και η ένωση κεφαλαιαγορών, με ιδιαίτερη εστίαση στην καθολική και απλή πρόσβαση των ΜΜΕ σε πιο διαφοροποιημένη και ουσιαστική χρηματοδότηση για τη μετάβαση σε κλιματικά ουδέτερες τεχνολογίες.

4.7. Επιπλέον, η συμμετοχή στη διακυβέρνηση βασικών προγραμμάτων της ΕΕ είναι συχνά περιορισμένη και, ως εκ τούτου, είναι αδύνατο να αξιοποιούν πλήρως τα οφέλη της πραγματικής συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών: δημοκρατική συμμετοχή και εποπτεία, καθώς και καθοδήγηση των δημόσιων πόρων προς πλέον επιθυμητές από κοινωνική άποψη χρήσεις. Συνεπώς, χρειάζεται ευρύτερη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών από τις κυβερνήσεις, καθώς και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τους κοινωνικούς εταίρους, τον ακαδημαϊκό κλάδο και τις επιχειρήσεις.

⁽²⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/el/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-finance-climate-pact-own-initiative-opinion>.

⁽²¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για το κλίμα για τους μη κρατικούς φορείς» (ΕΕ C 110 της 22.3.2019, σ. 14).

⁽²²⁾ <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/05/02/Global-Fossil-Fuel-Subsidies-Remain-Large-An-Update-Based-on-Country-Level-Estimates-46509>

⁽²³⁾ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/03/23/statement-of-eu-ministers-of-finance-on-the-stability-and-growth-pact-in-light-of-the-covid-19-crisis/>

⁽²⁴⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_20_496

4.8. Οι τιμές στην αγορά άνθρακα της ΕΕ μειώνονται ως αποτέλεσμα της παύσης της οικονομικής δραστηριότητας εξαιτίας της κρίσης COVID-19· το γεγονός αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη ενίσχυσης του συστήματος ώστε να ανθίσταται καλύτερα σε παρόμοιους κλυδωνισμούς. Λίγο πριν από την κρίση, η τιμή του ΣΕΔΕ της ΕΕ ήταν 25 EUR ανά τόνο, συμβάλλοντας έτσι στη σταδιακή κατάργηση του άνθρακα. Λόγω της τρέχουσας πτώσης των τιμών, η κερδοφορία των λιγνιτικών μονάδων έχει, δυστυχώς, βελτιωθεί. Η πτώση των τιμών συνεπάγεται επίσης μείωση των εσόδων για τα κράτη μέλη από τον πλειστηριασμό δικαιωμάτων εκπομπών. Χαμηλότερη τιμή άνθρακα σημαίνει ότι η τιμή του διοξειδίου του άνθρακα δεν είναι επαρκώς υψηλή για να αποτελέσει κίνητρο μείωσης των εκπομπών. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους μεγάλους ρυπογόνους βιομηχανικούς τομείς (χάλυβας, χημικά προϊόντα, τσιμέντο) και για τον τομέα των αερομεταφορών. Το **αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς (ΑΣΑ), στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας εκπομπών της ΕΕ (ΣΕΔΕ)**, απορροφά τα υπεράριθμα δικαιώματα από την αγορά από τις αρχές του 2019, και για το λόγο αυτό η τιμή ανέρχεται σε 25 EUR και θα συνεχίσει να απορροφά το πλεόνασμα και θα ακυρώσει τις άδειες αυτές αργότερα. Ωστόσο, το ΑΣΑ ήταν σχεδιασμένο για να αντιμετωπίσει την προηγούμενη υπερπροσφορά που είχε συσσωρευτεί με την πάροδο των ετών. Δεν είναι κατάλληλο για να αντιμετωπίζει τρέχοντα ή μελλοντικά πλεονάσματα. Το ΑΣΑ θα πρέπει να ενισχυθεί⁽²⁵⁾ στο πλαίσιο της εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ για το κλίμα και της επικείμενης επανεξέτασης των κανόνων της ΕΕ για την αγορά διοξειδίου του άνθρακα.

4.9. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ο νέος προϋπολογισμός της ΕΕ, που θα ισχύσει κατά την περίοδο 2021-2027, να προσφέρει στις χώρες με υψηλό κόστος κεφαλαίου στην Ευρώπη τη δυνατότητα να υλοποιούν έργα σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με τη χρηματοδοτική στήριξη ενός μηχανισμού εγγυήσεων από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Η μείωση του κόστους κεφαλαίου θα περιορίσει το σταθμισμένο κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για τα χερσαία αιολικά πάρκα στην Ελλάδα⁽²⁶⁾ κατά 20 % σε σχέση με ένα σενάριο χωρίς μέτρα ελαχιστοποίησης των κινδύνων (από 5,7 λεπτά του ευρώ/kWh σε 4,6 λεπτά του ευρώ/kWh).

4.10. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι πιο κατανοητοί και διαφανείς **κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις** θα συμβάλουν στη σαφήνεια τόσο για τους κρατικούς όσο και για τους μη κρατικούς φορείς, όσον αφορά τις πολιτικές και τους τομείς που θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν, και με ποιον τρόπο. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ ζητεί αυστηρότερη αξιολόγηση των εθνικών καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων όταν το διακύβευμα είναι χρηματοδότηση σε ρυπαίνοντες ή συμβολή στη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών.

4.11. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητές τους για τη διαμόρφωση της ενεργειακής μετάβασης, τόσο ο αναθεωρημένος γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία όσο και οι κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας, πρέπει⁽²⁷⁾ να συνταχθούν με σαφήνεια και να περιέχουν παραδείγματα έργων ή φορέων (π.χ. κοινοτήτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) που θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από τα κράτη μέλη, και ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στην προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να αναγνωριστούν ως «ενδιαφερόμενα μέρη» σύμφωνα με το άρθρο 1 στοιχείο η) του κανονισμού διαδικασίας των κρατικών ενισχύσεων⁽²⁸⁾,⁽²⁹⁾.

5. Προκλήσεις που συνδέονται με τη χρηματοδότηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή

5.1. Η Συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή ζητεί την ανάληψη δράσης για την αντιμετώπιση τόσο των αιτίων όσο και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Τα αίτια της κλιματικής αλλαγής πρέπει να αντιμετωπιστούν μέσω της δραστηρικής μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (δηλαδή μετριασμός) και οι επιπτώσεις της με αντίστοιχη εστίαση σε επενδύσεις με σκοπό την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή (δηλαδή προσαρμογή).

5.2. Μια πρόσφατη μελέτη κατέδειξε ότι η αναλογία κόστους-οφέλους των προγραμμάτων προσαρμογής, όπως τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης, η αναβάθμιση της ανθεκτικότητας των υποδομών, η βελτίωση της άνυδρης καλλιέργειας ή η διαχείριση των υδάτινων πόρων, κυμαίνεται από 5:1 ως 10:1⁽³⁰⁾. Η ίδια μελέτη υποστηρίζει ότι η προσαρμογή μπορεί να αποφέρει τριπλό κέρδος, το οποίο προκύπτει από την αποφυγή των απωλειών λόγω κλιματικής αλλαγής, τα οικονομικά οφέλη από τα επενδυτικά προγράμματα και τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη.

⁽²⁵⁾ <https://carbonmarketwatch.org/publications/avoiding-a-carbon-crash-how-to-phase-out-coal-and-strengthen-the-eu-ets/>

⁽²⁶⁾ https://www.agora-energiawende.de/fileadmin2/Projekte/2019/De-risking_SEE/161_Unlocking_SEE_EN_WEB.pdf

⁽²⁷⁾ Βλέπε επίσης τη συμβολή της ClientEarth στη δημόσια διαβούλευση σχετικά με τον έλεγχο καταλληλότητας των κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας, τον Ιούλιο 2019 στη διεύθυνση <https://www.documents.clientearth.org/library/download-info/clientearths-response-to-the-targeted-consultation-for-the-evaluation-of-the-guidelines-on-state-aid-for-environmental-protection-and-energy-2014-2020/>.

⁽²⁸⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 248 της 24.9.2015, σ. 9).

⁽²⁹⁾ Βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ένας πιο εποικοδομητικός ρόλος για την κοινωνία των πολιτών στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας» (ΕΕ C 47 της 11.2.2020, σ. 50, σημείο 2.1.13) και τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ενέργειες της ΕΕ για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης και διακυβέρνησης» (ΕΕ C 283 της 10.8.2018, σ. 83, σημεία 3.5.8 και 3.5.9).

⁽³⁰⁾ Παγκόσμια Επιτροπή για την Προσαρμογή, Παγκόσμιο Ινστιτούτο Φυσικών Πόρων, Σεπτέμβριος 2019.

5.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει μια ισχυρή εντολή για την ανάπτυξη μιας νέας στρατηγικής προσαρμογής της ΕΕ, και τονίζει την επείγουσα ανάγκη να αναπτυχθεί μια αποτελεσματική και αξιόπιστη διαδικασία λήψης αποφάσεων, στο επίπεδο της ΕΕ και των κρατών μελών, με στόχο την «ισότιμη εστίαση» της χρηματοδότησης τόσο στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής όσο και στην προσαρμογή σε αυτήν χάρη στη βέλτιστη κατανομή των διαθέσιμων και μελλοντικών κονδυλίων μεταξύ αυτών των δύο προτεραιοτήτων. Εξίσου σημαντική είναι και η ανάγκη για διεξαγωγή μιας συζήτησης σχετικά με την ανάπτυξη και την καινοτόμο κινητοποίηση χρηματοδοτικών πόρων για την προσαρμογή.

5.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα μέτρα προσαρμογής μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην υλοποίηση της μετάβασης και στη μετά την κρίση COVID-19 ανοικοδόμηση με πιο δίκαιο τρόπο. Οι κοινότητες και οι περιφέρειες που επηρεάζονται άνω του μέσου όρου από τις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής πρέπει να επικουρούνται για να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις αυτές και τους διαφαινόμενους κινδύνους. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις κοινότητες και τις περιφέρειες που έχουν εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κάτω του μέσου όρου, τόσο σήμερα όσο και στο παρελθόν.

5.5. Προκειμένου να εξασφαλιστεί δίκαιη πρόσβαση σε χρηματοδοτικούς πόρους που κινητοποιούνται για μέτρα προσαρμογής, η ΕΟΚΕ ζητεί να παρασχεθεί τεχνική και οργανωτική συνδρομή στις πληττόμενες περιφέρειες, και συνιστά να συσταθεί ειδικό **Ταμείο Δίκαιης Προσαρμογής**, πιθανώς σε επίπεδο ΕΕ, κρατών μελών και περιφερειών.

5.6. Ενώ οι στόχοι μετριασμού είναι σαφείς (π.χ. διατήρηση της αύξησης της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη κάτω από τους 1,5 °C, ή μείωση των εκπομπών κατά ένα ορισμένο ποσό σε σχέση με ένα έτος βάσης), οι στόχοι προσαρμογής είναι δύσκολο να καθοριστούν. Ωστόσο, είναι απαραίτητοι για την επίτευξη αποτελεσματικής διεργασίας προσαρμογής. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της καθιέρωσης δεικτών τρωτότητας, οι οποίοι θα κατευθύνουν τη στρατηγική προσαρμογής και θα θέτουν στόχους προσαρμογής. Οι δείκτες τρωτότητας πρέπει να αναπτυχθούν σε τρεις άξονες: γεωγραφική ή περιφερειακή τρωτότητα, τομεακή ή οικονομική τρωτότητα και κοινωνική τρωτότητα.

6. Νέα χρηματοδοτικά μέσα για μη κρατικούς φορείς για τη δράση για το κλίμα

6.1. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και οι εθνικές, οι περιφερειακές και οι τοπικές αρχές δεν χρειάζονται απλώς πρόσβαση στα χρηματοδοτικά μέσα· οφείλουν, επίσης, να συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση των έργων, των πρωτοβουλιών και των δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών και θωρακίζουν τις κοινότητες έναντι της κλιματικής αλλαγής⁽³¹⁾.

6.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης διότι συνενώνει νέους που επιθυμούν να οικοδομήσουν μια κοινωνία με λιγότερους αποκλεισμούς, στηρίζοντας τα ευάλωτα άτομα και αντιμετωπίζοντας τις κοινωνικές προκλήσεις.⁽³²⁾ Υπό το πρίσμα της επείγουσας κατάστασης όσον αφορά το κλίμα και της εμφανούς ευαισθητοποίησης των νέων σε ολόκληρη την ΕΕ, η ΕΟΚΕ προτείνει να αυξηθούν σημαντικά τα διαθέσιμα κονδύλια και να δρομολογηθεί ένα στοχευμένο υποπρόγραμμα με τίτλο «**Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης με σκοπό τη Δράση για το Κλίμα**», το οποίο θα έδινε τη δυνατότητα σε όλους τους ενδιαφερόμενους νέους και οργανισμούς να συνεισφέρουν στις πρωτοβουλίες των κοινοτήτων σε ολόκληρη την ΕΕ για την άμεση επείγουσα δράση για το κλίμα.

6.3. Η ΕΟΚΕ ζητεί σημαντική αύξηση στη διαθέσιμη χρηματοδότηση από την ΕΕ και τα κράτη μέλη, ιδίως για τη συνεργασία μεταξύ τοπικών κυβερνήσεων και οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό την ανάπτυξη έργων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας, τα οποία θα βασίζονται στις κοινότητες και θα ανήκουν στις κοινότητες. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η χρηματοδότηση για το κλίμα ενδεχομένως να καταστεί ακόμη πιο δύσκολη κατά τη διάρκεια της ανάκαμψης μετά την κρίση COVID-19, καθώς η διαθεσιμότητα των δημόσιων και των ιδιωτικών πόρων πιθανόν να μειωθεί, ενώ οι απαιτήσεις για χρηματοδότηση να συνεχίσουν να αυξάνονται.

6.4. Συνολικά, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ πρέπει να αρχίσει να επενδύει σε ό, τι ενισχύει την ανθεκτικότητα του κοινωνικοοικονομικού μας συστήματος, θέτοντας τα θεμέλια για μια πράσινη, κυκλική οικονομία με γνώμονα τις λύσεις που βασίζονται στη φύση και προσανατολισμένη στη δημόσια ευημερία. Έφτασε πλέον η ώρα να προωθήσουμε τη συστημική οικονομική μεταλλαγή, και τα καλά νέα είναι ότι έχουμε τον οδηγό μας: ο συνδυασμός της Ατζέντας του ΟΗΕ για το 2030 (17 ΣΒΑ) και της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

⁽³¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για το κλίμα για τους μη κρατικούς φορείς» (ΕΕ C 110 της 22.3.2019, σ. 14) και μελέτη με τίτλο «Toolbox for multi-stakeholder climate partnerships. A policy framework to stimulate bottom-up climate actions» (Εργαλειοθήκη για πολυμερείς συμπράξεις για το κλίμα — Ένα πλαίσιο πολιτικής για την ενθάρρυνση κλιματικών δράσεων από τη βάση προς την κορυφή).

⁽³²⁾ https://europa.eu/youth/solidarity_el

7. Παγκόσμια και γεωπολιτική παράμετρος

7.1. Η κρίση COVID-19 υπενθυμίζει τον αναπνευστικό ρόλο του ηλεκτρικού ρεύματος στη ζωή μας και υπογραμμίζει την κρίσιμη αξία των υποδομών και της τεχνολογίας στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. Η κρίση παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ο ρόλος αυτός αναμένεται να επεκταθεί και να εξελιχθεί στο μέλλον. Πώς μπορεί η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια να συμβάλει στην επανεκκίνηση των οικονομιών; Μπορεί να καθορίσει ένα φιλόδοξο θεματολόγιο για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και για την επίτευξη των στόχων για την κλιματική αλλαγή; Για παράδειγμα, ο εκσυγχρονισμός των ενεργειακών συστημάτων μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην οικονομική ανάπτυξη, προστατεύοντας παράλληλα το κλίμα. Οι κυβερνήσεις κατευθύνουν, άμεσα ή έμμεσα, περισσότερο από το 70 % των παγκόσμιων επενδύσεων στον τομέα της ενέργειας. Κατά την περίοδο αυτή της κρίσης, οι ενέργειές τους είναι περισσότερο καθοριστικές από ποτέ. Οι ρυθμίσεις πολιτικής μπορούν να κατευθύνουν τις επενδύσεις που σχετίζονται με την ενέργεια σε μια πιο βιώσιμη πορεία. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στα προγράμματα τόνωσης του κλάδου της ενέργειας για τη στήριξη του υπάρχοντος εργατικού δυναμικού, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την προώθηση της μείωσης των εκπομπών.

7.2. Οι παγκόσμιες αγορές πετρελαίου αντιμετωπίζουν μια πρωτόγνωρη κατάσταση: άραγε, θα μπορούσε να υπάρξει επιτάχυνση -ή καθυστέρηση- στη μετάβαση προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας; Γενικά, οι χαμηλές (αρνητικές) τιμές του πετρελαίου καθιστούν την πράσινη ενέργεια λιγότερο ανταγωνιστική, αλλά για τους εξαγωγείς πετρελαίου οι εξαιρετικά χαμηλές τιμές συνεπάγονται μεγαλύτερο οικονομικό κίνητρο για επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: παράλληλα, οι επενδυτές θα μπορούσαν, με τη σειρά τους, να ερμηνεύσουν την ενέργεια αυτή ως ένδειξη ότι τα περιθώρια κέρδους του πετρελαίου θα είναι χαμηλά και, έτσι, να διοχετεύσουν τα κεφάλαιά τους σε πράσινους πόρους.

7.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θα πρέπει να διασφαλίσει τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και ιδίως των ΜΜΕ που αντιμετωπίζουν αυξημένο ανταγωνισμό από αναδυόμενες οικονομίες, έναντι των κινδύνων μετάβασης που συνδέονται με πολιτικές που επιδιώκουν την ουδετερότητα του άνθρακα, διότι τούτες ενδέχεται να έχουν αρνητικό παράπλευρο αντίκτυπο στη διεθνή ανταγωνιστικότητα.

7.4. Είναι σαφές ότι η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας θα θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των εισαγωγέων ορυκτών καυσίμων στην ΕΕ, τόσο σε επίπεδο επιχείρησης όσο και σε επίπεδο κράτους. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ οφείλει, πρώτον, να αναπτύξει επείγοντως ανθεκτικότητα ενόψει ενδεχόμενης κλιμακώσης όλων των προσαρτημάτων λόγω συμφερόντων εκτός ΕΕ, τα οποία επιδιώκουν την επιβράδυνση της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και, δεύτερον, να αναπτύξει ισχυρότερους μηχανισμούς για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση υφιστάμενων προσαρτημάτων αυτού του είδους.

7.5. Η ΕΟΚΕ ζητεί να καταστεί η συμφωνία του Παρισιού ουσιαστική ρήτρα σε όλες τις μελλοντικές εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ: επίσης, ζητεί ενεργό δράση της ΕΕ για το κλίμα, η οποία θα επιδιώκει την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της σε παγκόσμιο επίπεδο και την προσαρμογή σε αυτήν, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η ΕΕ θα πρέπει να αντιμετωπίσει τα ζητήματα που σχετίζονται με την αύξηση του κόστους ασφάλισης λόγω των αυξανόμενων φυσικών κινδύνων από την κλιματική αλλαγή, την εφαρμογή του άρθρου 6 της συμφωνίας του Παρισιού και την επίτευξη παγκόσμιας τιμής άνθρακα μέσω συνδεδεμένων αγορών άνθρακικών εκπομπών σε παγκόσμιο επίπεδο.

7.6. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προτάσεις για τη θέσπιση μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα, και ζητεί να ληφθούν μέτρα τόσο για την εξάλειψη των φραγμών για προϊόντα ενεργειακά αποδοτικά και με χαμηλά επίπεδα εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου όσο και για την προώθηση των επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στις εμπορικές συμφωνίες.

Βρυξέλλες, 11 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής
Luca JAHIER

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

552Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ (+ ΤΗΛΕΔΙΑΣΚΕΨΗ ΜΕΣΩ INTERACTIO),
10.6.2020-11.6.2020

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ετήσιο πρόγραμμα εργασιών της Ένωσης για την ευρωπαϊκή τυποποίηση για το 2020»

[COM(2019) 486 final]

(2020/C 311/05)

Εισηγητής: ο κ. **Gerardo LARGHI**Συνεισηγήτρια: η κ. **Elżbieta SZADZIŃSKA**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 19.12.2019
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	2.3.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	206/0/7

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι η τυποποίηση αποτελεί βασικό στοιχείο της στρατηγικής για την ενιαία αγορά και ότι πρέπει να επικαιροποιείται συνεχώς.

1.2. Η ΕΟΚΕ κρίνει επιτακτική την ανάγκη εκσυγχρονισμού του ευρωπαϊκού συστήματος τυποποίησης για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων χάρη σε μια καινοτόμο διαδικασία συνεργασίας, με σκοπό την έγκαιρη ανάπτυξη προτύπων σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο τεχνολογικό περιβάλλον.

1.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η νέα προσέγγιση κατά ενότητες που βασίζεται σε εγκάρσιες ανάγκες (όπως ο σεβασμός του περιβάλλοντος, η Πράσινη Συμφωνία ή η κυκλική οικονομία) απαιτεί μια διατομεακή προσέγγιση.

1.4. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας για το 2020 περιλαμβάνει νέους στόχους, καθώς και την ανάπτυξη και την ενσωμάτωση των προτεραιοτήτων που προσδιορίζονται ανωτέρω.

1.5. Κατά την ΕΟΚΕ, η διαδικασία τυποποίησης πρέπει να αρχίζει από το στάδιο της έρευνας και της ανάπτυξης, με την υποστήριξη της βιομηχανίας, των εκπροσώπων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, της κοινωνικής οικονομίας, των καταναλωτών, των κοινωνικών εταίρων, των οικοδόγων και των συναρμοδίων της κοινωνίας των πολιτών.

1.6. Κατά την ΕΟΚΕ, είναι σημαντικό να διαμορφωθεί ένα πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο ώστε να δοθεί συγκεκριμένη συνέχεια στις προβλεπόμενες δράσεις, με τη χρηματοδοτική και οργανωτική υποστήριξη της χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχής των ασθενέστερων και λιγότερο εξοπλισμένων οργανώσεων και αντιπροσωπειών.

1.7. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ως προς τη σημασία της τεχνητής νοημοσύνης για την ενιαία αγορά και πιστεύει ότι θα πρέπει να επικαιροποιηθούν οι ισχύοντες κανονισμοί ασφαλείας. Ειδικότερα, η τυποποίηση στον τομέα της τεχνολογικής ασφαλείας θα πρέπει να γίνει με βάση και τις ηθικές κατευθυντήριες γραμμές περί αξιόπιστης τεχνητής νοημοσύνης που εκπονήθηκαν το 2019 με σκοπό την πρόκριση μιας ανθρωποκεντρικής τεχνητής νοημοσύνης.

1.8. Η ΕΟΚΕ εισηγείται τα ελάχιστα περιβαλλοντικά κριτήρια να καταστούν υποχρεωτικοί κανόνες στις δημόσιες συμβάσεις και να συμπεριληφθεί η χρήση δευτερογενών πρώτων υλών στα κριτήρια επιλογής.

1.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το ενδεχόμενο υποβολής νέου αιτήματος τυποποίησης σχετικά με το Διαδίκτυο των Αντικειμένων, τους κανόνες για την κυβερνοασφάλεια, την προστασία της ασφάλειας, την ιδιωτικότητα και τη συνδεσιμότητα.

1.10. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι ο «ευρωπαϊκός μορφότυπος ανταλλαγής ηλεκτρονικών μητρώων υγείας» θα εγγυάται την ασφάλεια των δικτύων και των συστημάτων πληροφοριών μέσω της ανάπτυξης των πλέον σύγχρονων προτύπων.

1.11. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η εν δυνάμει δυσλειτουργία των συστημάτων των αυτοματοποιημένων οχημάτων, της ασφάλειας των δεδομένων, της επικοινωνίας, οι κυβερνοεπιθέσεις και τα ηθικά ζητήματα απαιτούν την ανάπτυξη ειδικών προτύπων.

1.12. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το αίτημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανάπτυξη ή την αναθεώρηση εναρμονισμένων προτύπων σε βασικά πεδία, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η κοινωνική ένταξη και η ενιαία αγορά αγαθών. Επίσης, υποστηρίζει την πρόταση να αναπτυχθούν πρότυπα για την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση των πλαστικών αλειυτικών εργαλείων, για την ασφάλεια των ειδών πυροτεχνίας, για τα όρια μετανάστευσης των υπό περιορισμό χημικών ουσιών που χρησιμοποιούνται σε καταναλωτικά αγαθά, για την ενεργειακή απόδοση των ηλεκτρικών κινητήρων και των οικιακών συσκευών, για τα υλικά λίπανσης και για τις κατασκευές. Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται δε η απόφαση να επενδυθούν πόροι στην εναρμόνιση των τεχνολογιών παραγωγής στη σιδηρουργία.

1.13. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης του θέματος της τυποποίησης, με τη συμπερίληψη των στόχων της απασχολησιμότητας, των κοινωνικών δικαιωμάτων, της προστασίας της βιοποικιλότητας και του περιβάλλοντος. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτό θα διευκολύνει τη μετάβαση από τη συμμόρφωση στη συμβατότητα και ότι συνιστά θετικό παράγοντα ανταγωνιστικότητας στο ευρωπαϊκό σύστημα.

1.14. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η παλαιά πρακτική της προγραμματισμένης απαξίωσης των προϊόντων πρέπει να καταργηθεί διά νόμου και μέσω της τυποποίησης.

1.15. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανάπτυξη προτύπων που θα επιτρέπουν στα άτομα με αναπηρία και στους ψηφιακά αναλφάβητους να έχουν καλύτερη πρόσβαση σε προϊόντα και υπηρεσίες στην ενιαία αγορά.

1.16. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ τόσο του πολιτικού διαλόγου με τους διεθνείς οργανισμούς τυποποίησης όσο και της διεξαγωγής διμερών διαπραγματεύσεων με τρίτες χώρες εκτός Ευρώπης.

1.17. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τα μέτρα που έλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέρ της συμμετοχής των συναρμοδίων στις δραστηριότητες τυποποίησης.

1.18. Η ΕΟΚΕ ζητεί από όλους τους συναρμοδίους τη σύσταση ειδικού φόρουμ για τη συμμετοχικότητα στο ευρωπαϊκό σύστημα τυποποίησης, το οποίο θα έχει ως αποστολή τη διοργάνωση ετήσιας δημόσιας ακρόασης για την αξιολόγηση της προόδου στο πεδίο αυτό.

1.19. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως προς την εκπόνηση ενός σχεδίου δράσης για την τυποποίηση στον τομέα της άμυνας και του διαστήματος. Επιπροσθέτως, είναι υπέρ της καθιέρωσης προτύπων τόσο στην κυκλική όσο και στην κοινωνική οικονομία.

1.20. Η ΕΟΚΕ ζητεί η ευρωπαϊκή τυποποίηση να συνταχθεί σε γλώσσα άμεσα κατανοητή για τους τελικούς χρήστες, δηλαδή τις ΜΜΕ και τους καταναλωτές.

2. Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

2.1. Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1025/2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση στην οποία παρουσιάζεται το ετήσιο πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ για την ευρωπαϊκή τυποποίηση το 2020. Στο πρόγραμμα αυτό περιγράφονται οι ενέργειες στις οποίες προτίθεται να προβεί το 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σκοπό τη βελτίωση της διαχείρισης, της συμμετοχικής και της διεθνούς επίδρασης του ευρωπαϊκού συστήματος τυποποίησης.

2.2. Σύμφωνα με το εν λόγω πρόγραμμα, οι στρατηγικές προτεραιότητες ως προς την ευρωπαϊκή τυποποίηση, με σκοπό να υποστηρίχθουν η νομοθεσία και οι πολιτικές της ΕΕ, συνίστανται στα εξής:

- δράσεις που αφορούν την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση πλαστικών αλιευτικών εργαλείων ⁽¹⁾,
- δράσεις που αφορούν τις απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού για την υποστήριξη εκτελεστικών νομοθετικών πράξεων ⁽²⁾ που αφορούν συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων,
- δράσεις που αφορούν τα είδη πυροτεχνίας και τις τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις στον τομέα ⁽³⁾,
- δράσεις που αφορούν τον σχεδιασμό, την κατασκευή, την εγκατάσταση, τη χρήση και την επαλήθευση της απόδοσης των βαθμονομητών ραδιονουκλεϊδίων ⁽⁴⁾,
- δράσεις που αφορούν τις συσκευές και τα συστήματα προστασίας που προορίζονται για χρήση σε εκρήξιμες ατμόσφαιρες, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι τεχνολογικές εξελίξεις ⁽⁵⁾,
- δράσεις που αφορούν τα λιπάσματα ⁽⁶⁾,
- δράσεις που αφορούν τον καθορισμό ορίων μετανάστευσης για τις ουσίες που υπόκεινται σε περιορισμούς (πολυκυκλικοί αρωματικοί υδρογονάνθρακες) σε υλικά από καουτσούκ και πλαστικές ύλες που χρησιμοποιούνται σε καταναλωτικά είδη ⁽⁷⁾,
- δράσεις που αφορούν την τεχνική ορολογία προκειμένου για τα δομικά προϊόντα ⁽⁸⁾,
- δράσεις που αφορούν τη διαπίστευση και την αξιολόγηση της συμμόρφωσης ⁽⁹⁾,
- δράσεις που αφορούν τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες ⁽¹⁰⁾,
- δράσεις που αφορούν την τεχνητή νοημοσύνη ⁽¹¹⁾, το Διαδίκτυο των Αντικειμένων και την κυβερνοασφάλεια ⁽¹²⁾,
- δράσεις που αφορούν την ανταλλαγή ηλεκτρονικών μητρώων υγείας στην Ευρώπη,
- δράσεις που αφορούν τη διαλειτουργικότητα των συνεργατικών συστημάτων που καλύπτουν όλες τις κατηγορίες οχημάτων,
- δράσεις που αφορούν την ψηφιοποίηση, την αυτοματοποίηση και την κυβερνοασφάλεια, οι οποίες είναι απαραίτητες στον σιδηροδρομικό τομέα ⁽¹³⁾,
- δράσεις που αφορούν το πρόγραμμα ανάπτυξης στον βιομηχανικό τομέα της άμυνας (EDIDP) ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁾ Βλέπε δράσεις και μέτρα που αφορούν τα αλιευτικά εργαλεία στην «Ευρωπαϊκή στρατηγική για τις πλαστικές ύλες σε μια κυκλική οικονομία» [COM (2018) 28 final] και δράση 13 που παρατίθεται στο παράρτημα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽²⁾ Βλέπε λεπτομέρειες των δράσεων 1 έως 3 στο παράρτημα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽³⁾ Βλέπε δράση 7 στο παράρτημα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽⁴⁾ Βλέπε δράση 8 στο παράρτημα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽⁵⁾ Βλέπε δράση 6 στο παράρτημα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽⁶⁾ Βλέπε δράση 5 στο παράρτημα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽⁷⁾ Βλέπε δράση 4 στο παράρτημα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽⁸⁾ Βλέπε δράση 9 στο παράρτημα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽⁹⁾ Βλέπε δράση 11 στο παράρτημα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽¹⁰⁾ Βλέπε δράση 12 στο παράρτημα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽¹¹⁾ COM(2018) 237 final.

⁽¹²⁾ COM(2017) 477 final.

⁽¹³⁾ Βλέπε δράση 10 στο παράρτημα της υπό εξέταση ανακοίνωσης.

⁽¹⁴⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2018/1092.

2.2.1. Πέραν αυτών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιδιώκει τα εξής:

- να συνεχίσει τη συνεργασία της με τους διεθνείς οργανισμούς τυποποίησης,
- να συνεργαστεί σε θέματα τυποποίησης ως ζήτημα προτεραιότητας που πρέπει να εξεταστεί στις εμπορικές συμφωνίες (με την Κίνα, τη Σιγκαπούρη, την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία, την Ινδονησία, τη Mercosur κ.λπ.), με σκοπό να επεκταθούν οι εμπορικές συναλλαγές και να ενισχυθούν η ανταγωνιστικότητα, η απασχόληση και η ανάπτυξη στην Ευρώπη,
- να συνεχίσει να προάγει τη διαδικασία διακυβέρνησης με όλα τα κατάλληλα μέσα που έχει στη διάθεσή της, ιδίως μέσω της επιτροπής προτύπων, της πολυμερούς πλατφόρμας για την τυποποίηση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών και των διαρθρωτικών διαλόγων με ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης,
- να συνεχίσει να στηρίζει τη συμμετοχή στη διαδικασία τυποποίησης των ενδιαφερόμενων φορέων που εκπροσωπούν ΜΜΕ, καταναλωτές, περιβαλλοντικά συμφέροντα και συνδικαλιστικές οργανώσεις (οι «οργανώσεις»⁽¹⁵⁾ του παραρτήματος III⁽¹⁶⁾),
- να αξιολογήσει την επίδραση του *Προγράμματος για την ενιαία αγορά*⁽¹⁷⁾ με ενδιάμεσες και τελικές αξιολογήσεις, καθώς και με τη συνεχή παρακολούθηση κύριων δεικτών επιδόσεων υψηλού επιπέδου,
- να εκπονήσει μελέτη το 2019 με θέμα τις λειτουργίες και τις συνέπειες των ευρωπαϊκών προτύπων και της τυποποίησης στην ΕΕ. Τα αποτελέσματα της μελέτης θα έχουν δημοσιευτεί έως το 2021.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι η τυποποίηση αποτελεί βασικό στοιχείο της στρατηγικής για την ενιαία αγορά.

3.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, εν προκειμένω, τα πρότυπα τεχνικής ασφάλειας και τα νομικά πρότυπα θα πρέπει να επικαιροποιούνται συνεχώς, ιδίως σε σχέση με τους κινδύνους που ενδέχεται να ενέχουν οι καινοτόμες τεχνολογίες.

3.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, παράλληλα με το αίτημα συμμόρφωσης που εμπεριέχει την έννοια της τήρησης των προτύπων και των επιδόσεων (αποτελεσματικότητα, διάρκεια κ.λπ.), θα πρέπει να ακολουθηθεί μια προσέγγιση κατά ενότητες με γνώμονα τις εγκάρσιες ανάγκες (όπως π.χ. ο σεβασμός του περιβάλλοντος, η Πράσινη Συμφωνία, η κυκλική οικονομία). Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορθώς επικαιροποίησε την προσέγγισή της, όπως υποδεικνύεται στην Πράσινη Συμφωνία και στο συνολικό πρόγραμμα εργασίας της για το 2020.

3.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει, και πάλι⁽¹⁸⁾, τον επείγοντα χαρακτήρα ενός αποτελεσματικού και αποδοτικού εκσυγχρονισμού του ευρωπαϊκού συστήματος τυποποίησης. Κρίνει δε απαραίτητο να υπάρξουν νέο κοινό όραμα και συγκεκριμένες δράσεις για την αντιμετώπιση —πάντα σε εθελοντική βάση— των παγκόσμιων προκλήσεων της τυποποίησης χάρη σε μια καινοτόμο διαδικασία συνεργασίας βασισμένη στη συναίνεση με σκοπό την έγκαιρη ανάπτυξη προτύπων σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο τεχνολογικό περιβάλλον.

3.5. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας για το 2020 περιλαμβάνει νέους στόχους, πέραν της ανάπτυξης και της ενσωμάτωσης των προτεραιοτήτων που προσδιορίζονται ανωτέρω, για την προσαρμογή του ευρωπαϊκού συστήματος τυποποίησης σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον και στα παγκόσμια ζητήματα της αγοράς.

3.6. Κατά την ΕΟΚΕ, η διαδικασία τυποποίησης πρέπει να αρχίζει από το στάδιο της έρευνας και της ανάπτυξης με τη βοήθεια μέτρων συν-τυποποίησης και προ-τυποποίησης και με την ενίσχυση των μηχανισμών επέκτασης των ευρωπαϊκών προτύπων σε διεθνές επίπεδο. Τούτο είναι δυνατόν να επιτευχθεί μόνο με την υποστήριξη της βιομηχανίας, των εκπροσώπων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και της κοινωνικής οικονομίας, των καταναλωτών, των κοινωνικών εταίρων, των οικολόγων και των συναρμοδίων της κοινωνίας των πολιτών.

⁽¹⁵⁾ Τα πρότυπα για τις μικρές επιχειρήσεις, Ευρωπαϊκή Ένωση για τον Συντονισμό της Εκπροσώπησης των Καταναλωτών στην Τυποποίηση (ANEC), Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικαλιστικών Οργανώσεων (ETUC) και Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών για την Περιβαλλοντική Οργάνωση (ECOS).

⁽¹⁶⁾ Παράρτημα III του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1025/2012 σχετικά με την ευρωπαϊκή τυποποίηση.

⁽¹⁷⁾ COM(2018) 441 final.

⁽¹⁸⁾ ΕΕ C 376 της 22.12.2011, σ. 69.

3.7. Η ΕΟΚΕ καλεί όλους τους εταίρους να αναλάβουν δράση με σκοπό τον ταχύ και αποτελεσματικό συντονισμό των διαφόρων ευρωπαϊκών συστημάτων προγραμματισμού, ανάπτυξης και εποπτείας προτύπων.

3.8. Κρίνεται σημαντικό να διαμορφωθεί ένα κατάλληλο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο ώστε να δοθεί συγκεκριμένη συνέχεια στις προβλεπόμενες δράσεις ⁽¹⁹⁾, προκειμένου να υποστηριχθεί οικονομικά και οργανωτικά η χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχή των ασθενέστερων και λιγότερο εξοπλισμένων οργανώσεων και αντιπροσωπειών με δράσεις ανάπτυξης τεχνικών και ρυθμιστικών προτύπων, «ευαισθητοποίησης, εκπαίδευσης και κατανόησης» και «ευρωπαϊκής» ένταξης, καθώς και με «διεθνή διάσταση».

3.9. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανάπτυξη προτύπων στην κυκλική οικονομία με σκοπό την αποφασιστική συμβολή στη βιώσιμη παραγωγή και, κατά συνέπεια, στη διατήρηση των φυσικών πόρων ⁽²⁰⁾ και της βιοποικιλότητας.

3.10. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης την ανάπτυξη προτύπων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, με στόχο τη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών και την εδραίωση του κοινωνικού και οικονομικού δυναμικού ενός τόσο σημαντικού τομέα της οικονομίας μας.

3.11. Η ΕΟΚΕ εισηγείται τα ελάχιστα περιβαλλοντικά κριτήρια να καταστούν υποχρεωτικοί κανόνες στις δημόσιες συμβάσεις και να συμπεριληφθεί η χρήση δευτερογενών πρώτων υλών στα κριτήρια επιλογής.

3.12. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ως προς τη σημασία της τεχνητής νοημοσύνης στην ενιαία αγορά και πιστεύει ότι τα υφιστάμενα πρότυπα και οι κανονισμοί ασφαλείας πρέπει να επικαιροποιηθούν· τούτο δε ώστε να ανταποκρίνονται στους νέους κινδύνους που ενέχει η τεχνητή νοημοσύνη, περιλαμβάνοντας τις ηθικές κατευθυντήριες γραμμές περί αξιόπιστης τεχνητής νοημοσύνης που εκπονήθηκαν το 2019 με σκοπό την πρόκριση μιας ανθρωποκεντρικής τεχνητής νοημοσύνης.

3.13. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το ενδεχόμενο υποβολής νέου αιτήματος τυποποίησης σχετικά με το Διαδίκτυο των Αντικειμένων, τους κανόνες για την κυβερνοασφάλεια, την προστασία της ασφάλειας, την ιδιωτικότητα και τη συνδεσιμότητα.

3.14. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε ο «ευρωπαϊκός μορφότυπος ανταλλαγής ηλεκτρονικών μητρώων υγείας» να εγγυάται την ασφάλεια των δικτύων και των συστημάτων πληροφοριών μέσω της ανάπτυξης των πλέον σύγχρονων προτύπων.

3.15. Τα αυτοματοποιημένα αυτοκίνητα συμπεριλαμβάνονται στα προϊόντα υψηλού κινδύνου και, άρα κρίνεται —και στην περίπτωση τους— αναγκαία η ανάπτυξη ειδικών προτύπων.

3.16. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το αίτημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το οποίο είναι σύμφωνο με την επιλογή της Νέας Πράσινης Συμφωνίας, να αναπτύξει ή να αναθεωρήσει εναρμονισμένα πρότυπα σε βασικούς τομείς όπως η ενιαία αγορά, οι τεχνολογίες παραγωγής στη σιδηροοδία, η άμυνα και η διαστημική τεχνολογία, η προστασία του περιβάλλοντος και η κοινωνική ένταξη. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση να αναπτυχθούν πρότυπα για την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση των πλαστικών αλιευτικών εργαλείων, για την ασφάλεια των ειδών πυροτεχνίας, για τα όρια μετανάστευσης για τις χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται σε καταναλωτικά αγαθά, για την ενεργειακή απόδοση των ηλεκτρικών κινητήρων και των οικιακών συσκευών, για τα υλικά λίπανσης ή για τα δομικά υλικά.

3.17. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η προγραμματισμένη απαξίωση των προϊόντων κοστίζει στους καταναλωτές περίπου 100 δισεκατ. ευρώ ετησίως και, άρα, πρέπει να απαγορευτεί διά νόμου και, σε κάθε περίπτωση, να καταργηθεί μέσω της τυποποίησης.

3.18. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανάπτυξη προτύπων που θα επιτρέπουν στα άτομα με αναπηρία να έχουν καλύτερη πρόσβαση σε προϊόντα και υπηρεσίες στην ενιαία αγορά. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η ειδική τυποποίηση για την αναπηρία θα πρέπει επίσης να καλύπτει και τα πρότυπα που αφορούν την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη.

3.19. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ τόσο του πολιτικού διαλόγου με τους διεθνείς οργανισμούς τυποποίησης όσο και της διεξαγωγής διμερών διαπραγματεύσεων με τρίτες χώρες εκτός Ευρώπης.

⁽¹⁹⁾ Βλέπε το παράρτημα της «Κοινής πρωτοβουλίας για την τυποποίηση στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ενιαία αγορά» (έχει αναρτηθεί εδώ: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2016/EL/3-2016-3211-EL-F1-1-ANNEX-1.PDF>).

⁽²⁰⁾ ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 98, ΕΕ C 367 της 10.10.2018, σ. 97, ΕΕ C 283 της 10.8.2018, σ. 61 και ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 207.

3.20. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημά της να παρακολουθούνται εκ του σύνεγγυς οι προσπάθειες που καταβάλλουν οι κύριοι φορείς τυποποίησης με σκοπό την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή συναρμοδίων στο ευρωπαϊκό σύστημα τυποποίησης. Η ΕΟΚΕ προτείνει, ειδικότερα, την ενθάρρυνση κάθε προσπάθειας διάδοσης, συντονισμού και κατανόησης του προβλήματος των κανόνων, μεταξύ άλλων με τη σύσταση ειδικού φόρουμ για τη συμμετοχικότητα στο ευρωπαϊκό σύστημα τυποποίησης, στο οποίο θα αξιολογείται ετησίως η πρόοδος που σημειώνεται σε αυτό το πεδίο.

3.21. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον αντίκτυπο που ενδέχεται να έχουν οι επιλογές τυποποίησης στην κοινωνική ζωή (π.χ. ως προς την κινητικότητα), όπως προέκυψε από τις σχετικές επαφές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τους συναρμοδίους. Για τον λόγο αυτόν, ζητείται να μην σταματήσει ο διάλογος επί της εν λόγω ευαίσθητης πτυχής, αλλά, αντιθέτως, να συνεχιστεί η συνεργασία με όλους τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς και τους συναρμοδίους.

3.22. Η ΕΟΚΕ ζητεί να λαμβάνονται υπόψη αφενός μεν ο αντίκτυπος που μπορεί να έχει ο βαθμός κατανόησης των προτύπων στον πληθυσμό που είναι λιγότερο έτοιμος να αφομοιώνει τους νεωτερισμούς, όπως π.χ. κάποιοι ηλικιωμένοι και οι ψηφιακά αναλφάβητοι, αφετέρου δε οι οικονομικές συνέπειες αυτού του φαινομένου για τις ΜΜΕ.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Όσον αφορά τον οικολογικό σχεδιασμό⁽²¹⁾, είναι σημαντικό να αναπτυχθούν τα κατάλληλα παραδείγματα πρακτικών που να καθορίζουν τεχνικές απαιτήσεις και να παρέχουν, σε μικρό χρονικό διάστημα και σε εθελούσια βάση, ένα πρώτο σημείο αναφοράς σχετικά με νέα ζητήματα που δεν έχουν ακόμη παγιωθεί μέσω της τεχνικής τυποποίησης.

4.2. Στο πρόγραμμα εργασίας της περιόδου 2016 — 2019⁽²²⁾ για τον οικολογικό σχεδιασμό και την επισήμανση της ενεργειακής απόδοσης⁽²³⁾, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ορισμένους κανονισμούς⁽²⁴⁾. Για όλα αυτά τα προϊόντα περισσότερες από σαράντα διαδικασίες σχετικές με τα εντολές τυποποίησης βρίσκονται σε εξέλιξη.

4.3. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε σύσταση⁽²⁵⁾ στην οποία παρέχονται κατευθυντήριες γραμμές για τη συνδρομή της βιομηχανίας κατά την αναζήτηση εθελούσιων συμφωνιών, ως εναλλακτικής λύσης και υποστηρικτικά προς τον κανονισμό, και προβλέπονται ρήτρες επανεξέτασης. Κατά την επανεξέταση είναι σημαντικό να συμπεριληφθούν πτυχές που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία, την αποδοτικότητα των πόρων, την επιδιорθωσιμότητα, την ανακυκλωσιμότητα και την ανθεκτικότητα των προϊόντων.

4.4. **Συμμετοχικότητα:** Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υπογραμμίσει «τη σημασία της διευκόλυνσης της πρόσβασης στη διαδικασία τυποποίησης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και τους κοινωνικούς φορείς [...]» και έχει ζητήσει «να πραγματοποιηθεί ενδεδειγμένη παρακολούθηση των προσπαθειών των πρωταγωνιστών της τυποποίησης, για την ενίσχυση της διάστασης της συμμετοχικότητας του SEN»⁽²⁶⁾. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εκδήλωση που διοργάνωσε στην έδρα της την 5η Νοεμβρίου 2019 με θέμα τη συμμετοχικότητα του ευρωπαϊκού συστήματος τυποποίησης μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα συνεργασίας και εποικοδομητικού διαλόγου μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των λοιπών συναρμοδίων.

4.5. **Προαγωγή των ευρωπαϊκών προτύπων σε παγκόσμιο επίπεδο:** Απαιτείται μεγαλύτερη αποφασιστικότητα, ικανότητα εκπροσώπησης, αρμοδιότητα και συνέπεια, κυρίως στο πλαίσιο των ISO, IEC, ITU —ιδίως για τις μικρές επιχειρήσεις, τους καταναλωτές και το περιβάλλον— στο πλαίσιο των πολυμερών φόρουμ και των συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών.

4.5.1. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της για την κυκλική οικονομία, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πρόκριση της εναρμόνισης των πολιτικών για την κινητικότητα αποτελεί επίσης σημαντικό βήμα προς τη βιώσιμη κινητικότητα για την Ευρώπη⁽²⁷⁾.

4.6. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η ταχύτητα ανταπόκρισης στις ανάγκες τυποποίησης του ευρωπαϊκού συστήματος παραγωγής έχει καθοριστική σημασία. Υπό την έννοια αυτή, είναι σημαντικό να συνεχιστεί η αναπλήρωση της δομικής καθυστέρησης που συσσωρεύτηκε όσον αφορά τις νέες μεθόδους εργασίας.

⁽²¹⁾ Σημεία 1, 2 και 3 του παραρτήματος στο COM(2019) 486, όπως προβλέπεται στην οδηγία 2005/32/EK και στην αναδιατύπωσή της 2009/125/EK.

⁽²²⁾ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμοί (ΕΕ) 2019/2013, (ΕΕ) 2019/2014, (ΕΕ) 2019/2015, (ΕΕ) 2019/2016, (ΕΕ) 2019/2017, (ΕΕ) 2019/2018, (ΕΕ) 2019/2019, (ΕΕ) 2019/2020, (ΕΕ) 2019/2021, (ΕΕ) 2019/2022, (ΕΕ) 2019/2023, (ΕΕ) 2019/2024 (ΕΕ L 315 της 5.12.2019).

⁽²³⁾ COM(2016) 773 final.

⁽²⁴⁾ Κατ' εφαρμογή της οδηγίας 2009/125/EK.

⁽²⁵⁾ C (2016) 7770.

⁽²⁶⁾ ΕΕ C 303 της 19.8.2016, σ. 81.

⁽²⁷⁾ ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 254.

4.7. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τους στρατηγικούς τομείς που παραθέτει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δηλαδή την τεχνητή νοημοσύνη, το Διαδίκτυο των Αντικειμένων, την αλυσίδα συστοιχιών (blockchain), την κυβερνοασφάλεια (ιδίως των υποδομών ζωτικής σημασίας όπως τα δίκτυα επικοινωνιών και μεταφορών), την προσιτότητα και τη συμβολή στη δημιουργία ασφαλών συστημάτων ψηφιακής ανταλλαγής στον τομέα της υγείας σε ευρωπαϊκό επίπεδο (ηλεκτρονική υγεία).

4.8. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει για πολλοστή φορά την επιτακτική ανάγκη η ΕΕ να διαπραγματεύεται συνεχώς με τους άλλους διεθνείς ανταγωνιστές της. Η σύναψη εμπορικής συμφωνίας με την Ιαπωνία και η προβλεπόμενη συνέχιση της αναμέτρησης με τις ΗΠΑ και την Κίνα, η συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών με την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία, την Ινδονησία και τις χώρες της Mercosur θα πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο των εργασιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2020 και τα επόμενα έτη.

Βρυξέλλες, 10 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον έλεγχο της απόκτησης και της κατοχής όπλων (κωδικοποίηση)»

[COM(2020) 48 final — 2020/0029 (COD)]

(2020/C 311/06)

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 9.3.2020 Συμβούλιο, 27.2.2020
Νομική βάση	Άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	210/0/4

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι ικανοποιητική και δεδομένου ότι έχει ήδη εκφέρει γνώμη για το θέμα αυτό στις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚ 1166/1987 ⁽¹⁾, ΕΟΚΕ 1157/2006 ⁽²⁾ και ΕΟΚΕ 6789/2015 ⁽³⁾, η ΕΟΚΕ, κατά την 552η σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 10 και 11 Ιουνίου 2020, (συνεδρίαση της 10ης Ιουνίου), αποφάσισε με 210 ψήφους υπέρ και 4 αποχές να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο και να παραπέμψει στη θέση που υποστηρίζει στα προαναφερόμενα έγγραφα.

Βρυξέλλες, 10 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹⁾ ΕΕ C 35 της 8.2.1988, σ. 5.

⁽²⁾ ΕΕ C 318 της 23.12.2006 σ. 83.

⁽³⁾ ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 77.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1628 όσον αφορά τις μεταβατικές διατάξεις του για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης της νόσου COVID-19»

[COM(2020) 233 final — 2020/0113 (COD)]

(2020/C 311/07)

Εισηγητής: ο κ. **Gerardo LARGHI**

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 8.6.2020 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 17.6.2020
Νομική βάση	Άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Απόφαση του Προεδρείου	9.6.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	11.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	226/0/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

- 1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση κανονισμού, την οποία θεωρεί κατάλληλη και αναλογική απάντηση στις συνέπειες της κρίσης της νόσου COVID-19.
- 1.2. Η πρόταση ανταποκρίνεται στον διττό στόχο να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, και παράλληλα ένα υψηλό επίπεδο δημόσιας ασφάλειας και προστασίας του περιβάλλοντος.

2. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

- 2.1. Ο κανονισμός (ΕΕ) 2016/1628 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁾ ορίζει νέα όρια εκπομπών («στάδιο V»), τα οποία αποσκοπούν στη μείωση των σημερινών εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων από κινητήρες για μη οδικά κινητά μηχανήματα, προβλέπει δε ένα χρονικό περιθώριο για την πραγματοποίηση αυτής της μετάβασης.
- 2.2. Η πανδημία COVID-19 προκάλεσε σημαντικές διαταράξεις στην αλυσίδα εφοδιασμού, που είχαν επιπτώσεις στην ικανότητα των κατασκευαστών μη οδικών κινητών μηχανημάτων να τηρήσουν ορισμένες από τις προθεσμίες που επιβάλλει ο κανονισμός.
- 2.3. Η υπό εξέταση πρόταση αποβλέπει στην αναβολή κατά δώδεκα μήνες των ημερομηνιών παραγωγής και διάθεσης στην αγορά μη οδικών κινητών μηχανημάτων και ελκυστήρων με μεταβατικούς κινητήρες, ώστε να βοηθήσει τους κατασκευαστές να αντιμετωπίσουν τις διαταράξεις αυτές, που δεν θα μπορούσαν να είχαν προβλεφθεί.

3. Γενικές παρατηρήσεις

- 3.1. Η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει την πεποίθησή της ότι η μείωση των επιβλαβών εκπομπών μονοξειδίου του άνθρακα, οξειδίων του αζώτου, υδρογονανθράκων και σωματιδίων από κινητήρες προοριζόμενους για την πρόωση γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων είναι απολύτως αναγκαία για την επίτευξη των επιπέδων ποιότητας του αέρα που προβλέπει η ΕΕ.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/1628 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Σεπτεμβρίου 2016, σχετικά με τις απαιτήσεις που αφορούν τα όρια εκπομπών για τους αέριους και σωματιδιακούς ρύπους και την έγκριση τύπου για κινητήρες εσωτερικής καύσης για μη οδικά κινητά μηχανήματα, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1024/2012 και (ΕΕ) αριθ. 167/2013 και για την τροποποίηση και κατάργηση της οδηγίας 97/68/ΕΚ (ΕΕ L 252 της 16.9.2016, σ. 53) — γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: (ΕΕ C 251 της 31.7.2015, σ. 31).

3.2. Στη γνωμοδότησή της ⁽²⁾ για τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/1628, η ΕΟΚΕ συνιστούσε την ταχεία έγκριση του νέου κανονισμού, λόγω των σοβαρών ανησυχιών ως προς την επίδραση στη δημόσια υγεία των ναοσωματιδίων που εκλύονται από τις διαδικασίες καύσης, αλλά και του υψηλού επιπέδου προστασίας που μπορεί να επιτευχθεί κατά την εφαρμογή του προταθέντος σταδίου V για τα μη οδικά κινητά μηχανήματα.

3.3. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ έχει πλήρη επίγνωση των έκτακτων περιστάσεων που προκάλεσε η κρίση της νόσου COVID-19, και των επιπτώσεών τους σε πολλά πεδία. Ειδικότερα, η κρίση προκάλεσε πλήρη διακοπή της προμήθειας εξαρτημάτων και κατασκευαστικών στοιχείων, αφήνοντας τους κατασκευαστές με αποθέματα κινητήρων και ημιτελών προϊόντων.

3.4. Συνεπώς, πολλοί κατασκευαστές κινητήρων και μηχανημάτων δεν θα είναι σε θέση να τηρήσουν τις προθεσμίες που ορίζει ο κανονισμός χωρίς να υποστούν σοβαρή οικονομική ζημία.

3.5. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει πλήρως ότι η κρίση δεν είχε προβλεφθεί, ούτε και θα μπορούσε να έχει προβλεφθεί.

3.6. Επομένως, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της παράτασης κατά ένα έτος που προβλέπεται στην υπό εξέταση πρόταση, ένα μέτρο που, κατά την ΕΟΚΕ, είναι εύλογο και αναλογικό προκειμένου να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, καθώς και ένα υψηλό επίπεδο δημόσιας ασφάλειας και προστασίας του περιβάλλοντος.

Βρυξέλλες, 11 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽²⁾ ΕΕ C 251 της 31.7.2015, σ. 31.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης»

[COM(2020) 22 final — 2020/0006 (COD)]

και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων»

[COM(2020) 23 final — 2018/0196 (COD)]

(2020/C 311/08)

Εισηγήτρια: η κ. **Ester VITALE**

Συνεισηγητής: ο κ. **Petr ZAHRADNÍK**

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 23.1.2020 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 29.1.2020
Νομική βάση	Άρθρο 175 παράγραφος 3 και άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	13.5.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	210/1/5

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ είναι βαθιά πεπεισμένη ότι το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) αποτελεί το πρώτο από τα μέσα που θα συμβάλει στην επίτευξη του πολύ φιλόδοξου στόχου του ουδέτερου ισοζυγίου διοξειδίου του άνθρακα έως το 2050 στο πνεύμα της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

1.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι οι σχεδιαζόμενες επενδύσεις υπέρ της δίκαιης μετάβασης δεν αντιστοιχούν στη φιλόδοξη Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πιστεύει δε ότι θα πρέπει να αναζητηθούν πρόσθετοι πόροι μέσω της ενίσχυσης του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, είτε με την εισαγωγή νέων ιδίων πόρων είτε με την αύξηση της συνεισφοράς των κρατών μελών. Η ΕΕ πρέπει να επιδείξει φιλοδοξία που θα ανταποκρίνεται στις προκλήσεις της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής: κατά μέσο όρο το 40 % του συνολικού προϋπολογισμού (ΠΔΠ 2021-2027) πρέπει να διατεθεί για τον σκοπό αυτό.

1.3. Η ΕΟΚΕ συνιστά να καθοριστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια το δημοσιονομικό πλαίσιο του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, δεδομένου ότι μόνο 30 δισεκατομμύρια ευρώ είναι εγγυημένα, σύμφωνα με την παρούσα πρόταση, ενώ το υπόλοιπο βασίζεται σε οικειοθελή απόφαση των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ δεν είναι πεπεισμένη ότι το δημοσιονομικό πλαίσιο βασίζεται σε συντηρητική προσέγγιση και αντίστοιχες προϋποθέσεις.

1.4. Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι η επιτυχία του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης (και του συνολικού «Επενδυτικού σχεδίου για μια βιώσιμη Ευρώπη») εξαρτάται από μια νέα σύμπραξη μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα όσον αφορά τη χρηματοδότηση και τις από κοινού ευθύνες. Χρειάζεται ένα νέο σύμφωνο μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, με τη συμμετοχή όλων των συναρμοδίων από την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον, στο οποίο θα καθορίζονται η χρηματοδότηση και οι κοινές ευθύνες. Δεδομένου ότι οι ανάγκες χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής πράσινης συμφωνίας είναι τεράστιες και τα κοινά δημοσιονομικά έσοδα της ΕΕ είναι αρκετά περιορισμένα, ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα θα είναι σημαντικός. Οι ΜΚΟ θα πρέπει να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην καθοδήγηση της χρήσης του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης με τρόπο που να περιλαμβάνει όλες τις κοινωνικές ομάδες και να συμβαδίζει με τη βελτίωση της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρία και τους ηλικιωμένους.

1.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ευρεία προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές, βιομηχανικές και τεχνολογικές διαστάσεις της μετάβασης σε μια μη ρυπογόνο οικονομία, με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων, των κοινωνικών εταίρων και των ΜΚΟ. Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να συμμετέχουν στη χάραξη και την εφαρμογή πολιτικών και στρατηγικών δίκαιης μετάβασης. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις πρέπει να είναι παρούσες σε όλα τα στάδια της διαδικασίας δίκαιης μετάβασης έτσι ώστε να προστατεύουν τα συμφέροντα των εργαζομένων σε διάφορα επίπεδα.

1.6. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι στον διάλογο μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα συμμετέχουν ενεργά και ουσιαστικά οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ.

1.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι τα εδαφικά σχέδια και τα τυχόν ειδικά προγράμματα πρέπει να εμποτευτούν από επιτροπές παρακολούθησης που διέπονται από τους ίδιους κανόνες με εκείνους που προβλέπει ο κανονισμός περί κοινών διατάξεων που διέπουν τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία.

1.8. Η ΕΟΚΕ προτείνει στα εδαφικά σχέδια και τα τυχόν ειδικά προγράμματα για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης να έχουν πλήρη και ουσιαστική συμμετοχή οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ.

1.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ιδιαίτερη ικανοποίησή της για την ελαστικότητα των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων και τα αναμενόμενα έμμεσα αποτελέσματά τους, τα οποία θα πρέπει επίσης να αντανακλούν τη σημασία της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, ιδίως στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες εξόρυξης και έντασης άνθρακα. Οι κρατικές ενισχύσεις και ειδικότερα οι πράσινες κρατικές ενισχύσεις θα πρέπει να συμβάλουν στη μετάβαση προς μια πιο πράσινη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία, με συνεχή και πιο φιλόδοξη αποζημίωση για τη χρήση κρατικών ενισχύσεων για την προώθηση της απασχόλησης μεταξύ εκείνων που συχνά έχουν αποκοπεί από την ανοικτή αγορά εργασίας, όπως τα άτομα με αναπηρία.

1.10. Δεδομένου ότι η βιώσιμη ανάπτυξη και η δράση για το κλίμα έχουν θετικό αντίκτυπο στις δημόσιες δαπάνες και στην εξάλειψη ορισμένων εξωτερικών παραγόντων (υγεία, αποκατάσταση, ανασυγκρότηση κ.λπ.), οι δημόσιες επενδύσεις στην προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή θα πρέπει να εξαιρεθούν από τους περιορισμούς του συμφώνου Σταθερότητας. Σήμερα δε τούτο είναι πιο σημαντικό από ποτέ λόγω αυτής της άνευ προηγουμένου κρίσης. Η νόσος COVID-19 ενδέχεται να έχει σοβαρό αντίκτυπο στους πολίτες της ΕΕ, στην υγεία τους και στην οικονομία γενικότερα.

1.11. Σήμερα, η πανδημία COVID-19 αποτελεί την πρώτη προτεραιότητα· υπονομεύει την κοινωνική και οικονομική μας ζωή και επηρεάζει επίσης την τρέχουσα και τη μελλοντική δημοσιονομική πολιτική της ΕΕ. Παράλληλα, δημιουργεί μια άνευ προηγουμένου αβεβαιότητα που θα μπορούσε συνεπώς να οδηγήσει σε ουσιαστική μεταβολή του προσανατολισμού και της κατανομής του προϋπολογισμού της ΕΕ. Τα πιο πρόσφατα έγγραφα της Επιτροπής προτείνουν και συνιστούν την κατανομή του υπόλοιπου μέρους των διαθέσιμων δημοσιονομικών πόρων της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020, κυρίως για τον μετριασμό των συνεπειών της πανδημίας. Η ΕΟΚΕ θα σεβαστεί κάθε αναγκαία εύλογη αλλαγή στις προσεχείς διαπραγματεύσεις για το ΠΔΠ που θα μπορούσε να συμβάλει στην επίλυση της σοβαρότατης κατάστασης.

1.12. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Next Generation EU» (Επόμενη Γενιά ΕΕ) που αποσκοπεί στην ενίσχυση του μηχανισμού μετάβασης για την αντιμετώπιση της κρίσης και τη νέα πρότασή της για τον επόμενο μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ.

1.13. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δυνατότητα των κρατών μελών να διαθέτουν ειδικό πρόγραμμα για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης. Η ΕΟΚΕ σέβεται και υποστηρίζει τον σημαντικό ρόλο των περιφερειών στη διαδικασία προγραμματισμού, διαχείρισης και εφαρμογής του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθούν υπόψη τόσο τα διαφορετικά επίπεδα ετοιμότητας στα κράτη μέλη και τις περιφέρειές τους για τη μετάβαση σε ουδέτερο ισοζύγιο διοξειδίου του άνθρακα όσο και οι ποικίλες δυνατότητες παραγωγής καθαρής ενέργειας εντός της ΕΕ. Επίσης, θα πρέπει να συνεκτιμώνται οι διαφορές στη στάση των πολιτών ανά τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες έναντι της ενεργού συμβολής στην προστασία του κλίματος.

1.14. Η ΕΟΚΕ θα εκτιμούσε ιδιαίτερα τη δημοσίευση ενός καταλόγου βιώσιμων έργων, με σκοπό την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Η υποστήριξη που παρέχεται από συγκεκριμένες διαχειριστικές αρχές θα πρέπει επίσης να δημοσιοποιείται, ώστε να συμβάλλει σε φιλικές προς τις επενδύσεις συνθήκες. Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί η διαφάνεια και θα αποφευχθεί ο κίνδυνος άνισης πληροφόρησης.

1.15. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη να εξασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα όσων μέτρων χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης με τα μέτρα που συγχρηματοδοτεί το InvestEU στο πλαίσιο του πυλώνα 2 και από τον μηχανισμό δανειοδότησης του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο του πυλώνα 3 του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης.

1.16. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι πρέπει να επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των μέτρων οικονομικής αναδιάρθρωσης και των μέτρων που εξασφαλίζουν την προστασία και την επανακατάρτιση των εργαζομένων που επηρεάζονται από τις διαδικασίες μετάβασης.

1.17. Το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι το κλειδί για την υποστήριξη των διαδικασιών μετάβασης. Η ΕΟΚΕ συνιστά να αυξηθούν οι πόροι της πολιτικής συνοχής για την ενίσχυση και την αναζωογόνηση του συστήματος δευτεροβάθμιας και πανεπιστημιακής εκπαίδευσης μέσω επιστημονικών και τεχνολογικών κατευθυντήριων γραμμών ειδικά προσαρμοσμένων στις σημερινές ανάγκες.

1.18. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι σημαντικό μέρος των πόρων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης θα διατεθεί στην πραγματοποίηση επενδύσεων που χρειάζονται οι εργαζόμενοι όταν αλλάζουν θέση εργασίας. Θα πρέπει, ωστόσο, να εξασφαλιστεί ισορροπία μεταξύ της επένδυσης στην επανακατάρτιση των εργαζομένων που μεταβαίνουν σε νέες μορφές πιο πράσινης απασχόλησης και της προετοιμασίας εκείνων στις πληγείσες κοινότητες που πρόσφατα εισήλθαν στην αγορά εργασίας με τις δεξιότητες που απαιτούνται για τις αναδυόμενες μορφές εργασίας. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη της απασχόλησης των ατόμων που είναι περισσότερο αποκομμένα από την αγορά εργασίας, όπως οι νέοι και τα άτομα με αναπηρία.

2. Ιστορικό

2.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το μακρόπνοο, στρατηγικό της όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία με ορίζοντα το 2050. Όπως σημειώνεται στην ανακοίνωση με θέμα την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης, ο οποίος συμπληρώνει τις δημοσιονομικές και νομικές προτάσεις που έχουν ήδη κατατεθεί ενόψει της περιόδου 2021-2027. Μεταξύ 2021 και 2027, θα διανεμηθεί δέσμη 100 δισεκατ. ευρώ για το σύνολο του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης για την υποστήριξη και τη διευκόλυνση της μετατροπής δραστηριοτήτων που προκαλούν εκπομπές ρύπων, της μείωσης της κατανάλωσης άνθρακα, της ενεργειακής απόδοσης, καθώς και της πρόκρισης πιο οικολογικών τεχνολογιών σε όλους τους παραγωγικούς τομείς. Το ταμείο θα έχει αρχικό προϋπολογισμό ύψους 7,5 δισεκατ. ευρώ με προβλεπόμενη αύξηση έως το ποσό των 100 δισεκατ. ευρώ μέσω εθνικής συγχρηματοδότησης, του χρηματοδοτικού σκέλους InvestEU και της Ευρωπαϊκής Τράπεζα Επενδύσεων.

2.2. Ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης αποτελείται από τους εξής τρεις πυλώνες:

— Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) που υλοποιείται στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή. Το εν λόγω ταμείο συγκροτείται μέσω ειδικού κανονισμού, ο οποίος καθορίζει τον ειδικό στόχο του ταμείου, τη γεωγραφική του κάλυψη, τη μεθοδολογία για την κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων και το περιεχόμενο των εδαφικών σχεδίων δίκαιης μετάβασης που απαιτούνται για την υποστήριξη του προγραμματισμού. Μέσω του ταμείου θα χορηγηθούν επιδοτήσεις πρωτίστως στις περιφέρειες με σκοπό την υποστήριξη των εργαζομένων (για παράδειγμα εν είδει συνδρομής ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες και ικανότητες που είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν στην αγορά εργασίας του μέλλοντος), των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), των νεοφυών επιχειρήσεων και των εκκολαπηρίων επιχειρήσεων που επιδιώκουν να δημιουργήσουν νέες οικονομικές ευκαιρίες στις εν λόγω περιφέρειες. Θα ενισχύει επίσης τις επενδύσεις στη μετάβαση σε μη ρυπογόνες μορφές ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων στην ενεργειακή απόδοση.

— Ένα ειδικό καθεστώς υπό το InvestEU, το οποίο θα καλύπτει έργα σε υποδομές στον τομέα της ενέργειας και των μεταφορών, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών φυσικού αερίου και τηλεθέρμανσης, καθώς και έργα υπέρ της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές.

— Έναν μηχανισμό δανειοδότησης του δημόσιου τομέα που θα λειτουργεί σε συνεργασία με την ΕΤΕπ με σκοπό την παροχή κεφαλαίων στις τοπικές αρχές των ενδιαφερόμενων περιφερειών. Η χρηματοδότηση μέσω του προϋπολογισμού της ΕΕ θα μπορούσε να συμπληρώνεται με επιδότηση επιτοκίου ή επενδύσεων σε συνδυασμό με δάνεια χορηγούμενα από την ΕΤΕπ.

2.3. Θα αποδεδουλευτούν πρόσθετοι δημόσιοι και ιδιωτικοί πόροι και θα ισχύουν κλαδικοί κανόνες όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις με σκοπό τη διευκόλυνση της χρήσης εθνικών πόρων σε έργα συμβατά με τους στόχους της δίκαιης μετάβασης.

2.4. Η παροχή συμβουλευτικής και τεχνικής βοήθειας στις περιφέρειες θα αποτελεί επίσης αναπόσπαστο τμήμα του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης.

2.5. Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης θα υπόκειται σε καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης και θα έχουν πρόσβαση σε αυτό όλα τα κράτη μέλη. Οι κατανομές των κονδυλίων θα γίνονται με γνώμονα τα ζητήματα μετάβασης που θα αντιμετωπίζουν οι περιφέρειες με τις υψηλότερες ανθρακούχες εκπομπές, καθώς και τα κοινωνικά ζητήματα λόγω της πιθανής απώλειας θέσεων εργασίας.

2.6. Τα κράτη μέλη θα συμπληρώνουν τα κονδύλια από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης με αυτά που θα τους χορηγούνται μέσω του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+. Οι μεταφορές αυτές θα αντιστοιχούν τουλάχιστον μίμηση φορά στο κονδύλιο του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, αλλά δεν θα υπερβαίνουν το τριπλάσιό του. Ωστόσο, κάθε κράτος μέλος δεν θα μπορεί να χρησιμοποιεί περισσότερο από το 20 % των αρχικών κονδυλίων του από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ και οφείλει να δικαιολογεί αυτούς τους πρόσθετους πόρους. Τα κράτη μέλη θα συμμετέχουν και με ίδιους πόρους.

2.7. Η διαδικασία προγραμματισμού, συμπεριλαμβανομένης της ταυτοποίησης των εδαφών, θα συμφωνηθεί μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και κάθε κράτους μέλους και θα ακολουθεί τη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Τα κράτη μέλη καλούνται να παρουσιάσουν τα εδαφικά τους σχέδια, καθορίζοντας τη διαδικασία μετάβασης έως το 2030. Στο πλαίσιο αυτό, θα καθοριστούν, για κάθε περιοχή, τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα, καθώς και τις ανάγκες επαγγελματικής επιμόρφωσης και αποκατάστασης του περιβάλλοντος. Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης θα δώσει έμφαση στην υποστήριξη περιοχών που αντιστοιχούν στις περιφέρειες επιπέδου NUTS 3.

2.8. Η έγκριση των εδαφικών σχεδίων θα επιτρέψει την παροχή υποστήριξης από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και την εφαρμογή των μηχανισμών για τη χρήση των κεφαλαίων του InvestEU και της ΕΤΕπ. Τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα θα υπόκεινται σε ενδιάμεση επανεξέταση με την ίδια μέθοδο όπως σε όλα τα προγράμματα της πολιτικής συνοχής.

2.9. Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης θα συμπληρώνει τα κονδύλια της πολιτικής για τη συνοχή. Συνεπώς η πρόταση κανονισμού περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων θα πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να προστεθεί το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης ως νέο ταμείο της πολιτικής για τη συνοχή.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προτεινόμενη στρατηγική της ΕΕ για τη μακροπρόθεσμη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τον στόχο να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι ο οικολογικός στόχος είναι μία από τις βασικές προτεραιότητες στη μελλοντική πολιτική για τη συνοχή, με προϋπολογισμό τουλάχιστον 30 % του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και 37 % του Ταμείου Συνοχής. Ωστόσο, εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι οι σχεδιαζόμενες επενδύσεις υπέρ της δίκαιης μετάβασης δεν αντιστοιχούν στη φιλόδοξη Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η δεκαετής χρηματοδότηση που προτείνεται δεν είναι αρκετή παρά μόνο για όσο χρειάζεται κάθε χρόνο για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας με δίκαιο τρόπο έως το 2050. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να αυξηθούν οι προβλέψεις δαπανών του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου. Εάν πρέπει να επιτευχθούν οι φιλόδοξοι στόχοι που ορίζονται στην Πράσινη Συμφωνία, ο προϋπολογισμός της ΕΕ πρέπει να αυξηθεί είτε με την εισαγωγή νέων ιδίων πόρων είτε με την αύξηση της συνεισφοράς των κρατών μελών.

3.2. Η ΕΟΚΕ εκτιμά τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την προσαρμογή του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 στις κλιματικές ανάγκες και προκλήσεις μέσω του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης και, σε ευρύτερο πλαίσιο, μέσω του συνολικού επενδυτικού σχεδίου για μια βιώσιμη Ευρώπη, το οποίο αποτελεί το σημαντικότερο μέρος του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης. Ενώ το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης αποτελεί το πρώτο ουσιαστικό βήμα προς την επίλυση του χρηματοδοτικού και επενδυτικού σκέλους του προβλήματος, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει και επισημαίνει την ανάγκη να εφαρμοστούν στην πράξη και οι άλλες υποχρεώσεις που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Σε αντίθετη περίπτωση, η αποτελεσματικότητα του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης θα είναι περιορισμένη.

3.3. Όπως έχει ήδη επισημάνει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η χρηματοδότηση θα πρέπει να είναι ειδικού σκοπού μέσω της πολιτικής για τη συνοχή και του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης. Ωστόσο, η χρηματοδότηση θα πρέπει να προέρχεται από επαρκείς ειδικές πιστώσεις προς αποφυγή περαιτέρω μειώσεων των διαθέσιμων κονδυλίων της πολιτικής για τη συνοχή.

3.4. Επίσης, στην περίπτωση του ΕΚΤ+, η υποχρεωτική μεταφορά πόρων θα μπορούσε να προκαλέσει ακούσιες συγκρούσεις συμφερόντων. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να προκύψουν ερωτήματα όπως η υποστήριξη ατόμων που διατρέχουν τον κίνδυνο της φτώχειας ή όσων εργαζομένων στη βιομηχανία κινδυνεύουν να χάσουν τη δουλειά τους. Αυτές οι συγκρούσεις συμφερόντων θα μπορούσαν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην αποδοχή της πολιτικής για το κλίμα στο σύνολό της. Σε κάθε περίπτωση, η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του ΕΚΤ+ πρέπει να συνοδεύεται από αύξηση των πόρων.

3.5. Δεδομένου ότι η βιώσιμη ανάπτυξη και η δράση για το κλίμα έχουν θετικό αντίκτυπο στις δημόσιες δαπάνες και στην εξάλειψη ορισμένων αρνητικών εξωτερικών παραγόντων (υγεία, αποκατάσταση, ανασυγκρότηση κ.λπ.), οι δημόσιες επενδύσεις στην προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή θα πρέπει να εξαιρεθούν από τους περιορισμούς του συμφώνου Σταθερότητας. Σήμερα δε τούτο είναι πιο σημαντικό από ποτέ λόγω αυτής της άνευ προηγουμένου κρίσης. Η νόσος COVID-19 ενδέχεται να έχει σοβαρό αντίκτυπο στους πολίτες της ΕΕ, στην υγεία τους και στην οικονομία γενικότερα.

⁽¹⁾ Βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2021-2027» (ΕΕ C 62, της 15.2.2019, σ. 83).

3.6. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι υπάρχουν πολλά κοινά συμφέροντα και στόχοι μεταξύ του συνόλου των λύσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας και των προκλήσεων της Πράσινης Συμφωνίας. Ωστόσο, κρίνεται σκόπιμο να επαναπροσδιοριστεί η υλοποίηση ορισμένων στόχων της Πράσινης Συμφωνίας, ιδίως όσον αφορά το χρονοδιάγραμμά τους. Συνιστάται ιδιαίτερα κάποιο είδος ευελιξίας (συγκρίσιμο με εκείνο των κανόνων για τις φορολογικές και κρατικές ενισχύσεις).

3.7. Δεν είναι δυνατό να γίνουν σημαντικές επενδύσεις για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την οικολογική μετάβαση, εάν εξακολουθούν να υπάρχουν περιορισμοί ως προς το έλλειμμα. Προφανώς, αυτό δεν συνεπάγεται την κατάργηση της συνήθους απαίτησης για τη σταθεροποίηση των δημόσιων οικονομικών, αλλά σημαίνει επιλογή μεταξύ δύο εναλλακτικών λύσεων: είτε θέλουμε πραγματικά να αντιστραφεί η τάση αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη, και άρα πρέπει να συγκεντρωθούν μεγάλα ποσά προς επένδυση, είτε θέλουμε να γίνουν απλώς ορισμένες διορθώσεις για να έχουμε ήσυχη τη συνειδησή μας και τακτοποιημένα τα δημόσια οικονομικά.

3.8. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, για να καταστεί η μετάβαση οικονομικά πιο δραστική και πολιτικά πιο αξιόπιστη, θα πρέπει να αναληφθεί δράση το συντομότερο δυνατόν έτσι ώστε να εξαλειφθεί το καθεστώς άμεσων και έμμεσων επιδοτήσεων στον τομέα των ορυκτών καυσίμων που είναι υπεύθυνος για ένα τεράστιο περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό κόστος, το οποίο είναι αρκετά υψηλό για να ακυρώσει την πρόοδο που συντελείται στη δράση υπέρ του κλίματος.

3.9. Με τη σταδιακή κατάργηση της επιδότησης της ενέργειας από ορυκτά καύσιμα και την ενίσχυση ενός αναδυόμενου τομέα όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και με τη δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ωφελούν τους καταναλωτές όσον αφορά την οικονομικά πρόστιμη τιμή, την οικονομική ευημερία και τη βιωσιμότητα του κλίματος.

3.10. Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης αποτελεί ένα ισορροπημένο συμβιβασμό επιδοτήσεων και χρηματοδοτικών μέσων, μεταξύ μιας συντονισμένης προσέγγισης και μιας κεντρικά διαχειριζόμενης προσέγγισης. Χρειάζεται ένα νέο σύμφωνο μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, με τη συμμετοχή όλων των συναρμοδίων από την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον, στο οποίο θα καθορίζονται η χρηματοδότηση και οι κοινές ευθύνες. Ωστόσο, τούτο προϋποθέτει νέες ικανότητες διαχείρισης και διοίκησης για την αποτελεσματική εφαρμογή του. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα βοηθήσει τις δημόσιες αρχές και τους φορείς προώθησης βιώσιμων έργων σε όλα τα στάδια: από τον σχεδιασμό έως και την εκτέλεσή τους.

3.11. Η ενθάρρυνση της εισροής ιδιωτικών κεφαλαίων στο σύστημα είναι απαραίτητη για την επιτυχία του εγχειρήματος αυτού. Θα πρέπει να δημιουργηθεί μια νέα σύμπραξη μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, με βάση την αρχή των αμοιβαία επωφελών αποτελεσμάτων.

3.12. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ευρεία προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές, βιομηχανικές και τεχνολογικές διαστάσεις της μετάβασης σε μια μη ρυπογόνο οικονομία, με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων, των κοινωνικών εταίρων και των ΜΚΟ. Η βιώσιμη ανάπτυξη θα πρέπει να επιδιωχθεί σε όλους τους τομείς πολιτικής με συνεκτικό τρόπο και να τείνει σε ένα υπόδειγμα σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξασφαλιστεί η συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων σε όλα τα επίπεδα και να αντιμετωπιστεί ο αντίκτυπος της αλλαγής του οικονομικού μοντέλου στην απασχόληση μέσω του κοινωνικού διαλόγου που θα συνδέει το εθνικό με το ενωσιακό επίπεδο.

3.13. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η διαδικασία μετασχηματισμού προς μια ουδέτερη, από πλευράς ανθρακούχων εκπομπών, οικονομία εξαρτάται επίσης από τις επενδύσεις σε προσβάσιμα και βιώσιμα συστήματα δημόσιων μεταφορών και σε δομημένα περιβάλλοντα. Από κοινού με το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την προώθηση ουδέτερου ισοζυγίου διοξειδίου του άνθρακα μέσω επενδύσεων σε αυτούς τους τομείς με τρόπο που να εξασφαλίζει ότι μπορούν να χρησιμοποιούνται από όλα τα μέλη της κοινωνίας και να είναι προσβάσιμοι στα άτομα με αναπηρία και στους ηλικιωμένους.

3.14. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η δίκαιη μετάβαση από κοινωνικής άποψης είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση της υποστήριξης και της εμπιστοσύνης των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και για τη διευκόλυνση των σημαντικών οικονομικών αλλαγών που απαιτούνται για τη διάσωση του πλανήτη από την κλιματική αλλαγή. Το τέλος της εποχής των ορυκτών καυσίμων στην Ευρώπη πρέπει να συνοδεύεται από τις απαραίτητες επενδύσεις που θα διασφαλίζουν την προστασία των εργαζομένων της, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη στήριξη της τοπικής ανάπτυξης. Οι διαδικασίες μετάβασης πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και να συνδέονται με αποτελεσματικές πολιτικές διαφάνειας και επικοινωνίας.

3.15. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι πρέπει να επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των μέτρων οικονομικής αναδιάρθρωσης και των μέτρων που εξασφαλίζουν την προστασία και την επανακατάρτιση των εργαζομένων που επηρεάζονται από τις διαδικασίες μετάβασης. Θα πρέπει, ωστόσο, να εξασφαλιστεί ισορροπία μεταξύ της επένδυσης στην επανακατάρτιση των εργαζομένων που μεταβαίνουν σε νέες μορφές πιο πράσινης απασχόλησης και της προετοιμασίας εκείνων στις πληγείσες κοινότητες που πρόσφατα εισήλθαν στην αγορά εργασίας με τις δεξιότητες που απαιτούνται για τις αναδυόμενες μορφές εργασίας. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη της απασχόλησης των ατόμων που είναι περισσότερο αποκομμένα από την αγορά εργασίας, όπως οι νέοι και τα άτομα με αναπηρία.

3.16. Η ΕΟΚΕ εκτιμά το γεγονός ότι το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης επιδιώκει λύσεις στις συνέπειες της συρρίκνωσης των εξορυκτικών βιομηχανιών και στην ανάγκη υποστήριξης βαριών μεταποιητικών τομέων ώστε να είναι σε θέση να διατηρήσουν τις δραστηριότητές τους με βιώσιμο τρόπο, καθώς και στην ανάγκη αντιμετώπισης των σχετικών κοινωνικών επιπτώσεων, αλλά σημειώνει ότι δεν πρέπει να περιοριστεί στη χρηματοδότηση των διαδικασιών απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι μέρος των πόρων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης θα διατεθεί στην πραγματοποίηση επενδύσεων που χρειάζονται οι εργαζόμενοι και οι κοινότητες που επηρεάζονται από την αλυσίδα προστιθέμενης αξίας των διαδικασιών απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές ως ενίσχυση κατά τη μετάβαση από μια θέση εργασίας σε μια άλλη.

3.17. Το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι το κλειδί για την υποστήριξη των διαδικασιών μετάβασης. Η ΕΟΚΕ συνιστά να αυξηθούν οι πόροι για την ενίσχυση και την αναζωογόνηση του συστήματος δευτεροβάθμιας και πανεπιστημιακής εκπαίδευσης μέσω επιστημονικών και τεχνολογικών κατευθυντήριων γραμμών ειδικά προσαρμοσμένων στις σημερινές ανάγκες με τη χρήση όλων των διαθέσιμων πόρων της πολιτικής για τη συνοχή.

3.18. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την απόφαση προώθησης και υποστήριξης καινοτόμων και βιώσιμων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και νεοφυών επιχειρήσεων. Η υποστήριξη των επιχειρήσεων που ασχολούνται με κοινωνικά υπεύθυνες και βιώσιμες δραστηριότητες και η εξεύρεση οικολογικών λύσεων για την ευημερία της κοινότητας πρέπει να ανταμείβονται.

3.19. Ο προγραμματισμός των πόρων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης θα συνδέεται στενά με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, όπως προβλέπεται ήδη στους κανονισμούς για τα κονδύλια της πολιτικής για τη συνοχή κατά την περίοδο 2021-2027. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι, πέραν της παρακολούθησης που προβλέπεται από τους κανόνες της πολιτικής για τη συνοχή, το πλαίσιο οικονομικής διοίκησης της ΕΕ θα χρησιμοποιηθεί για την εποπτεία της εφαρμογής του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης στα κράτη μέλη μέσω του ετήσιου διαρθρωμένου διαλόγου μεταξύ των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι σε αυτόν τον διάλογο μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά και ουσιαστικά οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ.

3.20. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον προγραμματισμό του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης μέσω ενός ή περισσότερων εδαφικών σχεδίων για μια δίκαιη μετάβαση, με μια περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης έως το 2030, σύμφωνη με τα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα και τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δυνατότητα των κρατών μελών να διαθέτουν ειδικό πρόγραμμα για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

3.21. Η ΕΟΚΕ προτείνει στα εδαφικά σχέδια και τα τυχόν ειδικά προγράμματα για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης να έχουν πλήρη και ουσιαστική συμμετοχή οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ.

3.22. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι τα εδαφικά σχέδια και τα τυχόν ειδικά προγράμματα πρέπει να εποπτεύονται από επιτροπές παρακολούθησης που διέπονται από τους ίδιους κανόνες με εκείνους που προβλέπει ο κανονισμός περί κοινών διατάξεων που διέπουν τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι το χρηματοδοτικό πλαίσιο θα πρέπει να καταρτιστεί όχι μόνο για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, αλλά και για τον συνολικό Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης και για το επενδυτικό σχέδιο για μια βιώσιμη Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ προσθέτει ότι η κινητοποίηση πόρων άνω των 30 δισεκατομμυρίων ευρώ δεν είναι εγγυημένη (δηλαδή οι μεταφορές που υπερβαίνουν κατά 1,5 την κατανομή του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης δεν είναι υποχρεωτικές). Υπάρχουν επίσης πολλά εκκρεμή ζητήματα σχετικά με το ειδικό καθεστώς στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU και τον μηχανισμό δανειοδότησης του δημόσιου τομέα από την ΕΤΕπ.

4.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία ότι η απόφαση διάθεσης περίπου 1 τρισ. ευρώ στην οικολογική μετάβαση σε μια δεκαετία —μεταξύ άλλων με την πραγματοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων μέσω του InvestEU— θα μπορούσε να στερήσει κονδύλια από άλλους τομείς που χρηματοδοτούνται από αυτό το ταμείο. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη να εξασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα όσον μέτρων χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης με τα μέτρα που χρηματοδοτεί το InvestEU στο πλαίσιο του πυλώνα 2 και από τον μηχανισμό δανειοδότησης του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο του πυλώνα 3 του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης.

4.3. Οι στόχοι της Πράσινης Συμφωνίας θα υποστηρίζονται επίσης από κονδύλια της κοινής γεωργικής πολιτικής, το 40 % του συνολικού προϋπολογισμού της οποίας θα διατεθεί υπέρ των στόχων για το κλίμα. Εν προκειμένω, θα είναι σημαντικό να τηρήσουν οι εθνικές κυβερνήσεις και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ τη δέσμευσή τους να κάνουν επενδύσεις στον τομέα της συνοχής όπως και κατά το παρελθόν.

4.4. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ιδιαίτερα τις προτεινόμενες διαδικασίες που συνδέονται με την πιο ευέλικτη κατανόηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και τη συνεχή απλούστευση που προτείνει η Επιτροπή στο πλαίσιο του ευρύτερου πλαισίου πολιτικής που ορίζεται στην ανακοίνωση για το επενδυτικό σχέδιο για μια βιώσιμη Ευρώπη. Απαιτούνται διάφοροι κανόνες για την πραγματοποίηση επενδύσεων που αναμένεται να οδηγήσουν σε νέα ανάπτυξη.

4.5. Η ΕΟΚΕ κατανοεί τη δέσμη καλά ποσοτικοποιημένων κριτηρίων επιλεξιμότητας για τη χρηματοδότηση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης και συμφωνεί με τη σκοπιμότητά της.

4.6. Πράσινη κρατική ενίσχυση

- Εφαρμογή πράσινων όρων στις κρατικές ενισχύσεις για επιχειρήσεις σε τομείς με υψηλό αποτύπωμα άνθρακα και/ή υλικό αποτύπωμα,
- Εφαρμογή παρόμοιων πράσινων όρων σε νέα και διευρυμένα τραπεζικά δάνεια (με ή χωρίς δημόσιες εγγυήσεις) σε αυτούς τους τομείς,
- Άρνηση κρατικών ενισχύσεων σε επιχειρήσεις και τομείς που δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να υιοθετήσουν τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και κυκλικές τεχνολογίες, ούτε και να επανεκπαιδεύουν τους εργαζομένους τους για νέες θέσεις εργασίας,
- Επιτάχυνση των διαδικασιών σχεδιασμού για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, δημόσιες συγκοινωνίες και κυκλικά έργα και υποδομές. Οι εταιρείες αγωνίζονται για την επιβίωσή τους και πρέπει να λαμβάνουν γρήγορα τις κρατικές ενισχύσεις.

Για να μειωθεί η αρχική διοικητική επιβάρυνση, οι κυβερνήσεις μπορούν να επιλέξουν να εφαρμόσουν μια εύκολη πράσινη δοκιμασία κατά τη χορήγηση της κρατικής ενίσχυσης, σε συνδυασμό με μια εκ των υστέρων δυσκολότερη πράσινη δοκιμασία. Εάν μια εταιρεία αθετήσει τους συμφωνηθέντες πράσινους όρους, η κρατική ενίσχυση θα πρέπει να αποπληρωθεί εν μέρει ή πλήρως, ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης. Αυτό που προτείνεται επίσης είναι να στοχοθετηθούν βασικοί τομείς που είναι εντάσεως άνθρακα και υλικών ώστε να περιοριστεί στο ελάχιστο η γραφειοκρατία⁽²⁾.

4.7. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει επίσης τα πεδία στα οποία είναι δυνατόν να διατεθούν κονδύλια του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης και εκείνα στα οποία δεν μπορεί να παρασχεθεί χρηματοδότηση. Η μέθοδος κατανομής συμβάλλει στο να διασφαλιστεί ότι τα κονδύλια συγκεντρώνονται επαρκώς σε όσα κράτη μέλη καλούνται να βρουν απαντήσεις στα πλέον επιτακτικά ζητήματα και παράλληλα παρέχεται σημαντική συνδρομή σε όλα τα κράτη μέλη. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη με κατά κεφαλήν ΑΕΕ χαμηλότερο από το 90 % του μέσου όρου της ΕΕ θα λάβουν περίπου τα δύο τρίτα των κονδυλίων του ταμείου.

4.8. Με αυτά κατά νου, η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε οντότητες πέραν των ΜΜΕ, καθότι οι κύριες εξορυκτικές εταιρείες και η βαριά βιομηχανία που επηρεάζονται από τη δράση για το κλίμα είναι συνήθως μεγάλης εμβέλειας. Εξάλλου, ιδίως οι εν λόγω επιχειρήσεις συχνά παρέχουν μεγάλο αριθμό αξιοπρεπών θέσεων εργασίας και είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική ευημερία των περιφερειών. Η πρόληψη της ανεργίας θα πρέπει να καταστεί βασικός στόχος των εδαφικών σχεδίων. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει όχι μόνο την παροχή βοήθειας στους σημερινούς εργαζομένους κατά τη μετάβαση προς νέες μορφές απασχόλησης, αλλά και τη στήριξη των νέων και των ατόμων που έχουν αποκοπεί από την ανοικτή αγορά εργασίας, όπως τα άτομα με αναπηρία, στην εξεύρεση εργασίας σε αυτούς τους αναπτυσσόμενους τομείς.

4.9. Η ΕΟΚΕ εκτιμά τις νέες δυνατότητες που προσφέρονται στις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές να αναλάβουν άμεσα την ευθύνη για τη διαχείριση των έργων και να εφαρμόσουν μια προσέγγιση με γνώμονα κάθε τόπο, καθότι οι βασικές οντότητες για τα εδαφικά σχέδια προκειμένου για τη δίκαιη μετάβαση είναι οι περιφέρειες NUTS 3.

4.10. Οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα θα πρέπει να συμμετέχουν στην εκπόνηση και την εφαρμογή πολιτικών και στρατηγικών για τη μείωση των εκπομπών ρύπων με σκοπό τη δίκαιη μετάβαση, η οποία θα κατοχυρώνει —με τη σειρά της— αξιοπρεπείς θέσεις εργασίας και την εξισορρόπηση των συστημάτων μη ρυπογόνου ενέργειας με τη διατηρήσιμη ποιότητα της εργασίας. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις θα πρέπει να είναι παρούσες σε όλα τα στάδια της διαδικασίας δίκαιης μετάβασης έτσι ώστε να προστατεύουν τα συμφέροντα των εργαζομένων στα διαφορετικά επίπεδα.

⁽²⁾ Οι ακόλουθοι τομείς έχουν σχετικά υψηλό αποτύπωμα άνθρακα και υλικών: (1) Μεταφορές: οι οδικές, αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές βασίζονται κυρίως σε ορυκτά καύσιμα. (2) Κατασκευές: πολλοί κατασκευαστές εξακολουθούν να χρησιμοποιούν τεχνολογίες έντασης ενέργειας και υλικών. (3) Οικοδομικός τομέας: πολλοί από τους κατασκευαστές εξακολουθούν να χρησιμοποιούν μη ανακυκλώσιμα και ενεργοβόρα υλικά, όπως το τσιμέντο. (4) Ενέργεια: η μετάβαση από τα ορυκτά καύσιμα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι πολύ σταδιακή.

4.11. Για να επιτευχθούν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά την επιλεξιμότητα των εδαφών είναι περιοριστική, καθότι η χρηματοδότηση θα επιτρέπεται να χορηγείται μόνο σε όσα κράτη εφαρμόζουν και υποβάλλουν σχέδιο δίκαιης μετάβασης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί όλα τα κράτη μέλη να προετοιμάσουν το συντομότερο δυνατόν τα σχέδιά τους ώστε να μπορούν να υποστηριχθούν πολλοί εργαζόμενοι σε όλη την Ευρώπη στις περιοχές που προσδιορίζονται στα σχέδια.

4.12. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την προσαρμογή του κανονισμού περί κοινών διατάξεων ώστε να δημιουργηθεί μια σαφής και διαφανής νομική βάση για τη μελλοντική πολιτική για τη συνοχή της ΕΕ και τον προσανατολισμό της στο κλίμα.

4.13. Δεδομένου του υψηλού επιπέδου αβεβαιότητας σχετικά με τον αντίκτυπο της μετάβασης στην απασχόληση και της πιθανής γεωγραφικής κατανομής της, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι θα ήταν προτιμότερο να μην υπάρχει καμία εκ των προτέρων γεωγραφική κατανομή των κονδυλίων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης. Μία άλλη ανησυχία αφορά τη διαχείριση του Ταμείου. Ο καθορισμός των επιλέξιμων περιοχών και του ποσού που θα κατανέμεται σε κάθε περιοχή ανατίθεται εξολοκλήρου στις εθνικές κυβερνήσεις. Δεδομένου ότι δεν θα υπάρξουν περιφερειακές κατανομές, υπάρχει κίνδυνος αυτό να οδηγήσει σε ανισορροπίες στην κατανομή χρηματοδότησης σε υποεθνικό επίπεδο και ότι περιοχές που είναι λιγότερο ευάλωτες στις αρνητικές επιπτώσεις των στόχων της κλιματικής αλλαγής δεν θα λάβουν πόρους.

4.14. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η φιλοδοξία να βασιστούμε στο InvestEU και την ΕΤΕπ για τη διάθεση 45 δισεκατ. ευρώ και 25-30 δισεκατ. ευρώ αντιστοίχως θα πρέπει να ελέγχεται εκ του σύνεγγυς προκειμένου να μην επαναληφθούν τα προβλήματα των επενδύσεων μέσω του ΕΤΣΕ⁽³⁾. Είναι αναγκαίο να ληφθεί μέριμνα έτσι ώστε οι εν λόγω επενδύσεις να είναι πλήρως ευθυγραμμισμένες με τη συμφωνία του Παρισιού και ώστε οι στόχοι της ΕΕ να καταστήσουν την Ευρώπη την πρώτη ήπειρο με μηδενικό αντίκτυπο.

4.15. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Next Generation EU» (Επόμενη Γενιά ΕΕ) που αποσκοπεί στην ενίσχυση του μηχανισμού μετάβασης για την αντιμετώπιση της κρίσης και τη νέα πρότασή της για τον επόμενο μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι ο συνολικός προϋπολογισμός για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης θα αυξηθεί σε 40 δισεκατομμύρια ευρώ και ότι θα ενισχυθεί το κατάλληλο μεταβατικό καθεστώς στο πλαίσιο του InvestEU. Η ΕΟΚΕ εγκρίνει επίσης την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για έναν μηχανισμό δανειοδότησης του δημόσιου τομέα, ο οποίος θα κινητοποιήσει από 25 έως 30 δισεκατομμύρια ευρώ. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα κινητοποιηθούν στο πλαίσιο του δικαίου μηχανισμού μετάβασης τουλάχιστον 150 δισεκατομμύρια ευρώ δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων.

4.16. Η διατήρηση ενός φιλόδοξου προϋπολογισμού για την πολιτική για τη συνοχή μετά το 2020 πρέπει να παραμείνει η κύρια προτεραιότητα στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής σε περιφερειακό επίπεδο. Με άλλα λόγια, η δημιουργία ενός πρόσθετου ταμείου δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως πρόσχημα για να δικαιολογηθούν περαιτέρω περικοπές στα κονδύλια της πολιτικής συνοχής στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο.

4.17. Η ΕΟΚΕ εκφράζει ορισμένες αμφιβολίες όσον αφορά τη διαδικασία προγραμματισμού, καθότι το μεν νομικό κείμενο πρέπει να εγκριθεί, ο δε κανονισμός περί καθορισμού κοινών διατάξεων να τροποποιηθεί. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένει να εγκριθούν τα μεν εδαφικά σχέδια κατά το β' εξάμηνο του 2020, τα δε προγράμματα που αφορούν το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης εντός του 2021. Αυτό θα μπορούσε να καθυστερήσει την εκτέλεση ορισμένων προγραμμάτων της πολιτικής για τη συνοχή.

Βρυξέλλες, 10 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

(³) Ειδική έκθεση αριθ. 03/2019 του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Ορισμένες ενισχύσεις υπό το ΕΤΣΕ αντικατέστησαν μόνο τη χρηματοδότηση από την ΕΤΕπ και την ΕΕ, ενώ ορισμένα ποσά διατέθηκαν σε έργα στα οποία θα μπορούσε να έχει γίνει χρήση άλλων πηγών δημοσίας ή ιδιωτικής χρηματοδότησης. Τέλος, οι εκτιμήσεις για τις πρόσθετες επενδύσεις που προσέλκυσε το ΕΤΣΕ υπήρξαν ορισμένες φορές υπερεκτιμημένες και οι περισσότερες από τις επενδύσεις διοχετεύτηκαν σε ορισμένα από τα μεγαλύτερα κράτη μέλη της ΕΕ των 15, με εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Επενδυτικό σχέδιο “Βιώσιμη Ευρώπη” — Επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας»

[COM(2020) 21 final]

(2020/C 311/09)

Εισηγητής: ο κ. **Carlos TRIAS PINTÓ**

Συνεισηγητής: ο κ. **Petr ZAHRADNÍK**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 6.2.2020
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	13.5.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	220/1/8

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Την παρούσα χρονική στιγμή, η πανδημία του κορονοϊού αποτελεί την πρώτιστη προτεραιότητα για την Ευρώπη, προκειμένου να αντιμετωπιστεί μια αβεβαιότητα που θα οδηγούσε σε ριζική αλλαγή στον προσανατολισμό και την κατανομή του προϋπολογισμού της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ συνιστά θερμά την ενίσχυση του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) και την προσωρινή αύξηση του ορίου δαπανών του προϋπολογισμού σε 2 %, προκειμένου να παρασχεθούν τα απαραίτητα δημοσιονομικά μέσα και να υποστηριχθεί ενδεχομένως η έκδοση κοινοτικών ομολόγων στο πλαίσιο ενός ισχυρού σχεδίου ανάκαμψης.

1.2. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόσφατη συμφωνία της Ευρωμάδας ⁽¹⁾ που διέθεσε 540 δισεκατ. ευρώ για τη στήριξη των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των κρατών μελών, αποδεχόμενη ταυτόχρονη ευελιξία στους κανόνες της ΕΕ όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό σύμφωνο.

1.3. Το Συμβούλιο της ΕΕ θα πρέπει να συμφωνήσει επί του σχεδίου ανάκαμψης ⁽²⁾ και επί του ΠΔΠ πριν από τη θερινή διακοπή των εργασιών, σύμφωνα με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 27ης Μαΐου, προκειμένου να ανοίξει ο δρόμος για την οικονομική ανάκαμψη της Ευρώπης και για την τόνωση της οικολογικής και ψηφιακής μετάβασης που προβλέπονται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

1.4. Η ΕΟΚΕ εξαιρεί επίσης την ταχεία και ευθυγραμμισμένη αλληλέγγυα ανταπόκριση όλων των ενδιαφερόμενων οργάνων της ΕΕ ⁽³⁾.

1.5. Η επιδημική έξαρση του κορονοϊού θα έχει έντονο και αρνητικό αντίκτυπο στην επίτευξη των ΣΒΑ και των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Για αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ εμμένει στην ανάγκη να αντιμετωπιστεί το συντομότερο δυνατόν αυτή η επείγουσα απειλή και να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες ανάκαμψης, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση της υλοποίησης των ΣΒΑ και της Πράσινης Συμφωνίας.

⁽¹⁾ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/04/09/report-on-the-comprehensive-economic-policy-response-to-the-covid-19-pandemic/>.

⁽²⁾ Next Generation EU, ύψους 750 δισεκατ. ευρώ.

⁽³⁾ Ειδικότερα: τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη βελτιστοποίηση της χρήσης του τρέχοντος προϋπολογισμού κατά τρόπο ολοκληρωμένο, προσβάσιμο και ευέλικτο, και συγκεκριμένα το Ταμείο Αλληλεγγύης της ΕΕ, την Πρωτοβουλία Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορονοϊού (δέσμες I & II) και την επανεργοποίηση του Μέσου Στήριξης Έκτακτης Ανάγκης (ESI), του ευρωπαϊκού μέσου προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE), του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (FEAD), το έκτακτο πρόγραμμα αγοράς στοιχείων ενεργητικού λόγω πανδημίας (PEPP) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, με επέκταση του επιλέξιμου ενεργητικού και χαλάρωση των απαιτήσεων ενεχυρίασης, τον ρόλο των εποπτικών αρχών στην έγκαιρη επεξεργασία των κανονιστικών δημοσιονομικών απαιτήσεων, την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) για τη δημιουργία πανευρωπαϊκού ταμείου εγγυήσεων με εστίαση στις ΜΜΕ, η Πρωτοβουλία Ταχείας Αντίδρασης σε Καταστάσεις Κρίσεων του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT).

1.6. Πέραν των προσωρινών μέτρων αλληλεγγύης, η ΕΟΚΕ ζητεί την επαναλειτουργία της Ευρωπαϊκής Λειτουργίας Σταθεροποίησης Επενδύσεων (EISF) καθώς και την άμεση εφαρμογή του δημοσιονομικού μέσου σύγκλισης και ανταγωνιστικότητας (BICC), με ενίσχυση των πόρων του στο ΠΔΠ 2021-2027.

1.7. Ένα νέο οικολογικό και κοινωνικό σύμφωνο είναι αναγκαίο για να ενωθούν όλοι οι πολίτες, οι εθνικές, οι περιφερειακές και οι τοπικές αρχές, οι κοινωνικοί εταίροι, η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και η βιομηχανία, σε στενή συνεργασία με τα θεσμικά και τα συμβουλευτικά όργανα της ΕΕ.

1.8. Το επενδυτικό σχέδιο «Βιώσιμη Ευρώπη» αποτελεί το πρώτο ολοκληρωμένο μέτρο πολιτικής για την εκπλήρωση ιδιαίτερα φιλόδοξων στόχων ως προς το ουδέτερο ισοζύγιο διοξειδίου του άνθρακα έως το 2050, όπως προβλέπει η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

1.9. Παρότι επιδοκμάζει τη φιλοδοξία της Πράσινης Συμφωνίας, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με λύπη την έλλειψη συνέπειας όσον αφορά τα κονδύλια του προϋπολογισμού στο πλαίσιο του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, καθώς αυτά υστερούν κατά πολύ σε σχέση με το 1,3 % του ΑΕΕ των κρατών μελών που ζήτησαν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η ΕΟΚΕ, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι κάθε επιμέρους δράση θα επιτύχει πλήρως τον σκοπό της χωρίς να θυσιάζονται άλλες δράσεις και σκοποί.

1.10. Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης τις επιφυλάξεις της ως προς την αποτελεσματικότητα της ενσωμάτωσης της κλιματικής διάστασης σε όλα τα προγράμματα της ΕΕ και καλεί τα κράτη μέλη να επιδιώξουν τη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην προώθηση ενωσιακών δαπανών ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή. Βασικά πεδία όπου μπορούν να συμμετάσχουν οι περιβαλλοντικές οργανώσεις και οι οργανώσεις δικαιωμάτων των πολιτών είναι, μεταξύ άλλων, τα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ) και τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ).

1.11. Η ΕΟΚΕ επιδοκμάζει τον Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης (ΜΔΜ), διαπιστώνει όμως με ιδιαίτερη λύπη τη σαφέστατη ανεπάρκεια των δημοσιονομικών προβλέψεων του ΜΔΜ (7,5 δισεκατ. ευρώ για την επίτευξη χρηματοδότησης ύψους 100 δισεκατ. ευρώ). Αυτή θα πρέπει να αντισταθμιστεί με μεταφορές από το ΕΠΠΑ/ΕΚΤ+ και με συγχρηματοδότηση των κρατών μελών, καθώς και με τις ελπίδες για εκτεταμένες ιδιωτικές επενδύσεις και το μηχανισμό δανεισμού του δημοσίου τομέα από την ΕΤΕπ.

1.12. Η επιτυχία του εγχειρήματος εξαρτάται από τις συμπράξεις (ΣΒΑ 17 του ΟΗΕ: *Συνεργασία για τους Στόχους*) μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα όσον αφορά τη χρηματοδότηση και τον καταμερισμό των ευθυνών, όπως αντικατοπτρίζεται στην άνηση της αγοράς πράσινων ομολόγων.

1.13. Η ΕΟΚΕ επιδοκμάζει αυτήν την ολιστική προσέγγιση και επικροτεί θερμά τα κίνητρα για δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις και χρηματοδότηση, ιδίως όσον αφορά τις οικολογικές δημόσιες συμβάσεις και την προσδοκώμενη στήριξη μέσω της αυξημένης ευελιξίας των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις.

1.14. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης τη βελτίωση της δημοσιονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ με το συνυπολογισμό των κινδύνων αειφορίας, με άντληση διδαγμάτων από τον έλεγχο βέλτιστων πρακτικών οικολογικής κατάρτισης προϋπολογισμών και δημοσιονομικών σχεδιασμών. Επιπλέον, απαιτείται κατάλληλη φορολογική μεταχείριση των πληθοχρηματοδοτών για τη συμπλήρωση των πολιτικών τόνωσης.

1.15. Η ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης της Ευρώπης (μεταρρύθμιση της Συνθήκης ΜΧΣ, μαζί με το BICC και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης των Καταθέσεων-ΕΣΑΚ) είναι επίσης αναγκαία για την ανάπτυξη αποδοτικής και ολοκληρωμένης Ένωσης Κεφαλαιαγορών και Τραπεζικής Ένωσης, που θα καλύπτει όλα τα κράτη μέλη και θα είναι προσανατολισμένη στην περαιτέρω εναρμόνιση.

1.16. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη βελτίωση της σχετικής με την Πράσινη Συμφωνία διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου μέσω της τοποθέτησης των ΣΒΑ στο κέντρο της χάραξης πολιτικής της ΕΕ, καθώς και μιας πιο ολοκληρωμένης ταξινόμιας της ΕΕ που θα ενσωματώνει την κοινωνική διάσταση.

1.17. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να χρησιμοποιούν τα ίδια πρότυπα, όχι μόνο από πλευράς ταξινόμιας αλλά και όσον αφορά τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Η ΕΟΚΕ επιδοκμάζει την επόμενη αξιολόγηση της οδηγίας για τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΜΧΠ), με ικανό βάθος προκειμένου να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να ανταποκριθούν στην πρόκληση της κατανόησης του πραγματικού τους αντικτύπου. Πρέπει δε τούτο να συνδέεται με την εφαρμογή τυποποιημένων περιβαλλοντικών και κοινωνικών ρητρών στις δημόσιες συμβάσεις.

1.18. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη βαθύτερη και καλύτερη χρήση των δημοσίων στατιστικών πηγών, την ενίσχυση του ρόλου της Eurostat και των δημοσίων μητρώων με στόχο την παροχή αξιόπιστων δεδομένων που σχετίζονται με τις επιδόσεις «με όρους αειφορίας».

1.19. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της παροχής σε όλους τους δυνητικούς χρήστες ακριβών, εύκολα προσβάσιμων πληροφοριών για την περαιτέρω διευκόλυνση της εξατομικευμένης συμβουλευτικής και τεχνικής συνδρομής. Κανείς δεν πρέπει να μείνει πίσω!

1.20. Οι κατάλληλες δεξιότητες για τις πράσινες θέσεις εργασίας αποτελούν προϋπόθεση για τη μετάβαση σε μια οικολογικότερη και δίκαιη οικονομία. Η ΕΟΚΕ προκρίνει σαφείς στρατηγικές για την πρόβλεψη δεξιοτήτων και την επαγγελματική κατάρτιση με σχετικούς οδικούς χάρτες προκειμένου το εργατικό δυναμικό να καταστεί και να διατηρηθεί ικανό να αντεπεξέλθει στις μελλοντικές ανάγκες σε όλους τους κλάδους.

1.21. Η ΕΟΚΕ συνιστά τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τα προγράμματα χρηματοπιστωτικής κατάρτισης με τη συμπερίληψη των βιώσιμων χρηματοοικονομικών και την ενθάρρυνση των δημοσίων αρχών σε κάθε επίπεδο να θεσπίσουν φορολογικά κίνητρα για επιχειρήσεις και ιδιώτες προκειμένου να επενδύσουν σε πράσινες πρωτοβουλίες με κοινωνικό αντίκτυπο.

2. Πλαίσιο

2.1. Το επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, γνωστό και ως επενδυτικό σχέδιο «Βιώσιμη Ευρώπη» αποτελεί την πρώτη απτή πολιτική αντίδραση για την εξυπηρέτηση ιδιαίτερα φιλόδοξων στόχων ουδέτερου ισοζυγίου άνθρακα, όπως ορίζει η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Αποτελεί τον επενδυτικό πυλώνα της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, με προσδοκώμενες επιπρόσθετες επενδύσεις ύψους 260 δισεκατ. ευρώ ετησίως έως το 2030, δηλαδή ποσοστό 1,5 % του ΑΕγχΠ του 2018, με τη μορφή ετήσιων επιπρόσθετων επενδύσεων στα συστήματα ενέργειας και μεταφορών και στις σχετικές υποδομές την περίοδο 2020-2030.

2.2. Για την επιτυχία του εγχειρήματος, είναι ζωτικής σημασίας η συμμετοχή σε αυτό όλων των πηγών ιδιωτικών κεφαλαίων. Η έννοια αυτή αποτελεί μάλιστα μια νέα μορφή κοινωνικού συμβολαίου μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα για τη χρηματοδότηση έργων ύψιστης σημασίας που ωφελούν το γενικό συμφέρον.

2.3. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) 2021-2027 έθεσε συνολικό στόχο 25 % όσον αφορά την ενσωμάτωση της κλιματικής διάστασης σε όλα τα προγράμματα της ΕΕ. Δεν πρέπει να χαθεί ο δυναμισμός καθώς προχωράμε προς την έμπρακτη και σε βάθος υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η οποία πρέπει να αντιμετωπίζει αυτήν την τεράστια πλανητική πρόκληση με πολιτική φιλοδοξία και υψηλό βαθμό τεχνικής αποδοτικότητας. Μάλιστα η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία μπορεί να θεωρηθεί ραχοκοκαλιά της μελλοντικής οικονομικής διάρθρωσης της ΕΕ, δυνητικό έναυσμα θεμελιώδους αλλαγής και σημείο καμπής. Θα μπορούσε να αποτελέσει σύμβολο της κοινής ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας και της παγκόσμιας ηγετικής στάσης της ΕΕ.

2.4. Πρέπει να συγκεντρωθούν και να συντονιστούν χρηματοοικονομικοί πόροι και κατάλληλα μέσα με τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες και τις πόλεις τους, και να επεκταθούν στη διεθνή σκηνή. Προς τούτο, ο οδικός χάρτης της Πράσινης Συμφωνίας περιλαμβάνει καίριες δράσεις σχετικά με το κλίμα, την ενέργεια, την κινητικότητα, τη βιομηχανική στρατηγική για μια καθαρή και κυκλική οικονομία, τη γεωργική πολιτική, τη βιοποικιλότητα και την ψηφιοποίηση, ενσωματώνοντας τη διάσταση της αειφορίας μέσω ενός Επενδυτικού Σχεδίου της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και μιας ανανεωμένης στρατηγικής για τη βιώσιμη χρηματοδότηση. Πρόκειται για θεμελιώδη συνιστώσα του μηχανισμού, ο οποίος επιδιώκει την κινητοποίηση 1 τρισ. ευρώ δημοσίων και ιδιωτικών αειφόρων επενδύσεων έως το 2030 και τον συνυπολογισμό του συνεπαγόμενου κοινωνικού αντικτύπου.

2.5. Ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης (ΜΔΜ), ο οποίος συμπεριλαμβάνει ένα Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης^(*) (ΤΔΜ) που προστίθεται στην πρόταση της Επιτροπής για το επόμενο ΠΔΠ, φιλοδοξεί να επιτύχει την κινητοποίηση 100 δισεκατ. ευρώ σε επενδύσεις κατά την περίοδο 2021-2027. Αναμένεται να συμβάλει στο μετριασμό του κοινωνικοοικονομικού και περιβαλλοντικού αντικτύπου της μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα της Ένωσης σε περιφερειακό επίπεδο.

2.6. Αναφορικά με τη μετάβαση της ΕΕ στην κλιματική ουδετερότητα, τα Ταμεία Καινοτομίας και Εκσυγχρονισμού θα χρηματοδοτηθούν επιπλέον από μέρος των εσόδων που προκύπτουν από τα δικαιώματα ανθρακικών εκπομπών (τουλάχιστον 25 δισεκατ. ευρώ την επόμενη δεκαετία)· ωστόσο το Ταμείο Εκσυγχρονισμού αφορά 10 μόνο κράτη μέλη της ΕΕ.

^(*) COM(2020) 22 final.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η Ευρώπη βιώνει μια κατάσταση υγειονομικής και οικονομικής έκτακτης ανάγκης, την οποία προκάλεσε η πανδημία του κορονοϊού. Η απάντηση όλων των ευρωπαϊκών οργάνων πρέπει να είναι συντονισμένη για το αναγκαίο χρονικό διάστημα.

3.2. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τους σημαντικούς πόρους που παρέχονται για την αντιμετώπιση της υγειονομικής και οικονομικής κρίσης, και οι οποίοι συνδράμουν τα κράτη μέλη στην ενίσχυση των πόρων που απευθύνονται στις επενδύσεις, την εγγύηση της ρευστότητας των επιχειρήσεων⁽⁵⁾, τη διατήρηση των θέσεων εργασίας και την προστασία των ανέργων. Αυτά τα σημαντικά βήματα πρέπει να ακολουθήσει η έγκριση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Αντασφάλισης Ανεργίας.

3.3. Οι 20 εκατομμύρια επιχειρήσεις στην Ευρώπη έχουν καθοριστική σημασία για την επιτυχία σε αυτό το πλαίσιο, ωστόσο το μέγεθος των επενδύσεων πρέπει να είναι ανάλογο του μεγέθους των προκλήσεων. Προς τούτο είναι ύψιστης σημασίας τα κράτη μέλη και τα όργανα της ΕΕ να υπερβούν τις διαφορές τους.

3.4. Στο μεταξύ, η ενωσιακή χρηματοδότηση πρέπει να είναι διαρθρωμένη κατά τρόπο ώστε να αποφεύγονται επαναλήψεις και αλληλεπικαλύψεις, ώστε να αντικατοπτρίζονται οι προτάσεις της Επιτροπής⁽⁶⁾.

3.5. Η ΕΟΚΕ διερωτάται ως προς την πραγματική ικανότητα της πρότασης της Επιτροπής σχετικά με το ΠΔΠ 2021-2027 να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του Επενδυτικού Σχεδίου της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Υπό το φως της δήλωσης ότι απαιτούνται «επιπρόσθετες επενδύσεις» ύψους 2,6 τρισ. ευρώ έως το 2030, το 1 τρισ. ευρώ του σχεδίου υστερεί σαφώς του στόχου. Η έλλειψη ακρίβειας ορισμένων από τους προβλεπόμενους μηχανισμούς και προγράμματα καθιστά δύσκολο να εκτιμηθεί το πραγματικό εύρος του.

3.6. Η ΕΟΚΕ συνιστά να παρασχεθούν περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το δημοσιονομικό πλαίσιο του επενδυτικού σχεδίου «Βιώσιμη Ευρώπη». Για παράδειγμα, και οι τρεις κύριοι πυλώνες του ΜΔΜ εξαρτώνται από ιδιαίτερα φιλόδοξες προϋποθέσεις, όπως το ίδιο το ΤΑΜ και το προσδοκώμενο μοχλευτικό αποτέλεσμα του εργαλείου της ΕΤΕπ για το δημόσιο τομέα.

3.7. Η ΕΟΚΕ ζητεί πιο ακριβή περιγραφή των σχετικών με την Πράσινη Συμφωνία ειδικών ρυθμίσεων που προτείνονται για το πρόγραμμα InvestEU.

3.8. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ιδιαίτερος τη δημιουργία επιπρόσθετων προϋποθέσεων και την απλούστευση με στόχο πιο στιβαρές ιδιωτικές επενδύσεις, ιδίως όσον αφορά τα πράσινα ομόλογα. Η εμπειρική ανάλυση δείχνει ξεκάθαρα ότι τα τελευταία χρόνια τα ομόλογα καθίστανται πραγματικά πράσινα. Η χρήση πράσινων ομολόγων ενισχύει την υπόληψη του εκδότη (ευαισθητοποίηση για τα κλιματικά ζητήματα και προσήλωση στην αειφορία). Τα πράσινα ομόλογα έχουν προσελκύσει ευρύ φάσμα επενδυτών — εγχώριων, διεθνών καθώς και επενδυτών ΠΣΔ (περιβαλλοντικά, κοινωνικά και σχετικά με τη διακυβέρνηση κριτήρια). Επιπλέον, μείζονες επενδυτικές τράπεζες δείχνουν ενισχυμένη προθυμία για έκδοση πράσινων ομολόγων και συμβάλλουν έτσι στη διεύρυνση της οικολογικής νοοτροπίας.

3.9. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει μια ευέλικτη σειρά κανόνων κρατικών ενισχύσεων που σχετίζονται με τις επενδύσεις χάρη στη συνεισφορά τους στην επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας, και τάσσεται υπέρ της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής τους στις ΜΜΕ προκειμένου να επιτραπεί η στροφή σε μια κυκλική οικονομία. Κατά τη διάρκεια της περιόδου ανάκαμψης μετά την κρίση του κορονοϊού, η ΕΕ θα πρέπει επίσης να εξετάσει, ως προσωρινό εργαλείο, τι θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «κοινωνικός και οικολογικός χρυσός κανόνας», στο πλαίσιο του οποίου οι επενδύσεις που αποσκοπούν άμεσα στον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και της φτώχειας (οι οποίες εξακολουθούν να παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ανεπίλυτες μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση) θα εξαιρούνται από τους δημοσιονομικούς κανόνες. Αυτό θα συμβάλει στην τόνωση των τόσο αναγκαίων επενδύσεων κατά τη διάρκεια της οικονομικής ανάκαμψης από την κρίση της νόσου COVID-19 και, ταυτόχρονα, αφενός στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και, αφετέρου, στην προαγωγή της κοινωνικής συνοχής.

3.10. Η δέσμευση της Επιτροπής στην επιδίωξη πράσινης χρηματοδότησης και επενδύσεων με ταυτόχρονη εξασφάλιση δίκαιης μετάβασης για τους τομείς και τις περιφέρειες που επηρεάζονται πρέπει να επιτρέψει σε όλα τα είδη επιχειρήσεων να ωφελούνται από αυτήν, και να χρησιμοποιηθεί ως κίνητρο και ευκαιρία για τις τοπικές αρχές να δημιουργήσουν συμπράξεις με κοινοτικές πρωτοβουλίες όπως οι συνεταιρισμοί ανανεώσιμης ενέργειας.

⁽⁵⁾ Προσαρμογές των κανόνων προληπτικής εποπτείας των τραπεζών προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η ικανότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων να χορηγούν δάνεια και να απορροφούν ζημιές και, παράλληλα, να διασφαλιστεί η συνεχής ανθεκτικότητά τους.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 19 ης Σεπτεμβρίου 2018 με θέμα «Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο μετά το 2020» (EE C 440 της 6.12.2018, σ. 106).

3.11. Ο περιβαλλοντικός στόχος του οδικού χάρτη της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας να παροτρύνει τα τρίτα μέρη της ΕΕ να δράσουν μέσω της εξασφάλισης της συγκρισιμότητας των δράσεων πρέπει να λάβει τη μορφή συμμαχίας κρατών για το κλίμα που, σύμφωνα με τις συστάσεις των βραβευμένων με το βραβείο Νόμπελ Tirole (2017) και Norhaus (2018), θα ταξινομήι τις χώρες σε συνάρτηση με τις εκπομπές θερμοκηπικών αερίων τους, προκειμένου ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) να εξωθηθεί στη θέσπιση δασμού ανθρακούχων εκπομπών. Ένα «ελάχιστο όριο τιμής ανθρακούχων εκπομπών» θα μπορούσε να υλοποιηθεί είτε μέσω του συστήματος εμπορίας εκπομπών της ΕΕ είτε μέσω της οδηγίας για την ενεργειακή φορολογία, η οποία πρόκειται να επανεξεταστεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας του προϋπολογισμού

4.1.1. Για τον μετριασμό της πανδημίας COVID-19, η ΕΟΚΕ επικροτεί όλα τα προτεινόμενα μέτρα που αποσκοπούν στην παροχή στήριξης της ρευστότητας κλάδων και επιχειρήσεων μέσω των βασισμένων στις εγγυήσεις μέσων της ΕΤΕπ, που θα μπορούσαν επίσης να ενισχύσουν τον μετασχηματισμό της σε κλιματική τράπεζα της ΕΕ.

4.1.2. Ένα από τα κύρια διδάγματα της πρωτοφανούς ανθρώπινης και οικονομικής κρίσης που προκάλεσε η πανδημία του κορονοϊού είναι η ανάγκη για μια ενισχυμένη Ευρωπαϊκή Λειτουργία Σταθεροποίησης Επενδύσεων (EISF), ικανή να ανταποκρίνεται με ικανές δημόσιες επενδύσεις στις ιδιαίτερες προκλήσεις κάθε χώρας. Απαιτούνται επίσης μέτρα που θα συνδράμουν τα κράτη μέλη στην ενίσχυση της χρήσης των φορολογικών τους συστημάτων και των κινήτρων δημόσιας πολιτικής⁽⁷⁾ για την αναζωογόνηση των οικονομιών τους.

4.1.3. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης ότι η σχεδιαζόμενη μεταρρύθμιση της Συνθήκης για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) θα πρέπει να συνοδεύεται από τη μεταρρύθμιση του ΒΙCС και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασφάλισης Καταθέσεων (ΕΣΑΚ). Έχουν ήδη καταβληθεί αξιολογικές προσπάθειες όσον αφορά τη μείωση του κινδύνου στον τραπεζικό τομέα (μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ελάχιστες απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων, καθεστώς πτώχευσης κ.λπ.).

4.1.4. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό ως προς το ρόλο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) ως κλιματικής τράπεζας της Ένωσης, καθώς και ως προς τη σημασία της συνεργασίας με άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, είναι απαραίτητη η εξασφάλιση ικανής ρευστότητας για όλες τις τράπεζες που θα μπορούσαν δυνητικά να συμμετέχουν στις δραστηριότητες στο πλαίσιο της Πράσινης Συμφωνίας.

4.2. Βελτιστοποίηση της απόδοσης των σχεδιαζόμενων μέσων και εργαλείων για την επανεστίαση της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου θέτοντας τους ΣΒΑ στην καρδιά της χάραξης πολιτικής και δράσης της ΕΕ

4.2.1. Είναι αναγκαία μια στιβαρή και πιο φιλόδοξη ταξινόμια βιώσιμων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών πτυχών και της δημιουργίας συνεργιών και συμβολών με την πρόοδο των Ηνωμένων Εθνών μέσω της ικανής ενσωμάτωσης των ΣΒΑ στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Οι αποφάσεις για τον τρόπο διάθεσης των ενωσιακών πόρων για την ανάκαμψη πρέπει να καθοδηγούνται από μια πανενωσιακή ταξινόμια οικολογικής χρηματοδότησης, που θα αποσκοπεί στην επιβράβευση των επενδύσεων σε καθαρές τεχνολογίες.

4.2.2. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη βαθύτερη και καλύτερη χρήση των δημόσιων στατιστικών πηγών με την ενίσχυση του ρόλου της Eurostat στην παροχή αξιόπιστων δεδομένων που σχετίζονται με τις επιδόσεις «με όρους αειφορίας». Θα πρέπει να ενισχυθεί ο σύνδεσμος με τους δείκτες επίδοσης των ΣΒΑ του ΟΗΕ και με τις διατάξεις της ΕΤΕπ.

4.2.3. Απαιτούνται τεχνολογικές λύσεις για την επίτευξη αναλυτικών δεδομένων ποικίλης προέλευσης (μέχρι και γεωχωρικού εντοπισμού) και προσπάθειες για την επίτευξη συγκρισιμότητας μεταξύ των χωρών. Ταυτόχρονα, η επανεξέταση της οδηγίας ΜΧΠ (2014/95/ΕΕ) θα μπορούσε να συμβάλει στη δημοσιοποίηση τυποποιημένων πληροφοριών υψηλής ποιότητας που θα είναι πληρέστερες, σχετικές και συγκρίσιμες χάρη σε μια εναρμονισμένη μεθοδολογία⁽⁸⁾, λαμβανομένων υπόψη των συστάσεων της ειδικής ομάδας για τις χρηματοοικονομικές πληροφορίες που σχετίζονται με το κλίμα (ΤFCD).

⁽⁷⁾ Για την αντιμετώπιση θετικών εξωτερικών παραγόντων.

⁽⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 17ης Οκτωβρίου 2018 σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Σχέδιο δράσης: χρηματοδότηση της αειφόρου ανάπτυξης» (ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 73).

4.2.3.1. Η δημοσιοποίηση ΜΧΠ θα πρέπει να είναι ανοιχτή στις ΜΜΕ, παρέχοντας τεχνική συνδρομή για τη συλλογή εύκολα αποκτήσιμων βασικών δεδομένων (που θα τροφοδοτήσουν τους ΒΔΕ ⁽⁹⁾).

4.2.4. Μια δυναμική ταξινόμια αειφόρων δραστηριοτήτων: πρακτικές της αγοράς που συνοδεύουν ισχυρούς δείκτες αντικτύπου πρέπει να αξιολογηθούν και να ενσωματωθούν. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία των δοκιμών αγοράς στην επιλογή κατάλληλων έργων ⁽¹⁰⁾.

4.2.4.1. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι επιβεβλημένη η χρήση ακριβέστερων μεθοδολογιών όπου αυτές είναι διαθέσιμες, με στόχο την ανάπτυξη συστημάτων βαθμολόγησης βασισμένων σε αξιόπιστα δεδομένα που θα παρέχουν οι επιχειρήσεις προκειμένου να συμμορφώνονται με όλα τα πρότυπα χρηματοπιστωτικών προϊόντων (επισημάνσεις, πράσινα ομόλογα και συγκριτικοί δείκτες αειφορίας) που προβλέπονται στο σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη χρηματοδότηση.

4.2.4.2. Απαιτείται ανατροφοδότηση όσον αφορά τη διαδικασία επανεξέτασης των υπολογισμών αντικτύπου από διαφορετικές συντακτικές ομάδες των Ηνωμένων Εθνών (ειδικότερα όσον αφορά τη φορολόγηση και την εμπορία δικαιωμάτων ανθρακούχων εκπομπών, βασική πτυχή των αξιόπιστων δεικτών αειφορίας).

4.2.5. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το σχέδιο ενίσχυσης των ενωσιακών στόχων μείωσης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030, του οποίου έχει εκτιμηθεί ο αντίκτυπος και το οποίο αναμένεται να δημοσιευθεί μέχρι το καλοκαίρι του 2020, συμπεριλαμβανομένης ανάλυσης των επενδυτικών αναγκών. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ ζητεί την αποσαφήνιση του αντικτύπου που σχετίζεται με την πρόοδο στην υλοποίηση της Ατζέντας του ΟΗΕ για το 2030 και του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

4.2.6. Οι ελεγκτικοί οργανισμοί και άλλα δημόσια όργανα ελέγχου, όπως το Ελεγκτικό Συνέδριο, θα πρέπει επίσης να διαδραματίζουν συμπληρωματικό ρόλο στην παρακολούθηση του κοινωνικού αντικτύπου των προαναφερθέντων στόχων μείωσης.

4.2.7. Η ΕΟΚΕ τονίζει το δυναμικό των μαζικών δεδομένων και της τεχνητής νοημοσύνης όσον αφορά την ευθυγράμμιση των συμφερόντων των τελικών επενδυτών με τον προορισμό των επενδύσεων. Επίσης, κρίνεται σκόπιμο να αναλυθούν οι λύσεις μηχανικής μάθησης (*machine learning*) με στόχο την ανακατεύθυνση των επενδυτικών ροών σε συγκεκριμένους τομείς ή δραστηριότητες που περιλαμβάνουν περιβαλλοντικές, κοινωνικές και σχετικές με τη διακυβέρνηση (ΠΚΔ) αρχές.

4.3. Τεχνική βοήθεια

4.3.1. Η προηγούμενη οικοδόμηση ικανοτήτων της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κόμβου Επενδυτικών Συμβουλών αποτελεί καλή βάση για την ανάπτυξη σειράς έργων αειφορίας, ωστόσο πρέπει να εφαρμοστούν στιβαρότερες μεθοδολογίες που θα επιτρέπουν τον πραγματικό αναπροσανατολισμό των χρηματοπιστωτικών ροών προς την πράσινη οικονομία.

4.3.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόβλεψη ενιαίου σημείου εισόδου για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση μέσω δημοσίων και ιδιωτικών φορέων υλοποίησης έργων και χρηματοπιστωτικών διαμεσολαβητών. Όσον αφορά τις ΜΜΕ, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δομική συνεργασία με τις οργανώσεις που τις εκπροσωπούν.

4.4. Χρηματοοικονομική εκπαίδευση (από κοινού με την τεχνική βοήθεια)

4.4.1. Για τους πολίτες, από την προσχολική ηλικία: Οι Ευρωπαίοι πολίτες ενδιαφέρονται ολοένα περισσότερο για τη σύνδεση των αποταμιεύσεων και των επενδύσεων τους με κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους. Ο χρηματοοικονομικός γραμματισμός (δηλαδή η βαθύτερη κατανόηση του πώς λειτουργεί ο χρηματοοικονομικός τομέας) μπορεί να συμβάλει στη χειραφέτηση των πολιτών και στην ικανή σύνδεσή τους με ζητήματα βιώσιμης χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού του κατάλληλου ρόλου του χρηματοπιστωτικού τομέα στην κοινωνία.

4.4.2. Αυτό αφορά όλους τους τεχνικούς οργανισμούς που συμμετέχουν στη διαδικασία της Πράσινης Συμφωνίας, καθώς και τις σχετικές οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών.

⁽⁹⁾ Βασικοί δείκτες επιδόσεων.

⁽¹⁰⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 17ης Οκτωβρίου 2018 με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+)» (ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 131).

4.5. Αειφορία των δεξιοτήτων για τις επιχειρήσεις

4.5.1. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει πως η υιοθέτηση και διάδοση καθαρών τεχνολογιών απαιτούν δεξιότητες σχετικές με την εφαρμογή, την προσαρμογή και τη συντήρηση τεχνολογιών. Οι δεξιότητες έχουν επίσης καθοριστική σημασία για τις οικονομίες και τις επιχειρήσεις, τους εργαζόμενους και τους επιχειρηματίες, προκειμένου να προσαρμοστούν γρήγορα στις αλλαγές που επιφέρουν οι περιβαλλοντικές πολιτικές ή η κλιματική αλλαγή. Οι κατάλληλες δεξιότητες για τις οικολογικές θέσεις εργασίας αποτελούν προϋπόθεση για τη μετάβαση σε μια οικολογικότερη οικονομία.

4.5.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι βασική προϋπόθεση για την προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες θέσεις εργασίας και εργασιακές απαιτήσεις είναι οι εργαζόμενοι να διατηρούνται ενήμεροι για τις νέες δεξιότητες που απαιτούνται στην πράσινη οικονομία. Πρέπει να υπάρξει σαφής στρατηγική για την πρόβλεψη δεξιοτήτων και οδικός χάρτης δεξιοτήτων προκειμένου το εργατικό δυναμικό να καταστεί και να διατηρηθεί ικανό να ανταπεξέλθει στις μελλοντικές ανάγκες της βιομηχανίας. Για αυτό, η επένδυση στην εκπαίδευση και κατάρτιση και η ενίσχυση της κουλτούρας διά βίου μάθησης πρέπει να αποτελεί θεμέλιο λίθο της περιφερειακής δικαίας μετάβασης.

4.6. Κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις

4.6.1. Οι κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις αποτελούν τη βάση για την οικολογική μετάβαση των αρχών και για την καταπολέμηση της διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης υπεύθυνων πρακτικών μέσω των παρόχων υπηρεσιών.

4.6.2. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη θέσπιση ελάχιστων υποχρεωτικών οικολογικών κριτηρίων ή στόχων για τις δημόσιες συμβάσεις σε τομεακές πρωτοβουλίες, στην ενωσιακή χρηματοδότηση ή στη σχετική με επιμέρους προϊόντα νομοθεσία με χρήση περιβαλλοντικών δεικτών, υπό το φως της προόδου της ενωσιακής ταξινόμησης. Σε αυτό το πλαίσιο, απαιτούνται πιο ολιστικά, διαφανή και ευθυγραμμισμένα συστήματα πληροφοριών περιβαλλοντικής επισήμανσης, τα οποία να καταδεικνύουν τη συμμόρφωση με αυστηρούς κανόνες αειφορίας.

4.7. Μηχανισμός δικαίας μετάβασης

4.7.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τον ΜΔΜ, που έχει μεγάλο δυναμικό διευκόλυνσης της οικολογικής μετάβασης σε συγκεκριμένους τομείς και περιφέρειες. Επισημαίνει ότι αυτός δεν πρέπει να περιορίζεται στη χρηματοδότηση διαδικασιών απεξάρτησης από τις ανθρακούχες εκπομπές, ενώ πρέπει να υλοποιείται παράλληλα με τους ειδικούς μηχανισμούς σταθεροποίησης, ωφελώντας άλλους τομείς και περιφέρειες που βιώνουν ανεπιθύμητες οικονομικές καταστάσεις και χρήζουν διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

4.7.2. Ο ΜΔΜ αποτελεί ισορροπημένο συνδυασμό επιδοτήσεων και χρηματοπιστωτικών μέσων, μεταξύ προγραμμάτων που αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης σε κεντρική ή κοινή βάση, μεταξύ διαφορετικών ειδών χρηματοδοτικών πηγών καθώς και διαφορετικών αρμοδιοτήτων και ευθυνών σε διάφορα επίπεδα (ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και δημοτικό). Αυτό το πρωτότυπο μείγμα απαιτεί συνεπώς ένα νέο επίπεδο διακυβέρνησης και διαχείρισης.

4.7.3. Ο ΜΔΜ αναμένεται να δημιουργήσει νέες ποιοτικές θέσεις εργασίας στις εν λόγω περιφέρειες. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι ελλείψεις δεξιοτήτων αναγνωρίζονται ήδη από τη ΔΟΕ ως μείζον φραγμός σε σειρά τομέων, όπως η ανανεώσιμη ενέργεια, η ενεργειακή απόδοση και η αποδοτική χρήση των πόρων, η ενεργειακή ανακαίνιση των κτιρίων, η οικοδομική δραστηριότητα μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας, οι περιβαλλοντικές υπηρεσίες και η μεταποίηση.

4.7.4. Η ΕΟΚΕ ζητεί ισχυρή συνοχή μεταξύ του υπό κατάρτιση σχεδίου δράσης για την κοινωνική οικονομία του 2021 και του Επενδυτικού Σχεδίου της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας προκειμένου οι επενδύσεις στην κοινωνική οικονομία να συμμετέχουν στην υλοποίηση του Μηχανισμού Δικαίας Μετάβασης.

4.7.5. Ο ΜΔΜ πρέπει επίσης να συνεκτιμά τις προηγούμενες προσπάθειες απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές που έχει καταβάλει από το 1990 κάθε χώρα και οι περιφέρειές της ⁽¹¹⁾, προκειμένου αυτές να έχουν επίσης πρόσβαση σε χρηματοδοτικούς πόρους και να μην τους επιβάλλονται κυρώσεις λόγω του γεγονότος ότι είχαν καταβάλει προσπάθειες νωρίτερα. Προς τούτο, η Eurostat πρέπει να βελτιώσει τη δημοσίευση των περιφερειακών δεικτών σύγκλισης και απόκλισης (συμπεριλαμβανομένης της απώλειας πληθυσμού και της γήρανσης) ώστε οι εν λόγω περιφέρειες να μπορούν επίσης να εωφεληθούν.

⁽¹¹⁾ Περιοχές που επλήγησαν από την παύση των εξορυκτικών τους δραστηριοτήτων δυνάμει της απόφασης του Συμβουλίου 2010/787/ΕΕ.

4.8. Παγκόσμια προσπάθεια μέσω διεθνούς συνεργασίας

4.8.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόσφατη σύσταση της διεθνούς πλατφόρμας για τη βιώσιμη χρηματοδότηση ⁽¹²⁾, που κλιμακώνει τις επενδύσεις ιδιωτικών κεφαλαίων στην κατεύθυνση της περιβαλλοντικά βιώσιμης χρηματοδότησης σε παγκόσμιο επίπεδο. Το εν λόγω φόρουμ πρέπει επίσης να χρησιμοποιηθεί για να προωθήσει τη διεθνή υιοθέτηση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών.

4.8.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης την ανάγκη υλοποίησης περιβαλλοντικών και κλιματικών επενδύσεων για την υποστήριξη δράσεων εκτός ΕΕ, ιδίως στο πλαίσιο της στρατηγικής για την Αφρική.

4.8.3. Στο πλαίσιο της παγκόσμιας αντίδρασης στον κορονοϊό, η ΕΟΚΕ στηρίζει σθεναρά τον παγκόσμιο μαραθώνιο δεσμεύσεων, μια παγκόσμια προσπάθεια συλλογής πόρων για την ανάπτυξη διαγνωστικών εργαλείων, θεραπειών και εμβολίων κατά του κορονοϊού.

Βρυξέλλες, 10 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹²⁾ Η διεθνής πλατφόρμα για τη βιώσιμη χρηματοδότηση εγκαινιάστηκε στις 18 Οκτωβρίου 2019 από τις δημόσιες αρχές της Αργεντινής, του Καναδά, της Χιλής, της Κίνας, της Ινδίας, της Κένυας, του Μαρόκου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες είναι υπεύθυνες για το ήμισυ σχεδόν των παγκοσμίων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και (ΕΕ) 2019/876 όσον αφορά προσαρμογές προς αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19»

[COM(2020) 310 final — 2020/0066 (COD)]

(2020/C 311/10)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **Giuseppe GUERINI**

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 6.5.2020 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 13.5.2020
Νομική βάση	Άρθρο 114 και άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Απόφαση του Προεδρείου	30.4.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύννοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	208/2/5

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 575/2013 και (ΕΕ) 2019/876 όσον αφορά προσαρμογές προς αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19.

1.2. Δεδομένου ότι η ΕΕ αντιμετωπίζει μια άνευ προηγουμένου κρίση, απαιτείται επίσης μια άνευ προηγουμένου αντίδραση. Η πρόταση πρέπει να εγκριθεί το συντομότερο δυνατόν ούτως ώστε οι πόροι που θα αποδεσμευτούν να μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν κατά τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που έχει και θα συνεχίσει να έχει η νόσος COVID-19.

1.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επιλογή να αναβληθεί η εφαρμογή της Βασιλείας 3+, που πρότεινε η Επιτροπή της Βασιλείας και εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ωστόσο, είναι εξίσου σημαντικό η αναβολή να μην αποτελέσει απλώς επιβεβαίωση της ισχύουσας ρύθμισης. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμη η πρόταση αναθεώρησης των οδηγιών και των κανονισμών.

1.4. Η ΕΟΚΕ προτείνει επίσης ότι, πριν από την επανεκκίνηση της διαδικασίας εφαρμογής, είναι καθοριστικής σημασίας για την προσαρμογή του ευρωπαϊκού ρυθμιστικού συστήματος να αξιολογηθούν προσεκτικά οι αλλαγές που θα πραγματοποιηθούν στα οικονομικά και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε αυτήν τη δύσκολη περίοδο. Ενδεχομένως να χρειαστούν νέες εκτιμήσεις επιπτώσεων.

1.5. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί επίσης για την αδιανόητη αδυναμία τήρησης άλλων κανονιστικών προθεσμιών που εκκρεμούν σε αυτό το στάδιο, δεδομένων των επιχειρησιακών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες (και οι αρχές). Πρόκειται σαφώς για την περίπτωση του νέου πλαισίου όσον αφορά τον κίνδυνο επιτοκίου στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών (IRRBB), το οποίο θα πρέπει να εφαρμοστεί από τον Ιούνιο του 2021, ενώ οι σχετικοί κανονισμοί εφαρμογής δεν είναι ακόμη διαθέσιμοι. Υπάρχει επίσης η περίπτωση του δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (NSFR) (ο οποίος πρέπει να εφαρμοστεί από τον Ιούνιο του 2021).

1.6. Επομένως, κρίνεται σκόπιμο για τα μέρη αυτά, των ΚΚΑ2/ΟΚΑ5 (κανονισμός για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις/οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις), καθώς και για τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ) σχετικά με την προέλευση και την παρακολούθηση των δανείων και τις κατευθυντήριες γραμμές για τον νέο ορισμό της αθέτησης, να οριστεί μια εύλογη αναβολή. Εναλλακτικά, όπως στην περίπτωση του NSFR, θα μπορούσε να προβλεφθεί μια περίοδος σταδιακής εισαγωγής τριών ετών (παρόμοια με τον δείκτη κάλυψης ρευστότητας (LCR)), διατηρώντας την αρχική πρόθεση των νομοθετών να δώσουν στις τράπεζες το περιθώριο ενός έτους, από την έγκριση, για την εκτελεστική εφαρμογή των νέων κανονισμών.

1.7. Ανάλογα μέτρα πρέπει να ληφθούν όσον αφορά τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που θεσπίζει η οδηγία (ΕΕ) 2019/879 του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καθώς και ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/877 σχετικά με την ικανότητα απορρόφησης ζημιών και ανακεφαλαιοποίησης πιστωτικών ιδρυμάτων. Δεδομένης της πίεσης στην πιστωτική δραστηριότητα και των αιτημάτων των ιδίων των εποπτικών αρχών για χρήση κεφαλαιακών αποθεμάτων προκειμένου να αποφευχθεί η πιστωτική στενότητα, θα ήταν σκόπιμο να επανεξεταστούν και να αναβληθούν οι προθεσμίες που προβλέπονται από την προαναφερθείσα οδηγία και τον προαναφερθέντα κανονισμό για την επίτευξη των δεσμευτικών στόχων των ελάχιστων απαιτήσεων ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων (MREL).

1.8. Η ΕΟΚΕ συμμαρτίζεται την πρόταση της Επιτροπής για προσαρμογή των μεταβατικών διατάξεων που επιτρέπουν στα πιστωτικά ιδρύματα να αμβλύνουν τις επιπτώσεις στα ίδια κεφάλαιά τους από προβλέψεις και προσαρμογές πιστωτικού κινδύνου (ECL) σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 (διεθνές πρότυπο χρηματοοικονομικής αναφοράς). Ωστόσο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πρόταση είναι μόνο μια πρώτη προσέγγιση όσον αφορά τον στόχο μετριασμού των επιπτώσεων της ύφεσης, αλλά ότι δεν είναι αποτελεσματική και επαρκής για τη διατήρηση των ίδων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των Ευρωπαίων διαμεσολαβητών. Για τον λόγο αυτό, πιστεύει ότι η πρόταση μπορεί να ολοκληρωθεί με τα ακόλουθα μέτρα:

- την επέκταση της «νέας» δυναμικής συνιστώσας που υπολογίζεται από 1ης Ιανουαρίου 2020 ακόμη και σε πίστωση που δεν εξυπηρετείται από την 1η Ιανουαρίου 2020 (ή άλλη ημερομηνία που κρίθηκε χρήσιμη αργότερα και σύμφωνα με την ημερομηνία έναρξης της πανδημίας),
- τη μη αντικατάσταση του συντελεστή κλίμακας με τον σταθερό συντελεστή στάθμισης 100 %, μια παρέμβαση όσον αφορά τη χρηματοδότηση πελατών «λιανικής». Μια τέτοια παρέμβαση θα αγνοούσε τους διάφορους κινδύνους που ενυπάρχουν σε κατηγορίες δανειοληπτών που είναι χαρακτηριστικές των εμπορικών τραπεζών και πολύ περισσότερο των τοπικών τραπεζών. Συγκεκριμένα, αφορά τα νοικοκυριά και τις ΜΜΕ. Τα ανοίγματα που σχετίζονται με αυτήν την κατηγορία δανειοληπτών απολαμβάνουν συγκεκριμένης προληπτικής μεταχείρισης για τους σκοπούς των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Επιπλέον, η αντικατάσταση του συντελεστή κλίμακας με τον σταθερό συντελεστή στάθμισης 100 % θα είχε ως αποτέλεσμα σημαντικά, αν όχι εντελώς ανυπέρβλητα, προφίλ εφαρμογών για τράπεζες που χρησιμοποιούν την τυπική μέθοδο και κάνουν χρήση της διαδικασίας πρωτοκόλλου για σκοπούς αναφοράς. Ως εναλλακτική λύση στη διάταξη που προτείνει η Επιτροπή, μια παρέμβαση σχετικά με την αντιμετώπιση της σχετικής φορολογίας που αναφέρεται στο στοιχείο α) της ίδιας παραγράφου 7 θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα μέτρο αποτελεσματικής επιχειρησιακής απλούστευσης αντί για ακύρωση του γράμματος β),
- την παράταση της περιόδου σταδιακής εφαρμογής που ισχύει επίσης για τη στατική συνιστώσα που υπολογίζεται από 1ης Ιανουαρίου 2018, με την εισαγωγή του νέου προτύπου ΔΠΧΑ 9, το οποίο απαιτεί από τις τράπεζες να αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στις επιπτώσεις της πρώτης εφαρμογής (FTA), και που επηρεάζει τη μέθοδο αξιολόγησης στο «σενάριο πωλήσεων» καθώς και των μη εξυπηρετούμενων θέσεων που αντιπροσωπεύουν σήμερα τη σημαντικότερη συνιστώσα του συνολικού ποσού που έχει εγγραφεί στην FTA.

1.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι χρήσιμο να επεκταθεί η μεταχείριση που εφαρμόζεται επί του παρόντος σε μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (ΜΕΑ) που είναι εγγυημένα ή ασφαλισμένα από επίσημους οργανισμούς εξαγωγικών πιστώσεων, σε ΜΕΑ τα οποία θα προκύψουν ως αποτέλεσμα της πανδημίας COVID-19 και τα οποία θα καλύπτονται από τα διάφορα καθεστώτα εγγυήσεων που έθεσαν σε εφαρμογή τα κράτη μέλη. Ωστόσο, εάν ο σκοπός αυτής της τροποποίησης είναι να αναγνωρίσει ότι οι δημόσιες εγγυήσεις έχουν το ίδιο αποτέλεσμα μετριασμού των κινδύνων με αυτές που παρέχονται από τους οργανισμούς εξαγωγικών πιστώσεων (ΟΕΠ), πρέπει επίσης να ευθυγραμμιστούν οι προθεσμίες. Πράγματι, εάν ο στόχος είναι να επιτευχθεί πλήρης ευθυγράμμιση στη μεταχείριση αυτών των εγγυήσεων, το όριο των 7 ετών για την εφαρμογή αυτής της μεταχείρισης, που προτείνει η Επιτροπή, πρέπει να τροποποιηθεί.

1.10. Λαμβάνοντας υπόψη ότι πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου οι τράπεζες να υποστηρίξουν καλύτερα την πραγματική οικονομία, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση που αποσκοπεί στην επίτευξη των ημερομηνιών εφαρμογής ορισμένων από τα κεφαλαιακά οφέλη που προβλέπει μεν ο ΚΚΑ αλλά δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί, όπως είναι οι προβλέψεις για ορισμένα δάνεια που εξασφαλίζονται από συντάξεις ή μισθούς, ή ο αναθεωρημένος συντελεστής υποστήριξης για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και ο νέος συντελεστής στήριξης για τη χρηματοδότηση υποδομών.

1.11. Οι επενδύσεις σε υποδομές θα αποκτήσουν μεγάλη σημασία την επόμενη περίοδο, επομένως η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ενδείκνυται να απλοποιηθούν τα περίπλοκα και επαχθή κριτήρια που ορίζονται από το άρθρο 501α του ΚΚΑ σχετικά με έργα που θα επιτρέψουν ευκολότερη αναγνώριση για την εφαρμογή της προνομιακής μεταχείρισης προληπτικής εποπτείας που προβλέπεται σχετικά (για παράδειγμα, με την εξάλειψη των απαιτήσεων που ορίζονται στα σημεία β), δ), ζ), ι), λ), της παραγράφου 1 και του σημείου α) της παραγράφου 2).

1.12. Στο ευρύτερο πλαίσιο της αναθεώρησης του ευρωπαϊκού πολυετούς προϋπολογισμού, είναι καθοριστικής σημασίας η νέα στρατηγική ανάκαμψης που ανακοινώθηκε από την Επιτροπή στις 28 Μαΐου με το σχέδιο #NextGenerationEu plan, που καθορίζει έκτακτες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της κρίσης που προκαλεί η πανδημία. Αυτή η στρατηγική θα πρέπει να ενσωματωθεί στο Ευρωπαϊκό Επενδυτικό σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας, που ξεκίνησε το πρώτο τρίμηνο του 2020 για τη στήριξη της μετάβασης σε μια βιώσιμη ευρωπαϊκή οικονομία.

1.13. Όσον αφορά τους συντελεστές στήριξης του ΚΚΑ, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανάγκη εισαγωγής ενός πράσινου και κοινωνικού συντελεστή στήριξης, ο οποίος να επιτρέπει τη μείωση της απορρόφησης κεφαλαίων, για τα δάνεια που χορηγούν οι τράπεζες σε επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας και σε επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε προγράμματα βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης.

1.14. Όσον αφορά το κανονιστικό πλαίσιο για τα επισφαλή δάνεια, αξίζει να σημειωθεί ότι η νόσος COVID-19 θα επηρεάσει αναπόφευκτα την αγορά των ΜΕΑ με πολλούς τρόπους. Σε αυτό το πλαίσιο και δεδομένου ότι η τρέχουσα κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα επηρεάσει αναπόφευκτα την αγορά και θα επιβραδύνει τις διαδικασίες μεταβίβασης στοιχείων του ενεργητικού, η ΕΟΚΕ ζητεί την προσωρινή τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/630 του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά την ελάχιστη κάλυψη ζημιών για τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα.

1.15. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να δημιουργηθούν ιδιωτικές αγορές ΜΕΑ, με όσο το δυνατόν περισσότερους συμμετέχοντες και αγοραστές, προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε μεταφορά πλούτου από τον τραπεζικό τομέα στον τομέα των ταμείων (που δεν υπόκειται στους ίδιους κανόνες), από τοπικές, εθνικές και ευρωπαϊκές οικονομίες σε φορείς με νομική και φορολογική έδρα σε άλλα πλαίσια.

1.16. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η προσωρινή εισαγωγή της αποκαλούμενης «προσαρμογής προληπτικής εποπτείας», που προβλέπεται ήδη στο πλαίσιο της Βασιλείας II, είναι απαραίτητη για την εξάλειψη των μη πραγματοποιηθέντων κερδών ή ζημιών που αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις. Πράγματι, μια από τις επιπτώσεις της πανδημίας, είναι η σημαντική αύξηση της αστάθειας ακόμη και για τίτλους αξιών που παραδοσιακά είναι λιγότερο ευαίσθητοι. Υπό τις παρούσες συνθήκες της αγοράς και λαμβάνοντας υπόψη τη σημαντική στήριξη που παρέχουν οι τράπεζες στο δημόσιο χρέος, προκειμένου να αυξηθεί η σταθερότητα του ρυθμιστικού κεφαλαίου, πρέπει να μειωθούν οι επιπτώσεις της αστάθειας σε κινητές αξίες εκτός από αυτές που περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.

1.17. Παράλληλα με την πρόταση της Επιτροπής και σε σχέση με τον κίνδυνο αγοράς, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ που εκδόθηκαν στις 16 Απριλίου, το πλαίσιο επιπέδου 1 πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να εξαλειφθούν οι υφιστάμενοι δεσμοί μεταξύ της αστάθειας και της απορρόφησης κεφαλαίων των τραπεζών (πολλαπλασιαστικής δυνάμεις ζημίας (VaR)). Τούτο είναι απαραίτητο επειδή, λόγω της νόσου COVID-19, η αγορά έχει ήδη δείξει υψηλό επίπεδο αστάθειας, με αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση της απορρόφησης κεφαλαίων των ιδρυμάτων.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Οι σοβαρές συνέπειες της πανδημίας COVID-19 απαιτούν τη λήψη επειγόντων μέτρων για τη στήριξη της ευρωπαϊκής οικονομίας και την οικονομική ανάκαμψη στα κράτη μέλη της ΕΕ. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι εξαιρετικά σημαντικό να αποφευχθεί το γεγονός η ύφεση, ελλείψει κατάλληλης νομοθετικής προστασίας, να καταλήξει σε περαιτέρω καταστροφή της ήδη απειλούμενης βιοποικιλότητας του τραπεζικού τομέα της ΕΕ: συγκεκριμένα, πιστεύουμε ότι πρέπει να προστατευθεί και να ενισχυθεί η ειδική λειτουργία των κοινοτικών, τοπικών τραπεζών ιδίως εκείνων με υψηλό κατακεραματισμό κεφαλαίου, όπως είναι συνήθως οι συνεταιριστικές τράπεζες.

2.2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε στις 28 Απριλίου 2020 μια δέσμη τραπεζικών μέτρων που αποσκοπούν στη διευκόλυνση του ρόλου των τραπεζών στην προώθηση χρηματοδότησης για επιχειρήσεις και νοικοκυριά με στόχο τον μετριασμό του σημαντικού οικονομικού αντίκτυπου της νόσου COVID-19. Στη δέσμη επιβεβαιώνονται οι πρόσφατες δηλώσεις σχετικά με τη χρήση της ευελιξίας στα λογιστικά πρότυπα και τους κανόνες προληπτικής εποπτείας, που εκφράζονται από τα διεθνή πρότυπα και από τις ευρωπαϊκές αρχές του τομέα, καθώς και ορισμένες προτεινόμενες αλλαγές που στοχεύουν τους τραπεζικούς κανόνες της ΕΕ, που πρέπει να εγκριθούν γρήγορα προκειμένου να βελτιωθεί ταχέως η ικανότητα του τραπεζικού συστήματος να δανείζει και να απορροφά ζημιές στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19, τηρώντας παράλληλα με συνέπεια τους κανόνες προληπτικής εποπτείας.

2.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα πρώτα μέτρα που αποφασίστηκαν και τις πρώτες ενδείξεις που εξέφρασαν οι ευρωπαϊκές αρχές του κλάδου, συγκεκριμένα η ΕΑΤ, η ΕΑΚΑΑ (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών) και η ΕΚΤ/ΕΕΜ (ενιαίος εποπτικός μηχανισμός). Αυτές οι αποφάσεις και οι κατευθυντήριες γραμμές που αποσκοπούν στη διασφάλιση μεγαλύτερης ευελιξίας εντός του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου βγαίνουν προς τη σωστή κατεύθυνση όσον αφορά την αντιμετώπιση της πρώτης φάσης αυτής της έκτακτης ανάγκης. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανακοίνωση της Επιτροπής που αποσκοπεί στην εξασφάλιση ομοιόμορφης ερμηνείας και εφαρμογής των μέτρων που λαμβάνονται από τις διάφορες οντότητες που απαρτίζουν το ευρωπαϊκό σύστημα εποπτικών αρχών. Η ομοιομορφία της ερμηνείας και της εφαρμογής διασφαλίζει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των ίδιων των μέτρων.

2.4. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα προτεινόμενα μέτρα δεν είναι επαρκή όσον αφορά τις προβλέψεις ύφεσης που αναμένονται λόγω του αντίκτυπου της πανδημίας. Η νόσος COVID-19 είναι μια ασυνήθιστη κατάσταση έκτακτης ανάγκης με σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Όλα τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα πρέπει να αντιδράσουν για να μειώσουν τον αντίκτυπο στην πραγματική οικονομία, ακόμη και με τολμηρές πρωτοποριακές επιλογές.

2.5. Σε αυτόν τον τομέα, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι έχει δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην εφαρμογή ανοιγμάτων ανοχής και μέσω ανθεκτικότητας και στον αντίκτυπο τους στην πιθανή ανακατάταξη των οφειλετών σύμφωνα με τους κανόνες προληπτικής εποπτείας και τα λογιστικά πρότυπα ΔΠΧΠ και τη μεταχείριση των δημόσιων εγγυήσεων και των ΜΕΔ.

2.6. Για να αντιμετωπίσει την κατάσταση έκτακτης ανάγκης, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι όλα τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα παρέχουν διαφορετικά εργαλεία για τη στήριξη της πραγματικής οικονομίας. Μεταξύ άλλων, οι τράπεζες παρέχουν μέσα αθέτησης, ανοίγματα ανοχής, προκαταβολές σε επιδόματα ανεργίας και άλλη έκτακτη βοήθεια σε κεφαλαιουχικές εταιρείες, σε εταιρείες μεσαίας κεφαλαιοποίησης, σε ΜΜΕ και σε νοικοκυριά. Αυτή η οικονομική βοήθεια βασίζεται σε εθνικά διατάγματα ή σε εθελοντικά προγράμματα.

2.7. Ωστόσο, δεδομένων των σοβαρών και άνευ προηγουμένου επιπτώσεων της πανδημίας, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι τα παραπάνω μέτρα δεν είναι επαρκή.

2.8. Βάσει των ανωτέρω, η ΕΟΚΕ επικροτεί την «Πρόταση όσον αφορά προσαρμογές προς αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19» που δρομολόγησε η Επιτροπή στις 28 Απριλίου.

2.9. Η ΕΟΚΕ συμπεριφέρεται την άποψη ότι, εκτός από την πλήρη αξιοποίηση της ευελιξίας που επιτρέπεται στο υφιστάμενο πλαίσιο, είναι απαραίτητες ορισμένες τροποποιήσεις που περιορίζονται σε συγκεκριμένες πτυχές του ΚΚΑ προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η ικανότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων να στηρίζουν την οικονομία και ταυτόχρονα να απορροφούν τις ζημιές λόγω της πανδημίας COVID-19, εξασφαλίζοντας παράλληλα τη συνεχή ανθεκτικότητά τους. Επιπλέον, σε διεθνές επίπεδο, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (BCBS) συμφώνησε να καθυστερήσει κατά ένα έτος η προθεσμία για την εφαρμογή των τελικών στοιχείων του πλαισίου της Βασιλείας III, από τα οποία ορισμένα στοιχεία είχαν ήδη ενσωματωθεί στον ΚΚΑ, καθώς και να υπάρχει μεγαλύτερη ευελιξία όσον αφορά τον αντίκτυπο του ΔΠΧΑ 9 επί του κεφαλαίου. Αυτές οι αλλαγές πρέπει να αντικατοπτρίζονται στους υφιστάμενους κανόνες.

2.10. Ο αντίκτυπος της πανδημίας θα επηρεάσει την αγορά ΜΕΔ με πολλούς τρόπους. Αρκεί να σκεφτούμε ότι οι δραστηριότητες των Δικαστηρίων έχουν ανασταλεί και/ή αναβληθεί για αρκετές εβδομάδες και επομένως έχουν καθυστερήσει οι διαδικασίες ανάκτησης των ΜΕΔ. Οι μη δικαστικές διαδικασίες ανάκτησης θα χρειαστεί επίσης να επιβραδυνθούν.

2.11. Κατά συνέπεια, θα επηρεαστούν επίσης οι διαδικασίες εκποίησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και η μείωση των τιμών των ΜΕΔ θα διαρκέσει τουλάχιστον 24 μήνες. Τούτο θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα άλλο πλεονέκτημα για τους μη τραπεζικούς ειδικούς αγοραστές των ΜΕΔ που δεν υπόκεινται σε ευρωπαϊκή προληπτική ρύθμιση, θέτοντας τις τράπεζες της ΕΕ σε σαφή μειονεκτική θέση και οδηγώντας σε μεταφορά πλούτου από τον τραπεζικό τομέα σε μη ρυθμιζόμενες οντότητες, τη στιγμή ακριβώς που χρειαζόμαστε τράπεζες οι οποίες να υποστηρίζουν την οικονομική ανάκαμψη, ακόμη και με την ακύρωση των μερισμάτων.

2.12. Σε αυτό το πλαίσιο και λαμβάνοντας υπόψη ότι η τρέχουσα κατάσταση έκτακτης ανάγκης θα επηρεάσει αναπόφευκτα την αγορά και θα επιβραδύνει τις διαδικασίες εκποίησης, η ΕΟΚΕ ζητεί την προσωρινή τροποποίηση του κανονισμού στήριξης των ΜΕΔ όπως περιγράφεται παραπάνω.

2.13. Το άρθρο 473α του ΚΚΑ περιέχει μεταβατικές διατάξεις που επιτρέπουν στις αρχές να ενσωματώσουν στο κεφάλαιο κοινών μετοχών τους μέρος του αντίκτυπου των προβλέψεων λόγω της εισαγωγής του μοντέλου απομείωσης ECL σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9. Οι προβλεπόμενες διατάξεις επιτρέπουν, κατά πρώτο λόγο, να εξουδετερωθεί εν μέρει ο αντίκτυπος της εφαρμογής του νέου μοντέλου απομείωσης στα ανοίγματα, κατά δεύτερο δε λόγο να μετριαστεί ο αντίκτυπος της πρόσθετης αύξησης των αποσβέσεων που καταγράφονται κατά καιρούς.

2.14. Η διάταξη αυτή θα αποτελέσει μια προσέγγιση με στόχο την άμβλυση των πολύ κρίσιμων επιπτώσεων της ύφεσης, αλλά δεν αρκεί για να εγγυηθεί τη διατήρηση της ισότιμων όρων ανταγωνισμού των ευρωπαϊκών πιστωτικών ιδρυμάτων. Δεδομένου ότι μία από τις κύριες συνέπειες της κρίσης θα είναι η αύξηση των επιπέδων μη εξυπηρετήσης δανείων, ο μετριασμός των επιπτώσεων της κρίσης σε σχέση μόνο με τη συνιστώσα των εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων πρέπει να επεκταθεί και στην πιστωτική ποιότητα που επιδεινώθηκε μετά την εμφάνιση της πανδημίας στην Ευρώπη (Ιανουάριος 2020).

2.15. Όπως έχει ήδη επισημανθεί, το κοινωνικοοικονομικό σύστημα της Ένωσης θα δοκιμαστεί σοβαρά από τον αντίκτυπο που θα έχει η πανδημία στην πραγματική οικονομία τους επόμενους μήνες. Πρέπει να πραγματοποιηθεί μια γενική επανεξέταση του ευρωπαϊκού παραγωγικού ιστού. Πιστεύουμε λοιπόν ότι αυτή η τεράστια πρόκληση μπορεί να μετατραπεί σε ευκαιρία για την εκ νέου οικοδόμηση ενός ευρωπαϊκού οικονομικού μοντέλου που να είναι πιο βιώσιμο από περιβαλλοντική άποψη και πιο συμμετοχικό από κοινωνική άποψη. Σε αυτό το σενάριο, οι τοπικές τράπεζες οιασδήποτε νομικής μορφής (τόσο κεφαλαιουχικές όσο και προσωπικές ή συνεταιριστικές), από τη φύση τους αποκεντρωμένες και ευρέως διάσπαρτες σε ολόκληρη την επικράτεια, θα

μπορούσαν και θα έπρεπε να διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στην κατανομή κινήτρων, προσαρμοζόμενες τέλεια στον ρόλο της αλυσίδας διανομής αξιών από τα κεντρικά ιδρύματα στις πιο απομακρυσμένες τοπικές πραγματικότητες. Για τον λόγο αυτόν, η στρατηγική σημασία των κοινοτικών τραπεζών θα πρέπει να αναγνωριστεί και να ενισχυθεί.

2.16. Η πανδημία κατέδειξε αφενός ότι, όπου υπάρχει συνεκτική κοινωνική δομή και σημαντική παρουσία οργανώσεων κοινωνικής οικονομίας, η απάντηση αλληλεγγύης με τη μορφή κοινωνικών επιχειρήσεων υπήρξε σημαντικός παράγοντας ανθεκτικότητας, αφετέρου δε ότι η παρουσία οργανώσεων κοινωνικής επιχειρηματικότητας θα έχει μεγάλη σημασία για την αναβίωση ενός ολοκληρωμένου και βιώσιμου οικονομικού συστήματος, μειώνοντας τον κίνδυνο κατάρρευσης ολόκληρων οικονομικών κλάδων. Για τον λόγο αυτό η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανάγκη εισαγωγής ενός πράσινου και κοινωνικού συντελεστή στήριξης στον ΚΚΑ, ο οποίος να επιτρέπει τη μείωση της απορρόφησης κεφαλαίων, για τα δάνεια που χορηγούν οι τράπεζες σε επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας.

2.17. Επιπλέον, το άρθρο 501γ του ΚΚΑ 2 προβλέπει ότι η ΕΑΤ προωθεί μια σε βάθος μελέτη έως το 2025 για να επαληθεύσει τη δυνατότητα αιτιολόγησης της εισαγωγής μιας ειδικής προληπτικής εποπτείας για ανοίγματα που σχετίζονται με περιουσιακά στοιχεία ή δραστηριότητες με αυτά τα χαρακτηριστικά.

2.18. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι χρήσιμο να εισαχθεί αυτός ο συντελεστής στήριξης χωρίς να περιμένουμε το 2025, που θα μπορούσε να είναι πολύ αργά και να αποβεί μοιραίο, προκειμένου να ληφθεί ένα μέτρο στήριξης που θα επιτρέπει στα πιστωτικά ιδρύματα να παρέχουν μεγαλύτερη πίστωση και πόρους σε αυτούς τους στρατηγικούς τομείς που σήμερα αντιμετωπίζουν δυσκολίες.

2.19. Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης έκτακτης ανάγκης, έχουν παρατηρηθεί παραδείγματα για το πώς οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι σε θέση να εγγυηθούν μεγαλύτερη ανθεκτικότητα στις κοινότητες στις οποίες παρέχουν υπηρεσίες, σε πολλές περιπτώσεις δε έχουν βοηθήσει ή αντικαταστήσει δημόσιες διοικήσεις οι οποίες αδυνατούν να ανταποκριθούν σε όλες τις ανάγκες. Προτείνουμε επομένως να επισπευσθεί σημαντικά η λήξη της εντολής που έχει δοθεί από τους νομοθέτες στην ΕΑΤ και να επιταχυνθεί η διαδικασία καθορισμού ενός «παράγοντα υποστήριξης της βιωσιμότητας». Η μικροπροληπτική προοπτική θα πρέπει σε αυτήν την περίπτωση να διορθωθεί κατάλληλα και να εξισορροπηθεί εκ νέου από μια συστημική, μακροπροληπτική και ταυτόχρονα κοινωνική προοπτική.

2.20. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι η επίσημη από 1ης Ιουλίου 2020 της ημερομηνίας εφαρμογής των δύο συντελεστών στήριξης (της προτιμησιακής μεταχείρισης ορισμένων περιουσιακών στοιχείων λογισμικού και της προτιμησιακής μεταχείρισης ορισμένων δανείων με εγγύηση συντάξεων ή μισθών), θα απελευθερώσει τα ίδια κεφάλαια των ιδρυμάτων, επιτρέποντάς τους να αυξήσουν τα δάνεια που απαιτούνται κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19 και για να μετριάσουν τις συνέπειές της. Ένα θετικό αποτέλεσμα θα μπορούσε προφανώς να επιτευχθεί προσθέτοντας έως την 1η Ιανουαρίου 2021 τους συντελεστές στήριξης (*) στην κοινωνική οικονομία και στην πράσινη οικονομία.

2.21. Οι τροποποιήσεις που προτείνει η Επιτροπή δεν θα αλλάξουν ουσιαστικά το ρυθμιστικό πλαίσιο προληπτικής εποπτείας και θα διευκολύνουν τις συλλογικές προσπάθειες για τον μετριασμό των επιπτώσεων της πανδημίας και, ως εκ τούτου, την ταχεία ανάκαμψη. Εν προκειμένω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι θα ήταν σκόπιμο να αναβληθούν οι τρέχουσες καμπύλες προβλέψεων σχετικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια για περίοδο 24 μηνών προκειμένου να ικανοποιηθεί η ανάγκη εξασφάλισης επαρκών ροών χρηματοδότησης ικανών να περιορίσουν τον αντίκτυπο της πανδημίας. Χωρίς αυτήν την παρέμβαση, οι τράπεζες θα βρεθούν αντιμέτωπες με δύο αντιφατικά συστήματα κινήτρων που ενυπάρχουν στους κανόνες: αφενός, όλα αυτά τα μέτρα που τείνουν να ελευθερώσουν το κεφάλαιο των τραπεζών για νέα δάνεια ή σε κάθε περίπτωση για να αποφύγουν την υπερβολική πίεση στο ίδιο κεφάλαιο (όπως για παράδειγμα, η αναθεώρηση των μεταβατικών κανόνων για το ΔΠΧΑ 9) και, αφετέρου, οι κανόνες των οποίων το τελικό αποτέλεσμα μπορεί να προκαλέσει τεράστια πίεση στο κεφάλαιο ή, σε κάθε περίπτωση, να αποθαρρύνει τις τράπεζες να παρέχουν δάνεια σε μια υπό πίεση οικονομία για να αποφευχθούν αρνητικές επιπτώσεις στο κεφάλαιο. Εάν δεν αναθεωρηθεί, ο προληπτικός μηχανισμός ασφαλείας θα μπορούσε επίσης να αποτρέψει ένα σενάριο οικονομικής κρίσης και ύφεσης. Η προσαρμογή πρέπει να ισχύει τόσο για τα εγγυημένα όσο και για μη εγγυημένα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Βρυξέλλες, 10 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

(*) Βλέπε άρθρο 501γ Προληπτική αντιμετώπιση ανοιγμάτων συνδεδεμένων με περιβαλλοντικούς και/ή κοινωνικούς στόχους.

Γνωμοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ προκειμένου να αντιμετωπιστεί η επείγουσα ανάγκη παράτασης ορισμένων προθεσμιών υποβολής και ανταλλαγής πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας λόγω της πανδημίας COVID-19»

[COM(2020) 197 final — 2020/0081 (CNS)]

«Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών (ΕΕ) 2017/2455 και (ΕΕ) 2019/1995 όσον αφορά τις ημερομηνίες μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και εφαρμογής εξαιτίας της έξαρσης της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19»

[COM(2020) 198 final — 2020/0082 (CNS)]

και

«Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2017/2454 όσον αφορά τις ημερομηνίες εφαρμογής εξαιτίας της έξαρσης της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19»

[COM(2020) 201 final — 2020/0084 (CNS)]

(2020/C 311/11)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **Petru Sorin DANDEA**

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο, 13.5.2020 και 15.5.2020
Νομική βάση	Άρθρα 113 και 115 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομοσυντακτική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Απόφαση του προέδρου της ΕΟΚΕ	14.5.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	218/2/6

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Υπό το πρίσμα της κρίσης που προκλήθηκε λόγω της έξαρσης της νόσου COVID-19 και της σοβαρής διατάραξης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος που επήλθε ως αποτέλεσμα των έκτακτων μέτρων που επέβαλαν τα κράτη μέλη, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμφωνεί με τη δέσμη μέτρων που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία αποσκοπεί στην παράταση ορισμένων προθεσμιών για την εφαρμογή της οδηγίας σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας (DAC/Directive on Administrative Cooperation in taxation) και στην αναβολή της εφαρμογής της δέσμης μέτρων που ρυθμίζει το καθεστώς ΦΠΑ για το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο.

1.2. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, η παράταση των προθεσμιών που έχουν θεσπιστεί για την εφαρμογή του καθεστώτος ΦΠΑ στο διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο θα έχει ως αποτέλεσμα οικονομικές απώλειες ύψους περίπου 3 δισεκατομμυρίων ευρώ για τα κράτη μέλη. Ωστόσο, η Επιτροπή καταδεικνύει ότι το σύστημα μπορεί να καταστεί λειτουργικό μόνο την ημερομηνία κατά την οποία όλα τα κράτη μέλη θα είναι προετοιμασμένα. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε το σύστημα να καταστεί λειτουργικό αμέσως μετά την υπέρβαση της τρέχουσας κρίσης.

1.3. Η οδηγία σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας (DAC) και η δέσμη μέτρων για την εφαρμογή του καθεστώτος ΦΠΑ στο διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελούν μέρος των κανόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή για την καταπολέμηση αυτών των αρνητικών φαινομένων, εφιστά, ωστόσο, την προσοχή στο γεγονός ότι μόνο μέσω της βελτιωμένης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών μπορούν να επιτευχθούν ουσιαστικά αποτελέσματα. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να επιδιώξουν τη μέγιστη δυνατή συναίνεση στον συντομότερο δυνατό χρόνο, ώστε τα μέτρα αυτά να τεθούν γρήγορα σε εφαρμογή.

1.4. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει επίσης να παράσχει συνδρομή για την κατάρτιση του προσωπικού που θα επιφορτιστεί με τη λειτουργία του νέου συστήματος ΠΠ, το οποίο είναι αναγκαίο για την εφαρμογή του νέου καθεστώτος ΦΠΑ στο διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο.

2. Πλαίσιο της πρότασης

2.1. Αφού ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) χαρακτήρισε την έξαρση της νόσου COVID-19 πανδημία, ορισμένα κράτη μέλη ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι, λόγω των έκτακτων μέτρων που θεσπίστηκαν σε εθνικό επίπεδο, δεν θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν τις διατάξεις της οδηγίας DAC, ούτε να μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο τη δέσμη μέτρων για την εφαρμογή του καθεστώτος ΦΠΑ στο ηλεκτρονικό εμπόριο.

2.2. Η Επιτροπή δρομολόγησε δέσμη προτάσεων για τη στήριξη των κρατών μελών σε αυτή τη δυσχερή συγκυρία. Οι προτάσεις⁽¹⁾ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποσκοπούν στην παράταση ορισμένων προθεσμιών εφαρμογής ή μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο που θεσπίζονται στην οδηγία σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας (DAC) και στις οδηγίες (ΕΕ) 2017/2455 και (ΕΕ) 2019/1995, καθώς και στον κανονισμό (ΕΕ) 2017/2454 που διέπει το καθεστώς ΦΠΑ για το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο.

2.3. Όσον αφορά την οδηγία DAC, η Επιτροπή προτείνει την παράταση κατά τρεις μήνες των προθεσμιών που προβλέπονται στις οδηγίες «DAC2» και «DAC6» αντιστοίχως. Ειδικότερα, η ανταλλαγή πληροφοριών που θεσπίζεται από τις δύο οδηγίες αφενός επί χρηματοοικονομικών λογαριασμών τους οποίους κατέχουν πρόσωπα με φορολογική κατοικία στην αλλοδαπή και, αφετέρου, επί των διασυνοριακών φορολογικών ρυθμίσεων, θα πραγματοποιηθεί μετά την ημερομηνία μέχρι την οποία η Επιτροπή προτείνει την παράταση. Σε περίπτωση που τα κράτη μέλη αναγκαστούν να παρατείνουν την περίοδο ισχύος των έκτακτων μέτρων, η Επιτροπή προτείνει να παραταθούν οι προθεσμίες που έχουν οριστεί στο πλαίσιο της τρέχουσας δέσμης μέτρων με την έγκριση κατ'έξουσιοδότησης πράξης.

2.4. Όσον αφορά τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της δέσμης μέτρων για την εφαρμογή του καθεστώτος ΦΠΑ στο ηλεκτρονικό εμπόριο, η Επιτροπή προτείνει την αναβολή της έναρξης εφαρμογής κατά έξι μήνες. Για την εφαρμογή του καθεστώτος ΦΠΑ στο ηλεκτρονικό εμπόριο, πρέπει να καθιερωθεί ένα εντελώς καινούριο σύστημα ΤΠ όσον αφορά τον μηχανισμό μίας στάσης (*one-stop shop*) για τις εισαγωγές.

2.5. Η πρωτοβουλία της Επιτροπής συνάδει με τα άλλα μέτρα που έχουν θεσπιστεί μέχρι σήμερα και ανταποκρίνεται σε τεκμηριωμένα αιτήματα ορισμένων κρατών μελών, αλλά και ορισμένων εταιρειών που δραστηριοποιούνται στους τομείς των ταχυδρομικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών αποστολής δεμάτων, οι οποίες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο να προσαρμόσουν τις υπηρεσίες τους στο νέο καθεστώς ΦΠΑ που εφαρμόζεται στο διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η κρίση στον τομέα της υγείας λόγω της πανδημίας COVID-19 προκάλεσε μείζονες κοινωνικές και οικονομικές αναταραχές. Τα κράτη μέλη βρέθηκαν αντιμέτωπα με πρωτοφανείς προκλήσεις σε πολλούς τομείς. Οι φορολογικές διοικήσεις διαπίστωσαν ότι, σε αυτό το περίπλοκο πλαίσιο, δεν θα είναι σε θέση να διασφαλίσουν την εφαρμογή ορισμένων από τους κανόνες. Η δέσμη νομοθετικών μέτρων που προτείνει η Επιτροπή παρατείνει ορισμένες προθεσμίες που θεσπίζει η οδηγία DAC, αλλά και την προθεσμία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο του καθεστώτος ΦΠΑ για το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εξετάζει την απαιτούμενη παράταση των προθεσμιών και συμφωνεί με τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή.

3.2. Λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμώμενες από την Επιτροπή απώλειες εσόδων για τα κράτη μέλη, λόγω των αναβολών που προβλέπονται στο καθεστώς ΦΠΑ για το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο, η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να ξεπεράσουν την τρέχουσα κρίση και να επανέλθουν στην κανονικότητα το συντομότερο δυνατόν.

3.3. Δεδομένης της αβεβαιότητας που επικρατεί ως προς το πότε η ζωή των πολιτών και οι δραστηριότητες των επιχειρήσεων θα επιστρέψουν στην κανονικότητα, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι η Επιτροπή δύναται να παρατείνει τις προθεσμίες που θεσπίζονται στην παρούσα δέσμη νομοθετικών προτάσεων βάσει κατ'έξουσιοδότηση πράξεων.

3.4. Η Επιτροπή θα παράσχει στα κράτη μέλη τεχνική βοήθεια προκειμένου να τεθεί σε λειτουργία το σύστημα ΤΠ που απαιτείται για την εφαρμογή του καθεστώτος ΦΠΑ στο διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να παράσχει συνδρομή για την κατάρτιση του προσωπικού που θα επιφορτιστεί με τη λειτουργία του νέου συστήματος.

(1) COM(2020) 197 final, Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ προκειμένου να αντιμετωπιστεί η επείγουσα ανάγκη παράτασης ορισμένων προθεσμιών υποβολής και ανταλλαγής πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας λόγω της πανδημίας COVID-19
COM(2020) 198 final, Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών (ΕΕ) 2017/2455 και (ΕΕ) 2019/1995 όσον αφορά τις ημερομηνίες μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και εφαρμογής εξαιτίας της έξαρσης της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19
COM(2020) 201 final, Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2017/2454 όσον αφορά τις ημερομηνίες εφαρμογής εξαιτίας της έξαρσης της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19

3.5. Η οδηγία DAC και οι διατάξεις που διέπουν το καθεστώς ΦΠΑ για το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο έχουν ως κύριο στόχο την καταπολέμηση της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή για την καταπολέμηση αυτών των αρνητικών φαινομένων, εφιστά, ωστόσο, την προσοχή στο γεγονός ότι μόνο μέσω της βελτιωμένης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών μπορούν να επιτευχθούν ουσιαστικά αποτελέσματα. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να επιδιώξουν τη μέγιστη δυνατή συναίνεση στον συντομότερο δυνατό χρόνο, ώστε τα μέτρα αυτά να τεθούν γρήγορα σε εφαρμογή.

Βρυξέλλες, 10 Ιουνίου 2020

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την παροχή έκτακτης προσωρινής στήριξης στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ με σκοπό την αντιμετώπιση της έξαρσης της νόσου COVID-19»

[COM(2020) 186 final — 2020/0075 (COD)]

(2020/C 311/12)

Μόνος εισηγητής: ο κ. **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 12.5.2020 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 13.5.2020
Νομική βάση	Άρθρα 42 και 43 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	27.5.2020
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	208/1/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η πανδημία της νόσου COVID-19 έχει σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στον γεωργικό και στον αγροδιατροφικό τομέα της ΕΕ. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το νέο μέτρο που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το οποίο θεωρεί απολύτως αναγκαίο και ζητεί από τα ευρωπαϊκά όργανα την επείγουσα υιοθέτησή του.

1.2. Η κρίση καταδεικνύει τον γεωστρατηγικό χαρακτήρα του αγροδιατροφικού τομέα και την ανάγκη διατήρησης της επισιτιστικής αυτάρκειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για τον λόγο αυτό, τα μέτρα για τη στήριξη των ταμειακών ροών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των ΜΜΕ γεωργικών προϊόντων διατροφής είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διασφάλιση της οικονομικής τους επιβίωσης κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου κρίσης, ιδίως σε μειονεκτούσες ή απομονωμένες περιοχές, όπως τα νησιά και τα όρη.

1.3. Ωστόσο, δεδομένου ότι ορισμένες χώρες της ΕΕ έχουν ήδη εξαντλήσει τα κεφάλαιά τους στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ ή τα έχουν δεσμεύσει, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να δημιουργήσει ένα έκτακτο ταμείο με πόρους από το σχέδιο ανάκαμψης εκτός του προϋπολογισμού της ΚΠΠ, ώστε να καταστεί δυνατή η εφαρμογή αυτού του μέτρου χωρίς να απαιτείται περιορισμός των κονδυλίων του ΕΓΤΑΑ. Σε αντίθετη περίπτωση, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να υιοθετηθούν ορισμένες διατάξεις ευελιξίας εντός του ΕΓΤΑΑ στο πλαίσιο της υπό εξέταση νομοθετικής πρότασης. Συνεπώς, καλεί την Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να λάβουν υπόψη τις γενικές παρατηρήσεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα γνωμοδότηση.

2. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

2.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να τροποποιηθεί ο κανονισμός του ΕΓΤΑΑ, ώστε να μπορέσουν οι διαχειριστικές αρχές να κινητοποιήσουν έως το 1 % του προϋπολογισμού για την περίοδο 2014-2020 για ένα νέο μέτρο, ονομαζόμενο «άρθρο 39β», έκτακτη προσωρινή στήριξη για τους γεωργούς και τις ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταποίησης, εμπορίας και/ή ανάπτυξης των γεωργικών προϊόντων που πλήττονται ιδιαίτερα από την πανδημία της νόσου COVID-19.

2.2. Το προτεινόμενο μέτρο συνίσταται σε κατ' αποκοπή ενίσχυση ύψους έως 5 000 ευρώ ανά γεωργική εκμετάλλευση και 50 000 ευρώ ανά ΜΜΕ, καταναμημένη σύμφωνα με αντικειμενικά και αμερόληπτα κριτήρια, η οποία πρέπει να καταβληθεί πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2020.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση κανονισμού και για την ταχύτητα με την οποία αντέδρασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να ανακουφίσει την ταμειακή ροή των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες λόγω της πανδημίας της νόσου COVID-19.

3.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το προτεινόμενο μέτρο και θεωρεί πολύ σημαντικό να εγκριθεί από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα το συντομότερο δυνατόν.

3.3. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ορισμένες πτυχές θα μπορούσαν να βελτιωθούν:

3.3.1. Για τη χρηματοδότηση του μέτρου αυτού θα πρέπει να προταθεί ειδικό συμπληρωματικό ταμείο, στο οποίο θα παρέχονται κονδύλια από το επικείμενο σχέδιο ανάκαμψης, προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν μειώσεις των κονδυλίων του ΕΓΤΑΑ.

3.3.2. Κατά το τελευταίο έτος του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2014-2020, τα κονδύλια που διατίθενται στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Το προτεινόμενο ανώτατο όριο του 1 % του κονδυλίου είναι αναγκαίο και εξασφαλίζει την ευρωπαϊκή εναρμόνιση την οποία επιδιώκει πάντα η ΕΟΚΕ.

3.3.3. Ωστόσο, το όριο αυτό θα πρέπει να παρεκκλίνει από τους δημοσιονομικούς περιορισμούς του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013, ώστε να μπορέσουν τα κράτη μέλη να το επιτύχουν. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν τα διαθέσιμα κονδύλια και να τους δοθεί η δυνατότητα παρέκκλισης από το άρθρο 59 παράγραφος 5 και 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 ανεξάρτητα από την προέλευση των κεφαλαίων, αποφεύγοντας παράλληλα οποιαδήποτε υπεραντιστάθμιση.

Βρυξέλλες, 11 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας (κωδικοποίηση)»

[COM(2020) 49 τελικό — 2020/0022 (CNS)]

(2020/C 311/13)

Αίτηση γνωμοδότησης του Συμβουλίου	25.2.2020
Νομική βάση	Άρθρο 113 και άρθρο 115 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	221/1/3

Δεδομένου ότι η ΕΟΚΕ επικροτεί ανεπιφύλακτα το περιεχόμενο της πρότασης και έχει ήδη διατυπώσει τις απόψεις της επί του θέματος στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της με θέμα την Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 904/2010 σχετικά με μέτρα ενίσχυσης της διοικητικής συνεργασίας για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ που εγκρίθηκε στις 15 Μαΐου 2019 ⁽¹⁾, την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας σχετικά με δηλωτέες διασυνοριακές ρυθμίσεις που εγκρίθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2018 ⁽²⁾, την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας και την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τον καθορισμό κανόνων κατά πρακτικών φοροαποφυγής που επηρεάζουν άμεσα τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς που εγκρίθηκε στις 28 Απριλίου 2016 ⁽³⁾, Ολοκλήρωση της ΟΝΕ — Ο ρόλος της φορολογικής πολιτικής που εγκρίθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2014 ⁽⁴⁾ και την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον φορολογικό τομέα που εγκρίθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2013 ⁽⁵⁾, κατά την 552η σύνοδο ολομέλειας της 10ης και 11ης Ιουνίου 2020 (συνεδρίαση της 10ης Ιουνίου 2020), αποφάσισε με 221 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο και να παραπέμψει στη θέση που έλαβε στα προαναφερθέντα έγγραφα.

Βρυξέλλες, 10 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹⁾ ΕΕ C 240 της 16.7.2019, σ. 29.

⁽²⁾ ΕΕ C 197 της 8.6.2018, σ. 29.

⁽³⁾ ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 93.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 230 της 14.7.2015, σ. 24.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 67 της 6.3.2014, σ. 68.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 223/2014 όσον αφορά τη θέσπιση ειδικών μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19»

[COM(2020) 223 final — 2020/0105 (COD)]

(2020/C 311/14)

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 17.6.2020 Συμβούλιο, 8.6.2020
Νομική βάση	Άρθρο 175 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	225/2/3

Επειδή η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεδομένου ότι έχει ήδη εκφέρει γνώμη για το θέμα αυτό στο παλαιότερο έγγραφο θέσης της SOC/651 — Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA)/Κρίση COVID-19 (EESC-2020-01741-00-01-PAC-TRA-EL), το οποίο απεστάλη στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 15 Απριλίου 2020, αποφάσισε, κατά την 552η σύνοδο ολομέλειάς της στις 10 και 11 Ιουνίου 2020 με 225 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο και να παραπέμψει στη θέση που έλαβε στο προαναφερόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 10 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 όσον αφορά τους πόρους του ειδικού κονδυλίου για την πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων»

[COM(2020) 206 final — 2020/0086 (COD)]

(2020/C 311/15)

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 27.5.2020 Συμβούλιο, 2.6.2020
Νομική βάση	Άρθρο 177 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	10.6.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	552
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	219/0/2

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική, η ΕΟΚΕ, κατά την 552η σύνοδο ολομέλειας, της 10ης και 11ης Ιουνίου 2020 (συνεδρίαση της 10ης Ιουνίου 2020), αποφάσισε, με 219 ψήφους υπέρ, χωρίς ψήφους κατά και 2 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 10 Ιουνίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
L-2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL